

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

**BEP GELİŞTİRME BİRİMİ ÜYELERİNİN
BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMLARINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ**

**Yüksek Lisans Tezi
Melike DAĞDÖGEN
Danışman: Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN**

Elazığ, 2024

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Yüksek Lisans Tezi

Tez Başlığı: BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi

KABUL VE ONAY

Tez Yazarı: Melike DAĞDÖĞEN

İlk Teslim Tarihi:

Savunma Tarihi:

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırlanan bu tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsünün Yönetim Kurulunun .../.../ 20.... tarih ve ... sayılı kararı ile oluşturulan jüri üyeleri tarafından değerlendirilmiş ve akademik dinleyicilere açık olarak yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

İmza

Danışman: Unvan: Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN

.....

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Battal GÖLDAĞ

.....

Üye: Doç. Dr. Ayşenur KULOĞLU

.....

O N A Y

Bu tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../ 20.... tarih ve ... sayılı kararıyla tescillenmiştir.

Prof. Dr. Ahmet TEKİN

Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi” başlıklı yüksek lisans tezimin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../2024

Melike DAĞDÖĞEN

İmza

ÖNSÖZ

Özel eğitim gereksinimi olan bireyler, toplumumuzun ayrılmaz ve son derece değerli parçalarıdır. Özel gereksinimli bireylerin sadece ilgi ve ihtiyaçlar anlamında özel olduklarını düşünmüyorum. Aksine özel gereksinimli bireyleri bu hayatta kötülük düşünmeyen, merhametli, gözleri sevgiyle bakan ve masumiyeti temsil eden bireyler olarak görüyorum. Belkide bu dünyada kötülüğün, çıkarın, bencilliğin kalbinde yer edinmesine müsaade edilmemiş özel insanlar olarak nitelendirebiliriz. Bu çalışmayı bütün özel ve değerli bireylerin eğitimine bir nebze de olsa katkı sunmak amacıyla hazırladığımı belirtmek isterim.

Çalışmanın tamamlanmasında büyük emekleri olan değerli danışman hocam Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN hocama teşekkürlerimi bir borç bilirim. Hayatım boyunca her aşamada yanımda olan, dualarını esirgemeyen ve varlıklarından güç aldığım aileme sonsuz teşekkürlerimle...

Melike DAĞDÖĞEN

2024

ÖZ

BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi

Melike DAĞDÖGEN

Yüksek Lisans Tezi

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

2024, Sayfa: XIX+182

Bu çalışmanın amacı; BEP geliştirme biriminin yer alan üyelerin bireyselleştirilmiş eğitim programlarına dair görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini 2022-2023 eğitim öğretim yılında Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir ilde araştırma kapsamında belirlenen iki ortaöğretim, iki ortaokul ve iki ilkokulda görev yapmakta olan BEP geliştirme birim başkanı, okul psikolojik danışman/rehber öğretmeni, öğrencinin dersine giren bir branş öğretmeni ve her okuldan belirlenmiş olan bir özel gereksinimli öğrencinin velisi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen ve kolay ulaşılabılır durum örnekleme tercih edilmiştir. Yapılan araştırmada katılımcılardan veri elde etmek amacıyla önceden hazırlanmış olan katılımcı demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın verileri için altı okul yöneticisi, altı rehber öğretmen/psikolojik danışman, altı farklı branşlardan öğretmen ve altı özel gereksinimli öğrenci velisi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Veriler, içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında kaynaştırma eğitiminin olumlu yönlerine ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda öğrencilerin sosyal ilişkilerinin, duyuşsal durumlarının ve eğitsel durumlarının desteklendiği sonucuna erişilmiştir. Sosyal ilişkileri desteklemeye ilişkin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin akranlarıyla aynı eğitim ortamında olması nedeniyle öğrencilerin sosyalleştikleri, topluma entegre oldukları, kendini ifade edebilme becerisi kazandıkları, toplumsal kuralları öğrendikleri, iletişim kurmayı öğrendikleri ve olumlu davranışlar edindikleri sonucuna erişilmiştir. Duyuşsal durumu desteklemeye ilişkin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin özgüvenlerinin arttığı, psikolojik anlamda iyi hissettikleri, özel gereksinimli öğrencilere karşı bakış açısının değiştiği, paylaşmayı öğrendikleri, sorumluluk bilincinin geliştiği, okulu sevdikleri, başarıya duygusu hissettiklerini ve velilerin kabul sürecini kolaylaştırdığı sonucuna erişilmiştir. Eğitsel durumu desteklemeye ilişkin ise kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin akademik anlamda gelişim gösterdiği, öğrencinin seviyesine inilebildiği, özel gereksinimli öğrencilerde eğitimin devamının sağlandığı, kaynaştırma öğrencisinin bireysel hızına göre ilerlenebildiği ve yanlış öğrenmelerin giderildiği sonuçlarına erişilmiştir.

BEP geliştirme birimi üyelerinin kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönlerine ilişkin dış kaynaklı zorluklar/zorbalığa maruz kalma ve öğrenci kaynaklı zorluklar yaşandığı sonucuna

erişilmiştir. Dış kaynaklı zorluklar/zorbalığa maruz kalmaya ilişkin özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranları tarafından etiketlendiği, küçümseyici davranıldığı, dışlandıkları, çatışma ve şiddet durumlarının yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenci kaynaklı zorluklara ilişkin özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim ortamında akranlarından akademik olarak geride kaldıklarını, kaynaştırma öğrencisinin okulda uygun olmayan davranışlarda bulunduğu, akademik olarak bölündükleri, bazı öğrencilerin kaynaştırma eğitimine uygun olmadığı ve kaynaştırma öğrencisinin akranları içerisinde yetersizlik hissettiği sonucuna erişilmiştir.

Okul yöneticileri ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanların BEP geliştirme biriminde süreci yönetme ve bilgilendirme hizmeti sundukları sonucuna ulaşılmıştır. Süreci yönetmeye ilişkin veli ile iş birliği yapma, BEP toplantılarını ve uygun eğitim ortamını organize etme, yönlendirme ile denetim/takip basamaklarında katkı sundukları sonucuna ulaşılmıştır. Bilgilendirmeye ilişkin öğretmenlere destek olma ve müşavirlik/bilgilendirme/rehberlik basamaklarında katkı sundukları sonucuna erişilmiştir. Öğretmenlere göre BEP'in sistemselsel olarak eksik yönlerine dair BEP'in öngörülebilir olmadığı, sınıf ortamında uygulanmasının güç olduğu, taslak bir programın olmadığı, materyallerin olmadığı, plan yapmanın kısıtlayıcı olduğu ve uzmanlık gerektirdiği sonucuna erişilmiştir. BEP'in sistemselsel olarak güçlü yönlerine dair ise bireyselleştirilmiş olduğu, öğretmen için rehber niteliğinde olduğu, somut bir planın olduğu, düzeni sağladığı ve öğrenciyi akademik olarak desteklediği sonucuna erişilmiştir.

BEP hazırlarken yararlanılan kaynaklara dair öğretmenlerin resmi kaynaklar ve diğer kaynaklardan yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Resmi kaynaklara ilişkin rehber öğretmen/psikolojik danışman/öğretmenlerden, rehabilitasyon merkezlerinden ve yıllık planlardan yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer kaynaklara yönelik ise öğretmenler öğrencinin mevcut durumunu baz aldıklarını, internet kaynaklarını kullandıklarını ve aile ile görüşmeler gerçekleştirdikleri sonucuna erişilmiştir.

Öğretmenler BEP hazırlama sürecinde yaptıkları çalışmalara ilişkin; öğrencinin hazırbulunuşluğunu belirledikleri, aile ile görüşmeler gerçekleştirdikleri, öğrenciyi tanımaya çalıştıkları, rehber öğretmen/psikolojik danışman ile görüşme yaptıkları, diğer öğretmenlerle iş birliği kurdukları, öğrenciye uygun kazanım belirledikleri ve hazır programları revize ettikleri sonucuna erişilmiştir. Öğretmenler BEP uygulama sürecinde yaptıkları çalışmalara ilişkin; öğrenciye uygun materyal hazırladıklarını, ödevlendirme yaptıklarını, öğrencinin akademik gelişimini takip ederek ilerlediklerini, gerektiğinde programda değişiklikler yaptıklarını, yaparak-yaşayarak öğretmeye çalıştıklarını ve akıllı tahtayı kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin BEP'e göre değerlendirme sürecinde yaptıkları çalışmalara ilişkin; öğrenciye uygun sınav soruları hazırladıkları, sözlü olarak değerlendirdikleri, açık uçlu sorular sordukları ve etkinliklerde görev verdikleri sonucuna erişilmiştir.

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimine dönük ve öğrenciye dönük sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. BEP geliştirme birimine dönük sorunlara ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin bilgi düzeyinin düşük olduğu, BEP toplantılarının yapılmadığı, hazır bireyselleştirilmiş eğitim programı kullanıldığı, iş birliğinin olmadığı, BEP geliştirme birimi üyelerinin yanlış tutumlarının olduğu, BEP hazırlamada zorlanıldığı, öğretmenlerin BEP'i ekstra iş yükü olarak gördüğü ve rehber öğretmen/psikolojik danışman olmadığı için sorunlar yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğrenciye dönük sorunlara ilişkin ise öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesini belirlemekte zorlandıkları, velilerin kabul sürecinde sıkıntı yaşadığı ve öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine ayrı ayrı BEP hazırlamadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP hazırlama aşamasında karşılaştığı sorunların çözümüne ilişkin farkındalık oluşturma, iş birliği yapma ve denetim önerilerinde bulunmuşlardır. Farkındalık oluşturmaya dair; BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli, veliler süreç hakkında bilgilendirilmeli, MEB çerçeve planlar yayınlamalı, toplumsal farkındalık artırılmalı, BEP sadeleştirilmeli, öğretmen öğrenciyi çok yönlü tanımalı ve yöneticilerde rehberlik bilinci oluşturulmalı önerileri yer almaktadır. İş birliği yapmaya ilişkin ise BEP geliştirme birimi üyeleriyle iş birliği yapılmalı önerisinde bulundukları sonucuna ulaşılmıştır. Denetim önerisine ilişkin ise BEP'e dair tüm süreçlerin denetlenmesi çözüm önerisinde bulundukları sonucuna ulaşılmıştır.

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP uygulama aşamasında karşılaştığı sorunlara ilişkin yapılan analiz sonuçlarında BEP geliştirme birimi ve öğrenciyle ilgili sorunlar yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. BEP geliştirme birimiyle ilgili; zamanı verimli kullanamama, ailenin süreçte destek olmaması, BEP'in kağıt üzerinde kalması, öğretmenlerin müfredata yoğunlaşması ve öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olmaması sebebiyle kazanımları öğrencinin seviyesine indirerek anlatamaması, BEP'te yer alan kazanımları sınıfta verememe, okul yöneticilerinin süreçte etkin olmaması, BEP toplantısında alınan kararların uygulanmaması, öğretmenlerin görev almak istememesi, bireyselleştirilmiş eğitim programında değişiklik yapma ve yanlış ebeveyn tutumları gibi sorunlar yaşandığı sonucuna erişilmiştir. Öğrenciyle ilgili sorunlara ilişkin; sınıf mevcutlarının fazla olması ve dolayısıyla sınıf içerisinde kaynaştırma öğrencisinin göz ardı edilmesi, diğer öğrencilerin tepkisel davranması, kaynaştırma öğrencisinin uyum problemi yaşaması, kitapların/mateyallerin kaynaştırma öğrencisine uygun olmaması, kaynaştırma öğrencisinin dersin işleyişini bozması, bazı etkinliklere katılamaması ve sınıfta bireysel çalışma yapamaması gibi olumsuzlukların yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP uygulama aşamasında karşılaştığı sorunların çözümüne dair uygulama mevzuatına ilişkin ve okuldaki uygulama bağlamında önerilerde bulundukları saptanmıştır. Uygulama mevzuatına ilişkin; destek eğitim odaları açılmalı, BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli, denetim yapılmalı, ekstra zaman ayrılmalı, ücret politikası revize edilmeli, öğrencinin ilerleyişine göre BEP hazırlanmalı, yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması yapılmalı, ağır düzeydeki öğrenciler kaynaştırma eğitimi almamalı ve destek eğitim yönetmeliği düzenlenmeli önerilerinde bulundukları sonucuna ulaşılmıştır. Okuldaki uygulama bağlamında ise sınıf mevcudu azaltılmalı, iş birliği artırılmalı, öğretmen hassasiyeti artırılmalı, kaynaştırma öğrencisine uygun kitap/materyal gönderilmeli, akran farkındalığı artırılmalı, kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi sağlanmalı, okulun fiziki şartları iyileştirilmeli gibi çözüm önerilerinde bulundukları sonucuna erişilmiştir.

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP'e göre değerlendirme aşamasında karşılaştığı sorunların öğretmen kaynaklı, kaynaştırma öğrencisi kaynaklı, diğer öğrenciler kaynaklı ve veli kaynaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen kaynaklı sorunların; kaynaştırma öğrencisinin BEP'ine/tanısına uygun olarak değerlendirilmemesi, kaynaştırma öğrencisine ayrı sınav hazırlanmaması, kaynaştırma öğrencisindeki ilerlemeye odaklanılmaması, değerlendirme raporu hazırlanmaması, kaynaştırma öğrencisine ortalama bir not verilmesi ve plansız sınav yapılması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaynaştırma öğrencisi kaynaklı sorunların; kaynaştırma öğrencisinin belirlenen hedefe ulaşamaması, kaynaştırma öğrencisinin sınava girmek istememesi, kaynaştırma öğrencisinin bir soru tipine odaklanması ve kaynaştırma öğrencisinin kolayla alışması gibi olumsuzlukları ifade ettikleri sonuçlarına erişilmiştir. Diğer öğrenciler kaynaklı sorunun ise diğer öğrencilerin tepkisel davranması olduğu; veli kaynaklı soruna ilişkin velilerin kaynaştırma öğrencisine dair yüksek beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP'e göre değerlendirme aşamasında karşılaştığı sorunlara ilişkin süreci yönetmeye ve sınav yapmaya dair önerilerde bulunmuşlardır. Süreci yönetmeye ilişkin; denetim yapılmalı, BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli, iş birliği yapılmalı, hassasiyeti olan öğretmenler yetiştirilmeli ve öğrenci mevcudu az olan okullara gönderilmeli önerisinde bulunmuşlardır. Sınav yapmaya ilişkin; kaynaştırma öğrencilerine birebir sınav yapılmalı, değerlendirme raporu hazırlanmalı, özel gereksinimli öğrenciler çok yönlü değerlendirilmeli ve öğrencinin tanısına uygun sınav hazırlanmalı gibi çözüm önerilerinde bulundukları sonucuna erişilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Kaynaştırma Eğitimi, Özel Gereksinimli Birey, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, BEP Geliştirme Birimi.

ABSTRACT

Determining the Opinions of BEP Development Unit Members on Individualized Education Programs

Melike DAĞDÖĞEN

Master Thesis

FIRAT UNIVERSITY
Institute of Educational Science

Department of Educational Sciences
Division of Curriculum of Instruction
2024, P: XIX+182

The purpose of this study is to determine the opinions of the members of the IEP development unit on individualized education programs. The sample of the study was interviewed with the head of the IEP development unit, school psychological counselor/guidance teacher, a branch teacher who teaches the student's course, and a parent of a special needs student determined from each school, who were working in two secondary schools, two middle schools, and two primary schools determined within the scope of the research in a province in the Eastern Anatolia Region in the 2022-2023 academic year. Phenomenological design and easily accessible case sampling were preferred among qualitative research methods in the study. In the study, a previously prepared participant demographic information form and a semi-structured interview form were used to obtain data from the participants. For the data of the study, interviews were conducted with six school administrators, six guidance teachers/psychological counselors, six teachers from different branches, and six parents of special needs students. The data were analyzed using content analysis.

When the results of the research are examined, it is concluded that the social relations, affective states and educational status of the students are supported in line with the opinions of the IEP development unit members regarding the positive aspects of inclusive education. It is concluded that the students who receive inclusive education regarding supporting social relations are in the same educational environment with their peers, thus they socialize, integrate into society, gain the ability to express themselves, learn social rules, learn to communicate and acquire positive behaviors. It is concluded that the self-confidence of the students who receive inclusive education regarding supporting the affective status increases, they feel good psychologically, their perspective towards students with special needs changes, they learn to share, their sense of responsibility develops, they love school, they feel a sense of achievement and the acceptance process is facilitated by the parents. It is concluded that the students who receive inclusive education show academic development, the student's level can be reached, the continuation of education is ensured for students with special needs, progress can be made according to the individual pace of the inclusive student and incorrect learnings are eliminated.

It was concluded that the IEP development unit members experienced external difficulties/bullying and student-related difficulties regarding the negative aspects of inclusive education. It was concluded that students with special needs were labeled by their normally developing peers, treated with contempt, excluded, and experienced conflict and violence regarding external difficulties/bullying. It was concluded that students with special needs were academically behind their peers in the general education environment, inclusive students behaved inappropriately at school, they were divided academically, some students were not suitable for inclusive education, and inclusive students felt inadequate among their peers regarding student-related difficulties.

It was concluded that school administrators and guidance teachers/psychological counselors provide process management and information services in the IEP development unit. It was concluded that they contribute to the stages of collaborating with parents, organizing IEP meetings and appropriate educational environments, and directing and monitoring/following up regarding the process management. It was concluded that they contribute to the stages of supporting teachers and consulting/informing/guiding regarding information. According to teachers, it was concluded that the systematic deficiencies of the IEP are that the IEP is not predictable, difficult to implement in the classroom, there is no draft program, there are no materials, planning is restrictive and requires expertise. It was concluded that the systematic strengths of the IEP are that it is individualized, guides the teacher, has a concrete plan, provides order and supports the student academically. It was concluded that teachers benefit from official and other sources regarding the resources used while preparing the IEP. It was concluded that they benefit from guidance teachers/psychological counselors/teachers, rehabilitation centers and annual plans regarding official resources. Regarding other sources, it was concluded that teachers take the student's current situation as a basis, use internet resources and hold meetings with the family.

Regarding the work teachers do during the IEP preparation process; it was concluded that they determine the student's readiness, hold meetings with the family, try to get to know the student, hold meetings with the guidance teacher/psychological counselor, cooperate with other teachers, determine the appropriate outcome for the student and revise the ready programs. Regarding the work teachers do during the IEP application process; it was concluded that they prepare appropriate materials for the student, do homework, follow the student's academic development and progress, make changes in the program when necessary, try to teach by doing and experiencing and use the smart board. Regarding the work teachers do during the evaluation process according to the IEP; it was concluded that they prepare appropriate exam questions for the student, evaluate them verbally, ask open-ended questions and assign tasks in activities.

It was concluded that the IEP development unit members experience problems regarding the IEP development unit and the student during the IEP preparation phase. It was concluded that the knowledge level of the BEP development unit members was low, BEP meetings were not held, ready-made individualized education programs were used, there was no cooperation, the BEP development unit members had wrong attitudes, there was difficulty in preparing the BEP, teachers saw the BEP as an extra workload and there were problems because there was no guidance teacher/psychological counselor. Regarding the problems regarding the student, it was concluded that they had difficulty in determining the student's readiness level, parents had difficulties in the acceptance process and teachers did not prepare separate BEPs for inclusive students.

The BEP development unit members made recommendations for creating awareness, collaborating and supervising in order to solve the problems they encountered during the BEP preparation phase. Regarding creating awareness; the BEP development unit members should be trained, parents should be informed about the process, the Ministry of National Education should publish framework plans, social awareness should be increased, the BEP should be simplified, teachers should know the student in a multi-dimensional way and guidance awareness should be created in administrators. Regarding collaborating, it was concluded that they made the recommendation that cooperation should be made with the BEP development unit members. Regarding the audit proposal, it was concluded that they proposed a solution to audit all processes related to the BEP.

The analysis results regarding the problems encountered by the members of the IEP development unit during the IEP implementation phase revealed that there were problems with the IEP development unit and the student. The IEP development unit was faced with problems such as not being able to use time efficiently, the family not supporting the process, the IEP remaining on paper, teachers concentrating on the curriculum and teachers not being sufficiently equipped, therefore not being able to explain the achievements by reducing them to the student's level, not being able to provide the achievements in the IEP in the classroom, school administrators not being effective in the process, decisions taken in the IEP meeting not being implemented, teachers not wanting to take on a role, making changes in the individualized education program and wrong parental attitudes. The student-related problems were faced with negative outcomes such as the large class sizes and therefore ignoring the inclusion student in the classroom, other students acting reactively, the inclusion student experiencing adaptation problems, books/materials not being suitable for the inclusion student, the inclusion student disrupting the course, not being able to participate in some activities and not being able to do individual work in the classroom.

It was determined that the members of the IEP development unit made suggestions regarding the solution of the problems encountered during the IEP implementation phase regarding the implementation legislation and the implementation in the school context. It was concluded that they made suggestions regarding the implementation legislation such as; support education rooms should be opened, IEP development unit members should be trained, inspections should be carried out, extra time should be allocated, wage policy should be revised, IEP should be prepared according to the student's progress, part-time integration should be implemented, students with severe levels should not receive integration education and support education regulation should be arranged. In the context of the implementation in the school, it was concluded that they made suggestions such as; class size should be reduced, cooperation should be increased, teacher sensitivity should be increased, appropriate books/materials should be sent to the integration student, peer awareness should be increased, socialization of the integration student should be ensured and physical conditions of the school should be improved.

It was concluded that the problems encountered by the members of the IEP development unit during the evaluation phase according to the IEP were teacher-related, integration student-related, other student-related and parent-related. Teacher-related problems; It was concluded that the main problems were not evaluated in accordance with the IEP/diagnosis of the inclusion student, not preparing a separate exam for the inclusion student, not focusing on the progress of the inclusion student, not preparing an evaluation report, giving an average grade to the inclusion student and giving an unplanned exam. It was concluded that the problems originating from the inclusion student were; the inclusion student not reaching the determined goal, the

inclusion student not wanting to take the exam, the inclusion student focusing on one type of question and the inclusion student getting used to the easy way. The problem originating from other students was that other students behaved reactively; it was concluded that the parents had high expectations from the inclusion student regarding the problem originating from the parents.

The IEP development unit members made suggestions regarding the problems encountered during the evaluation phase according to the IEP and conducting exams. Regarding managing the process; They suggested that inspections should be carried out, IEP development unit members should be trained, cooperation should be established, sensitive teachers should be trained and sent to schools with low student numbers. It was concluded that they made solution suggestions such as; one-on-one exams should be given to inclusive students, an evaluation report should be prepared, students with special needs should be evaluated in a multi-faceted way and an exam should be prepared according to the student's diagnosis.

Key Words: Special Education, Integrated Education, Individual with Special Needs, Individualized Education Program, IEP Development Unit.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BEYANNAME	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	xii
TABLolar LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR VE SEMBOLLER LİSTESİ.....	xviii
EKLER LİSTESİ.....	xix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sayıtlar	7
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	8
İKİNCİ BÖLÜM.....	10
II. KURAMSAL TEMELLER	10
2.1. Özel Eğitim	10
2.1.1. Özel Gereksinimli Bireyler.....	11
2.1.2. Özel Eğitimin Temel İlkeleri	12
2.1.3. Özel Eğitim Hizmetlerinin Amaç ve Özellikleri	12
2.1.4. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama Süreci	14
2.1.5. Kaynaştırma Eğitimi.....	15
2.2. Program ve Eğitim Programı	17
2.3. Özel Eğitim Yönetmeliğinde Yer Alan Eğitim Programları.....	18
2.4. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının Tanımlanması.....	18
2.4.1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının Eğitsel Dayanakları	22
2.4.2. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının Yasal Dayanakları.....	24
2.4.3. BEP Geliştirme Birimi, Görev ve Sorumlulukları.....	25

2.5. İlgili Çalışmalar.....	27
2.5.1. BEP ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	27
2.5.2. BEP ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	35
III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	35
3.1. Araştırmanın Modeli	35
3.2. Evren ve Örneklem	36
3.3. Katılımcılar ve Rollerini	36
3.3.1. Okul Yöneticisi	37
3.3.2. Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen	38
3.3.3. Öğretmenler	40
3.3.4. Veliler	41
3.3.5. Özel Gereksinimli Öğrenciler.....	42
3.3.6. Araştırmacı	43
3.4. Veri Toplama Araçları	43
3.4.1. Demografik Bilgi Formu	44
3.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları	44
3.5. Verilerin Toplanması	46
3.5.1. Görüşme Öncesi Hazırlık	46
3.5.2. Görüşmelerin Gerçekleştirilmesi	46
3.6. Verilerin Analizi	50
3.6.1. Analiz Öncesi Hazırlık	50
3.6.2. Veri Analizi Süreci	51
3.6.2.1. Verileri Kodlama	51
3.6.2.2. Temalar Oluşturma	52
3.6.2.3. Kodları ve Temaları Düzenleme.....	52
3.6.2.4. Bulguları Tanımlama ve Yorumlama	53
3.6.3. Geçerlik ve Güvenirlik	53
3.6.4. Araştırma Etiği.....	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	56
IV. BULGULAR	56
4.1. BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Kaynaştırma Eğitiminin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular	56
4.1.1. Sosyal İlişkileri Destekleme	57
4.1.2. Duyuşsal Durumu Destekleme	59
4.1.3. Eğitsel Durumu Destekleme	61
4.2. BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Kaynaştırma Eğitiminin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular	62
4.2.1. Dış Kaynaklı Zorluklar/Zorbalığa Maruz Kalma	63
4.2.2. Öğrenci Kaynaklı Zorluklar.....	64
4.3. Okul Yöneticisi ve Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanların BEP Geliştirme Birimine Sundukları Katkılarına İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular	66
4.3.1. Süreci Yönetme	67
4.3.2. Bilgilendirme	68
4.4. Öğretmenlere Göre BEP'in Sistemsel Olarak Eksik Ve Güçlü Yönlerine İlişkin Bulgular	69
4.4.1. Eksik Yönler	70
4.4.2. Güçlü Yönler	72
4.5. Öğretmenlere Göre BEP Hazırlama Sürecinde Yararlanılan Kaynaklara İlişkin Bulgular	73
4.5.1. Resmi Kaynaklar	74
4.5.2. Diğer Kaynaklar.....	74
4.6. BEP Hazırlama, Uygulama ve Değerlendirme Sürecinde Öğretmenlerin Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular	75
4.6.1. Hazırlama Süreci	76
4.6.2. Uygulama Süreci	78
4.6.3. Değerlendirme Süreci	79
4.7. BEP Hazırlama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular	80
4.7.1. BEP Geliştirme Birimine Dönük Sorunlar	81
4.7.2. Öğrenciye Dönük Sorunlar	83

4.8. BEP Hazırlama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Dair Bulgular	84
4.8.1. Farkındalık	85
4.8.2. İş Birliği	88
4.8.3. Denetim	89
4.9. BEP Uygulama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular	89
4.9.1. BEP Geliştirme Birimiyle İlgili Sorunlar	91
4.9.2. Öğrenciyle İlgili Sorunlar	94
4.10. BEP Uygulama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Dair Bulgular	97
4.10.1. Uygulama Mevzuatına İlişkin Çözüm Önerileri	98
4.10.2. Okuldaki Uygulama Bağlamında Çözüm Önerileri	101
4.11. BEP'e Göre Değerlendirme Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular	103
4.11.1. Öğretmen Kaynaklı	104
4.11.2. Kaynaştırma Öğrencisi Kaynaklı	105
4.11.3. Diğer Öğrenciler Kaynaklı	107
4.11.4. Veli Kaynaklı	107
4.12. BEP'e Göre Değerlendirme Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Dair Bulgular ...	108
4.12.1. Süreci Yönetmeye İlişkin Öneriler	109
4.12.2. Sınav Yapmaya İlişkin Öneriler	111
BEŞİNCİ BÖLÜM	113
V. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	113
5.1. Sonuçlar ve Tartışma	113
5.2. Öneriler	130
KAYNAKLAR	134
EKLER	150
İZİN BELGELERİ	157
ÖZ GEÇMİŞ	182

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1	Katılımcılara ilişkin genel bilgiler	37
Tablo 2	Okul yöneticilerine ilişkin demografik bilgiler.....	37
Tablo 3	Okul yöneticilerinin BEP hazırlamaya ilişkin eğitim alma durumları.....	38
Tablo 4	Okul yöneticilerinin BEP hazırlamaya dair bilgi düzeylerine ilişkin algıları	38
Tablo 5	Psikolojik danışman/rehber öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler.....	39
Tablo 6	Psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin BEP hazırlamaya ilişkin eğitim alma durumları	39
Tablo 7	Psikolojik danışman /rehber öğretmenlerin BEP hazırlamaya dair bilgi düzeylerine ilişkin algıları.....	40
Tablo 8	Öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler.....	40
Tablo 9	Öğretmenlerin BEP hazırlamaya ilişkin eğitim alma durumları.....	41
Tablo 10	Öğretmenlerin BEP hazırlamaya dair bilgi düzeylerine ilişkin algıları.....	41
Tablo 11	Velilere ilişkin demografik bilgiler.....	42
Tablo 12	Özel gereksinimli öğrencilere ilişkin demografik bilgiler	43
Tablo 13	Okul yöneticileriyle gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin bilgiler	47
Tablo 14	Psikolojik danışman/rehber öğretmenler ile gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin bilgiler	48
Tablo 15	Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin bilgiler	49
Tablo 16	Velilerle gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin bilgiler.....	49
Tablo 17	Kaynaştırma eğitiminin olumlu yönlerine ilişkin BEP geliştirme biriminin görüşleri	56
Tablo 18	Kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönlerine ilişkin BEP geliştirme biriminin görüşleri	62
Tablo 19	Okul yöneticisi ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanların sürece yönelik katkıları	66
Tablo 20	Öğretmenlere göre BEP'in sistemselsel olarak eksik ve güçlü yönleri.....	69
Tablo 21	BEP hazırlama sürecinde öğretmenlerin yararlandıkları kaynaklar	73
Tablo 22	Öğretmenlerin BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde yaptıkları çalışmalar	76

Tablo 23	BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar	80
Tablo 24	BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri	85
Tablo 25	BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar	90
Tablo 26	BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri	97
Tablo 27	BEP'e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar	103
Tablo 28	BEP'e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri	108

KISALTMALAR VE SEMBOLLER LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezi
BİLSEM	: Bilim ve Sanat Merkezi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
ÖEHY	: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
DEHB	: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu

EKLER LİSTESİ

Ek 1	Demografik bilgi formu (Öğretmen-Yönetici)	150
Ek 2	Demografik bilgi formu (Veli)	151
Ek 3	Yarı yapılandırılmış görüşmede kullanılan sorular (Öğretmen).....	152
Ek 4	Yarı yapılandırılmış görüşmede kullanılan sorular (Okul Yöneticisi)	153
Ek 5	Yarı yapılandırılmış görüşmede kullanılan sorular (PDR).....	154
Ek 6	Yarı yapılandırılmış görüşmede kullanılan sorular (Veli).....	155
Ek 7	Gönüllü katılım formu	156
Ek 8	Etik Kurul Kararı	157
Ek 9	Araştırma İzin Formu	158
Ek 10	Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği.....	160
Ek 11	Orijinallik Raporu.....	181

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Eğitim sözcüğü, Latince educare (kökleri beslemek) ve educere (dışarı çekmek) sözcüklerinden oluşmaktadır ve insanın içindeki yetenekleri, olanakları ortaya çıkarmak için onu bilgiyle besleyip büyütmek, yetiştirmek olarak tanımlanmıştır. Eğitim, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde temel bir hak olarak kabul edilir ve 'Herkes eğitim hakkına sahiptir.' şeklinde ifade edilir. Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı, öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edildiği ve düzenlendiği maddesi yer almaktadır. Anayasamızın bu maddesinde vurgulanan temel nokta Türk vatandaşlarının yaşı, ırkı, cinsiyeti veya özel eğitim ihtiyacı olup olmadığına bakılmaksızın Türkiye'de yaşayan herkesin eğitim hakkını korumaktadır. Ayrıca Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'sinde yer alan ifadelerin anayasamızla paralel olarak eğitim hakkına yer verdiği görülmektedir.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim hakkı yayımlanan 'Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY) ve Kanun Hükmünde Kararname (KHK)' ile korunmaktadır. 1997 yılında yayımlanan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de özel gereksinimli birey kavramı; bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından, çeşitli sebeplerden dolayı yaşlılarından anlamlı şekilde farklılık gösteren birey şeklinde açıklanmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi konuşulduğunda, genellikle özel eğitim kavramı ilk akla gelenlerden biri olarak kabul edilir. Bu kapsamda, özel gereksinimli bireylere sunulan eğitim hizmetleri, bireyin devam ettiği okul türüne bakılmaksızın özel eğitim düzenlemeleri altında yürütülür. Özel eğitimin ne olduğuna dair alanyazında çok fazla tanım bulunmaktadır. Bu tanımlardan birinde özel eğitim kavramı; bireye özel olarak planlanan, belirli bir amaç doğrultusunda kişiselleştirilmiş ve yoğun bir eğitim süreci olarak açıklanmaktadır (Heward, Alber-Morgan and Konrad, 2017). Başka bir tanıma göre, özel eğitim; özel gereksinimli öğrencilerin kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için öğretim yöntemleri, özel materyaller, araç gereçler ve/veya olanaklar gerektiren, özel olarak tasarlanmış bir eğitimidir. Yapılan tanımlarda, bireysel olarak planlama, kişiye özgü gereksinimler, uzmanlaşmış personel, özel yöntemler, araçlar ve programlar, hedefe yönelik planlama

gibi unsurlar öne çıkmaktadır. Bu unsurları içeren özel eğitim bileşeni ise Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) olarak adlandırılır.

Özel gereksinimli bireyler için hazırlanan BEP, özel eğitimin temel ilkelerinin planmasını sağlayan en önemli öğelerden biridir. Bu program, özel eğitim ilkelerinin yanı sıra bunların planlamasını da içermektedir (Bateman and Cline, 2016).

1.1. Problem Durumu

Bireyselleştirilmiş eğitim programlarına ilişkin birçok farklı tanım mevcuttur. Kargın (2015), BEP'i, özel gereksinimli öğrencinin zihinsel, duygusal, sosyal-dil ve iletişim alanlarındaki yeteneklerini göz önünde bulundurarak, kazandırılacak davranışları belirleyen, bu davranışların nasıl, nerede, kimler tarafından ve hangi yöntemlerle kazandırılacağını içeren, aile ile birlikte hazırlanan yazılı bir program olarak tanımlamıştır. Ayrıca Vuran (2006), BEP'i, öğrencinin en uygun eğitim ortamından ve destek hizmetlerinden yararlanmasını sağlayarak temel ihtiyaçlarını, iletişim becerilerini, eğitsel ve sosyal gereksinimlerini karşılamak amacıyla hazırlanan bir yazılı belge olarak tanımlamıştır. Sarı (2003), Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlanırken aşağıda yer alan özelliklerin dikkate alınmasının elzem olduğunu vurgulamaktadır;

- Özel gereksinimli bireyin durumu,
- Özel gereksinimli birey için yapılması hedeflenen uygulamalar,
- Verilecek olan desteğin sıklığı,
- Özel gereksinimli bireyin eğitiminde görev alan öğretmen-uzmanlar,
- Hazırlanan programların uygulanması için gereken araç-gereçler veya materyaller,
- Çocuklara yönelik evde ailelerin sağlayacağı destek,
- Özel gereksinimli öğrencinin belirlenen zaman içerisinde edinmesi beklenen kazanımlar,
- Özel gereksinimli bireyin ihtiyaç duyabileceği alanlarda tıbbi veya psikolojik danışmanlık hizmetleri,
- Süreci izleme ve öğrencinin nasıl değerlendirileceğine yönelik bilgiler,
- BEP için belirlenmiş olan tarihler yer almalıdır.

BEP, özel gereksinimi olan öğrencinin becerilerinin nasıl, nerede, hangi yöntem ve tekniklerle, ne kadar sürede kazanılacağını gösteren bir planı içerir. Esnek bir yapıya sahip olan BEP, gerektiğinde düzeltilip, değiştirilebilme özelliği taşır (Lytle ve Bordin, 2001). BEP'in içeriği, öğrencinin mevcut performans seviyesini, bir eğitim-öğretim yılı süresince öğretilmesi gereken uzun vadeli hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için gerekli kısa vadeli hedefleri, başlangıç ve bitiş tarihlerini, ayrıca değerlendirme yöntemlerini kapsamalıdır (Kargın, 2011). BEP, özel gereksinimli her öğrencinin tanısı, ihtiyaçları ve hedeflenen davranışlarına göre değişiklik gösterir. Programın değerlendirme bölümleri, toplumsal uyum, okula hazırlık süreci, temel akademik düzey ve meslek edinme kabiliyetini kapsar (Özyürek, 2010). BEP, özel eğitim gereksinimi duyan bireyin performans düzeyini, uzun ve kısa vadeli hedeflerini, programı yürüten uzmanları, eğitim ortamında yapılacak düzenlemeleri ve programın uygulanması sonrası gerçekleştirilecek değerlendirmeleri kapsar. BEP'e yönelik izleme ve değerlendirme sonuçlarına dayanarak gerekli düzenlemeler ve uyarlamalar yapılır. Bir eğitim-öğretim yılı içinde BEP geliştirme birimi tarafından yalnızca bir kez yapılması planlanan değerlendirme, sınıf öğretmeni tarafından öğrencinin BEP hedeflerine ne kadar ulaştığını belirlemek amacıyla aylık veya üç aylık periyotlarda yapılabilir (Kargın, 2015).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne (2020) göre özel eğitime ihtiyacı olan her birey için BEP'in hazırlanması ve uygulanması gerekmektedir. Bu yönetmelik, ebeveynlerin yanı sıra eğitimciler arasında da büyük ilgi uyandırmıştır (Sarı ve İlik, 2014). Bireysel farklılıklar, eğitim-öğretim sürecinde göz önünde bulundurulması gereken kritik bir unsurdur ve öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun eğitim alma hakkının temel bir gereğidir. Bu bağlamda, bireysel özelliklere göre düzenlenen kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarında eğitim almasını sağlamak amacıyla tercih edilen yöntemlerdendir (Diken ve Batu, 2010). Özel veya devlete ait tüm resmi eğitim kurumlarında, özel gereksinimli öğrenciler eğitimlerini en az kısıtlayıcı eğitim ortamında yani özel eğitime ihtiyacı olmayan yaşlılarıyla birlikte sürdürme prensibine uygun olarak destek eğitim hizmetleri sunulur. Bu çalışma, özel eğitim uygulamalarının BEP açısından değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla ilgili tanımlamalar göz önüne alındığında, öğretmenin programın geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinde kritik bir rol oynadığı görülmektedir. Ancak, öğretmenlerin BEP sürecinde karşılaştığı zorluklar çeşitli çalışmalarda ortaya konmuştur. Örneğin, Çuhadar (2006) tarafından yapılan bir çalışmada sınıf öğretmenlerinin tamamının program geliştirme, kaynaştırma eğitimi ve BEP ile ilgili eğitim almaları gerektiği belirlenmiştir. Başka bir araştırmada ise Kuyumcu (2011) sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerinin öğrenci performansını belirlemede, amaç yazma, ailelerle çalışma, destek hizmetleri ve öğretimsel uyarlamaların planlanması ve uygulanmasında, ilgili verilere ulaşma, amaçları değerlendirme ve öğrencinin sınıfa kabulünde zorluklar yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Yaman (2017) ise, öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları ve BEP'e ilişkin aldıkları eğitimlerin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Akkın (2019) ise, öğretmenlerin BEP'in geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinde yeterli bilgi, beceri ve tutuma sahip olmadıklarını ifade etmiştir. Burunsuz (2019) ve Timothy ve Agbenyega (2018) gibi çalışmalarda da öğretmenlerin BEP hazırlama sürecinde yaşadığı zorluklar ve destek eğitim ihtiyacı olan öğrencilere hitap etme zorlukları vurgulanmıştır. Bir başka araştırmada ise Sınıf öğretmeni meslek mensupları ve sınıf öğretmeni adaylarıyla BEP hazırlamaya dair öz yeterliklerini belirlemeyi amaçlayan çalışmada; Camadan (2012), BEP hazırlamaya yönelik hizmet içi eğitimlere katılan öğretmenlerin, katılmayanlara göre kendilerini daha yetkin hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. İlik (2015), öğretmenlerle yaptığı yarı yapılandırılmış görüşmede öğretmenlerin hemen hemen BEP geliştirme sürecinin her aşamasında yetersiz olduğunu belirlemiştir. Karakurt (2020) ise öğretmen adaylarının bireyselleştirilmiş programlarına yönelik öz yeterlik algılarını belirlemek için geliştirmiş olduğu ölçeğin bilgi alt boyutunda öğretmen adaylarının okudukları bölüm değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini tespit etmiştir.

Ulusal alanda, özel gereksinimli öğrencileri doğrudan etkileyen BEP geliştirme birimlerinin tüm paydaşlarının BEP sürecine ilişkin deneyimlerinin ve görüşlerinin belirlendiği pek fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim düzeylerinde görev yapan ve okullarında kaynaştırma öğrencileri bulunan BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşlerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır.

Ayrıca, bu BEP Geliştirme Birimi üyelerinin yaşadıkları sorunları belirleyerek, konuyla ilgili önerilerini almak hedeflenmektedir. Bununla birlikte, öğretmenlerin BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarındaki çalışmalarını ve BEP geliştirme biriminde yer alan üyelerin bilgi düzeyini daha ayrıntılı ve bütüncül bir şekilde belirlemek de amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; BEP geliştirme biriminde yer alan üyelerin bireyselleştirilmiş eğitim programlarına dair görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Alt amaçlar:

1. BEP geliştirme birimi üyelerinin kaynaştırma eğitiminin olumlu yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. BEP geliştirme birimi üyelerinin kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okul yöneticisi ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanların BEP geliştirme sürecine sundukları katkılara dair görüşleri nelerdir?
4. BEP'in sistemselsel olarak eksik ve güçlü yönlerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
5. BEP hazırlama sürecinde yararlanılan kaynaklara ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
6. BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme aşamasında öğretmenlerin yaptıkları çalışmalara ilişkin görüşleri nelerdir?
7. BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
8. BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?
9. BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
10. BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

11. BEP'e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
12. BEP'e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözümler önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Özel gereksinimli bireylerin eğitimindeki temel amaç, toplum içindeki görevlerini yerine getirebilen, insanlarla olumlu ilişkiler kurabilen, iş birliği içinde çalışabilen, çevresindeki bireylere, var olan düzene ayak uydurabilen ve üretebilen bir birey olarak gelişmelerini sağlamaktır. Ayrıca, özel gereksinimli bireylerin toplum içinde diğer insanlara olan bağımlılık durumunu en aza indirmek için kendi ihtiyaçlarını muhtaçsız bir şekilde yapabilme durumuna gelmeleri ve bağımsız bir şekilde yaşamaları için temel yaşam becerilerini geliştirmeleri hedeflenmektedir. Öğrencilerin eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleriyle örtüşen eğitim programlarıyla öğrencinin ihtiyacına hitap eden yöntemler, meslek elemanı ve araç-gereç kullanılarak, özel gereksinimli bireylerin üst öğrenim, iş ve meslek alanlarına, dolayısıyla yaşama hazırlanmaları sağlanmaktadır (şahin, 2020).

Özel gereksinimli öğrencilerin bireysel farklılıkları ve durumları göz önüne alındığında, bireyselleştirilmiş öğretim programına ve kullanılan materyallere çok fazla ihtiyaçları olduğu açıkça görülebilir. Bu öğrenciler, tanı ve performanslarına göre diğer öğrenciler gibi eğitim görme hakları vardır. Yasal olarak korunan eğitim görme hakkını en üst seviyede gerçekleştirebilmeleri için ihtiyaçları ile yeteneklerine hitap eden bireyselleştirilmiş eğitim programlarına gereksinim duyarlar. Özel gereksinimli öğrenciler için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programından birinci derecede sorumlu olan BEP geliştirme birimi üyeleridir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde BEP'e ilişkin görüşlerin daha çok BEP geliştirme biriminin bütün olarak değil de tek boyutlu incelendiği görölmektedir. Bireyselleştirilmiş eğitim programının hizmet ettiği amaçlar doğrultusunda velileri, öğretmenleri, rehber öğretmen/psikolojik danışmanları, okul yöneticilerini ve dolaylı olarak da özel gereksinimli öğrencileri kapsadığı söylenebilir. Dolayısıyla bireyselleştirilmiş eğitim programı pek çok kişiyi etkilemektedir.

Araştırma sonuçlarının, BEP geliştirme biriminin süreci etkili ve verimli bir şekilde yönetmesi ve öğrencilere en uygun programı hazırlama konusunda rehberlik edebileceği düşünülmektedir. Özel gereksinimli öğrencilerin okul ve sosyal yaşantılarındaki ihtiyaçlarına odaklanarak ve ekip çalışmasıyla, BEP geliştirme biriminin bu öğrencilere yönelik deneyimlerini anlaması ve uygulaması, BEP ekibine dâhil edilecek eğitimcilere, ailelere, BEP geliştirme birimi başkanlarına ve diğer meslek uzmanlarına farklı bir perspektiften baktırabilir. Ayrıca, BEP geliştirme biriminde yer alan ailelerin, özel gereksinimli çocuklarına yönelik alınan karar ve uygulamalardaki sorumluluklarının, başka özel gereksinimli bireylerin ailelerine farklı bir bakış açısı kazandırarak kılavuz niteliğinde olacağı düşünülmektedir. Araştırmada, BEP geliştirme biriminde yer alan diğer ekip üyelerinin sürece dair deneyim ve görüşlerinin, BEP geliştirme birimi üyelerini belirleme aşamasında farklı fikirler üreterek süreci kolaylaştırması açısından değer verilmektedir.

1.4. Sayıtlar

1. Araştırma kapsamında görüşleri alınan BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP'e dair deneyimleri ile görüşlerini samimi ve yansız bir şekilde araştırmacı ile paylaştıkları,
2. Araştırma kapsamında hazırlanan görüşme formlarında yer alan soruların niteliği ve sayısının araştırmanın amaç kısmına uygun olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2022- 2023 eğitim öğretim yılı,
2. Doğu Anadolu Bölgesinde araştırma kapsamında belirlenen bir il,
3. Araştırma kapsamında belirlenen ve kaynaştırma öğrencisi bulunan iki ilkokul, iki ortaokul ve iki ortaöğretim kademesinde yer alan okullardaki veliler, öğretmenler, psikolojik danışman/ rehber öğretmenler ve okul yöneticileri,
4. BEP geliştirme birimi üyelerinin deneyim ve fikirlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak hazırlanmış olan görüşme soruları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Özel Eğitim: Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayımladığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre özel eğitim; alanında uzman olarak yetiştirilmiş meslek elemanlarının, özel gereksinimli bireyler için geliştirilen eğitim programları ve yöntemlerini kullanılarak, özel eğitim alması gereken bireylerin çeşitli ihtiyaçlarını gidermek üzere hazırbulunuşluklarına ve yetersizliklerine uygun ortamlarda verdikleri eğitim sürecidir (Cavkaytar, 2013).

Özel Gereksinimli Birey: Doğum öncesi, doğum sırasında ve sonrasında, gelişimsel süreçte birçok nedene bağlı olarak; zihinsel, dil ve konuşma, hareket, fiziksel, sosyal-duygusal alanlarda ölçülebilir düzeyde yetersizlik, yavaşlama, gerileme veya ilerleme gösterebilen bireylere özel gereksinimli birey denir. Bu durum özel gereksinimli bireylerin yaşlılarından farklı özellikler göstermelerine neden olur (Baykoç-Dönmez, 2009).

Kaynaştırma Eğitimi: Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2018 yılında yayımladığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde kaynaştırma, özel eğitim gereksinimi duyan bireylerin diğer destek hizmetleri ile birlikte en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarında, akranlarıyla birlikte resmi ve özel okullarda okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında eğitim almasını sağlayan özel eğitim uygulamaları olarak tanımlanır. Başka bir deyişle, özel eğitime gereksinimleri olan bireylerin, gelişimleri normal seyreden akranlarıyla birlikte en az kısıtlandırılmış ortamlarda özel bir şekilde eğitim ve öğretime devam etmesidir.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP): Her özel gereksinimi olan birey için özel olarak tasarlanmış bir programdır. Uzman bir ekip tarafından ortaklaşa hazırlanan bu yazılı rapor, çocuğun mevcut başarı düzeyini, hedeflerini, eğitim süresini ve yerini, kim tarafından eğitim alacağını, hangi destek hizmetlerinin sunulacağını ve değerlendirme yöntemlerini içerir. Başka bir ifadeyle, bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP); öğrencinin mevcut durumunu, nasıl eğitim alması gerektiğini, eğitimin nerede ve kim tarafından sağlanacağını, eğitimin süresini, programın etkilerini değerlendirme yöntemlerini ve çocuğun belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaştığını tarif etmelidir (Sarı ve İlik, 2014).

Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM): Eğitim ve öğretim kurumlarında, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri alanında aktif bir şekilde çalışarak, özel

gereksinimleri olan bireylerin eğitsel olarak değerlendirilmesi, uygun tanılamanın yapılması ve yönlendirme süreçlerini yürütmektedir.

BEP Geliştirme Birimi: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 48. Maddesinde kaynaştırma uygulamaları ile özel eğitim hizmetlerinin verildiği eğitim kurumlarında özel gereksinimleri olan bireyler için BEP'in hazırlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve izlenmesi amacıyla "BEP Geliştirme Birimi" oluşturulur ibaresi yer almaktadır. Bu birimin başkanlığını kurum müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısı yapar. Birimde, gezici olarak özel eğitim görevi verilen öğretmen, aile, özel gereksinimleri olan öğrenci, psikolojik danışman/ rehber öğretmen ve eğitim programları hazırlamakla görevlendirilen öğretmen bulunur. Ayrıca, özel eğitim gerektiren öğrencinin sınıf öğretmeni veya branş öğretmeni ile gerektiğinde izleme, tanılama ve değerlendirme ekibinden görevli bir kişi de birim bünyesinde yer alır.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Özel Eğitim

Özel ihtiyaçları olan öğrencilerin eğitimi konusunda akıllarda yer edinen terimlerden biri özel eğitimidir. Özel ihtiyaçları olan öğrencilere verilen eğitim kapsamında, bireyin katıldığı eğitim kurumunun türüne bakılmaksızın genellikle özel eğitim çerçevesinde sağlanmaktadır. Akademik literatürde özel eğitim kavramıyla ilgili birçok tanımla karşılaşmak mümkündür.

Özel eğitim; olması gereken gelişim seyrinden farklılık gösteren ve normal eğitim-öğretimden yararlanamayan ya da kısmen yararlanabilen veya verilen destek eğitimlerle devam eden bireyler için uzman personeller tarafından ekip ruhuyla sunulan özel yöntem ve araçlarla verilen eğitimidir. Bu eğitim, gerektiğinde özel ortamlarda ve her özel ihtiyaçları olan grup için birbirinden farklı olarak geliştirilen özel eğitim programları ile gerçekleştirilir (Baykoç Dönmez, 2010).

Özel eğitimin tanımı 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de; özel eğitim ihtiyacı olan bireylere, yetersizlikleri ve özellikleri doğrultusunda en uygun ortamda, özel olarak geliştirilmiş programlar ve yöntemlerle eğitim vermek amacıyla, uzman olarak yetiştirilmiş personel tarafından sunulan eğitim olarak yer almaktadır (Kanun Hükmünde Kararname, 1997). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde ise; özel olarak yetiştirilmiş personellerle, bireyin eğitim performansı açısından akranlarından belirgin şekilde farklılık gösterdiği durumlarda, gelişim seviyesi ve bireysel özellikleri bakımından akranlarından farklı olan bireylere en uygun ortamda sunulan eğitim programı şeklinde açıklanmaktadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

Özel eğitim, eğitim sistemimiz içinde hayati bir yere sahiptir. Ülkemizde ve diğer tüm ülkelerde olduğu gibi, özel gereksinimi olan bireylerin eğitim alması ve sosyal-ekonomik haklara erişimi önemlidir (Çitil, 2009). Ülke açısından en temel ihtiyaçlardan biri eğitimidir. Eğitim, bireylerin toplumsal hayata katılmak için gereken bilgi, beceri ve davranışlarını olumlu yönde geliştirme sürecidir (Başaran, 1996). Başka bir tanıma göre eğitim, bireylerin davranışlarında istenilen yönde değişiklikler yapabilme sürecidir (Ertürk, 1998). Özel eğitimin temel amacı, ihtiyaç duyan bireylerin eğitim ihtiyaçlarını

en üst düzeyde karşılayarak iş hayatına ve topluma katılımlarını sağlamaktır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018).

Özel eğitim başta özel eğitim okulları olmak üzere özel eğitim sınıflarında ya da kaynaştırma eğitimi verilerek özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim öğretim sürecinde eğitim görmesi sağlanır. Destek eğitim açısından ise okullarda velinin yazılı talebi, eğitim verecek öğretmenlerin dilekçesi ve Milli Eğitim Müdürlüğü'nün onayı alınarak destek eğitim odaları açılabilir. Ayrıca öğrenciler Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) ile rehabilitasyon merkezlerinde de destek eğitim alabilirler.

2.1.1. Özel Gereksinimli Bireyler

573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de özel gereksinimi olan birey kavramı tanım olarak; bireysel özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından, birçok farklı nedenlerle yaşitlarından beklenen düzeyden anlamlı şekilde farklılık gösteren birey şeklinde özel eğitim gerektiren birey başlığı altında yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) yayımlanmış olduğu Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler çeşitli başlıklar altında gruplandırılmıştır. Bu başlıklar incelendiğinde birçok tanı grubunun yer aldığı görülmektedir. Bunlar; özel gereksinimli bireylerde birden fazla yetersizliğin görülmesi, işitme ile görme yetersizliği, ortopedik yetersizlik, süregelen hastalıklar, kas ve sinir sistemine bağlı yetersizlikler DEHB, dil ve konuşma bozuklukları, duygu ve davranış bozukluğu, özel öğrenme güçlüğü, zihinsel yetersizliğin olması, otizm spektrum bozukluğu ile üstün zekâ ve üstün yetenekli olma durumu da bu başlıklar altında yer almaktadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

2020 yılında yayınlanan Türkiye İstatistik Kurumu resmi verilerine göre özel gereksinimi olan bireyler toplumun %12.29'luk kısmına karşılık gelmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2020). Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu istatistiki verilere göre 2022-2023 öğretim yılında okulöncesi kademesinde kaynaştırma eğitimi gören toplam 1.187; ilkokul kademesinde kaynaştırma eğitimi gören toplam 143.814; ortaokul kademesinde kaynaştırma eğitimi gören toplam 166.461; ortaöğretim kademesinde kaynaştırma eğitimi gören toplam 72.788 öğrenci bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2023). 2022-2023 öğretim yılı kapsamında okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarına devam eden kaynaştırma öğrencilerinin toplam

sayısı 384.250 olarak kayıtlara geçmiştir. Ülkemizde 2022-2023 öğretim yılında, lisans veya lisansüstü eğitimlerine devam eden 54.206 özel gereksinimli birey bulunmaktadır (Yükseköğretim Kurulu, 2023).

2.1.2. Özel Eğitimin Temel İlkeleri

Özel eğitime dair önem arz eden temel ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkeler ÖEHY'nin 5. maddesinde ayrıntılı olarak yer almaktadır (Ek 10). Bu ilkeler özetlenecek olursa özel eğitimde öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi, istek, ihtiyaç ve yetenekleri temele alınmaktadır. Ayrıca erken tanılama öğrencilerin eğitimi için kritik öneme sahiptir. Öğrenciler için belirlenecek eğitim ortamının en az kısıtlandırılmış eğitim ortamında mümkünse normal gelişim gösteren yaşlılarıyla birlikte eğitim görmesine dikkat edilir. Eğitim programlarının bireyselleştirilmesi, aile katılımının sağlanması ve iş birliğinin kurulması esastır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018).

Özel eğitimin temel ilkeleri incelendiğinde amaç bireyin yetersizlik alanı ve eğitim ihtiyaçları göz önünde bulundurularak özel gereksinimli bireyin en az kısıtlanmış eğitim ortamından başlanarak akranlarıyla birlikte eğitim almalarını sağlamaktır. Ayrıca özel eğitimde erken tanı çok önemli bir boyutta yer almaktadır. Çünkü özel gereksinimleri olan bireylerin eğitime erken başladığında daha fazla olumlu sonuçlar alınmaktadır. Aile eğitimi ve ailenin okulla olan iş birliği çok önemlidir.

Zihinsel yetersizliği bulunan bireyler genelde ihtiyaçları doğrultusunda aynı engel türü ve orana sahip bireylerle eğitim görürken bedensel yetersizliği bulunan bireyler normal eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü eğitim ortamında bulunabilirler. Zihinsel engelli bireyler, hafif, orta-ağır ve çok ağır olmak üzere üç grupta değerlendirilirler. Genellikle çok ağır düzeyde zihinsel engeli olan bireyler evde eğitim alırlar. Hafif ve orta düzeyde engeli olan öğrenciler ise meslek okullarında eğitimlerine devam ederler. Hafif düzeyde zihinsel engeli olan bireylerin, ortaöğretimde aldıkları mesleki eğitim sonrasında iş hayatında yer almaları daha kolaylaşmaktadır (Şahin, 2020).

2.1.3. Özel Eğitim Hizmetlerinin Amaç ve Özellikleri

Özel eğitim faaliyetlerinin doğru ve eksiksiz bir şekilde yürütülmesi eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına dikkat eden ülkeler için önemlidir (Kırcaali-İftar, 1992). Özel eğitim hizmetleri, özel gereksinimli bireylerin, nitelikli ve deneyimli meslek elemanları

tarafından bireysel eğitim planlarına uygun olarak desteklenerek topluma entegrasyonunu sağlayan eğitim faaliyetlerini kapsar (Kırcaali-İftar, 1992). Özel eğitimde sadece özel gereksinimli bireyin eğitimine odaklanılmamakla birlikte bireyin çevresini kapsayacak şekilde düzenlenmektedir (Eripek, 2012).

Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde öğrenciyle birlikte çevresindeki bireylerinde katılımı önemlidir. Özel eğitim hizmetlerinin amaçları ÖEHY'nin 6. maddesinde detaylı olarak açıklanmaktadır (Ek 10).

Özel eğitim hizmetleri, bireyin yaşına, yetersizlik türüne ve düzeyine göre çeşitlilik göstermektedir. Erken çocukluk döneminde (0-36 ay) özel eğitim hizmetleri, bireye bakım sağlayan kişilere yönelik ihtiyaçlarını karşılamayı ve onların özel eğitim konusunda bilinçlendirilmesini içerir. Özel gereksinimli öğrencilerin üç yaşını doldurmasıyla birlikte okul öncesi eğitimi zorunlu hale gelmektedir. MEB'e bağlı özel eğitim okullarında verilen eğitim haricinde tamamlayıcı eğitim diyebileceğimiz destek eğitim hizmetleri özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına göre düzenlenir. Sosyalleşmelerini ve temel yaşam becerilerini artırmak istediğimiz özel gereksinimli bireyler yaygın eğitim hizmetlerinden yararlanabilirler. Eğitim faaliyetlerine doğrudan katılamayan özel gereksinimli bireyler için MEB uzaktan eğitimin verilmesi için gerekli altyapı ve teknolojiyi temin etmektedir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

Özel eğitim ortamları, özel gereksinimli bireylerin, mümkün olan en az kısıtlanmış bir şekilde yaşlılarıyla birlikte aynı ortamda eğitim almasından başlayarak, hastane sınıfları gibi izole edilmiş ve birebir öğretim yapılan ortamlara kadar uzanmaktadır (Sucuoğlu, 2006). Özel ihtiyaçları olan bireylere yönelik sunulan özel eğitim hizmetleri, bireyin yetersizliği ve gereksinimleri dikkate alınarak bireylerin en az kısıtlanacağı ortamlarda başlatılmalıdır. Tam zamanlı kaynaştırma eğitimi ise özel ihtiyaçları olan bireyler için en az kısıtlandıkları eğitim ortamı olarak değerlendirilmektedir. En az sınırlandırılmış eğitim ortamı seçilirken, özel gereksinimli bireyin performansını artırmak için akranlarıyla birlikte olması öncelikli olarak tercih edilir (Kargın, 2004). Tam zamanlı kaynaştırma uygulamalarında öğrencinin dersine giren branş öğretmenleri veya sınıf öğretmenleri ile özel eğitim öğretmenlerinin iş birliği yapması son derece önemlidir (Sucuoğlu ve Kargın, 2014). Çünkü öğretmenlerin iş birliği kurmaları tam zamanlı kaynaştırma uygulamalarının başarısını arttıracaktır (Vuran, 2014). Tam zamanlı kaynaştırma eğitime uygun olmadığına dair tanı alan bireyler, yarı zamanlı

kaynaştırma eğitimi alabilirler. Bu imkânı kullanamayanlar için özel eğitim okulları veya sınıfları açılmaktadır (Nartgün, 2007). Özel eğitim sınıfları, normal eğitim programı uygulayan okullar içerisinde yer alır ve özel eğitim programlarına tabidir. Bu sınıflar genellikle zihinsel yetersizlik, görme yetersizliği, işitme yetersizliği ve otizm gibi belirli yetersizlik türlerine yönelik olarak açılır.

Bütün yetersizlik türleri için özel eğitim öğretmenleri görev yapar. Okulun bulunduğu kademe göre branş öğretmenleri de özel eğitim sınıflarında derslere katılabilir. Özel eğitim okulları ise öğrencilerin tamamının özel gereksinimli bireylerden oluştuğu tür, derece ve kademe dikkate alınarak oluşturulan okullardır.

2.1.4. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama Süreci

ÖEHY' nin 7. maddesinde bu süreçte dair esaslar ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır (Ek 10). Yönetmeliğin bu maddesi özetlenecek olursa;

1. Özel eğitimde değerlendirme ve tanılama süreci RAM'larda kurulan değerlendirme kurulu aracılığıyla yapılmaktadır.
2. Eğitsel tanılama ve değerlendirmenin ilk basamağında tanılama ve değerlendirme için Rehberlik Araştırma Merkezi'ne (RAM) başvuru yapılmalıdır. Bu başvuruyu zihinsel anlamda yetersizliği olmayan 18 yaşını doldurmuş bireyin kendisi, okul yönetimi, aile veya barınma hizmetinden yararlanan bireyler için kurumun görevlendirdiği personel tarafından yapılabilir.
3. Bu süreçte şu hususlara dikkat edilmelidir;
 - Değerlendirme ve tanılama işlemleri bireye uygun olan ölçme araçlarıyla yapılmalıdır.
 - Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için 'Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu' düzenlenerek gerekli kurumlara yönlendirilir.
 - Özel gereksinimli öğrencilerin devam ettiği kurumlarda öğrenciler için en fazla bir yıllık eğitim planı hazırlanmalıdır.
 - Tanılama ve değerlendirmeye dair işlemler MEBBİS-RAM modülü aracılığıyla yürütülmektedir.
4. Okula kayıtlı öğrenciler için okulun bağlı olduğu bölgeden sorumlu RAM aracılığıyla, okula kayıtlı olmayan öğrenciler için ise ikamet edilen adresin bulunduğu bölgedeki RAM tanılama ve değerlendirmeyi yapmaktadır.

5. Öğrenci bütüncül bir şekilde değerlendirilerek her kademe değişikliğinde yapılır.
6. Yurtdışındaki MEB'e bağlı Türk okullarında eğitime devam eden özel gereksinimli öğrenciler Türkiye'deki RAM'larda hizmet alabilirler.
7. Yabancı uyruklu bireyler Türkiye'deki RAM'lardan hizmet alabilirler.
8. BİLSEM'e aday olarak belirlenen özel yetenekli öğrencilerin işlemleri Bakanlığın yayımladığı kılavuz doğrultusunda yürütülür.
9. Bireyin veya velisinin görüşü bu süreçte yapılacak işlemler için alınır.

2.1.5. Kaynaştırma Eğitimi

Kaynaştırma uygulamaları bireysel farklılıkların dikkate alındığı ve en az sınırlandırılmış ortamlarda gerçekleştirildiği için hem gelişmiş ülkelerde hem de ülkemizde en çok tercih edilen eğitim yöntemlerinden biri olarak kabul edilir (Diken ve Batu, 2010). En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, özel gereksinimli öğrencinin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak, kendi ailesi ve yaşlılarıyla mümkün olduğunca birlikte zaman geçirebileceği; yine öğrencinin bireysel özellikleri göz önünde bulundurarak, eğitim ihtiyaçlarının en üst düzeyde karşılanabileceği eğitim ortamıdır (Turnbull, Turnbull, Shank, Smith and Leal, 2002). En az kısıtlayıcı ortam, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin en iyi öğrenme performansını gösterebileceği bir ortamdır. Bu tür bir ortam seçilirken, öncelikli olarak normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte bulunmalarına özen gösterilir. Eğitim ortamının kısıtlayıcılığı, öğrencinin gelişim özellikleri ve ihtiyaçlarına bağlı olarak değişebilir. Bir öğrenci için en az kısıtlayıcı olarak değerlendirilen bir ortam, başka bir öğrenci için daha kısıtlayıcı olabilir.

Eğer toplumsal yaşamın çeşitliliğini ve zenginliğini istiyorsak, özel gereksinimleri olan bireylerin toplum içinde tam olarak yer alması gerektiğini kabul etmek zorundayız. Toplumsal bütünleşmeyi sağlamak için, eşitlik ilkesini benimsemek ve herkesin normal sınıflarda eğitim alabilmesini sağlamak önemlidir. Bu, kaynaştırma eğitimiyle mümkündür (Özokçu, 2014). Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyleri normal gelişim seyrinde ilerleyen yaşlılarından ayırmak, insan haklarına ters düşebilecek bir olaydır. Genel eğitim ile özel eğitim arasındaki fark, genellikle sanıldığı kadar belirgin olmayabilir. Etkili öğretim yöntemlerinin birçoğu genellikle tüm öğrenciler için işe yarar. Bazı özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitsel ihtiyaçları, genel eğitim ortamında özel eğitime kıyasla daha iyi karşılanabilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı,

2013). Özel gereksinimli bireyler, ihtiyaçlarına uygun özel eğitim ortamlarında ve nitelikli özel eğitim uzmanlarından aldıkları eğitimle desteklenirler. Akranlarından ayrı bir şekilde eğitilmeleri, toplumsal yaşama uyum sağlamalarını zorlaştırabilir. Bu nedenle, Kuzey Avrupa ülkeleri ve ABD gibi çok sayıda ülke, özel gereksinimleri bulunan öğrencilerin akranlarıyla aynı ortamda bulunarak eğitilmesi gerektiği görüşü giderek yaygınlaşmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 4. maddesinde, tanımlar ve kısaltmalar kısmında, kaynaştırma /bütünleştirme eğitim uygulamaları detaylandırılmaktadır (Ek 10). Bu tanım doğrultusunda, özel eğitim ihtiyacı duyan bireylere, diğer bireylerle etkileşimde bulunmalarını ve eğitim hedeflerine en iyi şekilde ulaşmalarını sağlamak amacıyla destek eğitim hizmetleri sunulmaktadır.

Bu hizmetler, akranlarıyla birlikte tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitimi kapsar (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Başka bir deyişle, özel eğitim gereksinimi duyan çocukların, normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte normal sınıflarda özel bir eğitim ve öğretim sürecine dâhil edilmeleri anlamına gelir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013). Kaynaştırma ise, özel gereksinim duyan bireylerin gerekli destek hizmetleriyle birlikte, tam ya da kısmi zamanlı olarak en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olan genel eğitim sınıflarında eğitim alması olarak tanımlanabilir (Kırcaali-İftar, 1992). Bir başka tanımda ise; kaynaştırma eğitiminin üç farklı şekilde uygulanabileceği belirtilmektedir. Özel ihtiyaçları olan öğrencilerin aynı yaş grubundaki kişilerle aynı sınıfta bulunması, kendi ailesine mensup aile veya yaşlılarıyla aynı eğitim kurumuna devam etmesi ve destek eğitim hizmetlerinin sağlanması gibi çeşitli uygulama şekilleri bulunmaktadır.

Bütünleştirme, sürekli genişleyen ve yenilenen bir süreci temsil eden, fırsatların, olanakların ve ihtiyaçların değişimine bağlı olarak adım adım ilerleyen kesintisiz ve aktif bir kavramdır. Bütünleştirme, farklı yaşamsal, eğitimsel, kültürel ve sosyal fırsat ve etkinliklerden herkesin eşit şekilde faydalanabilmesi için geliştirilmiş temel bir kavramdır ve tüm okulların kaynaştırma ortamı olarak kabul edilmesini sağlar. Bu yaklaşım, özel gereksinimi olan öğrencilere akranlarıyla eşit şartlarda eğitim sunmayı ve onların toplumsal hayata etkin bir şekilde katılmalarını hedefler. Ülkemizde, bütünleştirme kavramı ilk olarak 2005 yılında yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un 15. maddesi ile tanımlanmıştır. Bu kanun, özel gereksinimi olan

bireylerin eğitim hakkını güvence altına almış ve bu bireylerin, normal gelişim gösteren akranlarıyla eşit eğitim imkanlarına sahip olmalarını sağlamıştır. Uluslararası düzeydede, 2006 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 24. maddesi, bütünleştirme yöntemiyle eğitim hakkının korunmasını sağlamaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2022).

2.2. Program ve Eğitim Programı

Uşun (2012) program kavramını ulaşılması hedeflenen aksiyonları ve bu aksiyonlar için hazırlanan alt amaçları, gerçekleştirilecek işlerin zamanını, kısımlarını ve düzenini belirten ayrıntılı bir akış diyagramını içermektedir. Bir işin yapılma sebebini yani hedef ve amacını, yapılacak işleri bir bütün olarak düşündüğümüzde ise bütünün belirlenen parçalarının sırasını yani muhtevasını, 'nasıl, nerede, ne zaman ve kim' ile yapılacağını gösteren bir çizelgedir. Program hazırlanıp uygulamaya konulmasının ardından hedeflere 'ne kadar' ulaşıldığına bakılır yani değerlendirilir.

Eğitim programı, öğrencinin yaşına, gelişim düzeyine ve toplumsal kurallara uygun olarak bedensel, zihinsel, duygusal ve toplumsal becerilerini kazanmasını sağlayan bir planın tüm eğitsel süreçlerini içerir. Eğitim programı, bir eğitim kurumunun milli eğitim hedeflerine ulaşmak için belirlediği öğretim programlarını, ders içi ve ders dışı etkinlikleri, içeriği etkili bir şekilde kazandırmak için kullanılan süreçleri, yöntemleri ve teknikleri, ayrıca amaçların ne ölçüde gerçekleştirildiğini değerlendirmek için yapılan faaliyetleri kapsamaktadır (Özyürek, 2010). Eğitim programı, eğitim faaliyetlerinin yönünü tayin eder. Verilen eğitimin sağlıklı ve şuurlu bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamakla birlikte maliyeti düşürerek etkili bir şekilde yürütülmesini sağlar. Öğretim faaliyetlerinden sorumlu kişilere kılavuzluk eder, iş birliği kurarak uyumlu bir şekilde ilerlemesini ve dolayısıyla zamandan tasarruf etmeyi sağlamaktadır.

Demirel (2015), eğitim programını; öğrenen bireylere, okulun içinde ve dışında planlanmış faaliyetlerle sağlanan öğrenme deneyimleri düzeneği olarak tanımlamaktadır. Korkmaz (2021) eğitim programı kavramının ders vermek, çalıştırmak gibi çeşitli anlamları içerdiğini vurgulamaktadır. Varış (1988), ise eğitim programını; eğitim kurumunun, ulusal eğitim hedefleriyle birlikte kurumsal amaçlarını da gerçekleştirmeye yönelik olarak sunulan ve toplumdaki tüm bireyleri kapsayan tüm

faaliyetler olarak açıklamaktadır. Ertürk (1984), öğrencinin hedeflenen davranışlarını belirlemek ve bu davranışları kazanmasını sağlamak için bir plan oluşturması; bu plan doğrultusunda öğrenme deneyimlerini düzenleyerek bu deneyimlerin istenen davranışları geliştirmedeki etkinliğini değerlendirmek ve araştırmak olarak açıklamaktadır. Doğan (2019), ise öğrencilerden beklenen performansı ortaya çıkarabilmek için planlanan etkinliklerin bütünü olarak tanımlamaktadır.

2.3. Özel Eğitim Yönetmeliğinde Yer Alan Eğitim Programları

Özel ihtiyaçları olan veya özel yetenekleri olan öğrenciler öğrenciler için BEP hazırlanması gerekmektedir. Ancak yetersizliği olan bireyler için yetersizlik alanını geliştirecek BEP hazırlanırken, özel yetenekli bireyler için daha çok zenginleştirici programlar hazırlanmaktadır. ÖEHY (2018) incelendiğinde yönetmeliğin dördüncü bölümü eğitim programlarına değinmektedir.

Bu bölümün 19. maddesinde eğitim programlarının temelleri, 20. maddesinde bireyselleştirilmiş eğitim programı, 21. Maddesinde ise bilim ve sanat merkezlerinin eğitim programlarına yer verilmiştir. 19. madde incelendiğinde özel eğitim ihtiyacı olan ve özel yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçları göz önünde bulundurularak öğrencinin durumuna göre özel eğitim programı veya zenginleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır. 20. maddede ise özel öğrenciler için BEP hazırlanması gerektiğinden bahsetmektedir. Ayrıca BEP programında uzun ve kısa vadeli amaçlar, verilecek eğitimin türü, süresi ve eğitimi verecek kişiler, kullanılması planlanan yöntem, teknik ve materyallere, eğitim ortamı ve alınması planlanan tedbirler ile özel gereksinimli öğrenciye ilişkin bilgilere yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir. 21. maddede BİLSEM'e kayıt yapma hakkı kazanan öğrencilerin program türüne yer verilmiştir (Ek 10).

2.4. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının Tanımlanması

Özel eğitim tanımlarının incelenmesiyle, bireysel planlamanın ön planda olduğu, bireyin ihtiyaçlarına odaklandığı, uzman meslek elemanlarının varlığını gerektirdiği, özel olarak hazırlanan yöntem, araç ve programların kullanıldığı belirlenmektedir. Bu belirtilen unsurları içeren özel eğitimin önemli bir parçası, bireyselleştirilmiş eğitim programlarıdır (BEP). Bireyselleştirilmiş eğitim programları, özel eğitimin ana

ilkelerinden biri olarak kabul edilir ve özel gereksinimleri olan bireylerin eğitimini planlarken dikkate alınması gerekmektedir (Bateman ve Cline, 2016).

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP), öğrencinin özel durumu için uygun olan eğitim ortamlarından ve destek hizmetlerinden faydalanmasını sağlamayı hedefleyen, öğrencinin temel ihtiyaçlarını, iletişimini, eğitsel ve sosyal gereksinimlerini karşılamak amacıyla hazırlanan yazılı bir dokümandır (Vuran, 2006). BEP, özel eğitim alması gerektiğine karar verilen bütün öğrenciler için yazılı olması istenen; öğrenci ile ebeveynlerinin ve öğretmenin ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanan özel eğitim programıdır ve destek eğitim hizmetlerini de içermektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014). Farklı bir tanımda, okullarda özel gereksinimli öğrencilere yönelik özel hazırlanan eğitim programını uygulama, takip etme ve değerlendirme sebebiyle oluşturulan programdır.

BEP hazırlanırken dikkate alınması gereken hususlar şunlardır: öğrencinin bulunduğu durumun doğası, öğrenciye yönelik uygulamalar, sağlanan desteklerin sıklığı ve bu eğitimde görev alan meslek elemanları, programların uygulama aşamasında lazım olabilecek materyaller ve araç-gereçler, ailelerin evde öğrenciye sunduğu destek, belirlenen zaman çerçevesinde gerçekleştirilmesi beklenen hedefler, öğrencinin gereksinim duyabileceği tıbbi veya psikolojik danışmanlık hizmetleri, izleme ve değerlendirme bilgileri ve BEP'lerin gözden geçirilmesi için belirlenen tarihler yer almalıdır (Sarı, 2003).

BEP, özel ihtiyaçları olan öğrencinin becerilerini hangi yöntem ve teknikle, ne kadar sürede ve hangi ortamda kazanacağını ayrıntılı olarak yer aldığı plandır. BEP esnek bir çalışma programı olma özelliğinden dolayı gerektiği takdirde düzeltilip, değiştirilebilme kolaylığı tanımaktadır (Lytle ve Bordin, 2001). BEP, öğrencinin mevcut performans düzeyini, bir eğitim-öğretim yılı boyunca öğretilmesi gereken uzun vadeli amaçları, bu hedeflere ulaşmak için gerekli olan kısa vadeli hedefleri, başlangıç ve bitiş tarihlerini ve değerlendirme yöntemini içermelidir (Kargın, 2011). BEP, her öğrencinin tanısına, ihtiyaçlarına ve hedeflenen davranışlarına göre farklılık gösterebilir. Program değerlendirme bölümleri, okula hazırlık becerileri, temel akademik yetkinlikler, sosyal uyum becerileri ve mesleki becerileri içermektedir (Özyürek, 2010).

Bakanlığın yayımladığı ‘BEP Tüm Öğretmenler İçin Yol Haritası’ (2022) kitapçığında BEP’in anahtar öğelerine bakıldığında; öğrenci merkezli, bireysel, bütüncül, kapsayıcı, erişilebilir ve iş birliğiyle hazırlanmış olması gerekmektedir. Etkili bir BEP için öğrenci ve aile süreçte aktif bir şekilde yer almalıdır, açık ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır, kısa ve öz ifadeler kullanılarak karmaşıklığın önüne geçilmelidir.

BEP sürecinde doğrudan veya dolaylı olarak yer alan kişilerin rolleri MEB’in 2022 yılında yayımlamış olduğu ‘BEP Tüm Öğretmenler İçin Yol Haritası’ kitapçığında şöyle açıklanmaktadır;

- **Öğrenci açısından;** Öğrencinin ihtiyaçlarına uygun bir eğitim alabilmesi için tanıya dayalı olarak belirlenmeli ve özel eğitim hizmetleri ile nasıl bir eğitim alacağına karar verilmelidir. Bireysel Eğitim Programı (BEP), öğrencinin bağımsız bir şekilde hayatını sürdürebilmesi için önemli bir temel oluşturur. Öğrencinin BEP geliştirme birimi toplantılarına katılımı zorunlu olmamakla birlikte, mümkün olduğunca öğrencinin bu toplantılara katılması teşvik edilmelidir.
- **Ebeveyn açısından;** Ailelerin, Bireysel Eğitim Programı (BEP) geliştirme sürecinin bir parçası olarak BEP geliştirme toplantılarına katılmaları önemlidir. Çocuklarının ihtiyaçlarına uygun bir BEP oluşturulabilmesi için ailelerin, çocuklarıyla ilgili bilgileri diğer toplantı üyeleriyle paylaşmaları ve hedeflerin belirlenmesinde öneri ve görüşlerini sunmaları gerekmektedir.
Eğer aileler toplantılara katılamazlarsa, toplantıda alınan kararların ailelerin görüşlerine sunularak paylaşılması sağlanmalıdır. Aileler, kararları onayladıklarında BEP’i imzalamakla yükümlüdürler.
- **Okul yönetimi açısından;** Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ne (2018) göre, okul müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısı, Bireysel Eğitim Programı (BEP) geliştirme biriminin doğal üyesi ve başkanıdır. BEP geliştirme biriminin çalışma usul ve esasları, okul yönetimi tarafından belirlenir.
- **Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman açısından;** Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ne (2018) göre, Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanlar, BEP geliştirme birimi toplantılarına üye olarak katılım gösterirler. Kendi görev alanlarıyla ilgili olarak öğrencinin gelişimini izler ve gerektiğinde birime bilgi verir. Ayrıca, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi ile BEP geliştirme

birimi arasındaki koordinasyonu sağlamaktadırlar (Milli Eğitim Bakanlığı, 2022).

Bireysel Eğitim Programı (BEP), özel eğitim gereksinimi duyan bireyin performans seviyesini, kısa ve uzun vadeli hedefleri, programı yürüten uzmanları, eğitim ortamında yapılacak düzenlemeleri ve programın uygulanması sonrası gerçekleştirilecek değerlendirmeleri kapsar. BEP ile ilgili gerekli düzenlemeler, izleme ve değerlendirme sonuçlarına dayanarak yapılmalıdır. Bir eğitim öğretim yılı içinde, BEP geliştirme ekibinin en az bir kez yapması beklenen değerlendirme işlemi, sınıf öğretmeni tarafından öğrencinin BEP'teki hedeflere ne ölçüde ulaştığını belirlemek amacıyla aylık veya üç aylık dönemlerle gerçekleştirilebilir (Kargın, 2015).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hedefleri arasında özel gereksinimli öğrencileri olduğu gibi kabul etme, saygı duyma, değerli hissettirme, en az sınırlandırılmış eğitim ortamlarında ve sosyal yaşama uyum sürecini destekleme yer alır. Ayrıca, ailenin önceliklerini bilmek ve ailenin BEP hazırlama sürecinin tüm aşamalarında yer almasını sağlamak önemli bir unsurdur (Zirkel, 2016). Bir bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP), öğrencinin tanı aldığı dönemden hayatının sonuna kadar yaşamının tüm evrelerini kapsayan, özel gereksinimli birey ve ailesinin yaşam standartlarını yükseltmeyi hedefleyen bütüncül bir yaklaşımla hazırlanır. BEP, öğrenciyi merkeze alır ve onu olduğu gibi kabul ederek, ihtiyaçlarına uygun düzenlemeler yapmayı içerir. Yani öğrenci içerisinde bulunduğu eğitim sistemine uydurulmaya çalışılmamaktadır. Özel gereksinimli öğrencilerin, akademik ve toplumsal yaşamda akranlarıyla aralarındaki farkın en aza indirilebilmesi için onlara uygun programların hazırlanması ve uygulanması önemlidir.

Bu sebepten dolayı özel gereksinimli öğrenciler için BEP hazırlanırken bireye özgü olmalı ve öğrencilerin yetersizlik alanları tespit edilmeli ve bu yetersizlikleri giderme amacı taşınmalıdır. BEP hazırlamak, bir zincirin halkaları gibi birbirini tamamlayıcı ve örüntülü olan aşamalardan oluşan süreçtir. Bu aşamaları şöyle sıralamak mümkündür (Felix ve Tymeson, 2016);

- a) BEP geliştirme birimi üyelerinin belirlenerek ekibin kurulması,
- b) Özel gereksinimli öğrencinin performans düzeyinin belirlenmesi,
- c) Eğitim ortamlarının belirlenmesi ve destek eğitim hizmetlerinin verileceği ortamların düzenlenmesi,

- d) Özel eğitim tanısı alan bireylere özgü olarak tasarlanan BEP'in hazırlanması,
- e) Hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programını uygulama, izleme ve değerlendirme gibi aşamalardan oluşmaktadır (Felix ve Tymeson, 2016).

2.4.1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının Eğitsel Dayanakları

Özel gereksinimli bireyler gelişim seyrinde farklılık olmayan akranları gibi eğitim ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak hizmetlerden yararlanma haklarına sahiptirler (Batu, Kırcaali-İftar ve Uzuner 2004). Uluslararası sözleşmeler ve yasal düzenlemelerle verilen bu haklar korunmaktadır. Genel eğitim ortamlarında hazırlanan yoğun ve esnek olmayan programlar özel gereksinimli öğrencilere uygun değildir (Yıkılmış, 2013). Yüzyıllar öncesinden günümüze kadar kabul edilen eğitimin öğrencilerin özellik ve ihtiyaçlarına hitap edecek şekilde hazırlanmasının gerekli olduğu ve bu şekilde yapıldığında eğitim çalışmalarının daha verimli olacağı belirtilmektedir (Akçamete ve Kargın, 1991). Özel ihtiyaçları olan öğrencilerin gereksinimleri ve tanıları birbirlerinden farklı olduğu için verilecek hizmetlerin bireyselleştirilmesi gerekmektedir. Bireysel ihtiyaçlara göre tasarlanan hizmetlerin merkezinde bireyselleştirilmiş eğitim programları vardır (Pretti-Frontczak ve Bricker, 2000). Alan yazında BEP'in nitelenmesini sağlayan dört temel kavram bulunmaktadır. Bunlar; eğitim, program, plan ve bireyselleştirme kavramlarıdır. Bu kavramlar aslında bireyselleştirilmiş eğitim programının kelime olarak ayrıştırılmasıyla ortaya çıkmaktadır (Fiscus ve Mandell, 2002).

Abeson ve Weitraub'a (1977) göre bireyselleştirme; yalnızca bir öğrencinin eğitsel gereksinimlerinin merkeze alınmasıdır (Akt. Fiscus ve Mandell, 2002). Kargın (2015), öğrencinin öğrenme süreci boyunca pozitif veya negatif anlamda etkisi olabilecek bütün faktörleri göz önünde bulundurarak öğrenciye özgü öğretimin yapılmasına öğretimin bireyselleştirilmesi adını vermektedir.

Öğretimde bireyselleştirme çalışmaları, öğrencilerin öğrenme ve öğretme sürecindeki öğelerle ilişkili ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması ve bireysel hız ilkesine uygun olarak ilerleyebilmelerine olanak tanınması olarak açıklanır (Güven ve Sözer, 2007). Özel gereksinimli bireyler için bireyselleştirme, öğrencinin kişisel ihtiyaçlarına dayalı olarak programlarda çeşitli adaptasyonların yapılmasını, öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerine göre programların düzenlenmesini içerir. Bu şekilde,

bireyselleştirilmiş eğitim programının bireyselleştirme ilkesine uygun olabileceği söylenebilir (Kargın, 2015).

Yasal düzenlemelerde belirtildiği gibi eğitim kavramı özel eğitimi ve onunla ilişkili hizmetleri içerir (Fiscus ve Mandell, 2002). Eğitim hizmetleri genel eğitim ve özel eğitimin tamamında bir program dahilinde yürütülür. Akçamete ve Kargın (1991) tarafından açıklanan program, "Bireyde geliştirilmesi amaçlanan davranışlara ilişkin aşamaları açıklayan ve bu aşamaların nasıl gerçekleşeceğinin yazılı olduğu plan" olarak tanımlanmıştır. Program kavramı başka bir ifadeyle, bireyin gelişim durumuyla yaşı ve yaşadığı toplumun normlarına uygun davranışlar sergilemesi için planlanan eğitsel deneyimler olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamaya göre, eğitim programı sadece öğretim faaliyetlerini değil, aynı zamanda destek hizmetlerinin faaliyetleride içerir (Özyürek, 2010). Genel olarak eğitim programı kavramının dört bileşeni bulunmaktadır. Bunlar; amaç, içerik, eğitim durumları ile değerlendirme bileşenidir (Demirel ve Kaya, 2009; Özyürek, 2010). Dikkat edildiğinde belirtilen eğitim programları bileşenleri ile bireyselleştirilmiş eğitim programının bileşenleri paraleldir. Program geliştirme aşamasında izlenmesi gereken süreçlere plan adı verilmektedir (Fiscus ve Mandell, 2002). Bireyselleştirilmiş eğitim programı ise planlanan süreçler sonrasında meydana gelen üründür.

BEP'i genel eğitim programlarından ayıran temel unsurun bireyselleştirme kavramı olduğu söylenebilir. Öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenerek eğitimlerinde uygun düzenleme ve planlamaların yapılması ile öğrencilerin programdan yararlanabilmeleri için bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirilerek sonucu görmek adına değerlendirilmelidir (Avcıoğlu, 2012). Özel ihtiyaçları olan öğrencilerin bireysel öğrenme çıktılarını ve belgelenen eğitsel performansı merkeze alan hizmetleri açıklamada anahtar bir doküman olarak bireyselleştirilmiş eğitim programları kabul edilmektedir (Giangreco vd., 1994). Özel ihtiyaçları olan bireylerin nitelikli bir eğitime ulaşabilmesi için BEP temel araçtır (Yıkılmış, 2013).

BEP, çocuğun mevcut durumunu, ulaşması gereken hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için izlenecek yolları, gereken süreyi ve hedeflere ulaşıldığında -eğer ulaşırsa- nasıl değerlendirileceğini en anlaşılır ve detaylı şekilde açıklamayı amaçlar (Heward, Alber-Morgan and Konrad, 2017). BEP'i genel eğitim programlarından farklı ve önemli olarak nitelendiren iki unsurdan bahsedilebilir. Birincisi özel gereksinimli öğrenciler için

sunulan destek eğitim hizmetleridir. İkincisi ise özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına göre hazırlanmasıdır. Özel eğitimde öğrencilerin, sosyal yaşamda kimseye muhtaç olmadan yer edenebilmeleri, onların güçlü yanlarından ve farklılıklarından hareketle gereksinimlerinin tespit edilmesi ve bunların giderilmesine yönelik uygun olan eğitim ortamlarının sağlanmasıyla mümkün olabileceği vurgulanmaktadır (Cavkaytar, 2000).

2.4.2. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının Yasal Dayanakları

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 42. maddesi, her Türk vatandaşının yanı sıra özel gereksinimli bireylerin de eğitim ve öğretim hakkını güvence altına almaktadır. Eğitimde fırsat eşitliği ilkesi de bu çerçevede önem taşımaktadır. Bu nedenle, Türkiye'nin uluslararası düzeyde kabul ettiği normlar, özel gereksinimli bireylerle ilgili politikaların şekillenmesinde rehberlik edici olmaktadır (Vural ve Yücesoy, 2003).

Özel eğitim programlarının yasal çerçevesi ilk kez ABD'de kabul edilen PL. 94-142 sayılı yasa ile oluşturulmuştur. Bu yasa, özel gereksinimli öğrencilerin, diğer öğrencilerle aynı eğitim fırsatlarına sahip olma hakkını tanıdığı gibi, değerlendirme, genel eğitim programlarına erişim ve bireysel eğitim planlarının hazırlanması gibi konularda da düzenlemeler getirdi (Özyürek, 2010). Türkiye'de ise BEP, ilk kez 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile zorunlu hale getirilmiştir. KHK'nin 4. maddesi'nin (f) bendinde özel gereksinimli öğrencilere yönelik BEP hazırlanması gerekliliği ve bu programların bireysel ihtiyaçlara göre uyarlanması gerektiği belirtilmiştir. Bu KHK'da özel ihtiyaçları olan öğrencilere yönelik eğitim programının bireyselleştirilmesi gerektiği belirtilirken, bu sürecin detayları ve içeriği hakkında yeterince bilgi verilmemiştir. İlk kez 2000 yılında yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde BEP daha detaylı bir şekilde tanımlanmış ve bu konuda yönergeler belirlenmiştir. Yönetmeliğin 62. maddesinde özel ihtiyaçları olan bireylere yönelik bireyselleştirilmiş eğitim programının hazırlanmasına yer verilirken, hazırlanan plan için ailenin onayının alınması gerektiğine de vurgu yapılmıştır.

ÖEHY'ye göre özel ihtiyaçları olan bireylere yönelik hazırlanması gereken bireyselleştirilmiş eğitim programında bütün paydaşların (öğrenci, aile ve öğretmen) ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanarak uygulamaya geçilmelidir.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ilk olarak 2000 yılında Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanmış ve son olarak da 2020 yılında güncellenmiştir bu yönetmelikte BEP ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır. Yine aynı yönetmeliğin 20. Maddesinde BEP'in içeriğinde uzun-kısa dönemli amaçlara, yöntem ve tekniklere, eğitim ortamına, hizmeti sunacak kişiler ile hizmeti alacak öğrenciye dair bilgilerin olması gerektiği açıklanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018).

BEP'in diğer yasal temellerine bakıldığında, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 20. maddesinde şu ifadeler yer almaktadır: Kaynaştırma veya bütünleştirme yöntemiyle eğitim gören öğrenciler için, BEP geliştirme birimi tarafından bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanır ve bu öğrencilerin başarıları, bu programda belirlenen hedeflere göre belirlenir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014). Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 3. maddesinde konuyla ilgili olarak şu ifadeler bulunmaktadır: Tam zamanlı kaynaştırma veya bütünleştirme yoluyla eğitim gören özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler, kayıtlı oldukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler. Bu programlar esas alınarak bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanması ve bu okullarda BEP geliştirme birimi kurulması gerekmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2020).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayımladığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre, özel ihtiyaçları olan öğrenciler için hazırlanan BEP, özel eğitim değerlendirme kurulu ve BEP geliştirme birimi tarafından iş birliği içinde oluşturulmalı ve belirlenen hedefler doğrultusunda aynı ekip tarafından değerlendirilmelidir.

2.4.3. BEP Geliştirme Birimi, Görev ve Sorumlulukları

BEP geliştirme birimi, özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için, öğrencinin eğitim aldığı veya alacağı okulda oluşturulan birimdir. Bu birim, öğrencinin öğrenme sürecini desteklemek ve özel eğitim ihtiyaçlarına uygun bir eğitim planı geliştirmek amacıyla faaliyet gösterir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin (2018) 47. maddesinde yer aldığı şekliyle BEP geliştirme birimi okul müdürü veya görevlendirdiği müdür yardımcısı başkanlığında;

- Okul psikolojik danışman/ rehber öğretmeni
- Öğrencinin sınıf öğretmeni
- Öğrencinin dersini okutan alan öğretmenleri

- Öğrencinin velisi (anne/baba/yasal vasi)
- Öğrencinin kendisi
- Gerekğinde özel eğitim değerlendirme kurulundan bir üye
- Mesleki eğitim veren özel eğitim okullarında meslek derslerini okutan bir alan öğretmeninden oluşur.

Ayrıca, okul dışındaki uzmanların fikirlerine başvurulmak istenmesi halinde, öğrencinin destek eğitim hizmeti aldığı kişiler (psikolog, fizyoterapist vb.), BEP geliştirme birimi toplantılarına görüş ve önerilerini sunmak üzere davet edilebilir.

Öğrencinin BEP geliştirme birimi toplantılarına katılımı zorunlu olmamakla birlikte öğrencinin mümkün olduğunca bu toplantılara katılması teşvik edilmelidir.

BEP geliştirme birimi görev ve sorumlulukları Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin (2018) 48. maddesinde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Yönetmeliğe göre bu birimin görevleri şöyle sıralanabilir;

- Bireyselleştirilmiş eğitim programının hazırlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde koordinasyonu sağlamak,
- Özel gereksinimli öğrencinin tüm gelişim alanlarındaki özelliklerine ve eğitim ihtiyaçlarına yönelik olarak hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programında değişiklik ve düzenlemeler yapmak,
- Özel gereksinimli öğrenci için en uygun eğitim ortamının sağlanması, materyal tasarlama ve temini noktasında okul yönetimi ile öğretmenlere öneriler sunmak,
- Okulda var olan diğer kurul ve birimlerle iş birliği yapmak,
- Kaynaştırma öğrencileri için açılan destek eğitim odasında eğitim alacak öğrencileri, dersleri ve haftalık ders saati sayısını belirlemek,
- Özel eğitim okullarında ya da sınıflarında eğitim gören öğrencilerden tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme eğitimine uygun olan öğrencileri belirlemek ve okul yönetimine bildirmek,
- Özel gereksinimli öğrencilerin eğitim süreçlerinde kullanılacak yöntem/teknik ve materyalleri belirlemek,
- Özel eğitim sınıflarına kayıtlı öğrencilerden yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada eğitim alacak öğrencileri belirlemek ve katılacakları dersler ile saatlerini planlamak,

- Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sınavlarda refakat edilmesi gerekenleri belirlemek,
- Özel eğitim programı uygulayan okullardaki öğrencilerden grup eğitime uyum sağlayamayanların grup eğitime hazırlanması amacıyla bire bir eğitime başlamasına ve sonlandırılmasına karar vermek,
- Velinin yazılı talebi doğrultusunda, ilkokulda özel gereksinimli öğrencilerin bir defaya mahsus sınıf tekrarı yapmasına karar vermek,
- Okula başlama yaşı gecikmiş olan ve il/ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu kararıyla ilköğretim kademesinde özel eğitim okul ya da sınıflarına devam etmesine karar verilen öğrencilerin; yaş, gelişim özellikleri ve eğitsel performansına uygun kademedeki sınıfa yerleştirilmesine karar vermek (Ek 10).

BEP geliştirme birimi, ders yılının başlangıcında kurulur ve toplantı takvimi belirlenir. Gerekğinde, örneğin öğrencinin dönem ortasında başka bir okula geçiş yapması gibi durumlarda, aynı ders yılı içinde farklı zamanlarda da BEP geliştirme birimi toplantıları düzenlenebilir.

Okul kaynakları çerçevesinde oluşturulan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Birimi için yasal düzenlemelerde belirtilen üyelerin yanı sıra, bu üyelerin bulunmaması durumunda BEP geliştirme biriminin sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, ders veren alan öğretmenleri ve okul yöneticisini içerecek şekilde oluşturulması gerekmektedir (Kargın, 2015). Yasal düzenlemede, BEP geliştirme biriminin yerine getirmesi beklenen görevler ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bu görevler, eğitimin bireyselleştirilmesi ve öğrencinin maksimum fayda sağlaması amacını desteklemektedir. BEP'in oluşturulmasında çeşitli bileşenler bulunmaktadır. Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi, bu bileşenleri ve özelliklerini belirleyerek bireyselleştirilmiş eğitim programını geliştirir.

2.5. İlgili Çalışmalar

Bu bölümde bireyselleştirilmiş eğitim programları ile ilgili yurtiçinde ve yurtdışında yapılmış çalışmalara yer almaktadır.

2.5.1. BEP ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Aras (2023) çalışmasını Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir özel eğitim anaokulunda BEP geliştirme biriminde yer alan bir okul yöneticisi, üç özel eğitim, dört okul öncesi

öğretmeni ve sekiz özel gereksinimli öğrencinin velisiyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen amaçlı örneklem kullanılmıştır. Araştırma sonucunda BEP hazırlama sürecinde özel eğitim öğretmenlerine daha fazla sorumluluk düştüğü ve özel gereksinimli öğrenci velilerinin BEP hazırlama sürecinde yer alması gerektiği sonucuna varılmıştır. Araştırmanın diğer sonuçlarına göre BEP geliştirme birimi toplantılarının resmiyette yapılmış gösterildiğini fakat fiziki olarak yapılmadığını, BEP hazırlama süreci hakkında okul yöneticisinin ve okul öncesi öğretmenlerinin bilgi eksikliklerinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Okulda psikolojik danışman/rehber öğretmenin olmamasından kaynaklı zorluklar yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma ayrıca BEP hazırlama sürecinde materyal eksikliği bulunması ve ailelerin henüz çocuklarının özel durumunu kabul edememiş olmalarından kaynaklı güçlükler yaşandığı belirlenmiştir.

Karakış (2023), 2021-2022 öğretim yılı içerisinde Balıkesir ili Altıeylül ilçesinde görev yapan 10 farklı branştan 17 öğretmenle görüşmeler gerçekleştirmiştir. BEP hazırlama aşamasında öğretmenlerin başvurduğu kaynakların; öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ve RAM tarafından verilen rapor, sınıf içi gözlemler ve hazırbulunuşluk sınavı, rehber öğretmen, zümre öğretmenler, diğer branş öğretmenler ve öğrenci velileriyle iletişim kurdukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çoğu, çevrimiçi platformlardaki hazır programları kullanıyor ya da mevcut müfredattaki hedefleri basitleştirerek Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) oluşturdukları, sadece birkaçın öğrencilere ait geçmiş yıllardan BEP'leri, ilgili yönetmelikleri ve diğer kaynakları kullanarak BEP hazırladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın diğer sonuçları şu şekilde açıklanabilir: Öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlama aşamasında yaşadıkları zorlukların; öğrencilerin okuma yazma bilmemeleri, öğrencilerin hazırbulunuşluğunu tahmin etme, uygun materyal ve etkinlik seçme konularında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, veli tutumunun bu süreci zorlaştırdığını da ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) uygulama aşamasında sınıflarında oturma düzeni dışında fiziksel düzenlemeler yapamadıkları, kaynaştırma öğrencilerine ders esnasında yeterince zaman ayıramadıkları, konuyu öğrenci seviyesine indirgemede zorlandıkları, sınıf yönetimi, özel gereksinimli öğrencinin sergilediği agresif davranışlar, öğrenciye uygun materyal bulma gibi zorluklar yaşadıkları ayrıca

değerlendirme aşamasında ise öğretmenlerin çoğunun sınavlarda daha az soru sorduklarını ve öğrencilere düşük not vermemek adına ek puan ve süre tanıdıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Adalıoğlu (2023) yürütmüş olduğu çalışmada Uşak il merkezinde bulunan 12 ortaokulda görevine devam eden 12 öğretmenle görüşmeler gerçekleştirilmiş ve 242 adet BEP'in doküman analizi yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde ise öğretmenlerin BEP hazırlarken karşılaştıkları problemlerin performans düzeyi belirleme, aile katılımı, yönlendirme eksikliği, materyal eksikliği, kazanım oluşturma, bilgi eksikliği, iş yükü ve zaman yetersizliği olduğu görülmüştür. BEP uygulama sürecinde karşılaşılan problemlerin ise davranış problemleri, öğretimin bireyselleştirilmesi, bilgi eksikliği, kazanımları aktarma, müfredat kaygısı, özel gereksinimli öğrencinin yetersizlikten etkilenme düzeyi, unutma, aile, değerlendirme ve materyal eksikliği olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamında incelenen BEP'lerin niteliklerinin de düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Yıldız (2023) 2021-2022 eğitim öğretim yılında kaynaştırma eğitimi görmekte olan ve bir okul öncesi kurumunda görev yapan devlet okulunda görev yapan 17 okul öncesi öğretmeni, özel özel eğitim kurumunda görev yapan 11 rehabilitasyon merkezi öğretmeni ve 12 özel gereksinimli öğrencinin velisi ile çalışmasını yürütmüştür. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada amaçlı örneklem kullanılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, devlet kurumlarında özel gereksinimli öğrencilerin okullara ve sınıflara yerleştirilmesinde sorunlar yaşandığı ortaya çıkmıştır. Bu süreçte, genellikle sorumluluk okul öncesi öğretmenlerine yüklenmiş ve bu öğretmenler genellikle yalnız kalmıştır. En çok yardımı ise psikolojik danışman/rehber öğretmenlerinden almışlardır. Ancak, bu rehber öğretmenlerin çok fazla görev ve sorumluluk üstlendiği, okul öncesi öğretmenlerinin ise bilgi eksiklikleri bulunduğu ve özel gereksinimli öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programının (BEP) hazırlanmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, BEP geliştirme birimi kurulmamış ve bu işlem yerine psikolojik danışman/rehber öğretmenler ile öğretmenlerin toplantı yaptığı ve rehberlik öğretmenlerinin süreci yürüttüğü tespit edilmiştir. BEP hazırlanırken genellikle hazır sitelerden yararlanıldığı, ancak hazırlanan BEP'lerin süreçte düzenlenmediği ve genellikle rehabilitasyon merkezi öğretmenlerinin değerlendirme ve BEP hazırlama aşamasını yürüttüğü görülmüştür.

Devlet okullarında BEP geliştirme birimlerinin yazı üzerinde kaldığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın amaçlarının dikkate alındığı belirtilmiştir. Devlet ve özel kurumların iş birliğinin genellikle öğretmenin isteğine bağlı olduğu, ailelerin ise iletişim ve iş birliğinde köprü olduğu fakat kurumlar arasında genellikle bir BEP alışverişi olmadığı tespit edilmiştir. Aileler açısından ise, genel eğitim ortamında çocukları için bir değerlendirme ve BEP geliştirme sürecinin olmadığı, herhangi bir BEP geliştirme toplantısı yapılmadığı ve bazı ailelerle veli toplantısı yapıldığı, okul öncesi öğretmenlerinin ders sonlarında kendilerini bilgilendirdiği sonucuna varılmıştır.

Ali-İsmail (2022) tarafından yapılan çalışmada, 2010-2021 yılları arasında Türkiye’de kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri üzerine öğretmen görüşleri incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadığı, BEP hazırlamadıkları ve uygulamadıkları ortaya konmuştur. Ayrıca, okullarda BEP geliştirme biriminin bulunmadığı ve öğretmenlerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadığı saptanmıştır. Ailelerin de çocuklarıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı belirtilmiştir. Okul yönetimi ve rehberlik hizmetlerinin görevlerini yerine getirmediği, paydaşlar arasında yeterli iş birliğinin sağlanmadığı ve okullardaki fiziksel imkanların yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin önerileri arasında, BEP hazırlama ve uygulama konusunda bilgilendirilmesi, süreçte kullanılabilecek kaynakların sağlanması, iş birliğinin güçlendirilmesi, ailelerin sürece dahil edilmesi, destekleyici özel eğitim hizmetlerinin sunulması, gerekli materyallerin temin edilmesi ve yasal düzenlemelerin yapılması yer almaktadır.

Sarı ve Pürsün (2019) kaynaştırma sınıflarında meydana gelen akran zorbalığıyla ilgili öğretmen ve özel gereksinimli öğrencilerin görüşlerini ortaya çıkaran bir çalışma ortaya çıkarmıştır. Vaka çalışma deseni kullanılan araştırmada çalışma grubunu sekiz öğretmen ve çeşitli tanıları olan sekiz kaynaştırma öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre kaynaştırma öğrencileri hem zorbalığa uğramakta hem de zorbaca davranabilmektedir. Kaynaştırma öğrencileri zorbalık türleri içerisinde en çok duygusal ve sözel zorbalığı maruz kaldığı, kaynaştırma öğrencilerinin arkadaşlık ilişkilerinin genellikle iyi olduğu ve kaynaştırma öğrencilerinin bazen olumsuz davranışları sebebiyle (vurma, tükürme) normal gelişim gösteren arkadaşlarına fiziksel zorbalıkta bulundukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Kuru-Habiboğlu (2018), araştırma İstanbul ilinde 2015-2016 öğretim yılında görev yapan beş sınıf öğretmeni ve beş psikolojik danışman/rehber öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirmiştir. Öğretmenlerin BEP'in yararlı olduğunu düşündükleri, BEP birim başkanının birçok konuda öğretmenlere destek verdikleri, imkân sağladıkları ancak toplantılara katılmadığı ve toplantıları diğer birim üyelerinin kendilerinin gerçekleştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin öğretmenlere gereken desteği verdikleri, öğretmenlerin değerlendirmeleri objektif değilde kanaat değerlendirmesi şeklinde yaptıkları, velilerin süreçte destek olduğu bulgularına erişilmiştir.

2.5.2. BEP ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Almoghyrah (2023) araştırmasında Riyad'daki genel eğitim veren okullarda görev yapan öğretmenlerin down sendromlu çocuklara BEP uygulanmasının zorluklarına yönelik bakış açılarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Riyad'da eğitim veren dört ana okuldanda görev yapan 100 özel eğitim öğretmenin algılarını ortaya çıkarmak amacıyla anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu BEP'leri yararlı bulduklarını, BEP'lerin işbirlikçi çaba içerdiği ve çoğunlukla Psikolojik danışman/rehber öğretmen (%36), ebeveynler (%29,3), diğer öğretmenler (%20,7) ile iş birliği kurduklarını ifade etmişlerdir.

Özellikle ebeveyn iş birliği ile desteğinin önemli olduğu ve süreç içerisinde BEP'lerin gözden geçirilmesinin önemli olduğu bulgusuna erişilmiştir. BEP'in uygulanma aşamasında ise karşılaşılan problemler başlığı altında okuldan ve aileden yeterince destek sağlanamaması, öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programına yönelik farkındalıklarının düşük olması, öğretmene yüklenen stres ve zaman yetersizliği yaşamaları bulgulardan bazılarıdır. Bu sorunlara yönelik öğretmenlerin çözüm önerileri ise okuldaki olanakların iyileştirilmesi, iş birliğinin artırılması, özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla öğretmenler için geliştirilmiş ve uzmanlaşmış eğitim programları sağlamak, öğretmenlerin rolünün artırılması önerilen çözüm önerileridir.

Shao vd., (2022) Guangxi'deki etnik azınlık bölgesindeki özel eğitim okullarında çalışan 128 öğretmenle gerçekleştirdikleri çalışmada, BEP hazırlama ve uygulama sürecini incelemişlerdir. Araştırma sonuçları, BEP'in hazırlanması ve uygulanmasında

bilimsel eksikliklerin bulunduğunu, BEP hazırlamanın zaman alıcı, yoğun ve etkili olmadığını, programın hazırlanmasına aile ve diğer paydaşların yetersiz katıldığını, yetersiz mali destek sunulduğunu ortaya koymuştur. Bu sorunların çözümü için öğretmenlerin BEP hazırlama ve uygulama sürecinde desteklenmesi, ekip çalışmasının BEP hazırlığı için önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, bu programların oluşturulmasının öğretmenlerin üzerine kaldığı ve bu nedenle denetimlerin sıklaştırılması gerektiği belirtilmiştir.

Wong ve Rashid (2022) öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin BEP uygulama aşamasında özel eğitim öğretmenlerinin yaşadığı zorlukları ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada veriler anket yoluyla toplanmıştır ve betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında Malezya'nın Selangor kentindeki ilköğretim okullarının özel eğitim programında görev yapan 30 özel eğitim öğretmeninden elde edilmiştir. Bulguların çoğu, öğretmenlerin özellikle tutum açısından yeterlik güçlükleriyle karşı karşıya olduklarını göstermektedir. Yapılan analiz sonuçları, öğretmenlerin BEP değerlendirme sürecinde en büyük bilgi ve beceri güçlüklerine sahip olduklarını göstermektedir. Tutum güçlükleri açısından, öğretmenler özel gereksinimli öğrenciler için BEP' i uygulamada motivasyon eksikliği idi.

Timothy ve Agbenyega (2019) çalışmasında okul yöneticisi ve öğretmenlerin BEP hazırlama ve uygulama aşamalarına yönelik deneyimlerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla 12 okul yöneticisi ve 15 öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde okul yöneticileri, öğretmenler ve ailelerin süreç boyunca iş birliği kurmasının öğrencinin ilerleme katetmesinde önemli olduğu, okul yöneticileri ve öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programını geliştirme sürecinde iş birliği içerisinde oldukları, öğrenci başarısını artırmak ve BEP'lerin uygulanmasını sağlamak için okul liderlerinin destekleyici olmaları, arabulucu bir rol üstlenmeleri ve tecrübelerini meslektaşlarıyla paylaşımlarının değerli olduğu ve ailelerin BEP geliştirme birimi toplantılarına katılımının sağlanması için önceden iletişim kurulması gerektiği bulgularına erişilmiştir.

Fu vd., (2018) yaptıkları araştırma Çin'in üç büyük şehrinde bulunan çeşitli özel eğitim okullarında görev yapmakta olan 14 okul yöneticisi ve öğretmenle görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler neticesinde BEP'in uygulanmasına yönelik bakış

açılarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin BEP'e ilişkin bakış açıları, uygulama şekilleri ve karşılaşılan problemler araştırılmıştır. Çalışma, Çin'de BEP'in uygulanmasının henüz yeni olduğunu, gelişmekte olduğunu ve kanunların net olmadığını belirtmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, öğretmenlerin ve yöneticilerin BEP'i gerekli gördüklerini ancak tanımlamasını tam anlamıyla yapamadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin BEP ile ilgili karşılaştıkları sorunlar arasında iş yükü, standart program şablonunun olmaması, aynı sınıfta farklı BEP'lerin nasıl uygulanacağına dair bilgi eksikliği, sınırlı kaynak ve materyallerin bulunması öne çıkmıştır.

MacLeod vd., (2017) BEP geliştirme sürecinde aile katılımını incelediği araştırmada 35 özel gereksinimli öğrencisi olan aileler ile görüşme gerçekleştirmiştir. Nitel araştırma yöntemi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, BEP geliştirme toplantılarında ailelerin görüşlerinin dikkate alınmadığı ve kendilerinin ekibin gerçek üyesi gibi hissetmedikleri, ayrıca ailelerin BEP amaçlarını önceden incelemek, değiştirmek ve geliştirmek için zamana ihtiyaç duydukları, iyi bir BEP geliştirmenin çocuğun yapamadıklarını ve yapabildiklerini dikkate alarak ve ailelerden çocukla ilgili detaylı bilgiler alarak gerçekleşeceği, eğitimcilerin iletişim tarzının anlayışlı olmasıyla aile ile iş birliğinin gelişeceği, ailelerin yasal hakları konusunda bilgilendirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Fish (2008), özel eğitim hizmetlerinden yararlanan velilerin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) toplantılarına ilişkin algılarını incelemeyi amaçlayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmada, 51 öğrenci velisinin görüşlerine yer verilmiştir. Anket, BEP toplantılarındaki katılım ve katılmama durumları, özel eğitim hukuku konusundaki bilgi düzeyi, eğitimcilerle olan ilişkiler, BEP toplantı sonuçları ve iyileştirilmesi gereken alanlar gibi konuları kapsayan sorulardan oluşmuştur. Çalışmanın bulguları, velilerin çoğunun BEP toplantılarına olumlu bir tutum sergilediğini ve aktif olarak katıldığını, öğretmenlerin ebeveynlere saygılı ve eşit davrandığını, ayrıca velilerin BEP süreci ve özel eğitim yasası hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını göstermiştir.

Lee-Tarver (2006) Alabama ve Georgia'da görev yapan 123 sınıf öğretmeniyle gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin BEP'in yararına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Nicel araştırma yöntemi ve veri toplamak amacıyla da anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında örgün olarak eğitim veren sınıf

öğretmenlerinin çoğunun BEP sürecinde aktif olarak yer aldıkları ve BEP'lerin özel gereksinimli öğrenciler için yararlı olarak algıladıkları ayrıca özel gereksinimli öğrenciler için ek bir eğitimin şart olduğu bulgusuna erişilmiştir. Bunlara ek olarak özel gereksinimli çocuklar için amaç belirlerken zorlandıkları ve BEP süreçleriyle ilgili ihtiyaçları olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın modeli, katılımcılar, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler sunulmuştur. Fenomenolojik desen kullanılarak yapılan araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler içerik analiziyle değerlendirilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli olarak nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Fenomenolojik desenin amacı, bireylerin durum içindeki algılarını anlamak ve fenomeni tanımlamaktır, böylece kişilerin deneyimlerini anlamak ve aydınlatmaktır (Lester, 1999; Waters, 2010). Bireysel bilgi ve öznellik paradigmasına dayanan bu desen, bireylerin bakış açılarını anlamak için uygundur. Bu desende, bireysel bakış açısına ve yorumlamaya vurgu yapılmaktadır. Fenomenleri tanımlamak genellikle görüşmeler, tartışmalar, katılımcı gözlem ve katılımcıların bakış açısından yansıtma gibi nitel yöntemler kullanılarak gerçekleştirilir. Bu yöntemler derinlemesine bilgi edinilmesini ve tümevarımcı algıları içerir (Lester, 1999). Olay ya da olgunun anlamını anlamak için odaklanan bu desende, araştırılacak durumla ilgili yaşantılara sahip olan katılımcılar, araştırmacı tarafından belirlenir (McMillan, 2004).

Fenomenoloji, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olguları incelemeyi amaçlar. Bu olgular, yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar şeklinde çeşitli biçimlerde karşımıza çıkar. Günlük yaşamımızda bu olgularla çeşitli biçimlerde karşılaşabiliriz. Ancak bu tanışıklık onları tam anlamıyla anladığımız anlamına gelmez. Fenomenoloji, bize tanıdık ancak tam olarak anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmak için uygun bir araştırma zemini sunar (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Fenomenoloji deseni, felsefe ve psikolojiden gelen bir araştırma yöntemidir. Bu metodolojide araştırmacı, bir fenomeni bireylerin ortak deneyimlerini çözümlemeye çalışarak incelemektedir. Sınırlı sayıda katılımcı ile yapılan bu çalışmada, araştırmacı elde ettiği verileri kullanarak araştırmanın temel özüne ulaşır (Creswell, 2014). Bu çalışmada ise araştırmacı BEP geliştirme birimi üyelerinin bireyselleştirilmiş eğitim

programına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladığı için fenomenolojik bir araştırmadır. BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanacaktır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir ilde araştırma kapsamında belirlenen iki ortaöğretim, iki ortaokul ve iki ilkokul içermektedir. Araştırma yapılan okullardaki BEP geliştirme birim başkanı olan okul yöneticisi, okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni, öğrencinin dersine giren bir branş öğretmeni ve her okuldan belirlenmiş olan bir özel gereksinimli öğrencinin velisi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma, konuya dair daha kapsamlı bilgi almak amacıyla 'kolay ulaşılabilir durum örnekleme' yöntemi tercih edilerek gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Çalışmanın hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla örneklem, araştırmacının görev yaptığı ilçeden seçilmiştir.

3.3. Katılımcılar ve Roller

Moustakas (1994), araştırmaya katılan bireylerin fenomenle ilgili deneyimlere sahip olmaları ve araştırma sürecine gönüllü olarak katılmalarının önemini vurgulamaktadır (akt. Saban ve Ersoy, 2016). BEP geliştirme birimi üyelerinin bireyselleştirilmiş eğitim programına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada doğrudan katılımcı grubu; veliler, öğretmenler, rehber öğretmen/psikolojik danışman ve okul yöneticileri ile sınırlandırılmıştır. Belirlenen her bir grup, kendi içinde bağımsız olan katılımcılardan oluşmaktadır. Araştırmada dolaylı katılımcı olarak yer alan ve doğrudan görüş alınmayan özel gereksinimli öğrencilere dair bilgilerin de bu bölümde verilmesinin, araştırma bulgularının anlaşılmasında önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın katılımcılarına ilişkin genel bilgiler, Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1*Katılımcılara ilişkin genel bilgiler*

Katılımcılar	Cinsiyet		Sayı
	Kadın	Erkek	
Okul yöneticisi	-	6	6
Psikolojik Danışman/rehber öğretmen	3	3	6
Öğretmen	2	4	6
Veli	6	-	6
Toplam	11	13	24

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırma kapsamında toplam 24 katılımcıyla görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda altı okul yöneticisi, altı psikolojik danışman/rehber öğretmen, altı öğretmen ve altı veli ile görüşülmüştür. Araştırmaya katılan katılımcıların 11’i kadın, 13’ü erkektir. Okul yöneticilerin tamamının cinsiyeti erkektir. Psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin üçü kadın, üçü ise erkektir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyeti incelendiğinde ikisinin kadın, dördünün ise erkek olduğu görülmektedir. Velilerin tamamını ise kadınlar oluşturmaktadır.

3.3.1. Okul Yöneticisi

Araştırmaya dâhil edilen ve BEP birim başkanı olarak süreçte yer alan okul müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısı olarak belirlenmiştir. Bu araştırmaya katılan BEP birim başkanlarının hepsini okul müdür yardımcıları oluşturmaktadır. Araştırmaya iki ilkokul, iki ortaokul ve iki lisede çalışan altı okul yöneticisi katılımcı olarak dâhil edilmiştir. BEP geliştirme biriminde yer alan okul yöneticilerine ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2*Okul yöneticilerine ilişkin demografik bilgiler*

Kod	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Deneyim	Branş	Kademe
İ ₁ YE	Erkek	35	12 yıl	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul
İ ₂ YE	Erkek	44	17 yıl	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul
O ₁ YE	Erkek	38	8 yıl	Beden Eğitimi Öğretmenliği	Ortaokul
O ₂ YE	Erkek	39	11 yıl	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Ortaokul
L ₁ YE	Erkek	43	13 yıl	Türk Dili ve Edebiyatı	Lise
L ₂ YE	Erkek	50	27 yıl	Türk Dili ve Edebiyatı	Lise

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya altı okul yöneticisi katılmıştır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerin tümü müdür yardımcılığı yapmaktadır. Okullarda idari görevi daha çok erkekler aktif bir şekilde üstlendiği için katılımcıların tamamını erkek okul yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin tümü lisans mezunudur. Okul yöneticilerinin yaşları 35 ile 50 arasında değişmektedir. Yöneticilerin çoğunun mesleki deneyimi 10 yılın üzerindedir ve en fazla mesleki deneyime sahip L₂YE’nin deneyim süresi 27 yıl olduğu görülmektedir.

Tablo 3

Okul yöneticilerinin BEP hazırlamaya ilişkin eğitim alma durumları

BEP Hazırlamaya İlişkin Eğitim Alma Durumu	Okul Yöneticileri	f
Eğitim alan	L ₁ YE, L ₂ YE	2
Eğitim almayan	İ ₁ YE, İ ₂ YE, O ₁ YE, O ₂ YE	4
Toplam		6

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan BEP geliştirme birimi üyelerinden okul yöneticilerinin ikisinin eğitim aldığı geri kalan dört okul yöneticisinin eğitim almadığını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 4

Okul yöneticilerinin BEP hazırlamaya dair bilgi düzeylerine ilişkin algıları

BEP Hazırlamaya İlişkin Bilgi Düzeyleri	Okul Yöneticileri	f
Yeterli	İ ₁ YE, L ₁ YE, L ₂ YE	3
Orta düzey	İ ₂ YE	1
Yetersiz	O ₁ YE, O ₂ YE	2
Toplam		6

Tablo 4 incelendiğinde okul yöneticilerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamaya ilişkin bilgi düzeyleri sorulduğunda üç yönetici bilgi düzeyinin yeterli olduğunu, bir yönetici orta düzeyde bilgi sahibi olduğunu ve iki yönetici ise bilgi düzeyinin yetersiz olduğu şeklinde görüşlerini ifade ettikleri görülmektedir.

3.3.2. Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen

BEP geliştirme biriminde bulunması gereken üyelerden biri, psikolojik danışman/rehber öğretmendir. Araştırmaya iki ilkokul, iki ortaokul ve iki lisede çalışan

altı psikolojik danışman/rehber öğretmen katılımcı olarak dahil edilmiştir. BEP geliştirme biriminde yer alan psikolojik danışman/rehber öğretmenlere ilişkin detaylı bilgiler Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5

Psikolojik danışman/rehber öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Deneyim	Branş	Kademe
İ ₁ PDRE	Erkek	37	11 yıl	Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen	İlkokul
İ ₂ PDRK	Kadın	26	4 yıl		İlkokul
O ₁ PDRK	Kadın	28	2 yıl		Ortaokul
O ₂ PDRE	Erkek	36	11 yıl		Ortaokul
L ₁ PDRE	Erkek	29	7 yıl		Lise
L ₂ PDRK	Kadın	33	10 yıl		Lise

Tablo 5’te görüldüğü gibi araştırmaya altı psikolojik danışman/rehber öğretmen katılmıştır. Araştırmaya üç erkek ve üç kadın psikolojik danışman/rehber öğretmen katılım göstermiştir. Araştırmaya katılan psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin tümü lisans mezunudur. Psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin yaşları 26 ile 37 arasında değişmektedir. Psikolojik danışman/rehber öğretmenler mesleki deneyim açısından incelendiğinde üç psikolojik danışman/rehber öğretmenin 10 yılın üzerinde olduğu görülmektedir. En fazla mesleki deneyime sahip psikolojik danışman/rehber öğretmenler İ₁PDRE ve O₂PDRE’in deneyim süresinin 11 yıl olduğu görülmektedir.

Tablo 6

Psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin BEP hazırlamaya ilişkin eğitim alma durumları

BEP Hazırlamaya İlişkin Eğitim Alma Durumu	Psikolojik Öğretmen	Danışman/Rehber	f
Eğitim alan	İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK		6
Toplam			6

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan BEP geliştirme birimi üyelerinden psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin tamamının eğitim aldığını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 7

Psikolojik danışman /rehber öğretmenlerin BEP hazırlamaya dair bilgi düzeylerine ilişkin algıları

BEP Hazırlamaya İlişkin Bilgi Düzeyleri	Psikolojik Öğretmen	Danışman/Rehber	f
Yeterli	İ ₁ PDRE, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK		3
Orta düzey	İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE		3
Toplam			6

Tablo 7 incelendiğinde psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamaya ilişkin bilgi düzeyleri sorulduğunda üç psikolojik danışman/rehber öğretmen bilgi düzeyinin yeterli olduğunu belirtirken üç psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin orta düzeyde bilgi sahibi olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

3.3.3. Öğretmenler

Özel gereksinimli öğrencinin derslerini yürüten sınıf rehber öğretmenleri ve branş öğretmenleri aynı zamanda öğrencinin BEP geliştirme biriminde yer almaktadır. Bu nedenle; araştırmanın yürütüldüğü iki ilkokul, iki ortaokul, iki lisede sınıf rehber öğretmeni olan ve aynı zamanda branş derslerini yürütmekte olan ve BEP geliştirme biriminde yer alan altı öğretmen araştırmaya katılımcı olarak dâhil edilmiştir. BEP geliştirme biriminde yer alan öğretmenlere ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8

Öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Deneyim	Branş	Kademe
İ ₁ ÖE	Erkek	26	3 yıl	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul
İ ₂ ÖE	Erkek	31	6 yıl	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul
O ₁ ÖK	Kadın	36	13 yıl	İngilizce Öğretmenliği	Ortaokul
O ₂ ÖE	Erkek	36	10 yıl	Fen Bilimleri Öğretmenliği	Ortaokul
L ₁ ÖE	Erkek	35	7 yıl	Türk Dili Ve Edebiyatı Öğretmenliği	Lise
L ₂ ÖK	Kadın	30	6 yıl	Matematik Öğretmenliği	Lise

Tablo 8’de görüldüğü gibi araştırmaya altı öğretmen katılmıştır. Araştırmaya dört erkek ve iki kadın öğretmen katılım göstermiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin

tümü lisans mezunudur. Öğretmenlerin yaşları 26 ile 36 arasında değişmektedir. Öğretmenler mesleki deneyim açısından incelendiğinde iki öğretmenin 10 yılın üzerinde olduğu görülmektedir. En fazla mesleki deneyime sahip öğretmen O₁ÖK'nin deneyim süresinin 13 yıl olduğu görülmektedir.

Tablo 9

Öğretmenlerin BEP hazırlamaya ilişkin eğitim alma durumları

BEP Hazırlamaya İlişkin Eğitim Alma Durumu	Öğretmenler	f
Eğitim alan	İ ₁ ÖE, L ₂ ÖK	2
Eğitim almayan	İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE	4
Toplam		6

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan BEP geliştirme birimi üyelerinden öğretmenlerin ikisinin eğitim aldığı geri kalan dört öğretmenin eğitim almadığını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 10

Öğretmenlerin BEP hazırlamaya dair bilgi düzeylerine ilişkin algıları

BEP Hazırlamaya İlişkin Bilgi Düzeyleri	Öğretmenler	f
Yeterli	O ₁ ÖK, L ₂ ÖK	2
Orta düzey	İ ₂ ÖE, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE	3
Yetersiz	İ ₁ ÖE	1
Toplam		6

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamaya ilişkin bilgi düzeyleri sorulduğunda iki öğretmen bilgi düzeyinin yeterli olduğunu, üç öğretmen orta düzeyde bilgi sahibi olduğunu ve iki öğretmen ise bilgi düzeyinin yetersiz olduğu şeklinde görüşlerini ifade ettikleri görülmektedir.

3.3.4. Veliler

Özel gereksinimli öğrencisi olan aileler BEP geliştirme biriminin doğal bir üyesidir ve bu süreç içerisinde yer almaları yasal haklarıdır. Bu nedenle, araştırmanın yürütüldüğü iki ilkokul, iki ortaokul, iki liseye devam etmekte olan özel ihtiyaçları olan öğrencilerin velilerinden oluşan altı kişilik katılımcı grubu da araştırmaya dâhil

edilmiştir. BEP geliştirme biriminde yer alan velilere ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11

Velilere ilişkin demografik bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Mesleği	Çocuk Sayısı
İ ₁ VK	Kadın	34	Ortaokul	Ev Hanımı	2
İ ₂ VK	Kadın	31	Lise		2
O ₁ VK	Kadın	37	Lise		3
O ₂ VK	Kadın	43	İlkokul		4
L ₁ VK	Kadın	39	Okuryazar		3
L ₂ VK	Kadın	40	Ortaokul		4

Tablo 11’de görüldüğü gibi araştırmaya altı veli katılmıştır. Araştırmaya katılan velilerin tamamı kadındır. Araştırma sürecinde babalara ulaşılsa dahi eşlerinin bu konuda daha bilgili olabilecekleri gerekçesiyle annelere yönlendirilmiştir. Velilerin yaşları 31 ile 43 arasında değişmektedir. Araştırmaya katılan velilerin biri ilkokul, ikisi ortaokul ve diğer iki veli ise lise mezunudur. Katılımcılardan biri ise okula gitmediğini fakat özel gereksinimli öğrencisiyle birlikte okuma yazma öğrendiğini belirtmiştir. Velilerin meslekleri incelendiğinde tamamı ev hanımıdır. Ailelerin çocuk sayıları 2 ile 4 arasında değişmektedir.

3.3.5. Özel Gereksinimli Öğrenciler

Araştırmaya katılan özel gereksinimli öğrenciler yapılan bu çalışma içerisinde doğrudan yer almamasına rağmen öğrenci ile ilgili bilgilerin verilmesi araştırmanın anlaşılması açısından önemli görüldüğü için dolaylı katılımcı olarak araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen özel gereksinimli öğrencilere ilişkin bilgiler Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12*Özel gereksinimli öğrencilere ilişkin demografik bilgiler*

Veli Kodu	Öğrenci Kodu	Cinsiyet	Yaş	Tanısı	Kademe
İ ₁ VK	İ ₁ Ö	Erkek	8	Zihinsel Yetersizlik (Hafif Düzey)	İlkokul
İ ₂ VK	İ ₂ Ö	Kız	8	Otizm Spektrum Bozukluğu + Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu	İlkokul
O ₁ VK	O ₁ Ö	Erkek	11	Görme Yetersizliği (%90 Oranında)	Ortaokul
O ₂ VK	O ₂ Ö	Erkek	14	Bedensel Yetersizlik	Ortaokul
L ₁ VK	L ₁ Ö	Kız	17	İşitme Yetersizliği	Lise
L ₂ VK	L ₂ Ö	Erkek	15	Özgül Öğrenme Güçlüğü	Lise

Araştırmada sürecine dolaylı olarak katılan altı özel gereksinimli öğrenci bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden dördü erkek, ikisi ise kız öğrencidir. Araştırmaya katılan altı öğrencinin hepsi birbirinden farklıdır. Öğrencilerin almış olduğu tanılar; zihinsel yetersizlik, görme yetersizliği, bedensel yetersizlik, işitme yetersizliği ve özgül öğrenme güçlüğüdür. Bir öğrenci çoklu yetersizlik tanısı almıştır. Bu çoklu yetersizliği olan öğrencide otizm spektrum bozukluğu tanısına dikkat eksikliği ve hiperektivite bozukluğu eşlik etmektedir. Öğrencilerin yaşları 8 ile 17 arasında değişmekte olup tüm öğrenciler tam zamanlı kaynaştırma eğitimi görmektedir. Araştırmaya dâhil edilen özel gereksinimli öğrencilerden ikisi ilkokul, ikisi ortaokul, ikisi ise liseye devam etmektedir.

3.3.6. Araştırmacı

Araştırmacı, 2018 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı'ndan mezun olmuştur. 2019-2020 yılları arasında bir devlet kurumunda ücretli olarak özel eğitim öğretmeni olarak görev yapmış olan araştırmacı 2020 yılında Millî Eğitim Bakanlığına psikolojik danışman/rehber öğretmen olarak atanmış ve görevine devam etmektedir. Araştırmacı 2021- 2022 güz yarısında Fırat Üniversitesi'nde Eğitim Programları ve Öğretimi bölümünde yüksek lisans eğitimine başlamıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına dair bilgiler yer almaktadır. Yapılan araştırmada katılımcılardan veri elde etmek amacıyla önceden hazırlanmış olan katılımcı demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme

formu kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırmalarda araştırmacı, daha çok insanların ne söyledikleri ve ne yaptıklarına odaklanmaktadır (Taylor, Bogdan ve DeVault, 2015). Bu sebeple araştırmada katılımcıların sürece ilişkin yaşamış oldukları deneyimler ve bu deneyimlere yüklemiş oldukları anlamlar yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda durumu/fenomeni derinlemesine anlamak amacıyla kullanılacak veri toplama araçlarının çalışmaya katkı sağlayacak şekilde olması gerekmektedir (Merriam, 2019). Gözlem, görüşme, doküman, sesli ve görsel materyallerin kullanımı fenomenolojik araştırmalarda veri toplama araçlarıdır (Creswell, 2018).

3.4.1. Demografik Bilgi Formu

BEP ile ilgili ortaya çıkabilecek değişkenleri belirlemek amacıyla BEP geliştirme biriminden veri toplamak için demografik bilgi formu kullanılmıştır. Bu amaçla bilgi formunda okul yöneticileri, psikolojik danışman/rehber öğretmen ve öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, meslekteki hizmet yılı ve branşına yönelik verilere ulaşmak amacıyla “Öğretmen ve Yöneticiler İçin Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Veliler için ise “Aile Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Ek 2’de ailelerden demografik bilgi almak için kullanılan form ve Ek 1’de ise BEP geliştirme biriminde yer alan okul yöneticileri ve öğretmenlerden bilgi almak için demografik bilgi formu kullanılmıştır.

3.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları

Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak BEP ekibinde yer alan üyeler (okul yöneticisi, psikolojik danışman/rehber öğretmen, sınıf rehber öğretmenleri ve aileler) ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın verileri kaynaştırma eğitimi kapsamında özel gereksinimli öğrencisi bulunan ilkokul, ortaokul ve lisede görev yapan okul yöneticisi, psikolojik danışman/rehber öğretmen, öğretmen ve ailelerin bireyselleştirilmiş eğitim programına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorular ve bazı soruları detaylandıran alt sorulardan oluşmaktadır.

Nitel araştırma yöntemini tercih eden bir araştırmacı, görüşmeler gerçekleştirerek katılımcıların görüş, düşünce ve deneyimlerine ilişkin detaylı bilgi edinmeye çalışırken (Bogdan ve Biklen, 2007; Gay, Mills ve Airasian, 2012), önceden belirlemiş olduğu

sorular ile yarı yapılandırılmış görüşmeye başlamakta ve görüşmelerin muhtevasına bağlı olarak soruları detaylandırmaktadır (Gay, Mills ve Airasian, 2012).

Her bir katılımcı grubu için özgün olarak tasarlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Bu kapsamda yönetici, psikolojik danışman/rehber öğretmen, öğretmen ve aile görüşme soruları oluşturulmuştur. Görüşme soruları hazırlanmadan önce, bireyselleştirilmiş eğitim programıyla ilgili literatür taraması yapılmış, kullanılan görüşme formlarında bulunan sorular incelenmiş, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin BEP ile ilgili maddeleri gözden geçirilerek soru havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan sorular farklı katılımcı grupları için değerlendirilmiş ve çalışmanın amacına en uygun ana sorular belirlenmiştir. Katılımcılardan daha net, açık ve anlaşılır cevaplar alabilmek için ana sorulara bağlı alt sorular da hazırlanmıştır.

Görüşme formunda sadece açık uçlu sorular kullanılmıştır; katılımcıların detaylı bilgi vermelerini teşvik etmek amacıyla evet ya da hayır şeklinde cevaplanabilecek sorular yer almamaktadır. Soru cümlelerinde yanlış anlamaya yol açabilecek ifadeler ve kavramlardan kaçınılmıştır. Hazırlanan sorular ve oluşturulan form üzerinde tez danışmanının görüşleri alınmış, her bir soru detaylı olarak tartışılmış ve danışmanın önerileri doğrultusunda form revize edilmiştir. Görüşme formunun içerik geçerliliğini sağlamak için, soruların anlaşılır ve amaca uygun olup olmadığını değerlendirmek üzere iki alan uzmanından görüş alınmış ve bu görüşler doğrultusunda form yeniden gözden geçirilmiştir. Bu süreç sonrasında okul yöneticileri için toplam 19 soru, psikolojik danışman/rehber öğretmenler için toplam 19 soru, öğretmenler için ise toplam 17 soru ve aileler için ise toplam 12 soru hazırlanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce pilot görüşmeler gerçekleştirilerek hazırlanan görüşme sorularının araştırmanın amacına uygunluğu ve soruların katılımcılar tarafından anlaşılıp anlaşılmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Pilot görüşmeler BEP Geliştirme Biriminde yer alan okul yöneticisi, psikolojik danışman/rehber öğretmen, sınıf rehber öğretmeni ve öğrenci velisiyle gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşmeler yapıldıktan sonra görüşme yapılan katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda görüşme sorularının açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcılardan veri toplamak amacıyla hazırlanmış olan okul yöneticisi (Ek 4), psikolojik danışman/rehber öğretmen (Ek 5), öğrencinin dersine giren branş öğretmeni (Ek 3) ve öğrenci velisine yönelik (Ek 6) görüşme soruları araştırmanın ekinde yer almaktadır.

3.5. Verilerin Toplanması

3.5.1. Görüşme Öncesi Hazırlık

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi amacıyla ilk olarak Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na başvurularak etik kurul izni 22.12.2022 tarihinde alınmıştır (Ek 8). Araştırma kapsamında belirlenen iki ilkokul, iki ortaokul ve iki lisede araştırmanın yürütülebilmesine ilişkin Millî Eğitim Bakanlığı'ndan araştırma izni alınma süreci başlatılmış ve resmi araştırma izni 05.05.2023 tarihinde alınmıştır (Ek 9). Çalışma yürütmeye başlanmadan önce izinler dikkate alınarak ilenlenmiştir.

Araştırmaya dâhil olan katılımcıların tamamından araştırmaya katılım için gönüllü olduklarına ve görüşmeler esnasında alınacak ses kaydına izin verdiklerine dair “Gönüllü Katılım Formu” (Ek 7) alınmış ve görüşmelerin tamamı dijital ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formları katılımcılara sunulmuştur. Katılımcılardan doldurulması istenen bu demografik bilgi formlar yarı yapılandırılmış görüşmenin gerçekleştirildiği gün katılımcılardan teslim alınmıştır. Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce araştırmacı görüşme tarihini belirlemek ve araştırma hakkında bilgi vermek amacıyla belirlenen okullara giderek bir ön görüşme yapmış ve katılımcıların uygun olduğu gün ve saatleri belirlemiştir.

3.5.2. Görüşmelerin Gerçekleştirilmesi

Görüşme öncesinde araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formunu katılımcıların doldurmaları istenmiş ve anlamadıkları veya boş bıraktıkları ilgili yerler araştırmacının bilgilendirmeleri ve yönlendirmesi sonucunda doldurulmuştur. Katılımcıların kendilerini daha rahat hissetmesi ve görüşmenin sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi amacıyla araştırmacı görüşmeye başlamadan önce her bir katılımcı ile ortalama 5-10 dakika sohbet etmiştir. Araştırmacı katılımcılara görüşmelerin gizli kalacağından, ad-soyad gibi bilgilerin hiçbir şekilde çalışmada yer verilmeyeceğinden ve görüşmelerin sohbet havasında geçeceğinden, sorularla çalışmaya yön verecek olan görüşleri ve deneyimlerinden faydalanılacağından bahsetmiş ve kendilerini hazır hissettiklerinde görüşmeye başlayabileceklerini söylemiştir.

Araştırmacı görüşmenin bitiminde çalışmada yer alan her katılımcıya gönüllü olarak katıldıkları için teşekkür etmiş, görüşme ile ilgili merak ettikleri bir konu olduğunda kendisi ile iletişime geçebileceklerini belirtmiştir. Araştırma verilerinin

toplanması sırasında her bir katılımcı grubunda benzer görüşme süreçleri izlenmesi amacıyla aşağıdaki basamaklar izlenmiştir:

- Katılımcıya görüşmenin amacı ve imzalamış olduğu gönüllü katılım formundaki (Ek 7) bilgiler görüşmeye başlamadan önce hatırlatılmış ve istedikleri zaman görüşmeyi sonlandırma haklarına sahip oldukları belirtilmiştir.
- Gönüllü katılım formunda görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kayıt edileceğine ilişkin yazılı izin yer almasına karşın görüşmeye başlamadan önce katılımcılardan sözlü izin alınarak tekrardan hatırlatılmış ve ardından görüşme formunda yer alan sorular sırasıyla katılımcıya sorulmuştur.
- Görüşmelerin yapıldığı esnada sorulan soruların anlaşılabilmesi veya sorunun odaklandığı konu dışında cevaplar verilmesi durumunda konuyu daha anlaşılır kılacak alt sorular sorulmuştur.
- Görüşme formundaki soru sıralamasına tam olarak uyulmuştur. Ancak, katılımcının önceki soruları cevapladığı durumlarda, ilgili soru tekrarlanmadan bir sonraki soruya geçilmiştir.
- Görüşmeler sırasında katılımcılar tarafından tam olarak anlaşılamayan durumlarda, bazı sorular tekrarlanmış ve katılımcılar yönlendirilmeden soruların daha anlaşılır hale gelmesi için açıklamalar yapılmıştır.
- Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce görüşmelerin bölünmemesi adına okul çalışanlarına görüşmenin gerçekleştirileceği saat ve yer hakkında bilgi verilmiştir.

Aşağıdaki Tablo 13'te, toplam altı okul yöneticisiyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerin süresi, tarihi ve görüşmelerin gerçekleştirildiği ortama ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 13

Okul yöneticileriyle gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin bilgiler

Kod İsim	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi	Görüşme Yeri
İ ₁ YE	01.06.2023	14 dakika 29 saniye	Müdür Yardımcısının Odası
İ ₂ YE	26.05.2023	15 dakika 8 saniye	
O ₁ YE	02.06.2023	20 dakika 0 saniye	
O ₂ YE	08.06.2023	14 dakika 37 saniye	
L ₁ YE	25.05.2023	27 dakika 22 saniye	
L ₂ YE	22.05.2023	28 dakika 10 saniye	

Tablo 13'te görüldüğü gibi 22 Mayıs-8 Haziran 2023 tarihleri arasında altı okul yöneticisiyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Okul yöneticileriyle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yoğun olmadığı bir saat dilimi tercih edilmiştir.

Görüşmeler okul yöneticilerinin odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılan yöneticilerin altısı da müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Görüşmeler öncesinde okul müdürleriyle iletişime geçilmiş ve genelde rehberlik hizmetlerinden sorumlu ilgili müdür yardımcısıyla görüşülebileceği belirtilmiştir. Görüşme süresi en az 14 dakika 29 saniye en fazla 28 dakika 10 saniyedir. Okul yöneticileriyle gerçekleştirilen görüşmelerin toplam süresi 119 dakika 46 saniyedir.

Aşağıdaki Tablo 14'te toplam altı psikolojik danışman/rehber öğretmenle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerin süresi, tarihi ve görüşmelerin yapıldığı ortama ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 14

Psikolojik danışman/rehber öğretmenler ile gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin bilgiler

Kod İsim	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi	Görüşme Yeri
İ ₁ PDRE	01.06.2023	27 dakika 24 saniye	PDR Servisi
İ ₂ PDRK	23.05.2023	28 dakika 21 saniye	
O ₁ PDRK	02.06.2023	19 dakika 9 saniye	
O ₂ PDRE	08.06.2023	20 dakika 41 saniye	
L ₁ PDRE	25.05.2023	21 dakika 1 saniye	
L ₂ PDRK	22.05.2023	16 dakika 31 saniye	

Tablo 14'te görüldüğü gibi 22 Mayıs-8 Haziran 2023 tarihleri arasında altı okul psikolojik danışman/rehber öğretmeniyle görüşme gerçekleştirilmiştir.

Psikolojik danışman/rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yoğun olmadığı saat dilimi tercih edilmiştir. Görüşmeler psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme süresi en az 16 dakika 31 saniye en fazla 28 dakika 21 saniyedir. Okul yöneticileriyle gerçekleştirilen görüşmelerin toplam süresi 133 dakika 7 saniyedir.

Aşağıdaki Tablo 15'te toplam altı sınıf rehber öğretmeniyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerin süresi, tarihi ve görüşmelerin gerçekleştirildiği ortama ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 15*Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin bilgiler*

Kod İsim	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi	Görüşme Yeri
İ ₁ ÖE	01.06.2023	8 dakika 30 saniye	Müdür Odası
İ ₂ ÖE	15.06.2023	35 dakika 3 saniye	Sınıf
O ₁ ÖK	02.06.2023	12 dakika 59 saniye	PDR Servisi
O ₂ ÖE	08.06.2023	11 dakika 20 saniye	PDR Servisi
L ₁ ÖE	25.05.2023	29 dakika 30 saniye	PDR Servisi
L ₂ ÖK	22.05.2023	17 dakika 59 saniye	Okul Bahçesi

Tablo 15'te görüldüğü gibi 22 Mayıs-15 Haziran 2023 tarihleri arasında altı sınıf rehber öğretmeniyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Sınıf rehber öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde öğretmenlerin dersinin olmadığı veya mesai saatleri dışındaki bir saat dilimi tercih edilmiştir. Görüşmelerden üçü psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin odasında, biri müdürün odasında, biri boş olan sınıfta diğeri ise okul bahçesinde gerçekleştirilmiştir. Görüşme süresi en az 11 dakika 20 saniye en fazla 35 dakika 3 saniyedir. Sınıf rehber öğretmenleriyle gerçekleştirilen görüşmelerin toplam süresi 115 dakika 21 saniyedir.

Aşağıdaki Tablo 16'da toplam altı öğrenci velisiyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerin süresi, tarihi ve görüşmelerin gerçekleştirildiği ortama ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 16*Velilerle gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin bilgiler*

Kod İsim	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi	Görüşme Yeri
İ ₁ VK	12.07.2023	24 dakika 53 saniye	Görüntülü Görüşme
İ ₂ VK	10.07.2023	28 dakika 43 saniye	
O ₁ VK	17.07.2023	17 dakika 28 saniye	
O ₂ VK	10.07.2023	14 dakika 0 saniye	
L ₁ VK	08.07.2023	22 dakika 42 saniye	
L ₂ VK	05.07.2023	17 dakika 26 saniye	

Tablo 16'da görüldüğü gibi 5 Temmuz-17 Temmuz 2023 tarihleri arasında altı öğrenci velisiyle görüşme gerçekleştirilmiştir ve görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Öğrenci velilerinin isteği doğrultusunda görüşmeler yüzyüze değil, görüntülü görüşme şeklinde yapılmıştır. Velilerin hepsi görüşme öncesinde aranıp bilgilendirilmiş ve müsait olacakları saat dilimi belirlenerek randevulaşmıştır. Görüşme süresi en az 14

dakika 0 saniye en fazla 28 dakika 43 saniyedir. Velilerle gerçekleştirilen görüşmelerin toplam süresi 125 dakika 12 saniyedir.

3.6. Verilerin Analizi

Bu bölümde verilerin analiz sürecine geçilmeden yapılan hazırlık sürecine, verilerin analizi sürecine, analiz yapılırken geçerlik ve güvenirliğin nasıl sağlandığına ve araştırma yapılırken dikkat edilen etik kurallar hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.6.1. Analiz Öncesi Hazırlık

Çalışmayı yürüten araştırmacı, yarı yapılandırılmış görüşmeleri tamamladıktan sonra elde ettiği görüşme kayıtlarını döküm işlemi için hazırlayarak Microsoft Word Belgesi formatında iki ay içinde yazılı hale getirmiştir. Araştırmacı, katılımcılarla yapılan ses kayıtlarını olduğu gibi yazıya dönüştürmüş ve herhangi bir değişiklik yapmamıştır. Ses kayıtları yazıya aktarılırken, döküm sürecinde görüşmeyi gerçekleştiren kişi kendisine "araştırmacı" olarak, görüşme yapan BEP geliştirme birimi üyelerine ise "katılımcı" olarak atıfta bulunmuş ve yazıya bu şekilde yansıtmıştır.

Görüşmeler BEP geliştirme birimi üyesi olan okul yöneticisi, psikolojik danışman/rehber öğretmen, sınıf rehber öğretmeni ve ailelerin bulunduğu her bir grup için özel sorular hazırlanarak görüşmeler gerçekleştirildiği için her bir grup için özel dosyalar oluşturulmuştur. Böylece analiz sürecinde olası bir karışıklığın önüne geçilmeye çalışılmıştır. Görüşmelerin Word dosyasına eklenmesinin ardından toplam altı okul yöneticisi, altı psikolojik danışman/rehber öğretmeni, altı sınıf rehber öğretmeni ve altı aileye ait toplam 24 görüşme deşifre edilmiştir. Görüşmelere ait ses kayıtları, araştırmacı tarafından tamamlandıktan sonra her bir gruptan %30'u rastgele seçilerek, daha önce nitel çalışma eğitimi almış, yüksek lisans eğitimine devam eden bir uzmana gönderilmiş ve bu uzman tarafından ses kayıtları ile deşifreler incelenerek yazıya doğru şekilde aktarıldığı teyit edilmiştir. Uzman tarafından ses kayıtları incelendikten sonra eksik veya hatalı yazılmış olan kısımlar düzeltilmiştir.

Araştırma sürecinde katılımcılara ilişkin bilgilerin gizliliği hususuna dikkat edilmiştir. Gizliliği sağlamak adına deşifrelerde katılımcıların isimleri kullanılmayarak her bir katılımcıya kod verilmiştir. Araştırmacının belirlediği iki ilkokul, iki ortaokul ve iki lisede araştırma yürütülmüştür. İlkokullar I_1 ve I_2 olarak, ortaokullar O_1 ve O_2 olarak, liseler ise L_1 ve L_2 olarak kodlanmıştır. Çalışmanın yapıldığı okullarda okul

yöneticileri Y, psikolojik danışman/rehber öğretmenler PDR, öğretmenler Ö ve veliler ise V şeklinde belirtilmiştir. Bunların yanına ise katılımcıların cinsiyetini belirtmek için K ve E harfleri kullanılmıştır. Sonuç olarak araştırmaya katılan katılımcılardan okul yöneticileri sırasıyla İ₁YE, İ₂YE, O₁YE, O₂YE, L₁YE, L₂YE şeklinde; psikolojik danışman/rehber öğretmenler İ₁PDRE, İ₂PDRK, O₁PDRK, O₂PDRE, L₁PDRE, L₂PDRK şeklinde; sınıf rehber öğretmenleri İ₁ÖE, İ₂ÖE, O₁ÖK, O₂ÖE, L₁ÖE, L₂ÖK şeklinde; veliler ise İ₁VK, İ₂VK, O₁VK, O₂VK, L₁VK, L₂VK şeklinde kodlanmıştır. Veriler analiz edilmeden önce, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme dökümleri iki ay arayla birkaç kez daha gözden geçirilmiş ve ardından verilerin analizine başlanmıştır.

3.6.2. Veri Analizi Süreci

Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramları ve ilişkileri ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla, görüşmeler neticesinde elde edilen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiş ve okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

İçerik analizi ile katılımcılardan toplanan veriler, tema ve kategorilerinin ortaya çıkarılması ile derinlemesine incelenmektedir (Creswell, 2013). İçerik analizi, yazılı metin veya belgelerden elde edilen verileri belirli temalar ve kavramlar içerisinde bir araya getirerek okuyucunun anlamlandırabileceği şekilde düzenlemeyi amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu amaç doğrultusunda elde edilen veriler;

- a) Verileri kodlama,
- b) Temalar oluşturma
- c) Kodları ve temaları düzenleme,
- d) Bulguları tanımlama ve yorumlanma olmak üzere dört aşamada analiz edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

3.6.2.1. Verileri Kodlama

Nitel araştırmalarda elde edilen verilerin sayısı yoğun olabilmektedir. Analizin sistemli bir biçimde ilerlemesi için bu yoğun ve hacimli olan verilerin düzenlenmesi gerekmektedir. Elde edilen verilerin yoğunluğu ulaşılan bilgilerin organizasyonun sağlanarak azaltılması gerekir (Berg, 1998'den Akt. Batu, 1998). Sistemli bir biçimde

elde edilen verilerin düzenlenebilmesi için veriler kategorilere ayrılarak kodlanabilir (Miles, Huberman ve Saldana, 2013; Rubin ve Rubin, 2005; Saldana, 2015).

Araştırmacı, görüşmeler sonucunda elde ettiği verilerin araştırma amaçlarına uygun olarak kodlamalar ve kategoriler oluşturmuştur. Araştırmanın kapsamında elde edilen verilerin analizini kolaylaştırmak için, araştırmacı okul yöneticisi, psikolojik danışman/rehber öğretmen, sınıf rehber öğretmeni ve aileler olmak üzere dört gruba ayırmış ve her bir görüşme için ayrı dosyalar oluşturmuştur.

3.6.2.2. Temalar Oluşturma

Kategori ve kodların oluşturulması amacından sonra temaların oluşturulması aşamasına geçilmiştir. Bogdan ve Biklen'e (1992) göre temalar araştırmacının elde ettiği verileri inceledikten sonra ulaşılmış olduğu sonuçlardır. Temalar oluşturulurken araştırmacı tarafından deşifre edilen ses kayıtları dosyasında yer alan tüm veriler incelenmiş ve ardından aynı başlık altında toplanılabilen kodlar araştırmanın temalarını oluşturmuştur. Temalar araştırmanın daha anlaşılır olabilmesi ve ortak bir paydada toplayabilmek amacıyla kodların benzer olanlarının bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Araştırmacı oluşturduğu temalar sonucunda katılımcıların sorulara vermiş olduğu cevapları inceleyerek alt temaları oluşturmuştur. Bu aşama sonunda görüşleri en iyi temsil ettiği düşünülen toplam 17 tane tema oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar ve alt temalar tez danışmanı tarafından incelenerek ve son şekli verilmiştir. Araştırmacının elde ettiği bulgular, BEP geliştirme ekip üyelerinin görüşlerini desteklemek amacıyla, onların görüşme esnasında kullanmış oldukları cümlelerden doğrudan alıntılar yapılarak aktarılmıştır.

3.6.2.3. Kodları ve Temaları Düzenleme

Glesne'ye (2020) göre temalar ve kodlar oluşturulma aşamasından sonra elde edilen verilerin birbirleri ile ilişkilendirilerek hiyerarşik bir biçimde kodlanması gerekmektedir. Kodların düzenlenmesi bulguların yorumlanma aşamasında örüntüler oluşturma, açıklamalar ekleme ve karşılaştırmaya gitmede kolaylık sağlamaktadır (Gibbs, 2007). Kodların ve temaların düzenlenmesi aşamasında elde edilen verilerin okuyucunun anlayabileceği açık ve anlaşılır bir dil tercih edilerek tanımlanması ve ulaşılan bulguları olduğu şekilde kendi yorum ve görüşlerine yer vermeden okuyucuya aktarması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışma da BEP geliştirme birimi

üyeleri önce her biri kendi içerisinde incelenerek tablolar oluşturulmuş. Daha sonra aynı başlık altında toplanabilen veriler bir araya toplanmıştır.

3.6.2.4. Bulguları Tanımlama ve Yorumlama

Araştırma sonucunda ulaşılan bulguları tanımlama ve yorumlama aşamasında araştırmacı araştırmayı desteklemeyen verileri eleterek elde ettiği verileri sonuç bölümünü destekler şekilde yorumlar. Gerçekleştirilen çalışmanın varsayımlarına karşıt sonuçlar elde edilmiş olsa dahi yorumlarda ortaya çıkan tüm bulgulara yer verilir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020). İlgili alan yazın taranarak araştırma sonucunda elde edilen temaların anlamları tartışılmış ve bazı önerilerde bulunduktan sonra analizin son aşaması tamamlanmıştır.

3.6.3. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlilik, araştırmacının incelenen olguyu olduğu gibi ve mümkün olduğunca tarafsız bir biçimde gözlemlemesi olarak tanımlanmaktadır. Araştırılan olgu ya da olay hakkında eksiksiz bir anlayış elde edebilmek için, araştırmacının topladığı verileri ve ulaştığı sonuçları doğrulamak amacıyla çeşitli ek yöntemlerden yararlanması gerekebilir. Bu yöntemler arasında, çeşitlendirme, katılımcı teyidi ve meslektaş teyidi gibi yaklaşımlar yer almaktadır. Toplanan verilerin ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması, nitel araştırmalarda geçerliliğin temel kriterlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Yapılan araştırmada, görüşme formundan elde edilen verilerin geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmacı çeşitli önlemler almıştır. Lincoln ve Guba (1985), nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik kavramlarının yerine şu terimleri önerirler: 'dış geçerlik' yerine 'aktarılabirlik', 'iç geçerlik' yerine 'inandırıcılık', 'dış güvenilirlik' yerine 'teyit edilebilirlik' ve 'iç güvenilirlik' yerine 'tutarlık'. İç geçerlilik (inandırıcılık), araştırmanın sonuçlarına ulaşma sürecinin gerçekleri ne kadar iyi yansıttığını ifade eder (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Yarı yapılandırılmış görüşme formu okul yöneticisi, rehber öğretmen/psikolojik danışman, öğretmen ve velilere yönelik ayrı ayrı hazırlandıktan sonra iç geçerliği (inandırıcılık) sağlamak için araştırmacı dışında bir öğretmen ve bir akademisyen tarafından formun katılımcılar tarafından anlaşılabilirliği, araştırmanın amacına uygun ve uygulanabilir olması gibi etmenler açısından gözden geçirilmiştir. Alınan görüş ve öneriler doğrultusunda, görüşme formu yeniden gözden

geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Görüşmeler başlamadan önce katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmiş ve sohbet ortamının sağlanmasına özen gösterilmiştir. Görüşme süreleri, mümkün olduğunca uzun tutulmuş ve 8 ila 35 dakika arasında değişmiştir. Katılımcıların yanıtları, kendilerine tekrar edilerek doğrulanmış ve gerekli düzeltmeler anında yapılmıştır. Katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formundaki yanıtları, araştırmada doğrudan alıntılama yöntemiyle sunulmaktadır. Ancak, nitel verilerin yalnızca bu görüşme formu aracılığıyla toplanması, araştırmanın iç geçerliliğini (inandırıcılığını) sınırlayabilecek bir etken olarak değerlendirilmektedir.

Dış geçerlik, araştırma sonuçlarının genel durumlar ve ortamlar üzerinde geçerliliği ile ilgilidir. Eğer bir araştırmanın bulguları benzer koşullara ve durumlara genellenebiliyorsa, bu araştırmanın dış geçerliğine sahip olduğu söylenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Ancak, nitel araştırmaların doğasına uygun olarak, bu genelleme yerine 'aktarılabirlik' terimi kullanılması daha uygundur. Araştırmanın dış geçerliliğini (aktarılabirliği) sağlamak amacıyla, 'ayrıntılı betimleme' stratejisi uygulanmıştır. Bu bağlamda, araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi ve elde edilen bulgular detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca, görüşmelerin yapıldığı çalışma grubunda, araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen grupta çeşitliliğe özen gösterilmiştir. Bu çerçevede, iki farklı ilkokul, ortaokul ve liseden okul yöneticileri, rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar, öğretmenler ve veliler ile toplamda 24 görüşme yapılmıştır. Görüşmeler sırasında ses kayıtları alınarak veri kaybını önlemek için gerekli tedbirler alınmıştır. Ses kayıtları metne dönüştürüldükten sonra, doğruluğunu sağlamak amacıyla başka bir uzman tarafından da teyit edilmiştir.

İç güvenilirlik (tutarlılık) kavramı, araştırmacının süreç boyunca tutarlılığı ile ilgilidir ve bu nedenle araştırmaya dışarıdan farklı bir bakış açısıyla yaklaşılmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada tutarlılığı sağlamak amacıyla görüşmeler benzer koşullarda gerçekleştirilmiş ve ses kayıt cihazları kullanılarak kaydedilmiştir. Veriler iki kişi tarafından bağımsız bir şekilde okunarak kodlanmıştır. Neuman (2014), kodlama ve kodlayıcılar arası güvenilirlik kontrolünü, birden fazla kodlayıcının örneklemin %10'unu bağımsız olarak kodlaması şeklinde tanımlamaktadır. Güvenirlik için görüşme formlarından rastgele seçilen toplam 24 görüşme formunun %10 unu oluşturan 3 görüşme formu araştırmacıdan bağımsız bir şekilde farklı bir uzman

tarafından okunarak kodlanmıştır. Görüşme formlarının güvenilirliği, Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen formül kullanılarak hesaplanmıştır: Güvenilirlik = (Görüş Birliği) / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100. Araştırmacı ve bağımsız bir uzmanın kodlamaları arasındaki uyum %86 olarak bulunmuştur. Bu oranın %70'in üzerinde olması, araştırmacı ile diğer kodlayıcının kodlamalarında yüksek bir benzerlik olduğunu ve dolayısıyla yapılan kodlamaların güvenilir olduğunu gösterir (Miles and Huberman, 1994). Kodlama süreci tamamlandıktan sonra, temaların oluşturulması aşamasında araştırmacılar arasında fikir birliği sağlanmıştır.

Araştırmanın dış güvenilirliğini (onaylanabilirliğini) sağlamak amacıyla, katılımcıların düşüncelerini doğru ve tarafsız bir şekilde yansıtmak için doğrudan alıntılar kullanılmıştır.

3.6.4. Araştırma Etiği

Araştırma yürütülürken bazı etik kurallara uyulmuştur. Araştırmaya Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla araştırmanın yürütüldüğü ilin valiliğinden gerekli araştırma izni alınarak başlanmış ve çalışma yürütülürken de bu araştırma izni kullanılmıştır (Ek 9).

Araştırmanın veri toplama sürecinde; okullarla iletişim kurulurken araştırma izni katılımcılara sunularak çalışma ile ilgili bilgilendirilmiş ve araştırmaya katılım konusunda tüm katılımcıların gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul etmesine önem verilmiştir. Katılımcılara yapılan bilgilendirmelerde araştırma gönüllü katılım formu (Ek 7) ve yarı yapılandırılmış görüşme formları (Ek 3-4-5-6) katılımcılara yazılı olarak verilmiş ve gerekli açıklamalarda bulunulmuştur. Katılımcıların araştırmanın herhangi bir safhasında araştırmadan ayrılacakları vurgulanmıştır. Veri toplama sürecinde ses kaydı kullanılacağına dair yazılı ve sözlü onayların alınmasıyla birlikte ses kayıtlarının başında da her katılımcıdan ayrı ayrı sesli olarak onay alınmaya dikkat edilmiştir. Araştırma sürecince dikkat edilen bir diğer etik durum ise katılımcılara ilişkin bilgilerin gizliliğidir. Araştırma ile ilgili okul ve kişi adları yanında çalışmaya katılan katılımcıları ve kurumları açık edebilecek ipuçları yerine kodlar ve kısaltmalar kullanılarak gizliliğin sağlanması yönünde önlemler alınmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV.BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında BEP geliştirme biriminde yer alan; altı okul yöneticisi, altı psikolojik danışman/rehber öğretmen, altı sınıf rehber öğretmeni ve altı kaynaştırma öğrenci velisinden elde edilen veriler sonucunda dört ayrı grup için elde edilen kod, kategori ve temalara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular araştırmanın bu bölümünde araştırma soruları başlığı altında incelenmiştir. Araştırmacının oluşturduğu tema, kategori ve kodlamalar deşifre dosyalarından doğrudan alıntılar yapılarak desteklenmiştir.

4.1. BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Kaynaştırma Eğitiminin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular

BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerde bazı olumlu davranışların kazanıldığını belirttikleri saptanmıştır. Bu olumlu davranışlara ilişkin kategori ve kodlar oluşturularak BEP geliştirme biriminin görüşlerine ait bulgular Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17

Kaynaştırma eğitiminin olumlu yönlerine ilişkin BEP geliştirme biriminin görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f					
				Y	PDR	Ö	V	T	
Kaynaştırma Eğitiminin Olumlu Yönleri	Sosyal ilişkileri destekleme	Akranlarıyla aynı eğitim ortamında olma	İ ₁ YE, O ₁ YE, L ₁ YE, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK, İ ₁ ÖE, O ₁ ÖK, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK, İ ₁ VK, İ ₂ VK, L ₁ VK	3	3	4	3	13	
		Sosyalleşme	İ ₁ YE, İ ₂ YE, O ₁ YE, O ₂ YE, L ₂ YE, İ ₂ PDRK, L ₂ PDRK, İ ₂ ÖE, O ₂ ÖE, İ ₁ VK, O ₂ VK	5	2	2	2	11	
		Topluma entegre olma	O ₁ YE, L ₂ YE, L ₁ PDRE, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, L ₂ ÖK, İ ₁ VK, İ ₂ VK	2	1	3	2	8	
		Kendini ifade edebilme becerisi kazanma	İ ₂ PDRK, L ₂ ÖK, İ ₁ VK, L ₁ VK, L ₂ VK		1	1	3	5	
		Toplumsal kuralları öğrenme	L ₂ YE, L ₂ PDRK, İ ₂ VK	1	1		1	3	
		İletişim kurmayı öğrenme	L ₂ PDRK, L ₂ VK		1		1	2	
		Olumlu davranışlar edinme	İ ₁ VK, İ ₂ VK				2	2	
	Duyuşsal durumu destekleme	Özgüven kazanma	İ ₂ YE, İ ₁ ÖE, O ₁ VK, L ₂ VK	1		1	2	4	
		Psikolojik iyi oluş	O ₂ PDRE, O ₁ VK, O ₂ VK		1		2	3	
		Özel gereksinimli öğrencilere karşı bakış açısında değişme	L ₂ YE, İ ₂ PDRK	1	1			2	
		Paylaşmayı öğrenme	L ₂ ÖK, İ ₁ VK			1	1	2	
		Sorumluluk bilinci kazanma	İ ₂ YE, İ ₂ VK	1			1	2	
		Okulu sevmeye	İ ₁ VK, O ₁ VK				2	2	
		Başarma duygusu hissetme	L ₂ PDRK		1			1	
		Velilerin kabul sürecinde kolaylaşma	L ₁ YE	1				1	
		Eğitsel durumu destekleme	Akademik gelişme	İ ₁ YE, İ ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK, L ₂ VK	1		3	1	5
			Öğrencinin seviyesine inebilme	İ ₂ YE, O ₁ PDRK, L ₂ PDRK	1	2			3
	Eğitimin devamını sağlama		İ ₂ ÖE				1	1	
	Bireysel hızla göre ilerleme		İ ₂ ÖE				1	1	
	Yanlış öğrenmeleri giderme		İ ₂ PDRK		1			1	
	Toplam							72	

Tablo 17 incelendiğinde kaynaştırma eğitiminin olumlu yönlerine ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri teması “*sosyal ilişkileri destekleme*”, “*duyuşsal durumu destekleme*” ve “*eğitsel durumu destekleme*” olmak üzere üç kategoriden oluşmaktadır. Başka bir deyişle BEP geliştirme birimi üyelerinin kaynaştırma eğitiminin olumlu yönlerine ilişkin öğrencilerin sosyal ilişkilerinin (f=44), duyuşsal durumlarının (f=17) ve eğitsel durumlarının (f=11) geliştiğini ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Ayrıca kaynaştırma eğitiminin olumlu yönleri okul yöneticilerine göre en yüksek sosyalleşme, rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar ile öğretmenlere göre akranlarıyla aynı eğitim ortamında olmasıyken velilere göre kendini ifade edebilme becerisi kazanma ve akranlarıyla aynı eğitim ortamında olmasının öğrencilere katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.1.1. Sosyal İlişkileri Destekleme

Kaynaştırma eğitimin olumlu yönlerine ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri dikkate alındığında en yüksek çıkan kategorinin “sosyal ilişkileri destekleme” olduğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin yedi tane koda ulaşılmıştır. BEP geliştirme birimi üyeleri kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin akranlarıyla aynı eğitim ortamında olması (f=13) nedeniyle öğrencilerin sosyalleştiklerini (f=11), topluma entegre olduklarını (f=8), kendini ifade edebilme becerisi kazandıklarını (f=5), toplumsal kuralları öğrendiklerini (f=3), iletişim kurmayı öğrendiklerini (f=2) ve olumlu davranışlar edindiklerini (f=2) ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda sosyal ilişkileri destekleme kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ2VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisinin **akranlarıyla aynı eğitim ortamında olmasını** şu cümlelerle ifade etmektedir: “*Yani normal çocuklarla oynamayı, beraber dışarı çıkmayı, el ele tutuşmayı, arkadaşlarıyla tenefüse gitmeyi. Onlar ilgileniyor. Öğretmeni şey demişti arkadaşlarına arkadaşınızla da ilgilenin ve çok hoşuna gitmişti ilgilenmeleri. Ve normal çocukların içinde ben çocuğumun daha iyi olduğunu düşünüyorum.*”

L2PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **sosyalleşme, toplumsal kuralları öğrenme ve iletişim kurmayı öğrenme** durumunu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Bir kere sosyalleşmiş oluyorlar arkadaşlarıyla. Sadece akademik yönleri değil, o diğer ihtiyaçları da karşılanmış oluyor. Çünkü çocuklar sadece akademik bilgidan oluşmuyor. Diğer yönleri de arkadaşlarıyla bir arada olduğu için mesela en basitinden çocuk iletişim kurmayı öğreniyor. Dışarıda nasıl davranması gerektiğini, topluluk içerisinde nasıl davranması gerektiği, kuralları en iyi öğrenebildiği yerler buralardır. O yüzden iyi tarafıdır diyebilirim.”*

L2YE kodlu okul yöneticisi kaynaştırma öğrencisinin **topluma entegre olma ve toplumsal kuralları öğrenme** olumlu yönlerini şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Şöyle izah edeyim; kaynaştırma öğrencilerinde özellikle kendini topluma entegre edebilme duyarlılığı geliyor. Yani basit bir örnek vermek istersek bizim kaynaştırma öğrencilerimizden biri sene başında annesi, ben, rehber hocamız, idare çok yalvarmamıza rağmen okula gelmek istemiyordu.*

Tabii biz türlü mazeretlerle getirdik. Ondan sonra ne bileyim değişik ödülllerle çocuğu okula kazandırdık. Şu anda diyebilirim ki okulda en sevdiğim öğrencilerden biri. Artık düzenli olarak izin alabiliyor. Hatta ve hatta geç kaldığında derse geç kaldığında gelip geç kağıdı alabiliyor. Yani izinsiz hiçbir yere gitmiyor sınıf ortamında da en uysal öğrencilerden biri.”

L2VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisinin okulda **iletişim kurmayı öğrendiğini** şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Çocukluktan beri arkadaşları çok fazla dalga geçtiler. Peltek konuşuyordu ve konuşunca ağzından tükürükler geliyordu. Bu yüzden arkadaşları dalga geçiyordu. Oğlum hiçbir etkinliğe katılmamaya başladı. Anaokulunda bir etkinlik sırasında sahneye çıkamadı bu yüzden. Bir ortamda kolay kolay konuşmaz çekingen davranır. Çok fazla kendini ifade edemez. Kaynaştırma eğitimi sayesinde konuşmayı öğrendi. Asla göz teması kurmuyor. İletişim artık kurabiliyor.”*

İ1VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisinin **kendini ifade edebilme becerisi kazandığını** şu cümlelerle ifade etmektedir: *“...mesela eskiden yani cümleyi kuruyordu ama hani ben anneydim, anlıyordum ama siz ha böyle karşıdaki*

anlamıyordu. Şimdi çok şükür, çok şükür. Yani oğlumun artık ne demek istediği çok iyi anlaşılıyor. Artık bizim gibi normal konuşuyor. Yani şu an çok normal.”

İ2VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisinin **olumlu davranışlar edindiğini** şu cümlelerle ifade etmektedir: “...*hal ve hareket davranış çok önemli. Gördüğü her davranışa çocuğum için hani olumlu davranışı kapıyor. Olumsuz davranış oldu mu bu ters tepebiliyor ve gelgit yaptı mı da biz de uyarıyoruz. Mesela şunu şöyle yapma, böyle yap. Mesela orada tepkiyi gördüğümüzde biz burada bu tepkinin böyle yanlış olduğunu dile getiriyoruz ve ona da izah etmeye çalışıyoruz.”*

4.1.2. Duyuşsal Durumu Destekleme

Kaynaştırma eğitimin olumlu yönlerine ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri dikkate alındığında duyuşsal durumu destekleme kategorisine ilişkin sekiz kod oluşturulmuştur. BEP geliştirme birimi üyeleri kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin öz güven kazandıkları (f=4), psikolojik anlamda iyi hissettiklerini (f=3), özel gereksinimli öğrencilere karşı bakış açısının değiştiğini (f=2), paylaşmayı öğrendiklerini (f=2), sorumluluk bilinci kazandıklarını (f=2), okulu sevdiklerini (f=2), başarıma duygusunu hissettiklerini (f=1) ve velilerin kabul sürecini kolaylaştırdığını (f=1) ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda duyuşsal durumu destekleme kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

O2VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisinin **okulu sevmeye başladığını, özgüven kazandığını ve psikolojik iyi oluşunu** şu cümlelerle belirtmektedir: “*Bir kere okulu sevdi. Okula gitmek istemiyordu. Her sabah ağlayarak yani bir ızdıraptı okula göndermek. Hatta okuldan almayı bile düşündük. O kadar sevmiyordu, istemiyordu. Kaynaştırmadan sonra bir özgüveni geldi. Hocalar bilgilendiği için, arkadaşları bilgilendirildiği için. Artık alay etme gibi şeyler kalktı. Öyle yani bu anlamda çok iyi oldu onun psikolojisi açısından çok iyi oldu.”*

L2YE kodlu okul yöneticisi **özel gereksinimli öğrencilere bakış açısının değişmesi** olumlu yönünü şu cümlelerle ifade etmektedir: “...Çocuklarımız bu çocukları tanıdığı zaman yani normal akademik ders alan çocuklarımız bu çocukları gördüğü zaman, tanıdığı zaman o çocuklara merhamet, şefkat duyguları daha çok geliyor...”

İ1VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisinin **paylaşmayı öğrendiğini** şu cümlelerle ifade etmektedir: “...yani normal okulu ona gerçekten çok fazla büyük istek kazandırdı ve ben de çok mutluyum. Hani en azından kendi beslenmesini artık kendi başına yiyebiliyor. Arkadaşlarıyla paylaşabiliyor.”

İ2VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisinin **sorumluluk almayı öğrendiğini** şu cümlelerle ifade etmektedir: “Artık baktık ki kendi artık kalemını defterini alır yazar söylemeden. Mesela ödev nedir bilmeyen çocuk. Şimdi defterindeki bütün kağıtları çıkarıp ben bunu yapacağım diyor. Yani ödevin sorumluluğunu anladı, bildi. Bunlarda bizim çok hoşumuza gidiyor. Mesela teneffüste mesela okulu değiştiğinde hemen okula adapte oldu, okulunu bildi, teneffüsünü bildi. Mesela bu sene servise verdiğimde biraz şeydim tedirgindim. Hatta ne yaparım falan dedim. Ama o kadar güzel alıştı ki yani beni bile şaşırttı yani çok şükür. Yani servise bindi. Rahat bir şekilde indi. Servis dışı hiçbir yere gitmedi. Ben bazen sordum. İşte muavine kendim burada teslim ediyordum. İşte okulda hani şey gözünüz üzerinizde olsun. Ama geldiğinde falan bayağı bir güzel yani. Hatta servis şoförü de çok memnundu. Hatta bir sıkıntı falan olduğunda söyleyin falan demiştim. Yani bunları bile atlattık yani.”

L2PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **başarma duygusu hissetme** durumunu şu cümlelerle ifade etmektedir: “...En azından bir şeyler başarabildiklerini görmüş oluyor. Çünkü bizim belki hayatta en büyük ihtiyaçlarımızdan biridir başarma duygusunu hissetmek. Çocuklarda da bu oluyor.”

L1YE kodlu okul yöneticisi kaynaştırma öğrencisinin **velilerin kabul sürecinin kolaylaşması** olumlu yönünü şu cümlelerle ifade etmektedir: “...Veli çocuğunun bu süreçte BEP’li bir öğrenci olduğunu kabullenmek istemiyor. Bu anlamda o

süreci diğer öğrencilerle beraber götürmesi veli açısından da biraz daha kolaylık sağlıyor.”

4.1.3. Eğitsel Durumu Destekleme

Kaynaştırma eğitimin olumlu yönlerine ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri dikkate alındığında eğitsel durumu destekleme kategorisine ilişkin beş tane kod oluşturulmuştur. BEP geliştirme birimi üyeleri kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin akademik anlamda gelişim gösterdiğini (f=5), öğrencinin seviyesine inildiğini (f=3), eğitimin devamını sağladığı (f=1), kaynaştırma öğrencisinin bireysel hızına göre ilerlendiğini (f=1) ve yanlış öğrenmelerin giderildiğini (f=1) ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda eğitsel durumu destekleme kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ2ÖE kodlu öğretmen kaynaştırma öğrencisinin **akademik gelişim, bireysel hıza göre ilerleme ve eğitimin devamını sağlama** ile ilgili şunları söylemektedir: *“Hani öğrenci bireysel eğitimden ziyade topluma kazandırma amacı vardır burada. Buda öğrencinin bireysel becerilerine göre ilerlemesini sağlar. Öğrenci hem bulunduğu ortamda sosyalleşiyor hem de diyelim geride kaldığında bir destek alıyor BEP sayesinde. Bu desteği de bu şekilde de eğitimi sürdürebiliyor. Yani çocuğun hem sosyalleşmesini sağlıyor hem de eğitim ve öğretimin devamını sağlıyor.”*

L2PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **öğrencinin seviyesine inilmesi** durumunu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Şimdi öğrenciler belli alanlarda yetersizlikler yaşıyorlar ama kendilerine yönelik hazırlanan bir planda en azından kendi seviyelerine yönelik bir ders almış olmaları, destek almış olmaları bence çocuklar açısından iyi oluyor. En azından bir şeyler başarabildiklerini görmüş oluyor.”*

İ2PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **yanlış öğrenmelerin giderilmesi** durumunu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Ben bu konuya şöyle bakıyorum. Yani olumlu yönleri öğrenci için çok fazla. Çünkü gerçekten kendi*

örneğin işitme için örnek vereyim. Ya da konuşma bozukluğu için örnek vereyim. O sınıfta o öğrenci o problemle uğraşan çocuklar arasında olduğu zaman o yanlış öğrenmeler sürekli devam ediyor çocuk için. Ama ne bileyim sosyal olsun, arkadaşlık konusunda olsun, ya da sosyal ilişkilerin gelişmesi olsun, kaynaştırma eğitimi çocuk için tabii ki olumlu. Özellikle sosyal anlamda çok önemli.”

4.2. BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Kaynaştırma Eğitiminin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular

BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda kaynaştırma eğitime devam eden öğrencilerde bazı olumsuz davranışların edinildiğini belirttikleri saptanmıştır. Bu olumsuz davranışlara ilişkin görüşlere ait bulgular Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18

Kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönlerine ilişkin BEP geliştirme biriminin görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f				
				Y	PDR	Ö	V	T
Kaynaştırma Eğitiminin Olumsuz Yönleri	Dış kaynaklı zorluklar/ Zorbalığa maruz kalma	Etiketleme	O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE, O ₁ VK, O ₂ VK, L ₁ VK		3		3	6
		Küçümseyici davranma	İ ₂ YE, L ₂ ÖK, İ ₂ VK, O ₂ VK, L ₁ VK, L ₂ VK	1		1	4	6
		Dışlanma	O ₁ YE, İ ₂ ÖE, İ ₂ VK	1		1	1	3
		Çatışma	İ ₂ YE	1				1
		Şiddet	O ₂ YE	1				1
	Öğrenci kaynaklı zorluklar	Akademik olarak geride kalma	O ₁ YE, İ ₂ PDRK, O ₂ PDRE, O ₂ ÖE	1	2	1		4
		Okulda uygun olmayan davranışlarda bulunma	O ₂ YE, L ₂ YE, İ ₂ VK	2			1	3
		Akademik bölünme	İ ₂ PDRK, İ ₂ VK		1		1	2
		Bazı öğrencilerin kaynaştırma eğitimine uygun olmaması	L ₂ YE, L ₁ ÖE	1		1		2
		Kaynaştırma öğrencisinin yetersizlik hissetmesi	L ₂ ÖK, O ₁ VK			1	1	2
	Toplam							30

Tablo 18 incelendiğinde kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönlerine ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri teması “*dış kaynaklı zorluklar/zorbalığa maruz kalma*” ve “*öğrenci kaynaklı zorluklar*” olmak üzere iki farklı kategoriden oluşmaktadır.

Başka bir deyişle BEP geliştirme birimi üyeleri kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönlerine dair özel gereksinimli öğrencilerin dış kaynaklı zorluklar/zorbalığa maruz kaldıklarını (f=17) ve öğrenci kaynaklı zorluklar yaşandığını (f=13) ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Ayrıca kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönleri okul yöneticilerine göre en yüksek kod kaynaştırma öğrencisinin okulda uygun olmayan davranışlarda bulunmasıyken, rehber öğretmen/psikolojik danışmanlara göre ise en yüksek kod öğrencinin arkadaşları tarafından etiketlenmesidir. Velilere göre en yüksek kodun kaynaştırma öğrencisine yönelik arkadaşlarının küçümseyici davranması olarak ifade etmişlerdir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.2.1. Dış Kaynaklı Zorluklar/Zorbalığa Maruz Kalma

Kaynaştırma eğitimin olumsuz yönlerine ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri dikkate alındığında dış kaynaklı zorluklar/zorbalığa maruz kalma kategorisine yönelik beş farklı kod oluşturulmuştur. BEP geliştirme birimi üyeleri kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin etiketlendiğinin (f=6), arkadaşlarını tarafından küçümseyici davranıldığını (f=6), dışlandığını (f=3), çatışma yaşadıklarını (f=1) ve şiddete maruz kaldıklarını (f=1) ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda dış kaynaklı zorluklar/zorbalığa maruz kalma kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ2VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisinin **arkadaşları tarafından küçümseyici davranıldığını ve dışlandığını** şu cümlelerle ifade etmektedir: “*Şimdi çocuğuma hani böyle hal ve hareketlerine çok gülüyorlar. İşte bir ara mesela altına kaçırmıştı. Çok fazla su içip televizyona dalmış altına kaçırmıştı. Hepsi gülmüştü. Aslında bu bile çocuğumun dikkatini çekmişti. Bana güldüler anne dedi. Tamam dedim. Böyle yapma bir daha. Gülmezler dedim. Tamam anne dedi. Hani bu tür bu dışlanma hani çocuklar çok anlamıyorlar. Bilselerdi belki yapmazdı.*”

O1VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisinin arkadaşları tarafından **etiketlendiğini** şu cümlelerle ifade etmektedir: “*Dördüncü sınıfta yaşadık. Hatta cebine kağıt konulmuştu dört gözlü, kör, gözleri şaş. Ondan sonra gibi gibi*

cümleler olumsuz cümleler. Böyle mektup gibi yazılmış cebine konulmuştu ve sürekli de zaten dört göz gibi gibi kör. Dördüncü sınıftan beri zor gözlük takamıyoruz. Her aldığımız gözlük kırılıyor. Hani kırıldı diyor ama sanki kendisi kırıyor gibi.”

O₂YE kodlu okul yöneticisi kaynaştırma öğrencisinin **şiddete maruz kalma** durumunu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Olumsuz yönleri çocuk diğer öğrencilerle beraber aynı ortamı paylaştığında ister istemez diğer öğrencilerin farklı şiddet eğilimlerine maruz kalabiliyor çocuk. Yani bu illaki fiziksel anlamda değil. Sözlü olarak da maalesef bunun sıkıntısını yaşıyoruz.”*

4.2.2. Öğrenci Kaynaklı Zorluklar

Kaynaştırma eğitimin olumsuz yönlerine ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri dikkate alındığında öğrenci kaynaklı zorluklar kategorisine yönelik beş farklı kod oluşturulmuştur. BEP geliştirme birimi üyeleri kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin akademik olarak geride kaldıklarını (f=4), kaynaştırma öğrencisinin uygun olmayan davranışlarda bulunduğunu (f=3), akademik olarak bölündüklerini (f=2), bazı öğrencilerin kaynaştırma eğitimine uygun olmadığını (f=2), kaynaştırma öğrencisinin yetersizlik hissettiğini (f=2) gibi olumsuzlukları ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda öğrenci kaynaklı zorluklar kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

O₂ÖE kodlu öğretmen kaynaştırma öğrencisinin **akademik olarak geride kaldığını** şu cümlelerle ifade etmektedir: *“...Akademik olarak geride kalması. Mesela genelde biz kaynaştırma öğrencilerine daha basit kazanımlar veriyoruz. Ama çocuk o kazanımları o sınıf ortamında diğer arkadaşlarıyla beraber eşit şekilde almayabiliyor. Yani ekstra bir çalışma yapılması gerekiyor.”*

O₂YE kodlu okul yöneticisi kaynaştırma öğrencisinin **okulda uygun olmayan davranışlarda bulunma** kodunu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Sürekli çocuklara mesela uygun olmayan davranışlarda, parmak işaretlerinde bulunabiliyor. Şimdi çocukların bazısı kız çocuklarının saçını çekiyor ya da farklı şeyler yapıyor. Ama hani öğrenci yanıma geliyor şikayet için. Şikayet*

için geldiğinde hani ben bu öğrenciyi diğer öğrencilerden ayırmak zorundayım. İkincisi mesela hışımınla bu konuda okula gelen veli var. İşte durumu anlatmana rağmen mesela şunu diyebilen veli var ya. Hani ben çocuğumla aynı sınıfta olmasını istemiyorum diyen veli dahi var. Ve bu konuda maalesef bayağı sıkıntı çekiyoruz.”

İ₂VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisinin **akademik anlamda bölündüğü** kodunu şöyle ifade etmektedir: *“Birinci dönem şeydi. Hani yeni çocuk okula gidip haftanın beş günü okul. İki günde rehabilitasyon iki saat. Biraz ağır geldi öğleden sonra bile sabahçı durumlarına falan saatleri ayarlıyorlardı. Yedi saat falan oluyordu. Bu da çok öyle sıkılıyordu. Ağlıyordu. Gitmek istemiyordu. Aslında bir hafta gider ikinci hafta anne gitmek istemiyorum derdi. Onu da öğretmenleriyle konuştuk. Ders aralarında hani böyle dersin boş olduğu zamanları saatlerini denk getirip yaptılar bu dönem ve güzel oldu iyi de oldu (destek eğitim).”*

L₂YE kodlu okul yöneticisi kaynaştırma öğrencisinin **bazı öğrencilerin kaynaştırma eğitimine uygun olmaması** durumunu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Bence şu; yani gördüğüm kadarıyla okullara gönderilen kaynaştırma öğrencileri iyi tahlil edilemiyor. Veya iyi raporlanamıyor hocam. Yani sadece belki bilemiyorum onların işlemleri nasıl ama netice itibariyle çocuklara bir rapor hazırlanıyor ondan sonra efendim haydi okula, sınıf ortamına. Oysa sınıf ortamında olmayacak öğrencinin de, yani sınıf ortamında bir şey öğrenemeyecek öğrencinin de sınıfa kabul edilmesi bana göre çok olumsuz. Yani akademik başarıyı bir tarafa bırakın. Arkadaşlarıyla veya davranış yönünde sıkıntı olabiliyor. Olumsuz yönleri o. Yani her önüne gelen kaynaştırma öğrencisi raporlandıktan sonra sınıf ortamına bence alınmamalı. Çok daha iyi tahlil edilmeli.”*

O₁VK kodlu veli **kaynaştırma öğrencisinin yetersizlik hissettiğini** şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Olumsuz yönleri şöyle dersten alındığı zaman çocuk kendini eksik hissediyor. Diğer çocuklarla aynı olmadığını fark ediyor. Ve bunu tabii ki benimle paylaşıyor. Almak istemiyorum hani bazen söylüyor. Beden derslerine katılamadığını söylüyor.” “Şöyle fen dersinde galiba*

yaşamıştık. Evet. Çocuklara ne yaptırılıyordu hatırlayayım araç gereç istenmişti. Oğlum için istenmemişti. Orada öyle üzüntüsünü hani paylaşmıştı benimle.”

4.3. Okul Yöneticisi ve Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanların BEP Geliştirme Birimine Sundukları Katkılara İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular

Okul yöneticisi ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanların BEP geliştirme biriminde sürece yönelik bazı katkılar sunduklarını ifade ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu katkılara ilişkin görüşlere ait bulgular Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 19

Okul yöneticisi ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanların sürece yönelik katkıları

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f		
				Y	PDR	T
Okul Yöneticisi ve Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanların Sürece Yönelik Katkıları	Süreci yönetme	Veli ile işbirliği yapma	O ₁ YE, O ₂ YE, L ₂ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK	3	4	7
		BEP toplantılarını organize etme	İ ₁ PDRE, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE		4	4
		Uygun eğitim ortamını organize etme	İ ₂ YE, O ₁ YE, O ₂ YE, L ₁ YE	4		4
		Yönlendirme	İ ₁ YE, İ ₂ PDRK, O ₂ PDRE, L ₂ PDRK	1	3	4
		Denetim/Takip	L ₂ YE	1		1
	Bilgilendirme	Öğretmenlere destek olma	İ ₁ YE, İ ₂ YE, O ₁ YE, L ₁ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₂ PDRE, L ₂ PDRK	4	4	8
		Müşavirlik/Bilgilendirme/Rehberlik	İ ₁ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK	1	6	7
	Toplam					35

Tablo 19 incelendiğinde okul yöneticisi ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanların sürece yönelik katkıları teması “*süreci yönetme*” ve “*bilgilendirme*” olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır. Başka bir deyişle okul yöneticisi ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanların bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama, uygulama, değerlendirme süreci boyunca sunmuş olduğu katkıların bilgilendirme (f=15) ve süreci yönetmeye (f=20) yönelik olduğunu yararlandıklarını ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Ayrıca süreçte sunulan katkılara yönelik okul yöneticilerine göre en yüksek kod öğretmenlere destek olmak ve uygun eğitim ortamını organize etmek olduğu; rehber öğretmen/psikolojik danışmanlara göre ise en yüksek kodun müşavirlik/bilgilendirme/rehberlik hizmeti olduğu görülmektedir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.3.1. Süreci Yönetme

BEP geliştirme birimi üyelerinden rehber öğretmen/psikolojik danışman ve okul yöneticilerinin BEP geliştirme biriminde sundukları katkılar temasına ilişkin süreci yönetme kategorisine yönelik beş kod oluşturulmuştur. Rehber öğretmen/psikolojik danışman ve okul yöneticilerinin veli ile iletişim kurma (f=7), BEP toplantılarını organize etme (f=4), uygun eğitim ortamını organize etme (f=4), yönlendirme (f=4) ve denetim/takip (f=1) şeklinde görüşlerini ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir.

Bu bağlamda rehber öğretmen/psikolojik danışman ve okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda süreci yönetme kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ2PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman BEP geliştirme biriminde **veli ile iş birliği yapma ve yönlendirme** kodlarına yönelik katkı sunduğunu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Şöyle katkıda bulunuyorum. Hocam işte öğrencilerde ters giden bir durum var mı? En öncesinde yönlendirmek. Yani bir birim geliştirmede en önemli görevimin bu olduğunu düşünüyorum. Yani önleyici rehberlik mi diyeyim ya da işler artık böyle daha karışmadan. Çünkü bazen bir de öğrencilerimiz oluyor. İşte hocam şöyle hocam biraz daha bekleyelim sonra diyorum ama işte bunu savsakladığımız zaman ya da savsaklamak demeyeyim de biraz daha hocam işte belki işte şu kelime çok farklı yerlere kayıyor. İşte hocam her çocuk farklı öğrenir. Öğrenir ama bu ikinci yıla kadar mı? Bu şekilde. Normal yaşla başlıyor. Bu yönde en önemli görevimin yönlendirme olduğunu düşünüyorum. Ya da artık veliye fark ettiriyoruz.”*

O2YE kodlu okul yöneticisi BEP geliştirme biriminde **uygun eğitim ortamını organize etme ve veli ile iş birliği yapma** kodlarına yönelik katkı sunduğunu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Birebir mesela aileler, ailelerin mutlaka işin içerisine katıyoruz. Mümkün olduğu kadar mesela çocuklara ayrı oda, destek eğitim odamız var yukarıda. Ayrı oda hazırlıyoruz mesela. Odayı hazırlarken sadece atıl durumdaki bir oda değil. Akıllı tahtanın olduğu, çocuğun en azından oyunlarla süreci pekiştirmek için katkı sunmaya çalıştık.”*

O2PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman BEP geliştirme biriminde **BEP toplantılarını organize etme** koduna yönelik katkı sunduğunu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“BEP geliştirme biriminde şöyle hani toplantıları biz organize ediyoruz. Ondan sonra toplantının gündem maddeleriyle ilgili gerekli şeyleri hazırlıyoruz. Öğretmeni ve veliyi toplantıya bir şekilde getirtiyoruz. Daha sonra tabii öncesinden performansın belirlenmesi için öğretmenle gerekli bilgilendirmeleri yapıyoruz. Bu şekilde toplantılar organize ediyoruz. Toplantıları birlikte yapıyoruz. BEP'i hazırlarken de hani bizim bir katkımız varsa yapıyoruz.”*

L2YE kodlu okul yöneticisi BEP geliştirme biriminde **denetim ve veli ile iş birliği yapma** kodlarına yönelik katkı sunduğunu şu cümlelerle ifade etmektedir:

“Özellikle rehberlik servisimiz aileleriyle yakından ilgileniyor. Ara ara okula geliyorlar. Bende görüşüyorum. Hemen hemen tüm BEP’li öğrencilerimizin velileriyle birebir burada, odada görüşmüşüm, rehberlik servisi görüşmüş. Çocukların özel durumları nedir? Beklentileri nelerdir? İlgi alakaları, hobileri nelerdir? Yakinen takip ediyoruz. Tabii okul çatısı altından uzaklaştıktan sonra çocuk artık aile ortamında veya pansiyon ortamında nasıl hareket ediyorsa ondan da çok da haberimiz yok. Biz idareci olarak bunların ders defterlerini kontrol ediyoruz. Yani herhangi bir sıkıntı yaşamadık.”

4.3.2. Bilgilendirme

BEP geliştirme birimi üyelerinden rehber öğretmen/psikolojik danışman ve okul yöneticilerinin BEP geliştirme biriminde sundukları katkılar temasına ilişkin bilgilendirme kategorisine yönelik iki kod oluşturulmuştur. Rehber öğretmen/psikolojik danışman ve okul yöneticilerinin öğretmenlere destek olma (f=8), müşavirlik/bilgilendirme/rehberlik (f=7) ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda rehber öğretmen/psikolojik danışman ve okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda bilgilendirme kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

O₁YE kodlu okul yöneticisi BEP geliştirme biriminde **öğretmenlere destek olmak ve bilgilendirme** kodlarına yönelik katkı sunduğunu şu cümlelerle ifade etmektedir: “*Bu süreç zarfında gerek rehber öğretmenimiz gerek biz sınıf öğretmenlerinin karşılaşılabileceği sorunlarla ilgili bize başvuru yapıyorlar. O konuda imkanlar ölçüsünde yardımcı olmaya çalışıyoruz. Gerek RAM’a yönlendirme olsun, gerek BEP’i hazırlarken, süreç içerisinde tılandıkları yerlerde rehber öğretmenle birlikte yardımcı olmaya çalışıyoruz.*”

İ₂PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman BEP geliştirme biriminde **müşavirlik ve rehberlik etme** kodlarına yönelik katkı sunduğunu şu cümlelerle ifade etmektedir: “*...Bu anlamda ya da öğretmenler geliyor. Hocam bu böyle gidiyor vesaire. Bu öğrencim bu şekilde vesaire. Yine aynı şekilde müşavirlik hizmeti veriyorum. Normal destek eğitimsiz kaynaştırma öğrencilerini izlediğimiz zaman pek bir verim olmuyor. Ancak destek eğitimiyle harmanladığımız zaman böyle daha çok konuşacak şeyler çıkıyor. İşte ilerledi, şöyle oldu vesaire gibisinden. O şekilde.*”

4.4. Öğretmenlere Göre BEP’in Sistemsel Olarak Eksik Ve Güçlü Yönlerine İlişkin Bulgular

Bireyselleştirilmiş eğitim programının sistemsel olarak eksik ve güçlü yönlerine ilişkin öğretmenlerin görüşleri alınarak kategoriler oluşturulmuştur. Eksik ve güçlü yönlerle ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20

Öğretmenlere göre BEP’in sistemsel olarak eksik ve güçlü yönleri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f
BEP’in Sistemsel Olarak Eksik ve Güçlü Yönleri	Eksik yönler	Öngörülebilir olmaması	İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK	3
		Sınıf ortamında uygulanamaması	İ ₂ ÖE, O ₂ ÖE, L ₂ ÖK	3
		Taslak bir programın olmaması	İ ₂ ÖE	1
		Materyallerin olmaması	O ₂ ÖE	1
		Plan yapmanın kısıtlayıcı olması	L ₁ ÖE	1
		Uzmanlık gerektirmesi	L ₁ ÖE	1
	Güçlü yönler	Bireyselleştirilmiş olması	L ₁ ÖE, L ₂ ÖK	2
		Öğretmen için rehber niteliğinde	İ ₁ ÖE	1
		Somut bir planın olması	O ₁ ÖK	1
		Düzeni sağlaması	İ ₂ ÖE	1
		Öğrenciyi akademik olarak desteklemesi	O ₂ ÖE	1
		Toplam		16

Tablo 20 incelendiğinde BEP'in sistemsel olarak eksik ve güçlü yönleri teması **“eksik yönler”** ve **“güçlü yönler”** olmak üzere iki farklı kategoriden oluşmaktadır. Başka bir deyişle öğretmenler BEP'in sistemsel olarak eksik yönleri (f=10) ve güçlü yönleri (f=6) olduğunu ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.4.1. Eksik Yönler

BEP'in sistemsel olarak eksik ve güçlü yönleri temasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında eksik yönler kategorisine yönelik altı farklı kod oluşturulmuştur. Öğretmenler BEP'in öngörülebilir olmadığını (f=3), sınıf ortamında uygulanamadığını (f=3), taslak bir programının olmadığını (f=1), materyallerin olmadığını (f=1), plan yapmanın kısıtlayıcı olduğu (f=1) ve uzmanlık gerektirdiğini (f=1) ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda eksik yönler kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İzÖE kodlu öğretmen BEP'in öngörülebilir olmaması, sınıf ortamında uygulanamaması, taslak bir programın olmaması kodları hakkında şunları ifade etmektedir: *“İşte öğrenci seviyesini öğrendik.*

Bu sefer ona göre kazanım hazırlamamız gerek. Ona göre kazanımızı hazırlıyoruz. Ama şurada problem yaşıyoruz. Öğrenci hani yıllık plan hazırlıyoruz biz kazanımlarını, planlarını falan yıllık hazırlıyoruz. Sonra günlük ders programı oluşturuyoruz. Günlük kazanım yaparız. Ama buradaki en büyük problemimiz öğrenci istediğimiz gibi gitmeyebilir. Yani diyelim ki kazanım var işte diyorsun ki bu kazanım benim bir hafta içinde öğrenci alması lazım. Örnek veriyorum. Kazanım ne olsun? Toplama işlemini yapar. Ama çocuk yapamıyor. Bir hafta geçiyor, iki hafta geçiyor, üç hafta bir türlü bunu hani algılayamıyor. Zaten BEP'li öğrencide en büyük problem algılama oluyor, çocuk algılamıyor. Onun için hani sen o BEP planını bitirmek zorunda değilsin. Benim şahsi düşüncem odur. Öğrenci ne kadar alabilir? Gerekirse bir kazanımla üç ay devam eder. Ama sonunda öğrenci onu alacak. Alamazsa zaten diğer kazanıma geçti mi hani onu da yapamayacağı belli zaten. Bu da hani bu sistem bu şekilde

geliştirilmesi gerekiyor... BEP'te çünkü sınıf ortamında öğretmenin ilgilenmesi gereken diğer öğrenciler var. Sınıf yani öğrencinin düzeyi hani yaşı küçük oldukları için ilkokul öğrencisi olduğu için hani çocuklar siz bunu yapın ben arkadaşınızla ilgileneyim derken bunu tam sağlayamıyoruz çocuk aniden bir soru soruyor. Çocuk tek başına hareket etmeyebiliyor. İşte BEP'in en büyük problemi sınıf ortamında uygulanmasının zor olmasıdır... Yani şu an Milli Eğitim'in hani düzenli olan bir BEP programı yoktur. İşte hani gidip baktığınızda şu öğrencinin durumunu yazdığınızda işte eğitim düzeyini yazdığınızda, bilgi düzeyini yazdığınızda önünüze böyle bir görsel bir öngörü çıkıyor. Yani bu öğrenci bundan sonra şu kazanımı almalı bu kazanımı almalı diye bir şey çıkıyor. Bu büyük bir eksiklik. Ya da şunu yapabilirler işte diyelim ki öğrenci düzeyini ölçüyorsun, bilgiyi giriyorsun, kazanımlar çıkıyor hani aslında olması gereken bu. Ve bu sefer ne yapması lazım? Sınıf öğretmeni bu kazanımlardan verebileceğini seçmeli. Yani bütün kazanımları illa öğrenciye vermek zorunda değiliz. Buradan seçip kendine bir BEP programı oluşturmalı yani bir taslak olmalı. Bir taslak kesinlikle olmalı. Ama BEP programı zaten nedir? Bireysel eğitimidir. Bu taslağa göre sınıf öğretmeni oradan öğrencinin yani bireysel eğitim programını oluşturması gerekiyor.”

O₂ÖE kodlu öğretmen **materyallerin olmaması** kodu hakkında şunları ifade etmektedir: “Bir BEP planı hazırlanıyor. Bu BEP planına göre bence okullara materyal falan da gönderilmesi gerekiyor.

Hani biz o konuda bir çalışma yapıyoruz ama biz ne kadar yeterliyiz onu bilmiyoruz mesela. Bilgi düzeyinde eksiklik var. Onu biraz daha irdelemek lazım.”

L₁ÖE kodlu öğretmen **plan yapmanın kısıtlayıcı olması ve uzmanlık gerektirmesi** kodları hakkında şunları ifade etmektedir: “Eksik yönleri hakkındaki görüşlerim şunlar; BEP planlarının, aslında plan yapmak başlı başına zaten kısıtlayıcı bir olay. Yani plan bir bütünün aslında parçalara ayrılması bir yerde. Bu kadar farklı ilgilerin, bu kadar farklı yetenekleri olan öğrencilerin planlarını yapmak aslında başlı başına bir problem. Bence ciddi anlamda uzmanlık isteyen bir alan. Bu konuda uzman olması lazım ve bu konuda

hepimizin yönlendirmeye ihtiyacı var. Yaptığımız planlar evet amaca hizmet eden planlar değildir. Amaca hizmet eden planlar ama bütün beklentileri karşılayan tamamen olması gerektiği iyi bir planlar mıdır? O konuda biraz şüphelerim olduğunu düşünüyorum.”

4.4.2. Güçlü Yönler

BEP'in sistemselsel olarak eksik ve güçlü yönleri temasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında güçlü yönler kategorisine yönelik beş farklı kod oluşturulmuştur. Öğretmenler BEP'in bireyselleştirilmiş olması (f=2), öğretmen için rehber niteliğinde olması (f=1), somut bir planın olması (f=1), düzeni sağlaması (f= 1) ve öğrenciyi akademik olarak desteklemesi (f=1) şeklinde görüşlerini ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda güçlü yönler kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

L1ÖE kodlu öğretmen **BEP'in bireyselleştirilmiş olması** kodu hakkında şunları ifade etmektedir: *“Güçlü yönleri şöyle tabii ki de adı üzerinde bireyselleştirilmiş olmaları. Yani gücünü buradan alan planlar. Eğer ciddi anlamda öğrencinin öğrenme düzeyine uygun hazırladıysanız bu planı ciddi anlamda emek verdiyseniz buna yani A noktasından B noktasına bir öğrenciyi evet götürebilirsiniz. Dediğim gibi burada aslında hani planın kendisinden daha çok planın nasıl oluşturulduğu önemli. Fikrim bu yönde.”*

İ1ÖE kodlu öğretmen **BEP'in öğretmen için rehber niteliğinde olması** kodu hakkında şunları ifade etmektedir: *“BEP'lerin güçlü yönleri kesinlikle öğretmene bir rehber niteliğinde olduğu için bunu güçlü olarak söyleyebilirim.”*

O1ÖK kodlu öğretmen **somut bir planın olması** kodu hakkında şunları ifade etmektedir: *“Güçlü yönleri. Yani dediğimiz gibi öğrenci özel olduğu için daha kolay, daha hani bizim elimizde en azından bir somut veri olmuş oluyor. Daha kolaylaştırıyor işimizi.”*

İ2ÖE kodlu öğretmen **düzeni sağlaması** kodu hakkında şunları ifade etmektedir: *“Ya şimdi bir program olması gerekiyor. Yani şimdi ben bireysel şu an BEP'li öğrencim var deyip işte hadi ben bugün okuma yaptırayım. Ben bugün çıkartma*

yaptırayım, toplama yaptırayım. Bu şekilde böyle düzensiz bir şekilde olmaz. Yani bu programın en güzel yönü düzeni sağlamamız. Öğrencinin bugün işleyeceği konu belli, yarın işleyeceği konu o konuyla ilgili değerlendirme bellidir. Kazanımları bellidir. Bununla ilgili çıkartacağın ödevler bellidir. Benim bu güzel, güçlü bir yanındır.”

O₂ÖE kodlu öğretmen öğrenciyi akademik olarak desteklemesi kodu hakkında şunları ifade etmektedir: “Öğrencinin akademik olarak biraz daha ileri düzeye getirilmesi. Hani sınıftaki çalışma dışında bir de BEP planı hazırlanırken öğrencinin durumu düşünülerek ona göre bir çalışma yaptırılabilir. En azından onu yapabiliyoruz şu an.”

4.5. Öğretmenlere Göre BEP Hazırlama Sürecinde Yararlanılan Kaynaklara İlişkin Bulgular

Bireyselleştirilmiş eğitim program hazırlarken öğretmenlerin bazı kaynaklardan yararlandıklarını ifade ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu kaynaklara ilişkin görüşlere ait bulgular Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21

BEP hazırlama sürecinde öğretmenlerin yararlandıkları kaynaklar

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f
BEP Hazırlama Sürecinde Yararlanılan Kaynaklar	Resmi kaynaklar	Rehber öğretmen/psikolojik danışman/öğretmenler	İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK	6
		Rehabilitasyon merkezleri	İ ₁ ÖE	1
		Yıllık planlar	İ ₂ ÖE	1
	Diğer kaynaklar	Öğrencinin mevcut durumu	İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK	6
		İnternet	İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK	5
		Aile	İ ₁ ÖE	1
	Toplam			20

Tablo 21 incelendiğinde BEP hazırlama sürecinde yararlanılan kaynaklar teması “resmi kaynaklar” ve “diğer kaynaklar” olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır.

Başka bir deyişle öğretmenler BEP hazırlarken resmi kaynaklar (f=8) ve diğer kaynaklardan (f=12) yararlandıklarını ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.5.1. Resmi Kaynaklar

BEP hazırlama sürecinde yararlanılan kaynaklar temasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında resmi kaynaklar kategorisine yönelik üç farklı kod oluşturulmuştur. Öğretmenler BEP hazırlarken rehber öğretmen/psikolojik danışman (f=6), rehabilitasyon merkezi (f=1) ve yıllık planlardan (f=1) yararlandıklarını ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda resmi kaynaklar kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

O₁ÖK kodlu öğretmen **rehber öğretmen/psikolojik danışman** kodu hakkında şunları ifade etmektedir: “Daha çok biz rehber öğretmenimizle hani daha çok onunla bilgi alışverişinde bulunuyoruz. Çünkü hani öğrencinin raporları daha önceden ona gelmiş oluyor. Ya da o öğrenci daha çok tanıdığı için o şekilde olmuş oluyor. O yüzden hani başvuracağımız kişi rehber öğretmendir. Daha çok rehber öğretmenimizle iletişim halinde oluyoruz.”

İ₁ÖE kodlu öğretmen **rehabilitasyon merkezi** kodu hakkında şunları ifade etmektedir: “Eğer çocuk okul dışında herhangi bir rehabilitasyon merkezine gidiyorsa oradaki öğretmenleriyle ilişki kurup sağlıklı bir program oluşturabilirler.”

İ₂ÖE kodlu öğretmen **yıllık planlar** kodu hakkında şunları ifade etmektedir: “... Bir de kendi yıllık ve günlük planlarımızdan da yararlanıyoruz.”

4.5.2. Diğer Kaynaklar

BEP hazırlama sürecinde yararlanılan kaynaklar temasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında diğer kaynaklar kategorisine yönelik üç farklı kod oluşturulmuştur. Öğretmenler BEP hazırlarken öğrencinin mevcut durumu (f=6), internet kaynakları (f=5) ve aile (f=1) yararlandıklarını ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir.

Bu bağlamda öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda diğer kaynaklar kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

L1ÖE kodlu öğretmen **öğrencinin mevcut durumu ve internet kaynakları** kodları hakkında şunları ifade etmektedir: *“Birkaç kaynak var. İlk zaten BEP’li öğrencilerimiz geldiğinde internette araştırma yaptık. Erbaa RAM adında bir site vardı o zamanlar. Şu an hala faaliyette mi bilmiyorum. Tabii ki de ondan faydalanmıştık ilk etapta. Sonradan sonra ben en azından şahsen O sistemi biraz inceleyip şöyle bir yöntem izledim. Öğrencilere birkaç test, birkaç denemenin ardından kendi yöntemlerimle ve kendi verilerimle bir plan hazırladım. Planları tamamen kendim hazırladım. Herhangi bir yerden hazır almadım. Bununla beraber çok da fazla kaynak var mı ondan da emin değilim. Şahsen bu kaynaklara bugüne kadar evet ulaştım hepsine tamamen faydalandım diyemem. Bu açıkçası çok dürüst bir tavır olmaz.”*

İ1ÖE kodlu öğretmen **aile** kodu hakkında şunları ifade etmektedir: *“Rehber öğretmenlerle görüşebilirler. Aileyle görüşebilirler. Eğer çocuk okul dışında herhangi bir rehberlik merkezine gidiyorsa oradaki öğretmenleriyle ilişki kurup sağlıklı bir program oluşturabilirler.”*

4.6. BEP Hazırlama, Uygulama ve Değerlendirme Sürecinde Öğretmenlerin Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular

Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde öğretmenlerin bazı çalışmalar yaptıklarını ifade ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışmalara ilişkin görüşlere ait bulgular Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22

Öğretmenlerin BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde yaptıkları çalışmalar

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f
Öğretmenlerin BEP Hazırlama, Uygulama Ve Değerlendirme Sürecinde Yaptıkları Çalışmalar	Hazırlama süreci	Öğrencinin hazırbulunuşluğunu belirleme	İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK	5
		Aile ile görüşme	İ ₁ ÖE, O ₁ ÖK, L ₂ ÖK	3
		Öğrenciyi tanıma	O ₂ ÖE, L ₁ ÖE	2
		Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman ile görüşme	İ ₁ ÖE, L ₂ ÖK	2
		Diğer öğretmenlerle iş birliği	İ ₁ ÖE, O ₁ ÖK	2
		Öğrenciye uygun kazanım belirleme	İ ₂ ÖE	1
		Hazır programları revize etme	İ ₁ ÖE	1
	Uygulama süreci	Öğrenciye uygun materyal hazırlama	O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₂ ÖK	3
		Ödevlendirme	İ ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK	3
		Öğrencinin akademik gelişimini takip etme	L ₁ ÖE, L ₂ ÖK	2
		Programda değişiklikler yapma	İ ₁ ÖE	1
		Yaparak-yaşayarak öğretme	İ ₁ ÖE	1
		Akıllı tahta kullanma	O ₂ ÖE	1
	Değerlendirme süreci	Öğrenciye uygun sınav soruları hazırlama	İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK	6
		Sözlü olarak değerlendirme	İ ₂ ÖE, L ₁ ÖE	2
		Açık uçlu sorular sorma	İ ₂ ÖE	1
		Etkinliklerde görev verme	L ₁ ÖE	1
	Toplam			37

Tablo 22 incelendiğinde öğretmenlerin BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde yaptıkları çalışmalar teması “*hazırlama süreci*”, “*uygulama süreci*” ve “*değerlendirme süreci*” olmak üzere üç farklı kategoriden oluşmaktadır. Başka bir deyişle öğretmenlerin BEP geliştirme, uygulama ve değerlendirme sürecinde yaptıkları çalışmalara dair BEP hazırlama sürecinde (f=16), uygulama sürecinde (f=11) ve değerlendirme sürecinde (f=10) çalışmalar yaptıklarını ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.6.1. Hazırlama Süreci

BEP hazırlama sürecinde öğretmenlerin yaptığı çalışmalar kategorisine yönelik yedi farklı kod oluşturulmuştur. Öğretmenler BEP hazırlama sürecinde öğrencinin hazırbulunuşluğunu belirlediklerini (f=5), aile ile görüşme gerçekleştirdiklerini (f=3), öğrenciyi tanımaya çalıştıklarını (f=2), rehber öğretmen/psikolojik danışman ile görüştiklerini (f= 2), diğer öğretmenleriyle iş birliği yaptıklarını (f=2), öğrenciye uygun kazanım belirlediklerini (f=1) ve hazır programları revize ettikleri (f=1) şeklinde görüşlerini belirttikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda geliştirme süreci kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

L2ÖK kodlu öğretmen **öğrencinin hazırbulunuşluğunu belirleme, aile ile görüşme, rehber öğretmen/psikolojik danışman ile görüşme** kodları ile ilgili şunları ifade etmektedir: *“İşte aile raporu ya da işte görüşü neyse rehber hocamızın görüşü, raporu. Bir çocuğa ben hani bir test tarzı bir şey yapıyorum. Hani seviyesi nedir? Ne değildir? Ondan sonra zaten kendimiz bir yol haritası çiziyoruz. Ona göre planımızı oluşturuyoruz. Derslerimizi yapıyoruz.”*

L1ÖE kodlu öğretmen **öğrencinin hazırbulunuşluğunu belirleme ve öğrenciyi tanıma** kodları ile ilgili şunları ifade etmektedir: *“Şu şekilde çalışmalar yapıyorum; dediğim gibi önce tabii önceki yıllarda dersine girdiğim bir öğrenciyse bir ön fikrim oluşmuş olur aslında. Öğrencinin gelişim düzeyi hakkında bir fikrim varsa o öğrenciye yeni bir plan hazırlamak aslında çok daha kolay. Ama ilk defa karşılaştığımız bir öğrenci olduğunu düşünelim dediğim gibi önce tanımaya çalışıyorum. Karakter özelliklerini çıkarmaya çalışıyorum. Tepkilerini ölçmeye çalışıyorum. Okula yaklaşımı, arkadaşlarına yaklaşımı. Öncelikle sosyal ortam içerisinde yaşadığı problemleri tespit etmeye çalışıyorum. Daha sonra akademik yani bilişsel düzeydeki becerilerine odaklanıyorum. Belli başlı bazı temel şeylerim vardır. Testlerim vardır. Onları uygulamaya çalışıyorum. Ve bundan sonra edindiğim intibalarla ilgili bir şey hazırlıyorum. Bir plan hazırlıyorum. Planımı hazırlama sürecim açıkçası bu şekilde.”*

İ2ÖE kodlu öğretmen **öğrenciye uygun kazanım belirleme** kodu hakkında şunları ifade etmektedir:

“Şimdi bende iki tane öğrenci olduğu için baştan başlıyoruz. Şimdi ikinci sınıfa girdiğimizde en başta bir kere şunu yapıyoruz. Tekrardan bir öğrenciyi değerlendiriyorum. Acaba öğrencinin seviyesi ne durumda? Onu öğrendikten sonra bu sefer seviyeyi ölçtük. İşte öğrenci seviyesini öğrendik. Bu sefer ona göre kazanım hazırlamamız gerek. Ona göre kazanımımızı hazırlıyoruz.”

İ1ÖE kodlu öğretmen **diğer öğretmenlerle iş birliği ve hazır programları revize etme** kodları hakkında şunları ifade etmektedir: “*Kendim açısından ilk başta öğrenciyi gördüm. Sonra ailesiyle tanıştım. Sonra gittiği rehabilitasyon okulundaki öğretmeniyle konuştum. Ardından kendi rehber öğretmenimizle idareyle konuştum. Ondan sonrasında da ilk başta hazır programdan bir taslak oluşturup sonra idare ve rehberlikle birlikte bu programın üstünden geçip düzenledik.*”

4.6.2. Uygulama Süreci

BEP uygulama sürecinde öğretmenlerin yaptığı çalışmalar kategorisine yönelik altı farklı kod oluşturulmuştur. Öğretmenler BEP uygulama sürecinde öğrenciye uygun materyal hazırlama (f=3), ödevlendirme (f=3), öğrencinin akademik gelişimini takip etme (f=2), programda değişiklikler yapma (f= 1), yaparak-yaşayarak öğretmeye çalışma (f=1) ve akıllı tahtayı kullanma (f=1) şeklinde görüşlerini ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda uygulama süreci kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

L2ÖK kodlu öğretmen **öğrenciye uygun materyal hazırlama, ödevlendirme ve öğrencinin akademik gelişimini takip etme** kodları ile ilgili şunları ifade etmektedir: “*Materyal kullanıyorum. Sınıf içerisinde basit mesela dört işlem yapmamız gereken bazı yerlerde öğrenciye soru soruyorum. Onu o şekilde dâhil ediyorum. Çünkü daha fazlasını hani dâhil edemiyoruz maalesef birebir de dediğim gibi hazır materyal kullanıyorum. İlk başta kendim sunuyorum. Bir dosyamız var. Her hafta böyle hani toparlıyoruz onu dosyamıza. Her hafta ben ona ödevlendirme yapıyorum. Kendim yazıyorum ya da bir işte çıktı veriyorum ona. Bu haftalar artık hani bayağı konularımızı toparladığımız için daha çok etkinlik bazında bir şeyler yapıyorum ona.*”

İ1ÖE kodlu öğretmen **programda değişiklikler yapma ve yaparak yaşayarak öğretmeye çalışma** kodları ile ilgili şunları ifade etmektedir: “*Programa sadık kalmadık. Programı biraz daha esneterek kullandık. Çünkü öğrencinin sıkılmaması, eğlenerek öğrenmesi ve yaparak yaşayarak bir şeyler edinmesi için*

uğraştık. O yüzden yer yer programın dışına çıktığımız oldu. Ya süreç içerisinde müdahale ettiğimiz eksilttiğiniz falan alanlar oldu.”

O2ÖE kodlu öğretmen **akıllı tahtayı kullanma** kodu ile ilgili şunları ifade etmektedir: *“Hocam yine materyaller devreye giriyor. Bir de şey artık görsel olarak akıllı tahtalardan falan yararlanıyoruz. Bu şekilde.”*

4.6.3. Değerlendirme Süreci

BEP değerlendirme sürecinde öğretmenlerin yaptığı çalışmalar kategorisine yönelik dört farklı kod oluşturulmuştur. Öğretmenler BEP değerlendirme sürecinde öğrenciye uygun sınav soruları hazırlama (f=6), sözlü olarak değerlendirme (f=2), açık uçlu sorular sorma (f=1) ve etkinliklerde görev verme (f=1) şeklinde görüşlerini ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirme süreci kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

L1ÖE kodlu öğretmen **öğrenciye uygun sınav soruları hazırlama, sözlü olarak değerlendirme ve etkinliklerde görev verme** ile ilgili şunları ifade etmektedir: *“Tabii ben Edebiyat öğretmeniyim. Yani iki aşamalı uyguluyorum. Daha çok sözel ağırlıklı. Yani sözlü çalışmalarımız var. Bir de yazılı çalışmalarımız var. Bununla beraber ilgisi ve yeteneği olan öğrencileri drama çalışmaları olması durumunda drama çalışmalarına da almaya çalışıyorum. Hani aslında onda şeyini çıkarmaya çalışıyorum diyebilirim yani. Yeteneklerini ortaya çıkarmaya çalışıyorum diyebilirim. İzlediğim yöntem bu şekilde. Yazılılarını tabii ki de ayrı hazırlıyorum. Kendi öğrenim durumuna göre hazırlıyorum. Her öğrencinin bütün BEP’li öğrencilerin aynı sınıf kademelerinde aynı sınıf ortamında bile olsalar sınavlarını ayrı hazırlarım. Kendilerine uygun sorular sormaya çalışırım. Sadece burada değerlendirmem; öğrencinin kendini sözel olarak ifade edebilmesi çok önemlidir. Topluluk içerisinde. Buna çok teşvik de ederim. Kitap okutup bundan aldığım geri dönüşleri performans notu olarak veririm genellikle. Yöntemlerim bunlar.”*

İzÖE kodlu öğretmen öğrenciye uygun sınav soruları hazırlama, sözlü olarak değerlendirme ve açık uçlu sorular sorma ile ilgili şunları ifade etmektedir:

“Yani bizde biraz sınav yöntemi şu an yok. Zaten ilkokulda sınav dördüncü sınıfta başlıyor. Ondan önce, yok. Biz de sadece işte mini testlerle değerlendiriyoruz. Klasik sorularla değerlendiriyoruz. Açık uçlu sorularla değerlendiriyoruz ya da sözlü konuşurken değerlendiriyoruz.”

4.7. BEP Hazırlama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular

BEP geliştirme birimi üyelerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama aşamasında bazı sorunlarla karşılaştıklarını ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu sorunlara ilişkin görüşlere ait bulgular Tablo 23’de sunulmuştur.

Tablo 23

BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f	Y	PDR	Ö	V	T
BEP Hazırlama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlar	BEP geliştirme birimine dönük sorunlar	BEP geliştirme birimi üyelerinin bilgi düzeyinin düşük olması	İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, L ₂ PDRK, İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK	4			6		10
		Toplantıların yapılmaması	İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, L ₁ PDRE, İ ₁ VK, O ₁ VK, O ₂ VK, L ₁ VK, L ₂ VK	4				5	9
		Hazır BEP kullanmaya yönelme	İ ₁ YE, İ ₂ YE, O ₁ YE, O ₂ YE, İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, İ ₁ ÖE	4	3		1		8
		İş birliğinin olmaması	İ ₁ YE, İ ₂ YE, L ₁ YE, İ ₁ PDRE, O ₁ PDRK, L ₁ PDRE, O ₁ ÖK, L ₁ ÖE	3	3		2		8
		BEP geliştirme birimi üyelerinin yanlış tutumları	İ ₁ YE, L ₁ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ VK, O ₂ VK, L ₁ VK, L ₂ VK	2	1			4	7
		BEP hazırlamada zorlanma	O ₁ YE, L ₁ YE, L ₂ YE, İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, L ₁ PDRE	3	3				6
		Öğretmenin BEP’i ekstra iş yükü olarak görmesi	İ ₁ YE, O ₁ YE, L ₁ YE, İ ₁ PDRE, L ₁ PDRE	3	2				5
		Rehber öğretmen/psikolojik danışmanın olmaması	İ ₁ YE	1					1
		Öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesini belirleyememe	İ ₂ YE, O ₁ YE, O ₂ YE, L ₁ YE, İ ₁ PDRE, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK, İ ₂ ÖE, O ₂ ÖE	4	5		2		11
	Öğrenciye dönük sorunlar	Velilerin kabul sürecinde sıkıntı yaşaması	İ ₁ YE, O ₂ YE, L ₁ YE, L ₂ YE, İ ₂ ÖE, İ ₁ VK, İ ₂ VK, L ₂ VK	4			1	3	8
		Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri için ayrı ayrı BEP hazırlamaması	O ₂ YE	1					1
		Toplam							74

Tablo 23 incelendiğinde BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar teması “*BEP geliştirme birimine dönük sorunlar*” ve “*öğrenciye dönük sorunlar*” olmak üzere iki farklı kategoriden oluşmaktadır. Başka bir

deyişle BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP hazırlama aşamasında karşılaştıkları sorunlara dair öğrenciye dönük sorunları (f=11) ve BEP geliştirme birimine dönük sorunları (f=58) ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Ayrıca BEP hazırlama aşamasında karşılaştıkları sorunlara dair okul yöneticilerine göre en yüksek kodların öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisinin hazırbulunuşluk seviyesini belirleyememe, hazır BEP kullanmaya yönelme ve velinin kabul sürecinde sıkıntı yaşaması bulgularına erişilmiştir. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanlara göre en yüksek kodun öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisinin hazırbulunuşluk seviyesini belirleyememesiyken öğretmenlere göre en yüksek kodun BEP geliştirme birimi üyelerinin bilgi düzeyinin düşük olmasıdır. Velilere göre en yüksek kodun toplantıların yapılmaması olarak belirttikleri görülmektedir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.7.1. BEP Geliştirme Birimine Dönük Sorunlar

BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar temasına bağlı BEP geliştirme birimine dönük sorunlar kategorisine ilişkin sekiz farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik elde edilen bulgular; BEP geliştirme birimi üyelerinin bilgi düzeyinin düşük olması (f=10), BEP toplantılarının yapılmaması (f=9), hazır BEP kullanmaya yönelme (f=8), iş birliğinin olmaması (f=8), BEP geliştirme birimi üyelerinin yanlış tutumları (f=7), BEP hazırlamada zorlanma (f=6), öğretmenlerin BEP’i ekstra iş yükü olarak görmesi (f=5) ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanın olmadığı (f=1) bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda BEP geliştirme birimine dönük sorunlar kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

O1PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **BEP geliştirme birimi üyelerinin bilgi düzeyinin düşük olması, toplantıların yapılmaması ve iş birliğinin olmaması** sorunlarına ilişkin şunları ifade etmektedir: “*Şimdi yaşadığım sıkıntılar. Öncelikle ben toplantıların düzenli yapılmasında sıkıntı yaşıyorum. Veliler zaten BEP toplantılarımıza kesinlikle gelmiyorlar. Öğretmenlerimle sorun şöyle yaşıyorum aslında çok sorun diyemem. Öğretmenlerim yani sağ olsun söylediğimiz zaman geliyorlar hani ilgili*

öğrencinin toplantısına. Yalnız onların dediğim gibi bilgileri yeterli olmadığı için o konuda sıkıntı yaşayabiliyoruz. Hani süreçle ilgili zorluklar çıkıyor, sorunlar çıkıyor. Ama çok büyük bir sıkıntımız olmuyor. Idaremi dediğim gibi idareci olarak katılım göstermiyorlar ve toplantıları aslında önderlik etmeleri gerektiğini hala farkında değiller. Kendi öğretmenlerimize sıkıntı yaşamıyoruz, sadece bilgi yetersizliğinden kaynaklanan bir durum var. Veli de katılmıyor maalesef sürece.”

O₂YE kodlu okul yöneticisi **hazır bireyselleştirilmiş eğitim programı kullanmaya yönelme** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: *“BEP ekibimle defalarca hani söylememize rağmen mutlaka yani normal internet ortamında BEP planını getirip uygulamayın. Mutlaka çocuğu tanıyın. O çocuğa göre bir plan hazırlayın ama maalesef söylememize rağmen bazı arkadaşlar hala aynı şekilde hazır, kes kopyala, yapıştır şeklinde plan hazırlayabiliyorlar.”*

O₁VK kodlu veli **BEP geliştirme birimi üyelerinin yanlış tutumlarını** şu cümlelerle ifade etmektedir: *“İşte aslında sorunlar öğretmenlerle yaşanıyor. Hani sorunu öğretmenler oluşturuyor. Öğretmenler daha aslında merhametli olsalar. Biliyorlar aslında biliyorlar. Her şeyi çok iyi biliyorlar. Ama işlerine gelen gibi geldiği gibi davranıyor. Kolaylarına hani onların kolaylığına ne geliyorsa öyle yapıyorlar. Bence iş velide de değil, öğretmen de bitiyor. Öğretmenler çok bilgilendirilmeli.”*

L₁YE kodlu okul yöneticisi **BEP hazırlamada zorlanma** durumunu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“BEP planı hazırlarken genelde ilk defa karşılaşan öğretmenler nasıl hazırladığını, ya çevresinde varsa öğretmenlere bakarak ya da işte kendisi işte internet üzerinden araştırarak getiriyor. Fakat getirdiği BEP planlıları da çoğu yani öğrenciye göre ya da o öğrencinin bilgi seviyesine göre seviyesinde olma durumunda bir sıkıntı oluyor. Bunu gözlemliyoruz.”*

İ₂PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **öğretmen iş yükü olarak görüyor** sorununu şöyle ifade etmektedir: *“Ya yaşadığım sıkıntı? Mesela öğretmenin kaynaştırma öğrencisi vardır. Yani şey olarak ilk başta şey*

yapamıyor işte. Dosyası vesaire olacağını biz hep gidip böyle şey yapıyoruz. O olayı uyandırıyoruz filan.

Böyle bir şeylik var açıkçası. Bilgi eksikliği, unutmaya çok da hani umursamama demeyelim de çünkü onu yapınca da bir şey değişmediği için onu kağıt işi olarak görüyor öğretmen. Çünkü diyor kaynaştırma öğrencim var. Tamam belki günde bir on dakika on beş dakika ayırıyorumdur bu yeterli mi? Değil. Zaten şey de izin vermiyor ona. Normal dersler vesaire öğrencilerde. Dediğim gibi biraz ondan kaynaklı yoksa başka bir şey olsa gayet ciddiye alırlar ama onu da yapınca yani resmi bir prosedürü hallettiğini düşünüyor öğretmen en fazla.”

İ1YE kodlu okul yöneticisi **rehber öğretmen/psikolojik danışmanın olmaması** durumunu şu cümlelerle ifade etmektedir: “*Rehber öğretmenleri olmayan okullarımız var. Mesela onlar çok ciddi manada bir handikap. Mesela bizde var. Biz yani rehber öğretmenlerimizden faydalaniyoruz. Onların faydalanabilecekleri bir yer yok.*”

4.7.2. Öğrenciye Dönük Sorunlar

BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar temasına bağlı öğrenciye dönük sorunlar kategorisine ilişkin üç farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik bulgular; öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesini belirleyememe (f=11), velilerin kabul sürecinde sıkıntı yaşaması (f=8) ve öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri için ayrı ayrı BEP hazırlamaması (f=1) bulgularına erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda öğrenciye dönük sorunlar kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesini belirleyememe** durumunu şu cümlelerle ifade etmektedir: “*Şimdi BEP’leri hazırlarken bazen öğretmenin beklentisi çok fazla oluyor. Mesela kaba değerlendirme formları var. Bununla ilgili online siteler var mesela. Oradan işte biz onları yönlendirerek yapmalarını istiyoruz. Böyle birçok şeyi eklemek istiyor birçok şeyi yapmak istiyor. Sonra mesela tecrübe*

olduğu zaman hani bunu az çok anlıyor. Evet ben yapamadım diyor. Ama ilk başlarda bunu hani birçok şey ekleyeyim. Ben bu çocuk bir şeyler öğrensın diye çocuğun bazen yapabileceğinin üstünde bir beklenti oluyor. Yapabileceğinin üzerinde bir BEP ortaya çıkıyor.”

İ2VK kodlu veli öğrencinin durumunu **kabul etme sürecinde** sıkıntı yaşadığını şu cümlelerle ifade etmektedir: “...ben de hiçbir zaman kondurmuyordum. Hayır oğlum öyle değil diye. Bana işte rehabilitasyon denilince ben de hayır oğlum hasta değil. Götürmeyeceğim oraya diye. Aslında öyle değilmiş orası. Bize çok geç kalınmış bir eğitimdi. Ama yine de zararın neresinden dönersen kardır hocam.”

O2YE kodlu okul yöneticisi **öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri için ayrı ayrı BEP hazırlamaması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: “Mesela hazırlarken acaba öğretmen bütün öğrenciler için tek tek mi hazırlıyor? Yoksa hani genel bütün öğrenci işte diyelim ki yedi öğrencimiz var. Yedi kaynaştırma öğrencisi için aynı planımı çıkarıyor. Sıkıntılardan biri bu. Yani hazırlarken mutlaka o çocuğun hazır bulunuşluğunu göz önüne almak gerekiyor. Yaşadığımız sıkıntılardan biri bu.”

4.8. BEP Hazırlama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Dair Bulgular

BEP geliştirme birimi üyelerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama aşamasında karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulundukları bulgusuna erişilmiştir. Bu çözüm önerilerine ilişkin görüşlere ait bulgular Tablo 24’de sunulmuştur.

Tablo 24

BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f				
				Y	PDR	Ö	V	T
BEP Hazırlama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	Farkındalık	BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli	İ ₁ YE, İ ₂ YE, O ₁ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, L ₂ PDRK, İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK, İ ₂ VK, O ₁ VK	3	4	6	2	15
		Veliler süreç hakkında bilgilendirilmeli	İ ₁ YE, İ ₂ YE, L ₂ YE, O ₁ PDRK	3	1			4
		MEB çerçeve planlar yayınlamalı	L ₁ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, L ₁ ÖE	1	2	1		4
		Toplumsal farkındalık artırılmalı	İ ₁ VK, İ ₂ VK, O ₂ VK, L ₂ VK				4	4
		BEP sadeleştirilmeli	L ₁ YE, L ₂ YE, L ₁ PDRE	2	1			3
		Öğretmen öğrenciyi çok yönlü tanımalı	L ₁ YE, O ₂ YE, O ₂ PDRE	2	1			3
		Yöneticilerde rehberlik bilinci oluşturulmalı	O ₁ PDRK, L ₁ PDRE		2			2
		BEP geliştirme birimi üyeleriyle iş birliği yapılmalı	İ ₂ YE, O ₂ YE, L ₁ YE, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, İ ₂ ÖE, O ₁ VK, L ₁ VK	3	2	1	2	8
	Denetim	Süreç denetlenmeli	O ₂ YE, İ ₂ PDRK	1	1			2
		Toplam						45

Tablo 24 incelendiğinde BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri teması “*farkındalık*”, “*iş birliği*” ve “*denetim*” olmak üzere üç farklı kategoriden oluşmaktadır. Başka bir deyişle BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP hazırlama aşamasında karşılaştıkları sorunların çözümüne dair iş birliği (f=8), farkındalık (f=35) ve denetim (f=2) önerilerinde bulundukları bulgusuna erişilmiştir. Ayrıca BEP hazırlama aşamasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerisine dair okul yöneticilerine göre en yüksek kodların BEP geliştirme birimi üyeleriyle iş birliği yapılmalı, eğitim verilmeli ve velilerin süreç hakkında bilgilendirmesi gerektiğini çözüm önerisi olarak sunmuşlardır. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanlara ve öğretmenlere göre en yüksek kodun BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmesi gerektiğini belirtirlerken velilere göre en yüksek kodun toplumsal farkındalığın artırılması gerektiğini ifade ettikleri bulgularına erişilmiştir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.8.1. Farkındalık

BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri temasına bağlı farkındalık kategorisine ilişkin yedi farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli

(f=15), veliler süreç hakkında bilgilendirilmeli (f=4), MEB çerçeve planlar yayınlamalı (f=4), toplumsal farkındalık arttırılmalı (f=4), BEP sadeleştirilmeli (f=3), öğretmen öğrenciyi çok yönlü tanımalı (f=3) ve yöneticilerde rehberlik bilinci oluşturulmalı (f=2) gibi çözüm önerilerinde bulundukları bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda farkındalık kategorisindeki koda yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ₂YE kodlu okul yöneticisi **BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Yani çözüm önerilerim yine aynı şeyi söyleyeceğim. Öğretmenlerin kendilerini daha çok geliştirmeleri o konuda daha fazla bilgi edinmeleri. Hizmetiçi eğitimlere katılmaları sorunu çözeceğine inanıyorum.”*

L₂YE kodlu okul yöneticisi **veliler süreç hakkında bilgilendirilmeli** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“BEP’li öğrencilerin biliyorsunuz raporları bize geldikten sonra Milli Eğitim’e bildirmemiz gerekiyor. Veliden dilekçe almanız gerekiyordu destek eğitim odasının açılması için. Öğretmenlerimizin dilekçelerini aldık, imzaladık, raporlaştırdık.*

Velilerimiz bu noktada duyarsız oldukları için yani bizi biraz geciktirdiler işin doğrusu. Anlatıyorsunuz işte, çocuğunuzun böyle böyle bir durumu var. Siz de biliyorsunuz ki çocuğunuzla birlikte geldiniz. Sadece bizim öğretmenlerimizin bunlara ders verebilmesi için sizin de bir veli imzanız gerekiyor.”

İ₁PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **MEB çerçeve planlar yayınlamalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Çözüm önerim şöyle. Aslında RAM’lardan bu çocuklar rapor aldığı anda orada çalışan mesela personel, işte özel eğitimci, rehberlikçi, bunlar alanda daha uzman, daha profesyonel ve birçok vakaya da hakim. Bu tür biz mesela öğrenci yönlendirdiğimizde birinci sınıfta işte geliyor. Arkasında bir tane işte bireyselleştirilmiş eğitim planı diye bir form geliyor. Üç beş kelimelik bir şey geliyor. Ve bu öğretmen de bundan ne yapacağını bilmiyor. Hani bunlar biraz daha böyle profesyonel RAM’lar tarafından hazırlansa. Yani çocuğun durumuna*

göre, aşağı yukarı bir en azından bir çerçeve oluşturulsa O çerçeveyi öğretmene birkaç seçenek sunulsa bunlarla ilgili bence daha faydalı olur.”

İ2VK kodlu veli **toplumsal farkındalık arttırılmalı** çözüm önerisine ilişkin şunları ifade etmektedir: “...Yani ben bile bu tür durumlar karşısında çocuğumu saklıyorum. Hani durumunu saklıyorum. Özel durumunu. Çünkü gerçekten çok farklı. Şöyle diyorlar; deli midir diyorlar. Hiç bu otizm tanısı değil deli midir? Özürlü müdür? Yok o çocuğa bilmem ne yapar. Yok benim çocuğumun yanında kalmasın o. Aman benim çocuğumla oynamasın. Yok çocuğuma zarar verir. Ne yapacağı belli olmaz bunun. Ve bu, bu beni ve hatta şey diyorum. Yani bugün çok yani bu algıyı kaldırmak lazım.”

L2YE kodlu okul yöneticisi **BEP sadeleştirilmeli** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: “Çözüm yöntemi de işin doğrusu öğretmenimizi cesaretlendiriyoruz. Artı yani dört işlem mesela matematikte dört işlem veya Türkçe’de eğer yazamıyorsa kendi adını yazabilecek düzeye gelmesini, coğrafyada işte en azından bir Türkiye haritasını önüne koyup da çocuklara işte bölgeleri, şehirleri, başkentin neler olduğunu böyle basit bilgilerle, gündelik bilgilerle hareket etmesini söylüyoruz. Bu da artık ne kadar faydalı oluyorsa bilemiyorum.”

O2YE kodlu okul yöneticisi **öğretmen öğrenciyi çok yönlü tanımalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: “Bence öğretmen çocuğu yerinde görmeli. Mutlaka hani ailede yani birebir bence ev ziyareti yapabilir ya. O çocuğun yaşadığı ortamı görebilir. Hani çocuğun yaşadığı ortamı gördükten sonra çocuğa karşı bakış açısı mutlaka ama mutlaka değişecektir. Yani daha farklı olur diye düşünüyorum. Yani bence en önemli sıkıntılardan biri o çocuğu evin ev ortamında göreceksin. Çocuğun hazır bulunuşluğunu ve bütün her şeyini bildikten sonra çocukla ilgili çalışma yapılabilir.”

L1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **yöneticilerde rehberlik bilinci oluşturulmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: “Yani bunu başta idareciler yani idarecilerin aslında çoğu idareci, yani yargılamak gibi olmasın ama hocam siz her şeyi biliyorsunuz. Her şeyi siz yapın mantığı var

onlarda. Biraz da hani rehberlik bilincinin biraz daha okul idarecilerinde oluşması lazım. Yani bu onların eksikliği değil ama geliştirilmesi lazım. Yani çünkü kafalarında bir sürü sorun var. İşte okul şu, bu. Ama biraz daha rehberliğe yönelirlerse bence bilinç yani. Rehberlik bilinci oluşursa okul idarelerinde çözülür. Hani biz bizim işimiz diye herkesin peşinden geziyoruz ama biraz okul idaresi yani aslında onların görevidir. Belki görev ayrımı yapmadığımız için. Biz sadece üyeyiz. Bizi alakadar ettiği için şey yapıyoruz ama.”

4.8.2. İş Birliği

BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri temasına bağlı iş birliği kategorisine ilişkin bir kod oluşturulmuştur. Bu koda yönelik BEP geliştirme birimi üyeleriyle iş birliği yapılmalı çözüm önerisinde bulundukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda iş birliği kategorisindeki koda yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ2ÖE kodlu öğretmen hazırlama aşamasında karşılaşılan sorunlara yönelik **BEP geliştirme birimi üyeleriyle iş birliği yapılmalı** çözüm önerisine ilişkin şunları ifade etmektedir: “Şimdi aile önce hem rehberlik öğretmenimle hem de sınıf öğretmenimle görüşüp buradaki rehberlik öğretmeni özellikle. Çocuğun durumunu anlatması gerekiyor. Yani çocuğu eğer çünkü tanımıyor diyor ki şimdi bizimki geldiğinde bize hocam diyor çocuktur ya diyor. Özellikle ilkokul öğrencisinin velisi ileride düzelir diyor. Şimdi böyledir diyor. Ha birkaç yıla düzelir diyor. Çok zekidir çalışmıyor diyor. Veli bahane bulmaya çalışıyor. Kabul etmiyor çünkü. Hani bunu gerçekten biz de aile olduğumuzda veya anne baba olduğumuzda belki bizde bunu kabullenmeyiz. Çünkü durum kötü. Kimse öğrencisini bu şekilde kabullenmek istemiyor. Ama olması gereken önce kabulleneceksin sonra öğrenci için iyi olanı yapacaksın. Kabullenmediğinde hep öğrenciye sorun yaşıyorsun. Niye oğlum olmuyor? Niye kızım olmuyor? Yani burada veliyi kabullendirdikten sonra problemin %50’si çözülüyor.”

4.8.3. Denetim

BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri temasına bağlı denetim kategorisine ilişkin bir kod oluşturulmuştur. Bu koda yönelik süreç denetlenmeli çözüm önerisinde bulundukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda denetim kategorisindeki koda yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ2PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **süreç denetlenmeli** çözümünü şöyle ifade etmektedir: *“Aslında söylüyorum yani öğretmene güzel bir eğitim bununla ilgili. Ve nasıl her şeyi bir sınıf defteri dolduruluyorsa titizlikle ki o bence çok şey hani yapabilirsin de yapmayabilirsin de gibi bir şey. Ama bu denli önemli bir kaynaştırma öğrencisinin bu böyle bir es geçilmesi hoş değil. Bununla ilgili bence denetimler vesaire eğitimler uygulamaya dönük işte bir şeyler istenmeli bence öğretmenden. Direkt öğretmenden rehber öğretmen aracı olmadan.”*

4.9. BEP Uygulama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular

BEP geliştirme birimi üyelerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulama aşamasında bazı sorunlarla karşılaştıklarını ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu sorunlara ilişkin görüşlere ait bulgular Tablo 25’de sunulmuştur.

Tablo 25

BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f				
				Y	PDR	Ö	V	T
BEP Uygulama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlar	BEP geliştirme birimiyle ilgili sorunlar	Zamanı verimli kullanamama	İ ₁ YE, İ ₂ YE, O ₁ YE, L ₁ YE, İ ₁ PDRE, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE	4	5	4		13
		Ailenin süreçte destek olmaması	İ ₁ YE, İ ₂ YE, L ₁ YE, L ₂ YE, İ ₁ PDRE, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK, İ ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK	4	5	3		12
		BEP'in kağıt üzerinde kalması	İ ₁ YE, O ₂ YE, L ₁ YE, İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE, İ ₂ ÖE, O ₂ ÖE, L ₂ YE, O ₁ VK	3	4	3	1	11
		Müfredata yoğunlaşma	İ ₁ YE, O ₁ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₂ PDRE, L ₂ PDRK, O ₁ ÖK, L ₁ ÖE	2	4	2		8
		Öğretmenin yeterli donanımına sahip olmaması	İ ₁ YE, O ₂ YE, L ₂ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₂ ÖE	3	2	1		6
		Kazanımları öğrencinin seviyesine indirerek anlatamama	L ₁ YE, L ₂ YE, İ ₂ PDRK, L ₁ PDRE, L ₂ ÖK	2	2	1		5
		BEP'te yer alan kazanımları sınıfta verememe	O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE, O ₂ ÖE		3	1		4
		Yöneticilerin süreçte etkin olmaması	İ ₁ PDRE, O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, O ₁ VK		3		1	4
		BEP toplantısında alınan kararların uygulanmaması	O ₁ PDRK, O ₂ PDRE, L ₁ PDRE		3			3
		Öğretmenlerin görev almak istememesi	L ₁ YE, İ ₂ PDRE, O ₂ ÖE	1	1	1		3
		Bireyselleştirilmiş eğitim programında değişiklik yapma	İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE				2	2
		Yanlış ebeveyn tutumları	O ₁ YE, L ₁ YE	2				2
	Öğrenciyle ilgili sorunlar	Sınıf mevcudunun fazla olması	İ ₂ YE, O ₁ YE, O ₂ YE, L ₂ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK, İ ₂ ÖE, O ₂ ÖE	4	5	2		11
		Kaynaştırma öğrencisinin sınıfta göz ardı edilmesi	İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₂ PDRE, İ ₁ PDRE, L ₁ PDRE, O ₁ VK		5		1	6
		Diğer öğrencilerin tepkisini çekme	O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK			4		4
		Kaynaştırma öğrencisinin uyum problemi yaşaması	L ₁ YE, L ₂ YE, İ ₂ ÖE, O ₂ ÖE	2		2		4
		Kitapların/mateyallerin kaynaştırma öğrencisine uygun olmaması	O ₂ PDRE, O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, O ₁ VK		1	2	1	4
		Kaynaştırma öğrencisinin dersin işleyişini bozması	L ₂ YE, İ ₂ ÖE, O ₂ ÖE	1		2		3
		Kaynaştırma öğrencisinin bazı etkinliklere katılamaması	L ₁ YE, O ₁ VK, O ₂ VK	1			2	3
		Kaynaştırma öğrencisinin sınıfta bireysel çalışma yapamaması	İ ₂ ÖE			1		1
		Toplam						109

Tablo 25 incelendiğinde BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar teması “*BEP geliştirme birimiyle ilgili sorunlar*” ve “*öğrenciyle ilgili sorunlar*” olmak üzere iki farklı kategoriden oluşmaktadır. Başka bir deyişle BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlara dair öğrenciyle ilgili sorunlar (f=36) ve BEP geliştirme birimiyle ilgili sorunları (f=73) ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Ayrıca BEP uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlara dair okul yöneticileri ve rehber öğretmen/psikolojik

danışmanlara göre en yüksek kodun sınıf mevcudunun fazla olması, zamanı verimli kullanamama ve ailenin süreçte destek olmaması; öğretmenlere göre en yüksek kodun diğer öğrencilerin tepkisini çekme ve zamanı verimli kullanama; velilere göre en yüksek kodun kaynaştırma öğrencisinin bazı etkinliklere katılamaması olarak belirttikleri bulgusuna erişilmiştir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.9.1. BEP Geliştirme Birimiyle İlgili Sorunlar

BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar temasına bağlı BEP geliştirme birimiyle ilgili sorunlar kategorisine ilişkin 12 farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik zamanı verimli kullanamama (f=13), ailenin süreçte destek olmaması (f=12), BEP'in kağıt üzerinde kalması (f=11), müfredata yoğunlaşma (f=8), öğretmenin yeterli donanımına sahip olmaması (f=6), kazanımları öğrencinin seviyesine indirerek anlatamama (f=5), BEP'te yer alan kazanımları sınıfta verememe (f=4), yöneticilerin süreçte etkin olmaması (f=4), BEP toplantısında alınan kararların uygulanmaması (f=3), öğretmenlerin görev almak istememesi (f=3), bireyselleştirilmiş eğitim programında değişiklik yapma (f=2) ve yanlış ebeveyn tutumları (f=2) bulgularına erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda BEP geliştirme birimiyle ilgili sorunlar kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **zamanı verimli kullanamama ve müfredata yoğunlaşma** sorunlarına ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Uygularken işte şöyle müfredat yetiştirme derdine giriyor öğretmen. Mesela ben ilkokul öğretmenlerime her sene başında bunu söylerim. Yani böyle müfredatı yetiştirme derdine girmeyin Önce bir çocukları bir eğitim ortamına hazırlayın. O sürece bir hazırlansınlar. Size olan güvenlerini yani ilk kez karşılaştığınız öğrenciyse bir güven oluşsun, üst sınıflardaysanız da en azından bir o tatilin havasının atılmasını çocuğunuz size alışmasını sağlayın. Ondan sonra sürece başlayın. Çok fazla işte denetim kaygısı var. Ben yetiştiremezsem işte bir müfettiş gelirse, şöyle olursa diye sınıfta sürekli sınıfta öğrencilerle çalışma yaparken. Sadece BEP’li öğrenciler değil, akademik anlamda biraz yavaş öğrenen öğrenciler de burada bir dezavantajlı duruma*

düşüyor. Yani hoca bir an önce ben burayı yetiştireyim. Şunu bitireyim derdine giriyor.”

İ1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **ailenin süreçte destek olmaması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: “*Özel eğitimle ilgili genelde hani hem idareler hem de ailelerin bilgi düzeyi çok düşük. Hatta hani bize geldiğinde işte hocam işte benim çocuğum işte özürdür. İşte delidir gibi tabirlerle bize geliyorlar. Biz de onlara işte bu çocuğun özel olduğunu, durumuyla ilgili kısaca bilgiler verdiğimizizi belirtiyoruz. Zaten hepsine bu süreçte de onlara nasıl yardımcı olabileceğimizi de söylüyoruz. Bütün aksaklıklarda bize ulaşmalarını, sınıf öğretmenlerine ulaşmalarını söylüyoruz. Yani süreci takip edip durumuna göre on beş günde bir ayda bir muhakkak bize ulaşmalarını istiyoruz ama birçoğu yani bununla ilgili aslında çok fazla bir beklentileri olmadığı için çok da işin içerisine girmiyorlar açıkçası. Yani şöyle düşünüyor benim normal öğrencim var. O bir şey yapamıyor. Bu mu yapacak gibi bir düşünceleri olduğu için aslında çok fazla üstünde durmuyorlar. Sadece işte hani böyle gerçekten davranışsal bir problem olduğunda iletişime geçiyorlar. Ya da akademik anlamda gerçekten beklentilerinin çok çok altındaysa böyle bir bize bir ulaştıkları oluyor. Yani bu.”*

L1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **planın kağıt üzerinde kalması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: “*Sorun şöyle onlar BEP hazırladık bitti zannediyorlar. Uygulama konusunda biraz eksiklikler yaşıyoruz yani işte oh BEP'i hazırladım, bu sene de kurtuldum BEP 'ten gibi bir muhabbet oluyor. Ondan sonrası gelmiyor. Öyle diyeyim.”*

O2ÖE kodlu öğretmen **öğretmenlerin yeterli donanımına sahip olmaması ve öğretmenlerin görev almak istememesi** sorunlarına ilişkin şunları ifade etmektedir: “*... Ayrıca bir öğrencimin %90 oranında işitme yetersizliği var. Sınıfta ciddi anlamda sıkıntı yaşıyoruz. Bu tarz işitme veya görme yetersizliklerinde eğitim anlamında donanımlı değiliz. Mesela işaret dilini bilmiyoruz. Bu nedenle destek eğitim açılrsa bile faydalı olamıyoruz. Faydalı olamadığımız için destek eğitiminde görev almak istemiyoruz. Ortaokul*

yönetmeliğinde bu tarz yetersizlikler bildiğim kadarıyla alt özel eğitim sınıfı açılmıyor.”

L2ÖK kodlu öğretmen **kazanımları öğrencinin seviyesine indirerek anlatamama** durumuna ilişkin şunları ifade etmektedir: “İşte bazen biz şu an lise düzeyinde olduğumuz için bazı şeyleri basite indirgemek daha zor oluyor aslında bizim için. Şimdi ilkokul öğretmenleri daha rahat anlatıyor. Ama ben normal hani aslında kendim nasıl öğrendiysem ona da o şekilde öğretmeye çalışıyorum. Ama bir ilkokul öğretmeni gibi aslında basite indirgeyerek çok fazla hani ona ulaşamayabiliriz. Ama elimizden geleni yapıyoruz diyebiliriz. Bir tek o basite indirgeme kısmında birazcık evet sıkıntı yaşıyoruz.”

O1PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **BEP’te yer alan kazanımları sınıfta verememe** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: “Yani 30 kişilik bir sınıfta kesinlikle 40 dakikada biz öğrenciye BEP kategorisindeki yani BEP’in içindeki hedefi verebilmemiz için ayrıyetten uğraşmamız gerekiyor. Bunu söylemeye çalışıyor hocalarımız. Ben onları anlayabiliyorum. Uygularken zaman ve mekân sorunu yaşadıklarını söylüyorlar.”

O1PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **yöneticilerin süreçte etkin olmaması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: “BEP üyeleri olarak idareciyle bir sorun yaşamıyoruz. Çünkü süreçte yok. Veli ile bir sorun yaşamıyoruz. Çünkü süreçte yok. Sadece öğretmen ve rehber öğretmen arasında. Yani biz dirsek temasındayız öğretmen arkadaşlarımızla.”

O2PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **BEP toplantısında alınan kararların uygulanmaması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: “Şu olabilir uygulama sırasında toplantılarda alınan kararlara bağlı kalmayıp kendilerine ne kolay geliyorsa onu yapıyorlar. Mesela toplantı da sınava yönelik öğrencilerin işine yarayacak konuların üzerinde durulması kararı almıştık. Ama öğretmen neyi anlatmak istiyorsa onu anlatmıştı.”

İ2ÖE kodlu öğretmen **bireyselleştirilmiş eğitim programında değişiklik yapmaya** ilişkin şunları ifade etmektedir: “Şimdi biz BEP programını önceden hazırlıyoruz. Sonra uygulayıp görsel hani oldu mu olmadı mı diye

değerlendirmeye başlıyoruz. En büyük sıkıntı da orada ortaya çıkıyor. BEP'i hazırlıyoruz. İşte kazanımlar, ölçücü düzeyini belirliyoruz çocuk bundan sonra bu kazanımları almalı deyip yıllık planda hazırlıyoruz. Sonra günlük planını hazırlıyoruz. Ama bir türlü çocuk ilerleyemiyor. Büyük problem burada yaşıyor. Çocuk ilerlemedi mi bizim yapmış olduğumuz program hiçe çıkıyor.”

O₁YE kodlu okul yöneticisi **yanlış ebeveyn tutumları** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Şimdi veli boyutunda dediğim gibi bazı veliler çok ilgili olduğu için çok aşırı ilgi yani. Biraz daha nasıl söyleyeyim? Zarar verecek boyutta ilgili olduğu için süreci biraz daha sıkıntılı yaşıyoruz. Öğrenciyi işte, korumaya yönelik. İşte benim kızıma oğluma zarar gelmesin diye. Bu süreci biraz abartarak yani arkadaşlarımdan şikayetçi olarak, öğretmenden şikayetçi, sürekli bir şikayet modunda olduğu için veliyle bu problemleri yaşıyoruz.”*

4.9.2. Öğrenciyle İlgili Sorunlar

BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar temasına bağlı öğrenciyle ilgili sorunlar kategorisine ilişkin sekiz farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik sınıf mevcutlarının fazla olması (f=11), kaynaştırma öğrencisinin sınıfta göz ardı edilmesi (f=6), diğer öğrencilerin tepkisini çekme (f=4), kaynaştırma öğrencisinin uyum problemi yaşaması (f=4), kitapların/mateyallerin kaynaştırma öğrencisine uygun olmaması (f=4), kaynaştırma öğrencisinin dersin işleyişini bozması (f=3), kaynaştırma öğrencisinin bazı etkinliklere katılamaması (f=3) ve kaynaştırma öğrencisinin sınıfta bireysel çalışma yapamaması (f=1) bulgularına erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda öğrenciyle ilgili sorunlar kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

O₂YE kodlu okul yöneticisi **sınıf mevcutlarının fazla olması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: *“En büyük sıkıntılardan biri şu; sınıf mevcutlarının kalabalık olması. Mümkün değil yani işin gerçeği şu işte sınıfımızda kaynaştırma öğrencisi var. Ve üzülerek söylüyorum ki maalesef öğretmen ders anlatırken sadece diğer öğrencilere yönelik anlatıyor. Ben mesela bazı konularda öğretmenlere de hak veriyorum. Mesela benim otuz sekiz kişilik sınıflarım var.*

Kırk kişilik sınıflarım var. Birakalım BEP’li öğrenciyi. Öğretmen normalde diğer öğrencilere de ulaşamıyor. Peki BEP’li öğrencilere nasıl zaman ayıracak? Kırk kişilik öğrencinin olduğunu düşünün. Hani bizim sıkıntı en büyük sıkıntımız sınıfların kalabalık olması. Ben ulaştıklarını düşünmüyorum.”

İ1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **kaynaştırma öğrencisinin sınıfta göz ardı edilmesi** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: “...Sadece BEP’li öğrenciler değil, akademik anlamda biraz yavaş öğrenen öğrenciler de burada bir dezavantajlı duruma düşüyor. Yani hoca bir an önce ben burayı yetiştireyim. Şunu bitireyim derdine giriyor. Orada işte geç öğrenen ya da işte aileden destek alamayan öğrencilerin işte ağır öğrenmesiyle bir de BEP’li öğrencilerin sınıfta olmasıyla biraz onlar göz ardı ediliyor ve onlara böyle hani bir şeyler önüne atayım yapsın, gitsin diye bir durum ortaya çıkıyor.”

L1ÖE kodlu öğretmen **diğer öğrencilerin tepkisini çekme** durumuna ilişkin şunları ifade etmektedirler: “Dersin akışını kesip veya öğrencileri başka bir şeyle meşgul edip BEP’li öğrenciyle uğraşmaya başladığınızda, onunla ilgilenmeye başladığınızda herkesin gözü size dönmeye başlıyor. Bütün gözler size döndüğü zaman bu sefer öğrenci rahatsız olmaya başlıyor Bütün gözlerin çünkü kendisi üzerinde olduğunu biliyor. Sınıfta derin bir sessizlik. Başka bir şey, yani bence tekrardan söylüyorum. Yani öğrencilerin de o bilinç düzeyine bir şekilde eriştirilmesi lazım. Her öğrenci yani bütün öğrenciler için konuşmuyorum ama bir sınıfta iki üç öğrencinin bile bu süreci yani sabote edecek potansiyelde olması buna çok büyük zarar veriyor.”

İ2ÖE kodlu öğretmen **kaynaştırma öğrencisinin uyum problemi yaşamaması ve sınıfta bireysel çalışma yapamaması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: “BEP’li öğrenci bazen sınıfını kabullenmiyor. Girdiği yeni ortam çünkü BEP’li öğrenciler ortam değiştirmeyi sevmez. Ve bu öğrenciler öğretmenini de değiştirmeyi sevmezler. Şimdi sizi yani bağlandı mı size sizin yerinize başkasını koyamıyor. Özellikle benim otizmlili öğrencimi başka bir sınıfa yönlendirdiğimizde kesinlikle ağlar. Hani kesin gitmiyor. Ve bir de BEP’li öğrencilerin şöyle bir sıkıntıları da var. Bende otizmlili olduğu için yani diyelim eğilimleri farklı. Sarılmayı seviyor. Kendi kendine hareket etmeyi seviyor.

Arkadaşlarının saçlarıyla oynamayı seviyor. Arkadaşlarla ilgilenmeyi seviyor. Sınıfında onu hani benimsemesi lazım. Diyelim girdi bir sınıfa. Öğrenciler benimsemedi çocuğu. Bu sefer ne yapacak? Çocuk yalnızlaşacak. Kendini anlatamayacak. Çocuğun için büyük problem olacak. Öğretmenle öğrenci arasında da bu ilişki çok önemli. Yani BEP'li öğrenci eğer ilkokullarda zaten bizde bu sıkıntı yok. Birinci sınıftan alıp dördüncü sınıfa kadar götürüyorsan bu problemleri yaşayamaz. Ama ortaokulda, özellikle ortaokulda branş öğretmenleri derse girdiğinde işte BEP'li öğrenci o zaman büyük sıkıntılar yaşamaya başlıyor maalesef. Bu uygulamışta çok sıkıntı olur.”

O₁ÖK kodlu öğretmen **kitapların/mateyallerin kaynaştırma öğrencisine uygun olmaması** durumuna ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Yaşanabilecek mesela kendi öğrencimi de 5.sınıfta ağır düzeyde görme engelli öğrencimiz var. Mesela kitaplar materyaller hani onun seviyesine göre uygun değil. Hani müfredat da buna uygun değil. Mesela üç saat dersim var. Ben öğrencimi ancak sözlü olarak derse katmak zorunda kalıyorum. Ona özel ya daha büyük yazıp işte ya da kitap mesela ona özel kitaplar, materyaller yok. Sadece ben onu sözlü olarak hani derste yetiştirme imkanım var.”*

O₂ÖE kodlu öğretmen **kaynaştırma öğrencisinin dersin işleyişini bozması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Sınıfın gerisinde kaldığı için akademik olarak mesela bazen olumsuz durumlar yaşatabiliyor. İşte yanındakiyle sürekli konuşma, dersi dinlememe, dersi sabote etme. Bunlar olumsuz yönleri şu an. Hani konuyu anlamadığı için, çocuk ister istemez mesela şey yapabiliyor. Bu olumsuz durumlara sebebiyet verebiliyor. Ayrıca bir öğrencimin %90 oranında işitme yetersizliği var. Sınıfta ciddi anlamda sıkıntı yaşıyoruz.”*

O₁VK kodlu veli **kaynaştırma öğrencisinin kaynaştırma öğrencisinin bazı etkinliklere katılamaması** sorununu şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Şöyle fen dersinde galiba yaşamıştık. Evet. Çocuklara ne yaptırılıyordu hatırlayayım araç gereç istenmişti. Oğlum için istenmemişti. Orada öyle üzüntüsünü hani paylaşmıştı benimle.”*

4.10. BEP Uygulama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Dair Bulgular

BEP geliştirme birimi üyelerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulundukları bulgusuna erişilmiştir. Bu çözüm önerilerine ilişkin görüşlere ait bulgular Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26

BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f				
				Y	PDR	Ö	V	T
BEP Uygulama Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	Uygulama mevzuatına ilişkin çözüm önerileri	Destek eğitim odaları açılmalı	İ ₂ YE, O ₁ YE, L ₁ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, O ₁ PDRK, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK, İ ₂ ÖE, O ₂ ÖE	3	5	2		10
		BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli	İ ₁ YE, L ₁ YE, İ ₂ PDRK, O ₁ VK, L ₂ VK	2	1		2	5
		Denetim yapılmalı	O ₁ YE, O ₂ YE, O ₂ PDRE, O ₁ VK	2	1		1	4
		Ekstra zaman ayrılmalı	O ₂ PDRE, L ₂ PDRK, O ₁ ÖK		2	1		3
		Ücret politikası revize edilmeli	L ₁ YE, İ ₁ PDRE, L ₁ PDRE	1	2			3
		Öğrencinin ilerleyişine göre BEP hazırlanmalı	İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE			2		2
		Yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması yapılmalı	L ₂ PDRK, İ ₂ ÖE		1	1		2
		Ağır düzeydeki öğrenciler kaynaştırma eğitimi almamalı	O ₂ ÖE, L ₁ ÖE			2		2
		Destek eğitim yönetmeliği düzenlenmeli	İ ₁ PDRE, L ₂ PDRK		2			2
	Okuldaki uygulama bağlamında çözüm önerileri	Sınıf mevcudu azaltılmalı	İ ₂ YE, O ₂ YE, İ ₁ PDRE, İ ₂ PDRK, L ₂ PDRK, O ₂ ÖE	2	3	1		6
		İş birliği artırılmalı	İ ₂ YE, İ ₁ PDRE, L ₁ PDRE, L ₂ ÖK	1	2	1		4
		Öğretmen hassasiyeti artırılmalı	İ ₁ YE, O ₁ YE, O ₁ VK, O ₂ VK	2			2	4
		Kaynaştırma öğrencisine uygun kitap/materyalin verilmeli	İ ₂ PDRK, O ₂ PDRE, O ₁ ÖK		2	1		3
		Akran farkındalığı artırılmalı	L ₁ ÖE			1		1
		Kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi sağlanmalı	İ ₂ ÖE			1		1
		Okulun fiziki şartları iyileştirilmeli	O ₁ YE	1				1
		Toplam						58

Tablo 26 incelendiğinde BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri teması “*uygulama mevzuatına ilişkin çözüm önerileri*” ve “*okuldaki uygulama bağlamında çözüm önerileri*” olmak üzere iki farklı kategoriden oluşmaktadır. Başka bir deyişle BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunların çözümüne dair uygulama mevzuatına ilişkin (f=38) ve okuldaki uygulama bağlamında (f=20) çözüm önerilerinde bulundukları bulgusuna erişilmiştir. Ayrıca BEP uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerisine dair okul yöneticileri, rehber

öğretmen/psikolojik danışman ve öğretmenlere göre en yüksek kodun destek eğitim odaları açılması gerektiğini ifade ederken; velilere göre en yüksek kodların BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli ve öğretmen hassasiyeti artırılmalı çözüm önerisinde bulundukları bulgularına erişilmiştir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.10.1. Uygulama Mevzuatına İlişkin Çözüm Önerileri

BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri temasına bağlı uygulama mevzuatına ilişkin çözüm önerileri kategorisine ilişkin dokuz farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik destek eğitim odaları açılmalı (f=10), BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli (f=5), denetim yapılmalı (f=4), ekstra zaman ayrılmalı (f=3), ücret politikası revize edilmeli (f=3), öğrencinin ilerleyişine göre BEP hazırlanmalı (f=2), yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması yapılmalı (f=2), ağır düzeydeki öğrenciler kaynaştırma eğitimi almamalı (f=2) ve destek eğitim yönetmeliği düzenlenmeli (f=2) çözüm önerilerinde bulundukları bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda uygulama mevzuatına ilişkin çözüm önerileri kategorisindeki koda yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **destek eğitim odaları açılmalı ve destek eğitim yönetmeliği düzenlenmeli** çözümlerine ilişkin şunları ifade etmektedir: *“İyileştirmek adına dediğim gibi hani ilk başta da söylemiştim. Yine sınıf mevcutlarının mesela BEP’li bir öğrenciniz varsa sınıf mevcudu belli bir sayıyla sınırlandırılmalı ve destek eğitim odalarında bu çocuğun yani %40’lık bir dilimle sınırlandırılması doğru değil. O sınır biraz daha esnek olabilir. Ve öğretmen bulamadığımız için dediğim gibi hani ücretli öğretmen de gerekirse bununla bundan dolayı. Mesela şöyle bir basit bir uygulamaya gidilebilir. Birçok okulda mesela birden fazla kaynaştırma öğrencisi var. Her birine zaten sekiz saat, on saat bir öğretmen girdiği zaman üç tane öğrenci de otuz saatlik bir süreye ulaşıyor. Yani ek dersini de tamamlamış olabilir. Yani bu şekilde de bir görevlendirme yapılabilir. Hem çocuklar için*

daha faydalı olur. Desteklenmiş olur hem de bununla ilgili bir yasal sorun da ortadan kalkmış olur bence.”

İ1YE kodlu okul yöneticisi **BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Bu algının kırılabilmesi için artık böyle ailelerin geniş katılımıyla bir seminer tarzı bir şey yapabilir. Eğitim verilebilir.”*

O1YE kodlu okul yöneticisi **denetim yapılmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Yani şöyle, bunların takibini yapabilir. Bunlarla ilgili süreç içerisinde yapılan eğitimler, bunlarla işte yapılan aktiviteler ne gibi çalışmalar yapıldığı bir dosya, bir sunum bunlar istenebilir. Hani özellikle görsele dayalı, yani bu çocuklarla ne gibi aktiviteler yapıldı, bu çocuklarla ilgili ne gibi çalışmalar yapıldığı süreç içerisinde istenebilir. Okul idaresine, öğretmenlerden, sınıf rehber öğretmenlerine, okul rehberliğinden yani bu tür çalışmalar takip edilerek yani biraz daha süreç geliştirilebilir.”*

O2PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **ekstra zaman ayrılmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Bununla ilgili dediğim gibi hani belki önceden hazırlanmaları gerekebilir. Hani farklı materyal hazırlamaları gerekebilir. Okula gelmeden önce sınıfta ya da bir beş dakika on dakika o öğrenci bu konuyu anlamış mı, anlamamış mı? Ekstra sorular sorarak ya da derse katarak farklı çözüm önerilerini sunabiliriz...Bu şekilde belki bir yol izlenilebilir ama her şeyden önce öğretmenin biraz fedakarlık yapması lazım. Yani o derse giren branş öğretmenin biraz daha fedakarlık yapması biraz daha ekstra ilgilenmesi gerekiyor.”*

İ1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **ücret politikası revize edilmeli** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Ücretlerle ilgili bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü DYK kurslarında mesela çok fazla ücret ödeniyor. Yani çocuğa normal soru çözdüğü halde öğretmen iki kat ek ders ücreti alırken burada sadece yüzde yirmi beşlik bir ücret var. Ve bu yüzde yirmi beşlik ücret bildiğimiz kadarıyla yani daha doğrusu bize söylenen bu... DYK kurslarındaki gibi mesela ekstra puan veriliyor DYK kurslarında*

öğretmenlere hani tayin haklarında kullanmak üzere bu puanlar böyle kurslarda da bu puanlar verilmesi bence hani bunun daha işte yapılmasını arttırır yani daha faydalı olacağını düşünüyorum ben en azından. Sadece biz destek ve eğitim odalarında fayda görüyoruz. Onun dışında bir şeyden fayda görmüyoruz.”

İ2ÖE kodlu öğretmen **öğrencinin ilerleyişine göre BEP hazırlanmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Çocuk ilerlemedi mi bizim yapmış olduğumuz program hiçe çıkıyor. Bir kazanımda kaldı mı artık bizim yıl sonunda değerlendirdiğimizde bir bakıyoruz çocuğa diyelim ki yıl sonunda matematikte on beş kazanım vermişiz alması gereken. Çocuk beş tane tek almış. Altıncı kazanıma bir türlü geçememiş. Burada ne yapmamız gerekiyor? Buradan sonra da şey yapmamız gerekiyor. Aylık toplantı yapıp bu kazanımları tekrar gözden geçirmemiz gerekiyor. Yani bence yıllık planlar yerine aylık, haftalık ilerlemeye göre plan yapmamız gerekiyor. Ki bu BEP programında da bu kadar şey var, esneklik var yani.”*

İ2ÖE kodlu öğretmen **yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Ağır derslerde öğretmenin hani ilgilenemediği derslerde bir öğretmenin hani dört beş tane öğrenciyle ilgilenebileceği bir ortam oluşturacaksınız. Sonra beden eğitimi dersinde çocuk hemen gelecek kendi sınıfına yirmi yedi arkadaşıyla birlikte oynayacak. Görsel sanat dersinde hemen sınıfına gelecek yirmi yedi arkadaşıyla birlikte resim yapacak. Müzik dersine gelip şarkı söyleyecek. Hem bak çocuğu iki şekilde de değerlendirmiş oluyorsun. Hem sosyalleşmesini sağlıyorsun hem de derste boş boş oturmasını önlemiş oluyorsun.”*

O2ÖE kodlu öğretmen **ağır düzeydeki öğrenciler kaynaştırma eğitimi almamalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Hocam dediğim gibi hani çocuğun kaynaştırma dışında bence farklı bir okulda olması gerekiyor. Bununla ilgili farklı bir okul, farklı bir çalışma olması gerekiyor. Mesela kırk kişilik sınıfta BEP’li bir öğrencinin olması ciddi bir problem haline gelebiliyor. Hani o sınıfta çok da başarısını arttırmayabiliyor ki artırmıyor zaten.”*

4.10.2. Okuldaki Uygulama Bağlamında Çözüm Önerileri

BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri temasına bağlı okuldaki uygulama bağlamında çözüm önerilerine ilişkin kategorisine ilişkin yedi farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik sınıf mevcudu azaltılmalı (f=6), iş birliği artırılmalı (f=4), öğretmen hassasiyeti artırılmalı (f=4), kaynaştırma öğrencisine uygun kitap/materyal gönderilmeli (f=3), akran farkındalığı artırılmalı (f=1), kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi sağlanmalı (f=1), okulun fiziki şartları iyileştirilmeli (f=1) gibi çözüm önerilerinde bulundukları bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda okuldaki uygulama bağlamında çözüm önerileri kategorisindeki koda yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **sınıf mevcudu azaltılmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“İyileştirmek adına dediğim gibi hani ilk başta da söylemiştim. Yine sınıf mevcutlarının mesela BEP’li bir öğrenciniz varsa sınıf mevcudu belli bir sayıyla sınırlandırılmalı ve destek eğitim odalarında bu çocuğun yani %40’lık bir dilimle sınırlandırılması doğru değil.”*

L1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **iş birliği artırılmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Yani çözüm önerisi aslında hep beraber yapabiliriz. Yani aile, okul, işte veli öğretmen. Yani o üçgen oluşması lazım. Hep beraber konuşmamız lazım. Yani genelde birebir olduğu için bazılarının bazılarından haberi olmuyor. Mesela sınıf öğretmeni bazen değişiyor. Mesela sınıf öğretmeni sınıfındaki özel eğitim öğrencisini tanımıyor bile. Sınıf rehber öğretmeni mesela o sorunlarla karşılaşıyoruz genelde.”*

O1VK kodlu veli **öğretmen hassasiyeti artırılmalı** çözümünü şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Öğretmenler daha aslında merhametli olsalar. Biliyorlar aslında biliyorlar. Her şeyi çok iyi biliyorlar. Ama işlerine gelen gibi geldiği gibi davranıyor. Kolaylarına hani onların kolaylığına ne geliyorsa öyle yapıyorlar. Bence iş velide de değil, öğretmen de bitiyor. Öğretmenler çok bilgilendirilmeli.”*

O₂PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **kaynaştırma öğrencisine uygun kitap/materyal gönderilmeli** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir:

“Bununla ilgili dediğim gibi hani belki önceden hazırlanmaları gerekebilir. Hani farklı materyal hazırlamaları gerekebilir. Okula gelmeden önce sınıfta ya da bir beş dakika on dakika o öğrenci bu konuyu anlamış mı, anlamamış mı? Ekstra sorular sorarak ya da derse katarak farklı çözüm önerilerini sunabiliriz... Ya aslında bunlar için belki ekstra bir materyal hazırlanabilir bu öğrencilerimiz için. Hani ne yapılabilir? İşte onların seviyelerine uygun farklı materyaller, farklı görseller, farklı kitap olur, farklı etkinlikler olur. Bunlar gerek sınıfta uygulanabilir, gerek ödevlendirme yapılabilir. Evde yapılması için bunlar yapılabilir. Çünkü kitaplar da bu çocuklara uygun değil. Sınıftaki görseller de onlara uygun değil.”

L₁ÖE kodlu öğretmen **akran farkındalığı artırılmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedirler: *“Başka bir şey, yani bence tekrardan söylüyorum. Yani öğrencilerin de o bilinç düzeyine bir şekilde eriştirilmesi lazım. Her öğrenci yani bütün öğrenciler için konuşmuyorum ama bir sınıfta iki üç öğrencinin bile bu süreci yani sabote edecek potansiyelde olması buna çok büyük zarar veriyor.”*

İ₂ÖE kodlu öğretmen **kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi sağlanmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Ortam değişiyor, arkadaşları değişiyor, öğretmeni değişiyor. Eğer sosyalleşememişse, kendini ifade edemiyorsa, sadece matematik ve türkçe öğrenmişse o çocuk devam edemiyor. Okula gitmek istemiyor. Okula geldiğinde sorunlar yaşıyor. Yani bu çok önemli. Şu an bence en önemlisi çocuğun sosyalleşme sosyalleşmesi.”*

O₁YE kodlu okul yöneticisi **okulun fiziki şartları iyileştirilmeli** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Yani bakanlık şöyle biraz daha böyle nasıl söyleyeyim? Okulların fiziki şartları düzeltilebilir. Yani mesela şu anda fiziki şartlar yetersiz. İşte oyun alanları olsun, derslikler olsun, bu konuda çoğu yer biraz daha eksik gözüküyor. Hani fiziki altyapımız çok sağlam değil. Mesela biz ilkökul ve ortaokul kademesini aynı okula götürüyoruz. İkili eğitime devam ediyoruz.”*

4.11. BEP’e Göre Değerlendirme Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular

BEP geliştirme birimi üyelerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı değerlendirme aşamasında bazı sorunlarla karşılaştıklarını ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Bu sorunlara ilişkin görüşlere ait bulgular Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27

BEP’e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f				
				Y	PDR	Ö	V	T
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programına Göre Değerlendirme Yapma Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlar	Öğretmen kaynaklı	Kaynaştırma öğrencisinin BEP’ine/tanısına uygun değerlendirilmemesi	İ ₁ YE, İ ₂ YE, O ₁ YE, O ₂ YE, L ₁ YE, İ ₁ PDRE, O ₁ PDRK, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK, İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE, O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE	5	4	5		14
		Kaynaştırma öğrencisine ayrı sınav hazırlanmaması	L ₂ YE, O ₁ PDRK, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK, O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, O ₁ VK	1	3	2	1	7
		Kaynaştırma öğrencisindeki ilerlemeye odaklanılmaması	O ₁ YE, O ₂ YE, O ₂ PDRE	2	1			3
	Kaynaştırma öğrencisi kaynaklı	Değerlendirme raporu hazırlanmaması	O ₁ PDRK, O ₂ PDRE		2			2
		Kaynaştırma öğrencisine ortalama bir not verilmesi	İ ₁ PDRE, O ₁ VK		1		1	2
		Plansız sınav yapılması	O ₂ PDRE, O ₁ VK		1		1	2
		Kaynaştırma öğrencisinin belirlenen hedefe ulaşamaması	İ ₁ PDRE, L ₁ PDRE		2			2
		Kaynaştırma öğrencisinin sınava girmek istememesi	L ₁ ÖE, L ₂ ÖK			2		2
		Kaynaştırma öğrencisinin bir soru tipine odaklanması	L ₂ ÖK			1		1
	Diğer öğrenciler kaynaklı	Kaynaştırma öğrencisinin kolayla alması	L ₂ PDRK		1			1
		Diğer öğrencilerin tepkisel davranması	O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK			4		4
	Veli kaynaklı	Velilerin kaynaştırma öğrencisine dair yüksek beklentileri	İ ₂ ÖE, L ₁ ÖE			2		2
		Toplam						42

Tablo 27 incelendiğinde BEP’e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar teması “*öğretmen kaynaklı*”, “*kaynaştırma öğrencisi kaynaklı*”, “*diğer öğrenciler kaynaklı*” ve “*veli kaynaklı*” olmak üzere dört farklı kategoriden oluşmaktadır. Başka bir deyişle BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP’e göre değerlendirme aşamasında karşılaştıkları sorunlara dair öğretmen kaynaklı (f=30), kaynaştırma öğrencisi kaynaklı (f=6), diğer öğrenciler kaynaklı (f=4) ve veli kaynaklı (f=2) ifade ettikleri bulgusuna erişilmiştir. Ayrıca BEP’e göre değerlendirme aşamasında karşılaştıkları sorunlara dair okul yöneticileri, rehber öğretmen/psikolojik danışman ve öğretmenlere göre en yüksek kodun kaynaştırma öğrencisinin

BEP'ine/tanısına uygun değerlendirilememesi noktasında sıkıntı yaşandığı bulgusuna erişilmiştir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.11.1. Öğretmen Kaynaklı

BEP'e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar temasına bağlı öğretmen kaynaklı sorunlar kategorisine ilişkin altı farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik kaynaştırma öğrencisinin BEP'ine/tanısına uygun değerlendirememe (f=14), kaynaştırma öğrencisine ayrı sınav hazırlanmaması (f=7), kaynaştırma öğrencisindeki ilerlemeye odaklanılmaması (f=3), değerlendirme raporu hazırlanmaması (f=2), kaynaştırma öğrencisine ortalama bir not verilmesi (f=2) ve plansız sınav yapılması (f=2) bulgularına erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda öğretmen kaynaklı sorunlar kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

L2PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **kaynaştırma öğrencisinin BEP'ine/tanısına uygun değerlendirememe** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Öğretmenlerimiz şunu yapıyor. Performans ölçüsünde soruyu hazırlıyor ama iyi bir performans alamamışsa, basit düzeyde kalmışsa çocuk çok çok iyi alıyor. Sınıfın en iyisi çocuk. Bu bazen pratikte baktığınızda aslında çok mümkün olmaması gereken bir şey ama bu tarz durumlar yaşanabiliyor. Değerlendirme esnasında bu sıkıntılarla karşılaşabiliyor.”*

O1VK kodlu veli kaynaştırma öğrencisine **kaynaştırma öğrencisine ayrı sınav hazırlanmadığını, sınav yapılmadan kaynaştırma öğrencisine ortalama bir not verildiğini ve plansız sınav yapıldığını** şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Örneğin şöyle Türkçe öğretmenimiz sınav yaptı oğluma. Birinci sınav yapılmadı. E-okula bakıyorum sınav yapılmamış ama notu düşük verilmiş. Oğlumun Türkçesi de çok iyi. Sınıf öğretmenini aradım. Sınav yapılmadı. Diğer öğrencilere uyguladığı sınavın aynısını oğluma yapıyor. Her iki sınavı birden 45 geçiyor. Orada biz çok üzüldük. Ortalaması birden düştü. Birinci dönem ortalaması doksanken düştü birden kaçta düştüm dedi haa 75'e düştü galiba ortalaması. Orada hem kendisi hem biz çok üzüldük. Keşke hiç aramasaydık*

öğretmeni, bilgilendirmeseydik gibisinden... Sadece Türkçe öğretmeninin hani o yaptığı. Biz de zaten gidip itirazda bulunmadık. Sınıf öğretmenini aradım. Şey öğrencilere sorduğu sınav sorularını oğluma sormuş ve hiç bilgilendirmedi. Hiç değilse bilgilendirilseydi. O yazım kurallarına ezberleseydi. Ben yardımcı olurdum, ezberletirdim. Hani gibi söyledim sınıf öğretmenine.

Dedi benim yapabileceğim hiçbir şey yok. Ben de öğretmenini aramadım. Doksanda alıyordu. Oğlum sınav yapılmadan notları veriliyor. Sınav yapılmadan... Öğretmenler sınav yapmadan not veriyor ama düşük notlar. Örnek diyelim ya bir sınav yap hiç değilse. Sınav yapmadan yetmiş veriyor, elli beş veriyor. Olmaz mesela. Evet bu sene biz bu sorunları yaşadık.”

O1YE kodlu okul yöneticisi **kaynaştırma öğrencisindeki ilerlemeye odaklanmaması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: “Yani öğretmenlerin çoğu bu BEP aşamasında sadece evrak doldurayım. Yani bu işi yapmış gibi gözükeyim derdinde olduğu için süreci sadece yani çocuktaki izlenimi değil de çocuktaki o farklılığı değil de tamamen evrak üzerinde işte kılıfına uydurma diyeyim. Yani belki biraz şık olmayan bir tabir ama yani süreç bu şekilde yönetildiği için kimse öğrencinin seviyesinin nerde olduğunu veya başta nasıldı, sona doğru çocukta ne gibi bir gelişme oldu? Bunu gözlemlemediği için tamamen evrakçılık mantığıyla evraklara istediği gibi yön verebiliyor yani.”

O1PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **değerlendirme raporu hazırlanmaması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: “BEP’leri değerlendirdiklerini düşünmüyorum öncelikle. Öğretmenlerimizin henüz bugüne kadar iki yıldır çalışıyorum. Değerlendirme raporu getiren öğretmenimin olduğunu görmedim. Yalnız kendi adıma düşününce şahsi olarak değerlendirirken en çok neler yani bunu yapan bir iki öğretmenimizden söyleyeyim. Öğrencinin şu anki düzey mesela BEP hazırladığınız çocuk o hedefe ne kadar ulaşabildi bunu değerlendirmeniz gerekiyor.”

4.11.2. Kaynaştırma Öğrencisi Kaynaklı

BEP’e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar temasına bağlı kaynaştırma öğrencisi kaynaklı sorunlar kategorisine ilişkin dört

farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik kaynaştırma öğrencisinin belirlenen hedefe ulaşamaması (f=2), kaynaştırma öğrencisinin sınava girmek istememesi (f=2), kaynaştırma öğrencisinin bir soru tipine odaklanması (f=1) ve kaynaştırma öğrencisinin kolayla alışması (f=1) bulgularına erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda kaynaştırma öğrencisi kaynaklı sorunlar kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **kaynaştırma öğrencisinin belirlenen hedefe ulaşamaması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir:

“Değerlendirme sürecinde yani hedeflerimize ulaşmadığımız için bazen işte öğretmenin demin de bahsettiğim bahaneleri oluyor. İşte zamanımız yok. İşte diğer öğrencilerden dolayı yetiştiremiyoruz. İşte müfredat ağır yetiştiriyor gibi durumları var. Bu anlamda bir problemimiz oluyor genelde. Hani hocam işiniz sonuçta. Bunu da yapacaksınız yani. Bu sonuçta bu mesleği biliyorsunuz. Böyle olduğunu biliyorsunuz. Bunlarla karşılaşabiliyorsunuz. Bunlarla ilgili kendi çözüm önerileriniz olması gerektiği gibi düşünüyoruz. Ama işte bu dediğim gibi hani bu anlamda biraz problem yani. Veli hiçbir şekilde zaten müdahil olmuyor.”

L1ÖE kodlu öğretmen **kaynaştırma öğrencisinin sınava girmek istememesi, öğrencinin bir soru tipine odaklanmasına** ilişkin şunları ifade etmektedir:

“...Diğer aşama bazı BEP’li öğrencilerin çok anlık duygularla hareket edip aslında o gün sınav kağıdını bile doldurmak istemiyor olabilmeleri mesela. Bazı öğrencilerin tamamen bir soru tipine odaklanmış olmaları. Mesela bir öğrencimiz var burada halihazırda. Önüne test sorusu dışında herhangi bir soru koyduğunuzda bu sorunun ne olduğunun hiçbir önemi yok bu arada Türkiye’nin başkentini bile sorabilirsiniz. Kesinlikle cevaplamaz, yazmaz. Test sormanız lazım. Sadece işaretlemek istiyor mesela. Bu çok ciddi bir problem. Bunları sayabilirim. Bunları söyleyebilirim.”

L2PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **kaynaştırma öğrencisinin kolayla alışması** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Yine dediğim gibi dönüp dolaşıp işin performans alma kısmına geliyor. Çocuğun ihtiyaçlarını net oluşturabilmeye geliyor. Burada aslında öğrencinin seviyesine*

uygun sorular bazen öğretmenler şey yapıyor. Çok kolay soru soruyor. Öğrenci bunu yapabiliyor ve bir yerden sonra öğrenci hazırda alışmış oluyor. Ne bileyim kolaya alışmış oluyor.”

4.11.3. Diğer Öğrenciler Kaynaklı

BEP’e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar temasına bağlı diğer öğrenciler kaynaklı sorunlar kategorisine ilişkin bir kod oluşturulmuştur. Bu koda yönelik diğer öğrencilerin tepkisel davranması (f=4) bulgusuna erişilmiştir.

Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda diğer öğrenciler kaynaklı sorunlar kategorisindeki koda yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

O₁ÖK kodlu öğretmen **diğer öğrencilerin tepkisel davranmasına** ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Yani BEP’li öğrenciler zaten kalma gibi bir durumlar olmadığı için sınavlarını biz kolay olarak yapıyoruz. Ben kendim sınav esnasında onlara normal öğrencilerle aynı kağıdı veriyorum normal öğrencilerle aynı sınav oluyor. Sonra daha sonrasında onu tekrar yanıma alıp özel bir şekilde farklı yapıyorum. Çünkü sınav anında farklı bir kağıt verdiğimde öğrenciler diyor hocam onun soruları farklı. Niye bizimki öyle değil? Öyle olduğunu bildiğim için normal kağıt verip daha sonra yanıma alıp yapıyorum. Yani sınav yapılmazsa bu sefer diğer öğrenciler için diyecekler. Biz sınava giriyoruz. O niye sınava girmiyor.”*

4.11.4. Veli Kaynaklı

BEP’e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlar temasına bağlı veli kaynaklı sorunlar kategorisine ilişkin bir kod oluşturulmuştur. Bu koda yönelik velilerin kaynaştırma öğrencisine dair yüksek beklentileri (f=2) bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda veli kaynaklı sorunlar kategorisindeki koda yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

İ₂ÖE kodlu öğretmen **velilerin kaynaştırma öğrencisine dair yüksek beklentileri** sorununa ilişkin şunları ifade etmektedir: *“BEP’li öğrenciden çok şey beklememek gerekiyor. Yani illa sınıfın düzeyinde olmaz. Her kazanımı alsın,*

her bilgiyi alsın. Aile özellikle önce ailenin beklentisini düşürmemiz gerekiyor. Ailenin kendi öğrencisini tanıması gerekiyor. Çünkü aile hep çocuğu değerlendirir. Bir de akranlarıyla değerlendirir. Üçüncü sınıf öğrencisi geliyor işte akrabası var. Komşusu var bir ona bakıyor. Aaa diyor bu ne kadar güzel anlıyor, bu ne kadar güzel işlemler yapıyor diyor. Eve geliyor bu sefer kendi çocuğuna bunu yaptırmaya çalışıyor. Kızım diyor sen oğlum diyor oku bakalım burayı. Niye okuyamıyorsun? Bu sefer çocuğun üzerine yani psikolojik bir baskı oluşturmaya çalışıyor. Velinin beklentisini bilmesi gerekiyor. Bak benim öğrencim bu. Benim diğer akranlarıyla karşılaştırmamam gerekiyor. Alabildiğini vermem gerekiyor. Olmayana da zorlamamam gerekiyor demesi gerekiyor.”

4.12. BEP’e Göre Değerlendirme Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Dair Bulgular

BEP geliştirme birimi üyelerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı değerlendirme aşamasında karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulundukları bulgusuna erişilmiştir. Bu çözüm önerilerine ilişkin görüşlere ait bulgular Tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28

BEP’e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcılar	f				
				Y	PDR	Ö	V	T
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programına Göre Değerlendirme Aşamasında BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	Süreci yönetmeye ilişkin öneriler	Denetim yapılmalı	O ₁ YE, O ₂ YE, L ₂ YE, İ ₁ PDRE, O ₂ PDRE, O ₁ VK	3	2		1	6
		BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli	İ ₂ YE, L ₂ YE, O ₁ PDRK, L ₁ PDRE, L ₂ PDRK, O ₁ VK	2	3		1	6
		İş birliği yapılmalı	İ ₂ YE, O ₂ PDRE, İ ₁ ÖE, İ ₂ ÖE, L ₁ ÖE	1	1	3		5
		Hassasiyeti olan öğretmenler yetiştirilmeli	O ₁ YE, L ₁ PDRE, O ₂ PDRE	1	2			3
	Sınav yapmaya ilişkin öneriler	Öğrenci mevcudu az olan okullara gönderilmeli	O ₂ YE	1				1
		Kaynaştırma öğrencilerine bire bir sınav yapılmalı	O ₁ ÖK, O ₂ ÖE, L ₁ ÖE, L ₂ ÖK			4		4
		Değerlendirme raporu hazırlanmalı	İ ₁ YE, İ ₁ PDRE, O ₂ PDRE	1	2			3
		Çok yönlü değerlendirme yapılmalı	İ ₂ ÖE, L ₁ ÖE			2		2
		Öğrencinin tanısına uygun sınav hazırlanmalı	O ₂ ÖK			1		1
		Toplam						31

Tablo 28 incelendiğinde BEP’e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri teması “*süreci yönetmeye ilişkin öneriler*” ve “*sınav yapmaya ilişkin öneriler*” olmak üzere iki farklı kategoriden oluşmaktadır. Başka bir deyişle BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP’e göre değerlendirme aşamasında karşılaştıkları sorunların çözümüne dair süreci yönetmeye ilişkin öneriler (f=21), ve sınav yapmaya ilişkin önerilerde (f=10) bulundukları bulgusuna erişilmiştir. Ayrıca BEP’e göre değerlendirme aşamasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerisine dair okul yöneticilerine göre en yüksek kod denetim yapılmalı; rehber öğretmen/psikolojik danışmanlara göre en yüksek kodun BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli; öğretmenlere göre en yüksek kod kaynaştırma öğrencilerine bire bir sınav yapılması gerektiğini ifade ettikleri bulgularına erişilmiştir. Söz konusu kategorilere ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.12.1. Süreci Yönetmeye İlişkin Öneriler

BEP’e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri temasına bağlı süreci yönetmeye ilişkin öneriler kategorisine ilişkin beş farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik denetim yapılmalı (f=6), BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli (f=6), iş birliği yapılmalı (f=5), hassasiyeti olan öğretmenler yetiştirilmeli (f=3) ve öğrenci mevcudu az olan okullara gönderilmeli (f=1) gibi çözüm önerilerinde bulundukları bulgusuna erişilmiştir. Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda süreci yönetmeye ilişkin öneriler kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

O1YE kodlu okul yöneticisi **denetim** çözüm önerisine ilişkin şunları ifade etmektedir: “... Yani şöyle, bunların takibini yapabilir. Bunlarla ilgili süreç içerisinde yapılan eğitimler, bunlarla işte yapılan aktiviteler ne gibi çalışmalar yapıldığı bir dosya, bir sunum bunlar istenebilir. Hani özellikle görsele dayalı, yani bu çocuklarla ne gibi aktiviteler yapıldı, bu çocuklarla ilgili ne gibi çalışmalar yapıldığı süreç içerisinde istenebilir. Okul idaresine, öğretmenlerden, sınıf rehber öğretmenlerine, okul rehberliğinden yani bu tür çalışmalar takip edilerek yani biraz daha süreç geliştirilebilir.”

L2PDRK kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **BEP geliştirme birimi** **üyelerine eğitim verilmeli** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Hocam ben şuna inanıyorum. Sadece bizim aracılığımızla yapılmamalı bir şey. Mesela uygulayan kişiler kimler öğretmenler. Biz sadece o kurulda bir üyeyiz aslında. Pratikte nasıl yapmaları gerekiyor? Nelere dikkat etmeleri gerekiyor. Bununla ilgili ya hizmet içi eğitimleri ya da RAM’ların sadece birebir sınıf öğretmenlerine burada hatta benim için hep rehber öğretmenleri toplayıp verip siz gidin verin demek doğru değil. Hem bizim meslektaşlarımız karşısında bence kötü bir duruma da düşürüyor hem de bence çok yetkin olduğumuz bir alan değil. Hani bir öğrenciye yönelik performans hazırlamak, performansını almak bence bizim alanımızda olan bir şey değil.”*

İ2ÖE kodlu öğretmen **iş birliği** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Şimdi aile önce hem rehberlik öğretmeniyle hem de sınıf öğretmeniyle görüşüp buradaki rehberlik öğretmeni özellikle. Çocuğun durumunu anlatması gerekiyor. Yani çocuğu eğer çünkü tanımıyor diyor ki şimdi bizimki geldiğinde bize hocam diyor çocuktur ya diyor. Özellikle ilkokul öğrencisinin velisi ileride düzelir diyor. Şimdi böyledir diyor. Ha birkaç yıla düzelir diyor. Çok zekidir çalışmıyor diyor. Veli bahane bulmaya çalışıyor. Kabul etmiyor çünkü. Hani bunu gerçekten biz de aile olduğumuzda veya anne baba olduğumuzda belki bizde bunu kabullenmeyiz. Çünkü durum kötü. Kimse öğrencisini bu şekilde kabullenmek istemiyor. Ama olması gereken önce kabulleneceksin sonra öğrenci için iyi olanı yapacaksın. Kabullenmediğinde hep öğrenciye sorun yaşıyorsun. Niye oğlum olmuyor? Niye kızım olmuyor? Yani burada veliyi kabullendirdikten sonra problemin %50’si çözülüyor.”*

L1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **hassasiyeti olan öğretmenler yetiştirilmeli** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Çözüm önerilerim biraz daha hassas olunması lazım bu konularda. Teknik boyutu her zaman hallolur. İnsani boyutlarda biraz sıkıntı yaşıyabılıyorsunuz hocam.”*

O₂YE kodlu okul yöneticisi **öğrenci mevcudu az olan okullara gönderilmeli** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Bu tür öğrenciler mesela okullara yönlendirirken ben mevcudun daha az ve mutlaka ama mutlaka orada eğitim alan bir öğretmen kadrosunun olduğu okula bence verilmeli... Mesela şöyle diyeyim. Benim 650 tane öğrencim var. 7 tane kaynaştırma öğrencim var ama iki tanesi ağır. Hani çok sıkıntılı. Peki hani o 650 kişilik öğrenci grubundan ben bu iki öğrenci için hani ne yapabilirim ki? Hadi dedim ki ben sıkıntıdır yani. Mesela mevcudun daha az olduğu okullara yönlendirilirilebilir. Aşağıda mesela var yanılmıyorsam 15-20 kişilik sınıflar var. Ama burada 38-39 kişilik sınıflar olduğu için çocuk maalesef sıkıntı çekiyor.”*

4.12.2. Sınav Yapmaya İlişkin Öneriler

BEP’e göre değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyelerinin karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri temasına bağlı sınav yapmaya ilişkin öneriler kategorisine ilişkin dört farklı kod oluşturulmuştur. Bu kodlara yönelik kaynaştırma öğrencisine birebir sınav yapılmalı (f=4), değerlendirme raporu hazırlanmalı (f=3), çok yönlü değerlendirme yapılmalı (f=2) ve öğrencinin tanısına uygun sınav hazırlanmalı (f=1) gibi çözüm önerilerinde bulundukları bulgusuna erişilmiştir.

Bu bağlamda BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda sınav yapmaya ilişkin öneriler kategorisindeki kodlara yönelik ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

O₁ÖK kodlu öğretmen **kaynaştırma öğrencisine birebir sınav yapılmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: *“Yani BEP’li öğrenciler zaten kalma gibi bir durumlar olmadığı için sınavlarını biz kolay olarak yapıyoruz. Ben kendim sınav esnasında onlara normal öğrencilerle aynı kağıdı veriyorum normal öğrencilerle aynı sınav oluyor. Sonra daha sonrasında onu tekrar yanıma alıp özel bir şekilde farklı yapıyorum. Çünkü sınav anında farklı bir kağıt verdiğimde öğrenciler diyor hocam onun soruları farklı. Niye bizimki öyle değil? Öyle olduğunu bildiğim için normal kağıt verip daha sonra yanıma alıp yapıyorum.”*

İ1PDRE kodlu rehber öğretmen/psikolojik danışman **değerlendirme raporu hazırlanmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: “Yani çözüm önerim yani değerlendirme ben hatta aylık değerlendirmeler istedim bir dönem. Çocuğun durumu nedir? Nereden aldın? Nereye geldi? Şöyle üç beş kelimeyle bir şeyler yazmalarını istedim. O bile öğretmenlere çok geldi. En azından hani bu bununla ilgili bir denetleme olabilir. Yani işte aylık nasıl rehberlik planı raporu veriliyorsa aylık bununla ilgili bir dönüt alınabilir ya da bunu bize değil de veliye vermesi zorunlu hale getirilebilir. Çünkü normalde şey var. Dönem sonu performans yani bu BEP’li öğrencilerle ilgili performans değerlendirmelerinin veliye verilmesi gerekiyor. Bu bile yapılmıyor yani. Bunu bile biz istediğimizde kendine iş yükü olarak görüyor öğretmen.”

L1ÖE kodlu öğretmen **çok yönlü değerlendirme yapılmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: “BEP planına tabii olan bir öğrencinin değerlendirme süreci yani sadece kesinlikle yazılı kağıtları üzerinden değerlendirilmesini ben doğru bulmuyorum. Bu çok büyük bir hata olur. Sadece notları üzerinden bir değerlendirme yapmak, onu başarılı veya başarısız görmek bence çok doğru bir yaklaşım değil. Çünkü sonuçta ortada bir fırsat eşitsizliği var. Buna ne dersek diyelim yani. Bu açıdan öğrencinin birden fazla duyu organına hitap edebilecek uygulamalar yapmak lazım.

Yani illa bir değerlendirme yapılacaksa ve bu değerlendirmeye göre öğrenci notlandırılacaksa bunları yapmak lazım. Yani özellikle performans çalışmalarında, öğrencinin sınıf içerisindeki durumu işte dediğim gibi dramalarda sergilediği performanslar olabilir veya işte sosyal, kültürel aktivitelerdeki performansı olabilir. Bunların hepsinin derlenip toparlanması lazım ve bir bütün olarak bakılması lazım.”

O2ÖE kodlu öğretmen **öğrencinin tanısına uygun sınav hazırlanmalı** çözümüne ilişkin şunları ifade etmektedir: “Öğrencinin tamamen fiziksel ve duygusal bence durumları göz önünde bulundurularak hazırlanabilir. Hani dedim ya işitsel problem yaşıyorsa işitsel artık zihinsel problem yaşıyorsa ona göre zihinsel olarak artık bir değerlendirme yapılabilir.”

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde eğitimine devam eden kaynaştırma öğrencileri için oluşturulan bireyselleştirilmiş eğitim programlarına ilişkin BEP geliştirme birimindeki üyelerin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu bölümde BEP geliştirme birimi üyeleri olan okul yöneticisi, psikolojik danışman/rehber öğretmen, öğrencinin dersine giren bir branş öğretmeni ve her okuldan belirlenmiş olan bir özel gereksinimli öğrenci velisinin bireyselleştirilmiş eğitim programlarına dair görüşleri ile ilgili elde edilen bulgular neticesinde ulaşılan sonuçlara, bu sonuçlarla ilgili tartışmalara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

BEP geliştirme birimi üyelerinin kaynaştırma eğitime dair bakış açılarını belirlemek amacıyla sorular yöneltilmiştir. Kaynaştırma eğitiminin olumlu yönlerine ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda öğrencilerin sosyal ilişkilerinin, duyuşsal durumlarının ve eğitsel durumlarının desteklendiği sonucuna erişilmiştir. Sosyal ilişkileri desteklemeye ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin akranlarıyla aynı eğitim ortamında olması nedeniyle öğrencilerin sosyalleştikleri, topluma entegre oldukları, kendini ifade edebilme becerisi kazandıkları, toplumsal kuralları öğrendikleri, iletişim kurmayı öğrendikleri ve olumlu davranışlar edindikleri sonucuna erişilmiştir. Duyuşsal durumu desteklemeye ilişkin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin özgüvenlerinin arttığı, psikolojik anlamda iyi hissettikleri, özel gereksinimli öğrencilere karşı bakış açısının değiştiği, paylaşmayı öğrendikleri, sorumluluk bilincinin geliştiği, okulu sevdikleri, başarıma duygusu hissettiklerini ve velilerin kabul sürecini kolaylaştırdığı sonucuna erişilmiştir. Eğitsel durumu desteklemeye ilişkin ise kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin akademik anlamda gelişim gösterdiği, öğrencinin seviyesine inilebildiği, özel gereksinimli öğrencilerde eğitimin devamının sağlandığı, kaynaştırma öğrencisinin bireysel hızına göre ilerlenebildiği ve yanlış öğrenmelerin giderildiği sonucuna erişilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde kaynaştırma eğitimi uygulamalarıyla özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı eğitim ortamında bulunmaları sebebiyle sosyalleştikleri sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Batu, Kırcaali-İftar ve Uzuner, 2004; Şahin, 2010; Duran-Düşünür, 2018).

Duran-Düşünür (2018) araştırmasında özel gereksinimli öğrencilerinin kaynaştırma eğitimi sayesinde akranlarıyla iletişim, işbirliği ve yardımlaşma içinde olmaları sebebiyle kaynaştırma öğrencilerinin akranlarını taklit etmesiyle olumlu davranışlar edindikleri ve toplumsal hayat kurallarını öğrenerek uyum sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kara (2016) yapmış olduğu araştırma sonucunda özel gereksinimli öğrencilerin akran etkileşimi yoluyla birçok davranışı öğrenebileceklerini vurgulamıştır. Duyuşsal durumu desteklemeye ilişkin alan yazın incelendiğinde kaynaştırma eğitimi sayesinde normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilerle aynı sınıfta bulunması sebebiyle özel gereksinimli öğrencilere karşı bakış açısının değiştiği, bireysel farklılıkları kabul etme, paylaşma, yardımlaşma, sabır, hoşgörü gibi duyguların geliştiği sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Güleryüz, 2009; Kara, 2016; Duran-Düşünür, 2018). Eğitsel durumu desteklemeye ilişkin kaynaştırma eğitimi sayesinde öğrencinin düzeyi baz alınarak bireysel hız ilkesiyle ilerlendiği için öğrencilerin akademik olarak desteklenmesi sonucu yanlış öğrenmelerin giderildiğini ve özel gereksinimli öğrencilerde sorumluluk bilincinin geliştiği söylenebilir.

BEP geliştirme birimi üyelerinin görüşleri doğrultusunda kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerde bazı olumsuz davranışların edinildiğini belirttikleri saptanmıştır. BEP geliştirme birimi üyelerinin kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönlerine ilişkin dış kaynaklı zorluklar/zorbalığa maruz kalma ve öğrenci kaynaklı zorluklar yaşandığını ifade ettikleri sonucuna erişilmiştir. Dış kaynaklı zorluklar/zorbalığa maruz kalmaya ilişkin özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranları tarafından etiketlendiği, küçümseyici davranıldığı, dışlandıkları, çatışma ve şiddet durumlarının yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenci kaynaklı zorluklara ilişkin özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim ortamında akranlarından akademik olarak geride kaldıklarını, kaynaştırma öğrencisinin okulda uygun olmayan davranışlarda bulunduğu, akademik olarak

bölündükleri, bazı öğrencilerin kaynaştırma eğitimine uygun olmadığı ve kaynaştırma öğrencisinin akranları içerisinde yetersizlik hissettiği sonucuna erişilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde kaynaştırma eğitime devam eden özel gereksinimli öğrencilerin akran zorbalığına uğradığına yönelik araştırmalar mevcuttur (Güleryüz, 2009; Duran-Düşünür, 2018; Sarı ve Pürsün, 2019; Ali-İsmail, 2022; Karakış, 2023). Hoza ve arkadaşları (2005), dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu yaşayan öğrencilerin akranları tarafından daha az tercih edildiğini belirlemişlerdir. Benzer şekilde, Güleryüz (2009) kaynaştırma öğrencilerinin akranları tarafından dışlandığını tespit etmiştir. Kabasakal ve ekibi (2008), kaynaştırma öğrencilerinin akran ilişkilerindeki durumlarını ve akran istismarını inceleyerek, bu öğrencilere yönelik fiziksel şiddet oranının %68,8 ve sözel şiddet oranının %25 olduğunu ortaya koymuştur. Yetersizliğe sahip öğrencilerin sosyal beceri eksiklikleri, sosyal katılımda zorluk yaşamalarına (Schwab, Gebhardt, Krammer ve Gasteiger-Klicpera, 2015) ve akran reddi gibi zorbalık mağduru olma risklerinin artmasına neden olmaktadır (Hodges ve Perry, 1996; Martlew ve Hodson, 1991). Yüce (2015), yetersizliğe sahip öğrencilerin arkadaşları tarafından dışlandığını, genellikle kaygılı olduklarını, sosyal ilişkilerinin zayıf olduğunu ve korku yaşadıklarını ortaya koymuştur.

Sarı ve Pürsün (2019) kaynaştırma öğrencilerinin en çok duygusal ve sözel zorbalığa maruz kaldıklarını ve bunun sebebi olarak kaynaştırma öğrencilerinin içine kapanık ve kendini ifade etme noktasında sıkıntı yaşadıklarını vurgulamıştır. Yine aynı çalışma sonuçlarına göre kaynaştırma öğrencilerinin vurma, tükürme gibi olumsuz davranışlarının olması sebebiyle fiziksel zorbalık yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yani kaynaştırma öğrencilerinin geneli zorbalığa uğrarken bazı kaynaştırma öğrencileri ise normal gelişim gösteren arkadaşlarına karşı zorbalık yapmaktadır yorumunda bulunulabilir. Benzer şekilde Cincioğlu ve Ergin (2023), akran zorbalığına yönelik velilerin görüşlerini belirledikleri araştırma sonucuna göre velilerin hepsi öğrencilerinin akran zorbalığına maruz kaldığını ve akran zorbalığına uğrama sorununa yönelik genellikle okul yönetimi ve öğretmenlerin ilgisiz oldukları ve velilerin okuldan yeterli desteği bulma konusunda memnuniyetsiz oldukları

sonucuna ulaşılmıştır. Bu sorunları önlenmek için ise öğretmenlere yönelik kaynaştırma eğitime ilişkin olumlu tutum geliştirmeleri ve zorbalıkla başa çıkmaya yönelik eğitim verilmesi ayrıca öğretmen-veli-okul iş birliği kurulması tavsiye edilmiştir. Bu çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde bazı öğrencilerin kaynaştırma eğitime uygun olmadığı (Adalıoğlu, 2023); kaynaştırma öğrencilerinin davranış problemlerinin olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Koçyiğit, 2015; Akkaya ve Güçlü, 2018; Çalışoğlu ve Tanışır, 2018; Duran-Düşünür, 2018; Değirmenci-Kurt ve Tomul, 2020; Ali-İsmail, 2022; Güleç Aslan, vd., 2022; Adalıoğlu, 2023; Karakış, 2023). Turhan (2007), normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma eğitimi devam eden arkadaşlarına karşı tutumlarını incelediği araştırmasında, normal gelişim gösteren öğrencilerin, özel gereksinimli öğrencilerin ders akışını bozduğu, sınıfın akademik başarısını düşürdüğü, derse konsantre olmalarına engel oldukları ve ayrı sınıf veya okullarda eğitim görmelerinin daha uygun olabileceği yönünde fikirlerini beyan etmişlerdir. Duran-Düşünür (2018) özel gereksinimli öğrencilerin akademik anlamda istenilen başarıyı gösteremediği için yetersizlik hissine kapılarak özgüven kaybına uğrayıp içine kapanabileceği sonucuna erişmiştir. Bu durum öğrencilerin birebir eğitim görmediği için akademik anlamda ilerleme gösterememesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca kaynaştırma öğrencilerinin çoğu hem devlet okullarına hem de özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine gitmektedir. Kaynaştırma öğrencilerinin programlarının yoğun olması sebebiyle akademik bölünme yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde ailelerin özel eğitim ve BEP hazırlama süreciyle ilgili bilgilerinin yeterli olmadığı ve çocuklarının eğitime yeterince ilgili olmadıkları (Yılmaz ve Batu, 2016; Kuru-Habiboğlu, 2018; Burunsuz ve İnce, 2020; Aras, 2023); toplantıya katılmak istemedikleri (Kuru-Habiboğlu, 2018; Özan, 2019); toplantıya katıldıklarında ise bilgi alma amacıyla katıldıkları (Fish, 2008; Toprak, 2018; Aslan, 2021; Aras, 2023) sonuçlarına ulaşan çalışmalar mevcuttur. Lee-Tarver (2006) araştırma sonucuna göre BEP geliştirme birimi üyelerinin toplantılara aktif katılım sağlaması sürecin pozitif yönde ilerlemesi sağlamaktadır. Bu araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

BEP geliştirme birimi üyelerinden rehber öğretmen/psikolojik danışman ve okul yöneticilerine BEP geliştirme biriminde sundukları katkılar sorulduğunda süreci

yönetme ve bilgilendirme hizmeti sundukları sonucuna ulaşılmıştır. Süreci yönetmeye ilişkin veli ile iş birliği yaptıklarını, BEP toplantılarını organize ettiklerini, uygun eğitim ortamını organize ettiklerini, yönlendirme ve denetim/takip basamaklarında katkı sundukları sonucuna ulaşılmıştır. Bilgilendirmeye ilişkin öğretmenlere destek olmak ve müşavirlik/bilgilendirme/rehberlik basamaklarında katkı sundukları sonucuna erişilmiştir.

Öğretmenlere göre bireyselleştirilmiş eğitim programının sistemsal olarak eksik ve güçlü yönleri sorulduğunda; eksik yönlerine dair BEP'in öngörülebilir olmadığı, sınıf ortamında uygulanmasının güç olduğu, taslak bir programın olmadığı, materyallerin olmadığı, plan yapmanın kısıtlayıcı olduğu ve uzmanlık gerektirdiği şeklinde görüşlerini ifade ettikleri sonucuna erişilmiştir. Bireyselleştirilmiş eğitim programının sistemsal olarak güçlü yönlerine dair ise bireyselleştirilmiş olduğu, öğretmen için rehber niteliğinde olduğu, somut bir planın olduğu, düzeni sağladığı ve öğrenciyi akademik olarak desteklediği şeklinde görüşlerini ifade ettikleri sonucuna erişilmiştir.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlarken yararlanılan kaynaklar sorulduğunda öğretmenlerin resmi kaynaklar ve diğer kaynaklardan yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Resmi kaynaklara ilişkin rehber öğretmen/psikolojik danışman/öğretmenlerden, rehabilitasyon merkezlerinden ve yıllık planlardan yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer kaynaklara yönelik ise öğretmenler öğrencinin mevcut durumunu baz aldıklarını, internet kaynaklarını kullandıklarını ve aile ile görüşmeler gerçekleştirdikleri sonucuna erişilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin BEP hazırlama sürecinde öğrencinin düzeyine göre hareket ettiği sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur ve bu araştırmanın sonuçlarını desteklediği görülmektedir (Denizli, 2015; Çetinkol Sarı, 2019; Karakış, 2023). Ayrıca ÖEHY Madde 4' de bireyselleştirilmiş eğitim programının tanımı yapılırken öğrencinin takip ettiği program, gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve performansları doğrultusunda hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Araştırma sonunda ulaşılan sonuçlar yönetmeliğin maddesiyle de örtüşmektedir. Yine araştırmanın sonucuna paralel olarak BEP hazırlarken internet kaynaklarının kullanıldığı sonucuna ulaşan araştırmalara rastlanmaktadır (Toprak, 2018; Burunsuz ve İnce, 2020; Aras, 2023; Karakış, 2023; Yıldız, 2024). Çimen (2009) araştırmasında, bireyselleştirilmiş eğitim programlarını hazırlarken öğretmenlerin üniversitedeki öğretim görevlileri,

okuldaki yöneticiler, öğretmen meslektaşları, kaynak kitaplar, okuldaki özel eğitim öğretmenleri ve internet gibi kaynaklardan faydalandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlere BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde yaptıkları çalışmalar sorulduğunda hazırlama sürecine ilişkin; öğrencinin hazırbulunuşluğunu belirledikleri, aile ile görüşme gerçekleştirdikleri, öğrenciyi tanımaya çalıştıklarını, rehber öğretmen/psikolojik danışman ile görüşme yaptıklarını, diğer öğretmenlerle iş birliği kurduklarını, öğrenciye uygun kazanım belirleme ve hazır programları revize ettiklerini şeklinde görüşlerini ifade ettikleri sonucuna erişilmiştir. BEP programı hazırlamadan önce öğrenciye uygun kazanım belirlemek için öğretmenin öğrenciyi çok yönlü tanınması, eğitsel seviyesini/performansını bilmesi önem arz etmektedir.

Bunun için ise öğretmenlerin rehber öğretmen/psikolojik danışman ve ailelerle iş birliği içerisinde çalışması gerekmektedir. Alan yazın incelendiğinde bu sonuçlara paralel çalışmalara rastlanmaktadır (Öztürk ve Eratay, 2010; Avcıoğlu, 2011; Adalıoğlu, 2023; Aras, 2023). Öztürk ve Eratay (2010) özel gereksinimli öğrenciye eğitim veren paydaşlar arasında iletişim ve iş birliği sağlandığı takdirde sürecin daha olumlu ilerlediğini vurgulamaktadır. Yener (2019) araştırma sonuçlarında ise kaynaştırma öğrencisinin eğitim gördüğü kurumlarda iş birliğinin yetersiz olduğu sonucuna erişmiştir.

Öğretmenler BEP uygulama sürecinde yaptıkları çalışmalara ilişkin; öğrenciye uygun materyal hazırladıklarını, ödevlendirme yaptıklarını, öğrencinin akademik gelişimini takip ederek ilerlediklerini, gerektiğinde programda değişiklikler yapma, yaparak-yaşayarak öğretmeye çalışma ve akıllı tahtayı kullandıkları sonucuna ulaşmıştır.

BEP programları sene başında veya öğrenci tanı aldıktan sonra yapılmasına rağmen süreç içerisinde öğrencinin ilerleyişine göre revize edilebilmektedir. Öğretmenlerin BEP hazırlarken amaç belirleme noktasında özgür olmaları ve gerekli durumlarda belirlenen amaçlar üzerinde esnek olabilmeleri sürecin daha sağlıklı ilerlemesini sağlamaktadır (Çuhadar, 2006; Avcıoğlu, 2011; Aras, 2023). Alan yazın incelendiğinde özel gereksinimli öğrenciye uygun materyal hazırlama veya düzenleme yapıldığı araştırma sonuçları mevcuttur (Çalışoğlu ve Tanışır, 2018; Adalıoğlu, 2023). Öğrencinin yaparak-yaşayarak öğrenmesi ve eğitim sürecine aktif olarak katılması için etkinliklerle materyaller önemli bir konumda yer almaktadır. Ancak var olan etkinlik ve

materyallerin özel gereksinimli öğrencinin seviyesine göre hazırlamak ve düzenlemek gerekmektedir.

Öğretmenlerin BEP'e göre değerlendirme sürecinde yaptıkları çalışmalara ilişkin; öğrenciye uygun sınav soruları hazırlama, sözlü olarak değerlendirme, açık uçlu sorular sorma ve etkinliklerde görev verme şeklinde görüşlerini ifade ettikleri sonucuna erişilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciyi değerlendirmek için yapılan çalışmalar arasında ayrı ve basit sınavlar yaptıkları, sözlü olarak değerlendirdikleri, ek süre verdikleri ve değerlendirme yöntemlerinin süreç içerisinde öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda şekillendiğine dair araştırmalara rastlamak mümkündür (Karakış, 2023; Adalıoğlu, 2023). Sanır (2009) çalışmasında görüştüğü öğretmenlerin bir kısmının öğrencileri değerlendirirken uygun ölçme aracı hazırlamadıklarını belirtirken hazırladıklarını belirten katılımcıların ise kendilerinin hazırlamadığı; bireyselleştirilmiş eğitim programından yararlandıklarını belirtmişlerdir.

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP hazırlama aşamasında karşılaşılan sorunlara ilişkin yapılan analiz sonuçlarında BEP geliştirme birimine dönük ve öğrenciye dönük sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. BEP geliştirme birimine dönük sorunlara ilişkin BEP geliştirme birimi üyelerinin bilgi düzeyinin düşük olduğu, BEP toplantılarının yapılmadığı, hazır bireyselleştirilmiş eğitim programı kullanıldığı, iş birliğinin olmadığı, BEP geliştirme birimi üyelerinin yanlış tutumlarının olduğu, BEP hazırlamada zorlanıldığı, öğretmenlerin BEP'i ekstra iş yükü olarak gördüğü ve rehber öğretmen/psikolojik danışman olmadığı için sorunlar yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğrenciye dönük sorunlara ilişkin ise öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesini belirlemede zorlandıkları, velilerin kabul sürecinde sıkıntı yaşadığı ve öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine ayrı ayrı BEP hazırlamadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde Karakış (2023) öğretmenlerin öğrencilerin hazırbulunuşluğunu tahmin etme, öğrenciye yönelik materyal ve etkinlik bulmada zorlanma ve velilerin olumsuz tutumlarının da süreci zorlaştırdığı bu sonuçlara ek olarak Adalıoğlu (2023) aile katılımı, yönlendirme eksikliği, iş yükü gibi sorunların olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca araştırmanın diğer sonuçlarına dair öğrenciye uygun kazanım belirleyememe (Debbağ, 2017); özel eğitim mezunu dışında diğer branş öğretmenlerinin bilgi düzeyinin yeterli olmadığını ve bu sebeple süreçte zorluk

yaşadıkları sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Sütçü, 2007; Tike, 2007; Babaoğlu ve Yılmaz, 2010; Öztürk ve Eratay, 2010; Avcıoğlu, 2011; Camadan, 2012; Yılmaz, 2013; Güzel, 2014; Koçyiğit, 2015; Zeybek, 2015; Gün Şahin ve Gürbüz, 2016; Kale vd., 2016; Yaylacı ve Aksoy, 2016; Yılmaz ve Batu, 2016; Esmer vd. 2017; Akkaya ve Güçlü, 2018; Çalışoğlu ve Tanışır, 2018; Fu, vd. 2018; Söğüt ve Deniz, 2018; Çıkılı vd., 2020; Bipath, 2021; Akçin, 2022; Ali-İsmail, 2022; Apaydın ve Aykut, 2022; Koca, 2022; Kozikoğlu ve Albayrak, 2022; Wong ve Rashid, 2022; Karakış, 2023; Adalıoğlu, 2023; Aras, 2023; Yıldız, 2024). Araştırma kapsamında demografik bilgiler kısmında BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim alıp almadıkları sorulduğunda rehber öğretmen/psikolojik danışmanların tamamın eğitim aldıklarını ifade ettiği, okul yöneticisi ve öğretmenlerin çoğunun eğitim almadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin gerekli eğitimleri almadığını destekleyen araştırmalar mevcuttur (Yorulmaz, 2015; Ali-İsmail, 2022). İdareci ve öğretmenlerin eğitimlerinin yetersiz oluşu süreç içerisinde zorlanmalarına ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanların yönlendirme, müşavirlik ve bilgilendirme gibi konularda yardım etmeleri ve süreçte fazlasıyla sorumluluk üstlenmelerine neden olduğu söylenebilir.

Bu sonucu destekleyen araştırmalar mevcuttur (Kuyumcu, 2011; Kuru-Habiboğlu, 2018; Yazıcıoğlu, 2019; Yıldız, 2024). BEP geliştirme birimi üyelerinin bilgi eksikliklerine yönelik sorun yaşanmasının bir sebebinin eğitim almadıklarından kaynaklandığı yorumunda bulunulabilir.

BEP toplantılarının yapılmadığı ve süreçte genellikle rehber öğretmen/psikolojik danışmanlara çok fazla sorumluluk düştüğü, süreci Rehber öğretmen/psikolojik danışmanların yürüttüğü (Özan, 2019; Yazıcıoğlu, 2019; Yıldız, 2024) ve bu araştırma sonuçları arasında yer alan okullarda rehber öğretmen/psikolojik danışmanın olmaması süreç içerisinde zorluklar yaşanmasına sebep olma durumunu desteklemektedir (Aras, 2023; Ali-İsmail, 2022; Yazıcıoğlu, 2019; Kuyumcu, 2011; Sütçü, 2007).

Alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin BEP amaçlarını hazır internet sitelerinden seçtiği sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Gün Şahin ve Gürbüz, 2016; Toprak, 2018; Burunsuz ve İnce, 2020; Akçin, 2022; Adalıoğlu, 2023; Karakış, 2023; Yıldız, 2024). Bu araştırmada görüşme yapılan öğretmenlere BEP'in sistemsel olarak güçlü yanları sorulduğunda bireyselleştirilebilir olması sonucu ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle BEP'in bireyselleştirilmeden uzak hazır şablonlar ve internet sitelerinden

yararlanılarak hazırlanıyor olması kaynaştırma eğitiminin verimliliği hakkında düşünmeye sevk etmektedir.

Alan yazın incelendiğinde ailelerin BEP geliştirme sürecinde olmadığı (Avcıoğlu, 2011; Güzel, 2014; İlik, 2015; Esmer vd., 2017; Akkaya ve Güçlü, 2018; Özcan, 2019; Almoghyrah, 2021; Apaydın ve Aykut, 2022; Güleç-Aslan vd., 2022; Koca, 2022; Kozikoğlu ve Albayrak, 2022; Shao, 2022; Yıldız, 2024); ailelerin özel eğitim ve BEP hazırlama süreciyle ilgili bilgilerinin yeterli olmadığı ve çocuklarının eğitimine yeterince ilgili olmadıkları (Yılmaz ve Batu, 2016; Kuru-Habiboğlu, 2018; Burunsuz ve İnce, 2020; Aras, 2023); BEP'in bir evrak ve iş yükü olarak görüldüğü, BEP'in resmiyette hazırlanması gerektiği için hazırlandığı (Yıldız, 2024; Adalıoğlu, 2023; Fu vd., 2018); ailelerin kabul sürecinde sıkıntı yaşadığı (Avcıoğlu, 2012; Yılmaz ve Batu, 2016; Duran-Düşünür, 2018; Burunsuz ve İnce, 2020; Aras, 2023); BEP geliştirme birimi üyeleri arasında iş birliğinin yetersiz olması (Yaman, 2017; Özcan, 2019; Yazıcıoğlu, 2019; Yener, 2019); idarecilerin kendilerini BEP hazırlama sürecinin bir parçası olarak görmediği ve dolayısıyla rehberlik bilincinin eksik olduğu (Menlove vd., 2001; Özcan, 2019; Ali-İsmail, 2022; Aras, 2023); bu araştırmaların aksine bazı araştırmalarda ise okul idaresinin yardımcı olduğu (Akkoyunoğlu, 2019) sonuçlarına ulaşmışlardır.

Her bir kaynaştırma öğrencisi için ayrı ayrı BEP hazırlamanın zor olduğu sonuçlarına dair araştırma sonuçları mevcuttur (Akkoyunoğlu, 2019). Bu araştırmanın sonuçları, alan yazında yer alan diğer araştırmalarla paralellik göstermektedir.

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP hazırlama aşamasında karşılaştığı sorunların çözümüne ilişkin farkındalık oluşturma, iş birliği yapma ve denetim önerilerinde bulunmuşlardır. Farkındalık oluşturmaya dair; BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli, veliler süreç hakkında bilgilendirilmeli, MEB çerçeve planlar yayınlamalı, toplumsal farkındalık artırılmalı, BEP sadeleştirilmeli, öğretmen öğrenciyi çok yönlü tanımalı ve yöneticilerde rehberlik bilinci oluşturulmalı önerileri yer almaktadır. İş birliği yapmaya ilişkin ise BEP geliştirme birimi üyeleriyle iş birliği yapılmalı önerisinde bulundukları sonucuna ulaşılmıştır. Denetim önerisine ilişkin ise BEP'e dair tüm süreçlerin denetlenmesi çözüm önerisinde bulundukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar arasında velilerin süreç hakkında bilgilendirilmesi ve farkındalık seviyesinin artırılmasının süreci fazlasıyla

kolaylaştıracakı düşünölmektedir. Görüşölen velilerin eğitim seviyesi baz alındığında okuryazar ve ilkokul mezunu velilerin süreç hakkında bilgilerinin olmadığı ve eğitsel anlamda çocuklarını yeterince destekleyemediği kanaati oluşmuştur. Alan yazın incelendiğinde aile katılımını sağlamak amacıyla velilerin süreç hakkında bilgilendirilip eğitim verilmesi (Çuhadar, 2006; Fish, 2008; Yaman, 2017; Toprak, 2018; Aslan, 2021; Güleç-Aslan vd., 2022; Adalıoğlı, 2023); hizmet içi eğitimlerin verilmesi (Tike, 2007; O'Connor, 2008; Pektaş, 2008; Öztürk ve Eratay, 2010; Kuyumcu, 2011; Camadan, 2012; İlik, 2017; Akkın 2019; Çıkılı vd., 2020; Adalıoğlu, 2023) ve verilen hizmet içi eğitimlerin sayısı ile niteliğinin artırılması gerektiği (Çuhadar, 2006; Lee-Tarver, 2006; Yaman, 2017; Özán, 2019; Burunsuz ve İnce, 2020); öğretmenlerin süreç hakkında bilgilendirilmesi ve MEB'in kaynaklar hazırlaması gerektiği (Ali-İsmail, 2022); yönlendirmenin yapılması (Çuhadar, 2006; Avcıoğlu, 2011; Koçyiğit, 2015; Adalıoğlu, 2023); denetimlerin arttırılması gerektiği (Ali-İsmail, 2022; Shao vd., 2022; Aras, 2023); öğretmenlerin iş yükünün azaltılarak desteklenmesi gerektiği ve iş birliğinin önemli olduğu (Shao vd., 2022); rehberlik bilincinin BEP geliştirme birimi üyelerinde oluşturulması ve süreçte sağlıklı yönlendirmeler yapılabilmesi adına ekipte rehber öğretmen/psikolojik danışmanların bulunmasının büyük önem taşıdığı sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Kuyumcu, 2011; Aras, 2023).

Adalıoğlu (2023) çalışmasında öğrenciyi tanımak amacıyla önceki yıllardaki öğrenci performansının kayıt altına alınması taktirde öğretmenlerin daha kolay bir şekilde kazanım belirleyebileceği ve öğretmenlerin uygulama aşamasında öğretimi sadeleştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Öğretmen ve okul yöneticilerine yönelik okul içerisindeki eğitimleri genellikle rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar veya RAM'da görev yapan kişiler vermektedir. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar başta olmak üzere diğér ekip üyeleri verilecek eğitimlerin bakanlık bünyesinde görevlendirilecek alanında uzman kişiler tarafından yüz yüze verilmesinin daha etkili olacağını vurgulamışlardır. Burada çevrimiçi eğitimlerin etkililik düzeyi tartışılabilir.

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP uygulama aşamasında karşılaşılan sorunlara ilişkin yapılan analiz sonuçlarında BEP geliştirme birimiyle ilgili ve öğrenciyle ilgili problemler yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. BEP geliştirme birimiyle ilgili; zamanı verimli kullanamama, ailenin süreçte destek olmaması, BEP'in kağıt üzerinde kalması, öğretmenlerin müfredata yoğunlaşması ve öğretmenlerin yeterli donanıma sahip

olmaması sebebiyle kazanımları öğrencinin seviyesine indirerek anlatamaması, BEP’te yer alan kazanımları sınıfta verememe, okul yöneticilerinin süreçte etkin olmaması, BEP toplantısında alınan kararların uygulanmaması, öğretmenlerin görev almak istememesi, bireyselleştirilmiş eğitim programında değişiklik yapma ve yanlış ebeveyn tutumları gibi sorunlar yaşandığı sonucuna erişilmiştir. Öğrenciyle ilgili problemlere ilişkin; sınıf mevcutlarının fazla olması ve dolayısıyla sınıf içerisinde kaynaştırma öğrencisinin göz ardı edilmesi, diğer öğrencilerin tepkisini çekme, kaynaştırma öğrencisinin uyum problem yaşaması, , kitapların/mateyallerin kaynaştırma öğrencisine uygun olmaması, kaynaştırma öğrencisinin dersin işleyişini bozması, kaynaştırma öğrencisinin bazı etkinliklere katılamaması ve kaynaştırma öğrencisinin sınıfta bireysel çalışma yapamaması gibi olumsuzlukların yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde Karakış (2023) araştırmasında ders içerisinde öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisine ayırdığı zamanı incelemiş ve müfredat yoğunluğu nedeniyle bazı öğretmenlerin hiç zaman ayıramadığı bazı öğretmenlerinse çok az süre ayırabildiği sonucuna ulaşmıştır. Bu duruma öğretmenlerin yeterli eğitimi alamadığı yorumunu getirmiştir. Alan yazında bu çalışmayı destekler nitelikte sınıf mevcudunun kalabalık olması (Demir ve Açar, 2011; Gün-Şahin ve Gürbüz, 2016; Yaylacı ve Aksoy, 2016; Çalışoğlu ve Tanışır, 2018; Er Nas ve Dilber, 2020; Güleç-Aslan, vd., 2022; Adalıoğlu, 2023) ve müfredatın yoğun olması nedeniyle kaynaştırma öğrencilerine öğretmenlerin yeteri kadar zaman ayıramadığı yönünde araştırmalara rastlanmaktadır (Çankaya ve Korkmaz, 2012; Saraç ve Çolak, 2012; Denizli ve Uzoğlu, 2016; Çalışoğlu ve Tanışır, 2018; Çetinkol-Sarı, 2019; Burunsuz ve İnce, 2020; Akbıyık, 2022; Güleç-Aslan vd., 2022; Karakış, 2023).

Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine ders dışı zamanlarda destek oldukları (Er Nas ve Dilber, 2020; Akbıyık, 2022); araç gereç ve materyal eksiklikleriyle beraber öğretmenlerin bilgi ve uzman desteğine ihtiyaç duyduğu (Sucuoğlu, 2004; Akbulut ve Aküzüm, 2021; Gidlund, 2018; Ali-İsmail, 2022); öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileriyle çalışma noktasında isteksiz olduğu, destek eğitim odalarında ve kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıflarda görev almak istememe gibi davranışlarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer araştırma sonuçlarına alan yazında da rastlamak mümkündür (Çimen Öztürk, 2009; Avcıoğlu, 2011; Denizli, 2015; Deniz, 2018; Deveci ve Aykaç, 2018; Taş ve Aykaç, 2019).

Bu araştırma kapsamında dolaylı olarak araştırmaya dahil edilen özel gereksinimli öğrencilerden %90 görme yetersizliği olan ve işitme yetersizliği yaşayan öğrencilerin öğretmenleriyle görüşülmüştür. Öğretmenler işaret dilini bilmedikleri, özellikle görme yetersizliğinde materyallerin olmadığı ve öğretmenlerin öğrencilere nasıl eğitim vereceklerini bilmedikleri gerekçesiyle öğrencilere faydalı olamadıklarını hissetmekte ve bu sebeple destek eğitim odalarında görev almak istemediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi görmekte olan özel gereksinimli öğrencilerle çalışma noktasında isteksiz oluşu sınıfların kalabalık, müfredatın yoğun ve zamanın yetersiz olmasının yanında özellikle ağır düzeyde görme ve işitme yetersizliği yaşayan öğrencilerin eğitiminde gereken eğitimleri almadıkları için bu tarz yetersizlik grubuyla çalışma konusunda zorlandıklarından bahsedilebilir. Bahsedilen durumlarla ilgili öğretmenlerin yetersizlik ve çaresizlik hissettiğine dair araştırma mevcuttur (Akbiyık; 2022). Ayrıca tüm bu sonuçlara paralel olarak alan yazın incelendiğinde normal gelişim gösteren diğer öğrencilerin kaynaştırma eğitimi alan öğrenciye karşı önyargılı olmaları ve gösterilen ilgiyi kıskandıkları sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Ali-İsmail, 2022).

Özel gereksinimli öğrencilerin sınıf içerisinde davranış ve uyum problemleri yaşaması sebebiyle dersin işleyişini bozması sonucuna ulaşan araştırmalar da mevcuttur (Koçyiğit, 2015; Akkaya ve Güçlü, 2018; Çalışoğlu ve Tanışır, 2018; Değirmenci-Kurt ve Tomul, 2020; Güleç Aslan, vd., 2022; Adaloğlu, 2023; Karakış, 2023). Öğretmenlerin öğretimi sınıf içerisinde bireyselleştiremedikleri (Adaloğlu, 2023); ders esnasında kaynaştırma öğrencisine yöneldiğinde diğer öğrencilerin bakışlarının öğrenciye döndüğünü ve tepki aldıklarını; BEP uygulama sürecine dair öğretmenlerin bilgi eksiklerinin olduğu ve bu nedenle yeterli hissetmedikleri araştırmalar bulunmaktadır (Avcıoğlu, 2011; Saraç ve Çolak, 2012; Güzel, 2014; İlik, 2015; Yaylacı ve Aksoy, 2016; Akkaya ve Güçlü, 2018; Fu, vd., 2018; Al-Shammari and Hornby, 2019; Evyapan, 2020; Adaloğlu, 2023). Normal gelişim gösteren akranlarının bulunduğu sınıfta öğretmen özel gereksinimli bireyle ilgilendiğinde, basit sorular sorduğunda veya kolay görevler verdiğinde öğrenciler o öğrencinin kayırıldığını düşünerek öğretmene ve özel gereksinimli bireye karşı tepkisel yaklaşabilmektedir.

Alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin seviyesine inemediği (Adaloğlu, 2023); ailelerin bu süreçte öğrenciye yeterli desteği sunamadığı

(Demir ve Açar, 2011; İlik, 2015; Esmer, vd., 2017; Akkaya ve Güçlü, 2018; Almoghryrah, 2021; Adalıoğlu, 2023); materyal eksikliği yaşama veya var olan materyallerin öğrenciye uygun olmaması (Koçyiğit, 2015; Akkaya ve Güçlü, 2018; Fu, vd., 2018; Güleç-Aslan, vd., 2022; Kozikoğlu ve Albayrak, 2022; Adalıoğlu, 2023; Karakış, 2023); BEP geliştirme birimi üyeleri arasında iş birliğinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Yener, 2019).

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP uygulama aşamasında karşılaştığı sorunların çözümüne dair uygulama mevzuatına ilişkin ve okuldaki uygulama bağlamında önerilerde bulunmuşlardır. Uygulama mevzuatına ilişkin; destek eğitim odaları açılmalı, BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli, denetim yapılmalı, ekstra zaman ayrılmalı, ücret politikası revize edilmeli, öğrencinin ilerleyişine göre BEP hazırlanmalı, yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması yapılmalı, ağır düzeydeki öğrenciler kaynaştırma eğitimi almamalı ve destek eğitim yönetmeliği düzenlenmeli önerilerinde bulundukları sonucuna ulaşılmıştır. Okuldaki uygulama bağlamında ise sınıf mevcudu azaltılmalı, iş birliği artırılmalı, öğretmen hassasiyeti artırılmalı, kaynaştırma öğrencisine uygun kitap/materyal gönderilmeli, akran farkındalığı artırılmalı, kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi sağlanmalı, okulun fiziki şartları iyileştirilmeli gibi çözüm önerilerinde bulundukları sonucuna erişilmiştir.

Adalıoğlu (2023) araştırmasında çözüm önerisi olarak materyal desteği sağlanması, etkinlik örneklerinin hazırlanarak öğretmenlere ulaştırılması, sınıf mevcutlarının azaltılması, fiziki şartların iyileştirilmesini çözüm önerisi olarak sunarken bazı özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma eğitimine alınması sebebiyle süreci zorlaştırdığı sonuçlarına ulaşmıştır. Okulun fiziki koşullarının yetersiz olduğu ile ilgili alan yazında araştırmalar mevcuttur (Öztürk, 2009; Güner, 2010; Yılmaz, 2013; Güzel, 2014; Batmaz ve Çermik, 2019; Aras, 2023). Bu çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde materyal desteğinin sağlanması, sınıf mevcutlarının azaltılması, fiziki şartların iyileştirilmesi çözümlerine ilişkin birçok araştırma sonuçları ile bu araştırma sonuçlarının paralel olduğu görülmektedir (Demir ve Açar, 2011; İlik, 2015; Koçyiğit, 2015; Gün Şahin ve Gürbüz, 2016; Yaylacı ve Aksoy, 2016; Esmer, vd., 2017; Akkaya ve Güçlü, 2018; Çalışoğlu ve Tanışır, 2018; Fu, vd., 2018; Almoghryrah, 2021; Güleç-Aslan, vd., 2022; Kozikoğlu ve Albayrak, 2022; Adalıoğlu, 2023; Karakış, 2023); destek eğitim odalarında özel gereksinimli öğrencilerin

desteklenmesine dair önerilerin olduğu (Kargın, 2004; Lee-Tarver, 2006; Kuyumcu, 2011; Ali-İsmail, 2022); öğretmen tutumunu değiştirmek ve hassasiyetlerini artırmaya yönelik bilgilendirici çalışmaların yapılmasına ilişkin araştırma sonuçları mevcuttur (Avramidis ve Norwich, 2002; Oldfield, 2009; Filiz, 2016; Deniz, 2018; İnceler ve Özder, 2020; Almoghyrah, 2021; Ali-İsmail,2022).

Alan yazın incelendiğinde hizmet içi eğitimlerin verilmesine dair araştırma sonuçları mevcuttur (Babaoğlu ve Yılmaz, 2010; Demir ve Açar, 2011; Camadan, 2012; Güzel, 2014; Bağlama, vd., 2019; Hott, vd., 2021; Yücetürk, 2022; Adalıoğlu, 2023). Bipath vd., (2021) öğretmenlerin sürekli dönemsel olarak eğitim almalarının elzem olduğunu; Camadan (2012) ise hizmet içi eğitim almış olan öğretmenlerin almayan öğretmenlere kıyasla daha yeterli olduklarını tespit etmiştir.

Ağır düzeydeki öğrencilerin kaynaştırma eğitimine almak yerine bazı kolay derslerde yarı zamanlı olarak kaynaştırma eğitimi alabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Adalıoğlu (2023) araştırmasında bazı özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma eğitimine uygun olmadığı ve öğretmenlerin BEP ve kaynaştırma eğitime yönelik görüşlerinin olumsuz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öztürk ve Akdal'ın (2022) çalışmasında, bazı öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminin tamamen kaldırılması gerektiğini savundukları belirtilmektedir. İlik (2015) ise öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin özel eğitim okullarında destek eğitim almaları gerektiğini düşündüklerini ortaya koymuştur.

Demir ve Açar'ın (2011) çalışmasında ise öğretmenlerin, kaynaştırma kapsamındaki öğrencilerin benzer özelliklere sahip öğrencilerle birlikte eğitim görmelerini önerdikleri belirtilmektedir. Benzer sonuçlara bu çalışmada da ulaşılmış olup görüşme yapılan bazı okul yöneticisi ve öğretmenlerde kaynaştırma eğitime dair olumsuz görüşte olduklarını, özel gereksinimli öğrencilerin ayrı sınıflarda eğitim almaları gerektiğini, bazı dersleri normal gelişim gösteren akranlarıyla alabileceklerini ifade etmişlerdir. Ancak, öğretmenlerin bu isteğinin gerçekleşmesi, özel gereksinimli öğrencilerin akranlarıyla bir araya gelerek kaynaştırma eğitiminden faydalanmalarını engelleyebilir.

Alan yazın incelendiğinde denetim yapılmasına dair öneriler mevcuttur (Ali-İsmail, 2022; Shao vd., 2022; Adalıoğlu, 2023; Aras, 2023). Bu araştırma sonucunda rehber öğretmen/psikolojik danışman ve okul yöneticilerinin süreç içerisinde yapmış oldukları uygulamaları işleyebileceği bir sistem oluşturulabileceği ve böylece düzenli bir takip

sisteminin olabileceği önerisinde bulunmuşlardır. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar kendilerinin yapmış oldukları çalışmaları e-rehberlik sistemine işlediklerini benzer bir sistemin oluşturulabileceğini belirtmişlerdir.

Alan yazın incelendiğinde materyal yetersizliğinin giderilmesi gerektiğine yönelik (Kargın, 2003; Bilen, 2007; Ali-İsmail, 2022); öğretmenlere destek olma ve iş birliği önerisinde bulunan araştırmalar mevcuttur (İlik, 2015; Shao vd., 2022; Adalıoğlu, 2023; Almoghyrah, 2023). Yapılan araştırmalarda okul idaresinin olumlu tutumu ve desteğinin kaynaştırma başarısını artırdığını ortaya koymaktadır (Praisner, 2000; Hastings ve Oakford, 2010). Öğretmenin mesleki doyumunu artırmaya yönelik öğretmenlerin maaşlarının artırılmasına dair öneriler mevcuttur (Ali-İsmail, 2022). Bu araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Görüşme yapılan BEP geliştirme birimi üyeleri öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri ile çalışma isteklerinin artırılması için ek dersin artırılması, hizmet puanının verilmesi gibi önerilerde bulundukları görülmektedir. Ayrıca ek ders yönetmeliğinin değiştirilmesine ilişkin ise öğretmenlere haftalık verilen ek dersin üst limiti 30 saattir. Ders saatleri yoğun olan ve destek eğitimde görevli bir öğretmen haftalık belirlenen saati aşması durumunda destek eğitim ücretini alamamaktadır. Bu durumun düzeltilmesi yönünde önerilerde bulunulmuştur. Destek eğitimde öğretmen görevlendirilirken sadece kadrolu/sözleşmeli öğretmen görevlendirilmektedir. Ücretli öğretmen görevlendirilmesi yapılmamaktadır. Bu durumda ise öğretmenin ders saatinin dolu olması veya kadrolu/sözleşmeli öğretmenin bulunmadığı branşlarda destek eğitimde öğretmen görevlendirilmesi yapılamadığı için özel gereksinimli öğrenci destek eğitim odasından faydalanamamaktadır.

Alan yazın incelendiğinde öğrencinin ilerleyişine göre BEP hazırlanmalı önerisi için yapılan araştırmalar incelendiğinde bireyselleştirilmiş eğitim programının bu esnekliğe müsaade etmesi sebebiyle sürecin daha olumlu ilerlediği sonucuna ulaşılmıştır (Çuhadar, 2006; Aras, 2023). Akran farkındalığını artırmaya yönelik ise alan yazın tarandığında normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma öğrencisine yönelik olumsuz bakışlarını önlemek amacıyla öğrencilerin bilgilendirilmesi gerektiği ve öğrencilerin bu duruma hazırlanmasına yönelik öneriler mevcuttur (Ali-İsmail, 2022).

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP'e göre değerlendirme aşamasında karşılaştığı sorunların öğretmen kaynaklı, kaynaştırma öğrencisi kaynaklı, diğer öğrenciler kaynaklı ve veli kaynaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen kaynaklı sorunların;

kaynaştırma öğrencisinin BEP'ine/tanısına uygun olarak değerlendirilmemesi, kaynaştırma öğrencisine ayrı sınav hazırlanmaması, kaynaştırma öğrencisindeki ilerlemeye odaklanılmaması, değerlendirme raporu hazırlanmaması, kaynaştırma öğrencisine ortalama bir not verilmesi ve plansız sınav yapılması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaynaştırma öğrencisi kaynaklı sorunların; kaynaştırma öğrencisinin belirlenen hedefe ulaşamaması, kaynaştırma öğrencisinin sınava girmek istememesi, kaynaştırma öğrencisinin bir soru tipine odaklanması ve kaynaştırma öğrencisinin kolayca alışması gibi olumsuzlukları ifade ettikleri sonuçlarına erişilmiştir. Diğer öğrenciler kaynaklı sorunun ise diğer öğrencilerin tepkisel davranması olduğu; veli kaynaklı sorunun ise velilerin kaynaştırma öğrencisine dair yüksek beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin değerlendirme aşamasında karşılaştığı en temel sorunun yeterli bilgiye sahip olmadığı ve bu nedenle diğer tüm sorunların kaynağı olduğunu söylemek mümkündür (Avcıoğlu, 2011; Saraç ve Çolak, 2012; Şahin ve Uysal, 2013; İlik, 2015; Yaylacı ve Aksoy, 2016; Çalışoğlu ve Tanışır, 2018; Al-Shammari ve Hornby, 2019; Ali-İsmail, 2022; Kozikoğlu ve Albayrak, 2022; Wong ve Rashid, 2022; Adalıoğlu, 2023). Halbuki değerlendirme aşaması sağlıklı yapıldığı takdirde özel gereksinimli öğrenci için hazırlanan BEP'te yer alan hedeflerin ne kadarına ulaşıldığı, eksik ve yanlış öğrenmelerin tespitinin yapıldığı ve bu sayede eğitimin kalitesinin artacağını söylemek mümkündür.

Güven (2009) kaynaştırma eğitime devam eden özel gereksinimli öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ve not verme sürecine dair yapmış olduğu araştırma sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerini değerlendirirken farklı uygulamalar içinde oldukları, öğretmenlerin sınıf ortamında kaynaştırma öğrencisinin gerçek başarı düzeyini belirlerken ve ifade ederken zorluk yaşadıkları ve öğretmenlerin yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadığı, bazı konularda yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin sınıf içersinde yaşadığı bu zorlukların sebebinin normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencinin almış olduğu sınav puanına ilişkin tepkisel davranması olduğu düşünülebilir. Bu araştırma kapsamında görüşme yapılan BEP geliştirme birimi üyeleri öğrencinin notunu sınıf ortamında okuyamadıklarını ve özel gereksinimli öğrencinin sınavını ayrı bir ortamda yaptıklarını belirtmişlerdir.

Duran-Düşünür (2018) ilkokullarda kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerini araştırdığı çalışmasında öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerini değerlendirme aşamasında öğretmenlerin bir kısmı değerlendirmeyi öğrencinin seviyesine göre yaptığını belirtirken bir kısmı ise öğrencinin seviyesini göz önünde bulundurarak sene başında hazırladıkları BEP doğrultusunda yaptıklarını belirtmişlerdir.

Bu araştırmanın sonuçları arasında öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenci için hazırlanan BEP'e uygun ayrı sınav yapmadığı diğer öğrencilere yapılan sınavın uygulandığı veya ayrı sınav yapıldığı taktirde öğrenciye veya ailesine bunu önceden bildirmeyip plansız bir şekilde sınav yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin zaman yetersizliği veya müfredat yoğunluğu gibi çeşitli sebeplerle kaynaştırma öğrencisindeki ilerlemeye odaklanamadığı, ortalama bir not verildiği ve BEP sene sonu değerlendirme raporunu hazırlayıp idareye teslim etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Kaynaştırma öğrencilerinin ise değerlendirme sürecinde sınava girmek istememesi ya da tek bir soru tipine alıştığı için farklı tarzda bir soru sorulduğunda çözmeme eğiliminde olduğu ifade edilmiştir. Özel gereksinimli öğrencilere öğretmenlerin yeterince zaman ayıramamasından kaynaklı bazen bireyselleştirilmiş eğitim programındaki hedeflere yönelik not verdikleri veya yazılı sınav sorularını verdikleri tespit edilmiştir. Bu durumdan dolayı özel gereksinimli öğrencilerin öğretmenlere karşı beklentileri olduğu ve kolaylaştıkları söylenebilir.

BEP geliştirme birimi üyelerinin BEP'e göre değerlendirme aşamasında karşılaştığı sorunlara ilişkin süreci yönetmeye ve sınav yapmaya dair önerilerde bulunmuşlardır. Süreci yönetmeye ilişkin; denetim yapılmalı, BEP geliştirme birimi üyelerine eğitim verilmeli, iş birliği yapılmalı, hassasiyeti olan öğretmenler yetiştirilmeli ve öğrenci mevcudu az olan okullara gönderilmeli önerisinde bulunmuşlardır. Sınav yapmaya ilişkin; kaynaştırma öğrencilerine birebir sınav yapılmalı, değerlendirme raporu hazırlanmalı, özel gereksinimli öğrenciler çok yönlü değerlendirilmeli ve öğrencinin tanısına uygun sınav hazırlanmalı gibi çözüm önerilerinde bulundukları sonucuna erişilmiştir.

Battal (2007) öğretmenlerin kaynaştırma eğitime ilişkin yeterliliklerini belirlemeyi amaçladığı araştırmasında öğretmenlerin bilgi eksikliklerinin giderilebilmesi için kaynaştırma eğitime ilişkin tanılama, ilke, uygulama ve

değerlendirme aşamalarına dair hizmet içi eğitim verilmesi ve lisans dönemindeki öğretmen adaylarına yönelik kaynaştırma eğitimi konusunda teorik bilgi ve uygulama ortamları sağlanması yönünde önerilerde bulunmuştur. Vural (2008) kaynaştırma eğitimiyle ilgili yaptığı çalışmasında sınıf öğretmenleriyle görüşmüştür.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında ise öğretmenlerin sınıfların kalabalık olmasından dolayı değerlendirme aşamasında sadece sözlü sınav yaptıkları tespit edilmiştir. Burada çözüm önerisi olarak sınıf mevcudu az olan sınıflara kaynaştırma öğrencilerinin yerleştirilmesi gerektiği yorumunda bulunulmuştur. Bu araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Özel gereksinimli öğrencilere yönelik akranlarının tepkisel yaklaşmaması için öğretmenler sınıf içerisinde sınav yaparken herkese aynı sınav kağıdını verdiklerini sonradan BEP hazırlanmış olan öğrenciyi BEP'ine uygun olarak hazırlamış oldukları sınav sorularıyla birebir sınav yaptıklarını belirtmişlerdir. Yıl sonunda hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programı çıktılarını görebilmek ve öğrencideki ilerleme seyrini ortaya çıkarmak amacıyla öğretmenlerin değerlendirme raporu hazırlaması gerekmektedir. Özel gereksinimli öğrencilerin tek tip soru tarzına alışmamaları adına öğrenciler çok yönlü değerlendirilmelidir. Kaynaştırma öğrencileriyle bir öğretmenin daha fazla ilgilenbilmesi, zaman ayırabilmesi için özel gereksinimli öğrenciler mevcudu az olan sınıf veya okullara yerleştirilmelidir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine dair tutumu değiştirildiği takdirde bu süreci iş yükü olarak görmeyeceği, daha hassas davranacağı ve değerlendirme aşamasında yaşanan problemlere ilişkin çözüm önerilerinin de gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

1. Kaynaştırma eğitiminin sosyal ilişkileri destekleme, duyuşsal durumu destekleme ve eğitsel durumu destekleme gibi olumlu yönleri araştırma sonuçlarına göre vurgulanmıştır. Bu bağlamda BEP planları hazırlanırken bu önemli üç boyut göz önünde bulundurulmalı ve öğrencilerin tanılarına göre bu üç boyut özenle plana yansıtılmalıdır.
2. Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin hem kendilerinden kaynaklı hem de dış kaynaklı olmak üzere birtakım sıkıntılar yaşadıkları ve özellikle zorbalığa maruz kaldıkları belirlenmiştir. Bu bağlamda zorbalığı önlemek

amacıyla öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve velilere yönelik farkındalık çalışmaları okul rehberlik servisi aracılığıyla yapılmalıdır.

3. Okul yöneticisi ve rehber öğretmenlerin BEP geliştirme birimine hem süreci yönetme hem bilgilendirme yapma gibi katkılar sundukları görülmüştür. BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında bu katkıların sürekliliği sağlanmalı ve bu durumun takibi üst yönetim ve birimlerce yapılmalıdır.
4. BEP'in eksik ve güçlü yönlerinin olduğu belirlenmiştir. Özellikle güçlü yönlerinin devamlılığı sağlanmalı, eksik yönlerinin giderilmesi için ise üst yönetim ve birimlerden destek alınmalıdır. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik etkili sınıf ortamlarının tasarlanması, uygun materyallerin sağlanması ve ekstra uzmanlık gerektiren durumlarda Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimlerinden somut destekler alınmalıdır.
5. BEP hazırlama sürecinde yararlanılan kaynakların çeşitliliği artırılmalı ve böylece daha etkili ve işlevsel planlamalar yapılarak BEP'lerden daha fazla verim alınması hedeflenmelidir.
6. Öğretmenlerin BEP geliştirme, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde birtakım çalışmalar yaptıkları bilinmektedir. Bütün bu süreçlerin daha işlevsel ve sorunsuz ilerleyebilmesi için uzman destek ve yardımının sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmenlere en yoğun desteği verecek rehber öğretmen/psikolojik danışman atamalarında norm düzenlemesi yapılmalı veya rehber öğretmen/psikolojik danışmanların bulunduğu okullara kaynaştırma öğrencileri yönlendirilmelidir. Bu sayede süreçte BEP geliştirme, uygulama ve değerlendirme gibi farklı sorumlulukları bulunan öğretmenlerin resmi destek alması sağlanarak BEP planlarının daha işlevsel halde kullanılması ve sürecin eksiksiz yürütülmesi sağlanabilir.
7. BEP'ler hazırlanırken karşılaşılan birtakım sorunlar olduğu görülmüştür. Özellikle birim üyelerinin bilgi düzeylerinin düşük olması, öğretmenlerin BEP'i ekstra iş yükü olarak görmeleri, yeterli iş birliğinin oluşturulmaması gibi sorunlar mevcuttur. Öğretmenler ile ilgili yapılabilecek farklı bir ücretlendirme ile daha fazla motive olmaları sağlanabilir. Bu durumun iş

birliği kurulmasında olumlu etki sağlayabileceği düşünölmektedir. Bunun yanında öğrenci bağlamında yaşanan sıkıntılar dikkate alındığında öğrenci velilerinin sürece ilişkin bilgilendirilmeleri ve velinin çocuğuna, çocuğunun tanısına ilişkin detaylı fikir sahibi olmaları sağlanarak süreci ve yapılacak uygulamaları daha rahat kabul etmesi sağlanmalıdır.

8. BEP’ler uygulanırken BEP geliştirme birimine ve öğrenciye dönük sorunların olduğu araştırma sonuçlarıyla ortaya konmuştur.

Zamanın etkili kullanılması, aileyle koordinasyonun sağlanması ve birim üyelerinin etkili uyumu yakalayabilmesi için periyodik toplantıların yapılması ve BEP’in uygulanabilirliğinin gözden geçirilmesi sağlanmalıdır.

9. BEP’e göre değerlendirme aşamasında karşılaşılan birtakım sorunlar mevcuttur. Kaynaştırma öğrencisine uygun değerlendirme sürecinin işletilmesi, ayrı sınav yapılması ve sürece ilişkin katedilen yolun değerlendirilmesi sağlanmalıdır. Aynı zamanda öğrenci velilerine çocuklarına ilişkin net bilgilendirme yapılarak aşırı beklentiye girmelerinin hem çocuklarını hem de süreci olumsuz etkileyebileceği anlatılmalıdır. Ancak bu durum velinin ve öğrencinin cesaretini olumsuz etkileyecek biçimde değil, aksine gerçekçi ve cesaretlendirici bir dille yapılmalıdır.

10. Öğretmenlerin bazı kaynaştırma eğitimi gören özel gereksinimli öğrencilerle çalışırken yetersizlik hissettikleri için görev almak istemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle kaynaştırma öğrencileri olan veya destek eğitim odasında eğitim verecek öğretmenlere yönelik ekstra eğitimler verilmelidir.

11. BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme aşamasında en temel problemin BEP geliştirme birimi üyelerinden okul yöneticisi, öğretmen ve velilerin çoğunun eğitim almadıkları ve bilgi düzeylerinin istenen düzeyde olmadığıdır. BEP geliştirme biriminde yer alan üyelerin kaynaştırma eğitimi veya bireyselleştirilmiş eğitim programına dair bilgilendirici çalışmalara katılmaları sağlanmalıdır. Özellikle velilerin dâhil olacağı farkındalık programları; öğretmen ve yöneticilerin ise dahil olacağı hizmet içi eğitimler organize edilmelidir. Bu eğitimler yüz yüze, uygulamalı ve uzman kişilerce yürütölmeli böylece etkililiği arttırılmalıdır. Aynı zamanda ileride bu

süreçlerin içinde yer alacak öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitimlerinde özel gereksinimli öğrenciler, kaynaştırma eğitimi ve bireyselleştirilmiş eğitim programları bağlamında teorik ve uygulamalı eğitimler sunulmalı ve gerek destek eğitim odaları gerekse özel eğitim sınıflarında staj uygulamaları ve gözlemler yapmaları sağlanmalıdır.

12. BEP uygulama aşamasında karşılaşılan sorunlar içerisinde kitapların/materyallerin kaynaştırma öğrencisine uygun olmadığı yer almaktadır. Kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türüne göre kitap veya materyaller hazırlanması; BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme sürecini kolaylaştırması açısından materyallerin ve ders kitaplarının MEB tarafından temin edilmesi önerilebilir. Ayrıca BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında sınıf mevcutlarının kalabalık olması sebebiyle sürecin zorlaştığı, öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciye yeteri kadar zaman ayıramadığı ulaşılan sonuçlar arasındadır. Kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu sınıf mevcutlarının azaltılması; böylece sürecin daha etkili ve verimli yürütülmesi sağlanmalıdır.
13. Benzer çalışmalar farklı il ve ilçe merkezlerinde yürütülebilir. Bu çalışma tamamen nitel boyutlu yürütülmüştür. Nicel ve karma desen çalışmalar yürütülerek sonuçlar mukayese edilebilir.
14. Veri toplama sürecinde görüşme tekniği tercih edilen bu araştırmaya alternatif olarak uzun süreli gözlemlerin yapıldığı BEP'in hazırlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinin gözlemlendiği ve veri çeşitliliğinin sağlandığı alternatif araştırmalar yapılarak sonuçlar değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Adalıoğlu, C. (2023). *Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ortaokul öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama yeterlik düzeyleri, yaşadıkları sorunlar ve mevcut programların incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akbıyık, C. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde problem yaşama ve rehberlik ve araştırma merkezlerinden faydalanma durumları* (Yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akçamete, G. ve Kargın, T. (1991). Bireyselleştirilmiş eğitim programı: İşitme engelliler ve okuma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(1), 151-160.
- Akçin, F. N. (2022). Identification of the processes of preparing individualized education programs (IEP) by special education teachers, and of problems encountered therein. *Educational Research and Reviews*, 17(1), 31-45.
- Akkaya, S. ve Güçlü, M. (2018). Okul öncesi eğitim dönemi kaynaştırma eğitimi sürecinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine yönelik çalışmaların incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61), 628-634.
- Akkın, A. (2019). *Öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinde yaşadığı güçlüklerin belirlenmesi ve çözüm önerileri* (Yüksek lisans tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akkoyunoğlu, Ö. (2019). *Müzik öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamada karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi ve kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aküzüm, C. ve Akbulut, E. (2021). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik algıları ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (39), 74-91.
- Ali-İsmail, M. (2022). *Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi: Meta-sentez çalışma* (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Almoghyrah, H. (2021). The challenges of implementing individualised education plans with children with Down syndrome at mainstream schools in Riyadh, Saudi Arabia: Teachers' perspectives. *International Journal of Disability, Development and Education*, 70(3) 291–313.
- Al-Shammari, Z., and Hornby, G. (2019). Special education teachers' knowledge and experience of IEPs in the education of students with special educational needs. *International Journal of Disability, Development and Education*, 67(2), 167–181.
- Apaydın, G., ve Aykut, Ç. (2022). Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama. N. Karasu ve Ç. Aykut (Ed.), *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi* (1. Baskı., ss. 45-68) içinde. Vize Akademik.
- Aras, E. G. (2023). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme ekip üyelerinin program hazırlama sürecine ilişkin deneyimleri: Özel eğitim anaokulu örneği* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aslan, M. (2021). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi toplantılarının ve toplantılara aile katılımının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Avcıoğlu, H. (2011). Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlamaya ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 12(1), 39-53.
- Avcıoğlu, H. (2012). Rehberlik ve araştırma merkez (RAM) müdürlerinin tanılama, yerleştirme-izleme, bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) geliştirme ve kaynaştırma uygulamasında karşılaşılan sorunlara ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 12(3), 2009-2031.
- Avramidis, E., and Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration/inclusion: A review of the literature. *European Journal of Special Needs Education*, 17(2), 129–147.
- Babaoğlu, E. ve Yılmaz, Ş. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 345-354.
- Bağlama, B., Demirok, M. S., ve Akçamete, G. (2019). Special education teachers' attitudes towards developing individualized education programs and challenges

- in this process. *Near East University Online Journal of Education (NEUJE)*, 2(1), 48–58.
- Başaran, İ. E. (1996). *Türkiye Eğitim Sistemi*. Yargıcı Matbaası.
- Bateman, D. F., and Cline, J. C. (2016). *A Teachers Special Guide To Special Education*. ASCD.
- Batmaz, G. ve Çermik, H. (2019). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları öğretimsel düzenlemelerde karşılaştıkları engeller ve aldıkları destekler. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 27-38.
- Battal, İ. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterliliklerinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Batu, E. S. (1998). *Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri* (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Batu, E. S. (2015). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(04), 35-45.
- Batu, S. İftar, G. ve Uzuner, Y. (2004). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 33-50.
- Batu, S. ve Kırcaali-İftar, G. (2011). *Kaynaştırma*. Kök Yayıncılık.
- Baykoç Dönmez, N. (2010). *Öğretmenlik Programları İçin Özel Eğitim*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Bipath, K., Tebekana, J., and Venketsamy, R. (2021). Leadership in implementing inclusive education policy in early childhood education and care playrooms in south Africa. *Education Sciences*, 11(12), 815. <https://doi.org/10.3390/educsci11120815>
- Bogdan, R. C., and Biklen, S. K. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theories and methods*. (5th. Edition). Pearson Education, Inc.
- Burunsuz, E. ve İnce, M. (2020). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin bireyleştirilmiş eğitim programının uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(31), 530-544.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Camadan, F. (2012). Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitime ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 128-138.
- Cavkaytar, A. (2000). Zihin engellilerin eğitim amaçları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 115-121.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri. M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. (Eds.). Siyasal Kitapevi.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. SAGE Publications. <https://fe.unj.ac.id/wp-content/uploads/2019/08/Research-Design-Qualitative-Quantitative-and-Mixed-Methods-Approaches.pdf>
- Creswell, J. W. (2018). *Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches+ A Crash Course In Statistics*. Sage Publications.
- Çalışoğlu, M., ve Tanışır, S. N. (2018). Okullarda kaynaştırma eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 20-45.
- Çankaya, Ö. ve Korkmaz, İ. (2012). İlköğretim I. Kademedeki kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-16.
- Çetinkol-Sarı A. (2019). *Branş öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çıkılı, Y., Gönen, A., Bağcı, Ö. A. ve Kaynar, H. (2020). Özel eğitim alanında görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlama konusunda yaşadıkları güçlükler. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 5121-5148.
- Çitil, M. (2009). *Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar Türkiye’de özel eğitim (1923-2007)* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çuhadar, Y. (2006). *İlköğretim 1- 5. sınıflarda kaynaştırma eğitime tabi olan öğrenciler bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması,*

- izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili olarak sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin görüşlerinin belirlenmesi (Yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Debbağ, M. (2017). Opinions of prospective classroom teachers about their competence for individualized education program (IEP). *Universal Journal of Educational Research*, 5(2), 181-185.
- Değirmenci Kurt, A. ve Tomul, E. (2020). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 144-154.
- Demir, M. K. ve Açar, S. (2011). Kaynaştırma eğitimi konusunda tecrübeli sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 719-732.
- Demirel Ö. (2015). *Öğretim İlke Ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*. Pegem Akademi.
- Demirel, Ö., ve Kaya, Z. (2017). Eğitimle ilgili temel kavramlar. Pegem Atıf İndeksi.
- Deniz, E. (2018). *Kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri: Bir Meta-Sentez çalışması* (Yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Denizli, H. (2015). *Fen Bilimleri dersi öğretmenlerinin ve Fen Bilimleri dersini alan kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamaları sürecine ilişkin görüş ve önerileri* (Yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Denizli, H. ve Uzoğlu, M. (2016). Fen bilimleri dersi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları sürecine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 11(1), 3-37.
- Deveci, Ö. ve Aykaç, N. (2018). Temel eğitimde yaşanan sorunları inceleyen çalışmaların değerlendirilmesi: Bir meta-sentez çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 277-301.
- Diken, İ. H., ve Batu, S. (2010). Kaynaştırmaya giriş (Introduction to Inclusion) İ. H. Diken (Ed.), *İlköğretimde Kaynaştırma* (s. 1-25) içinde. Pegem Akademi.
- Doğan, H. (2019). Program geliştirmede sistem yaklaşımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), 361-385.
- Duran Düşünür, A. (2018). *İlkokullarda kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Er Nas, S., ve Dilber, Y. (2020). Fen bilimleri öğretmenlerinin öğrenme güçlüğü tanımlı kaynaştırma öğrencileri ile yürüttükleri öğretim sürecinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 28(4), 1800-1816. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.4075>
- Eripek, S. (2012). *Zihin Yetersizliği Olan Bireyler ve Eğitimleri*. Pegem Akademi.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Meteksan.
- Esmer, B., Yılmaz, E., Güneş, A.M., Tarım, K. ve Delican, B. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitimine ilişkin deneyimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1601-1618.
- Evyapan, G. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin öz yeterlilik algı düzeyleri ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkındaki görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Felix, M., and Tymeson, G. (2016). Adapted physical education and sport. In J. P. Winnick and D. L. Porretta (Eds.), *Individualized education program* (pp. 79-99). Human Kinetics.
- Filiz T. (2016). *Milli Eğitim dergisinde yayınlanan makalelerde öğretmenlerin mesleki gelişim ve öğrenme-öğretme sürecine ilişkin sorunları ve öneriler (1990-2016)* [Yüksek Lisans Tezi]. Bayburt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fiscus, E. D., and Mandell, C. J. (2002). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi BEP*. (2. Baskı). (G. Akçamete, H. G. Şenel ve E. Tekin, Çev). Anı Yayıncılık.
- Fish, W. W. (2008). The IEP meeting: Perceptions of parents of students who receive special education services. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 53(1), 8-14. <https://doi.org/10.3200/PSFL.53.1.8-14>
- Fu, W. Q., Lu, S., Xiao, F., and Wang, M. (2018). A social-cultural analysis of the IEP practice in special education schools in China. *International Journal of Developmental Disabilities*, 66(1), 54–66. <https://doi.org/10.1080/20473869.2018.1482853>
- Gay, L. R., Mills, G. E., and Airasian, P. W. (2012). *Educational research: Competencies for analysis and applications*. Pearson Education, Inc.
- Giangreco, M. F., Dennis, R. E., Edelman, S. W., and Cloninger, C. J. (1994). Dressing your IEPs for the general education climate analysis of IEP goals and objectives

- for students with multiple disabilities. *Journal for Special Educators*, 15(5), 288-296.
- Gibbs, G. R. (2007). *Analyzing Qualitative Data*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Gidlund, U. (2018). Teachers' attitudes towards including students with emotional and behavioural difficulties in mainstream school: A systematic research synthesis. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 17(2), 45-63.
- Glesne, C. (2020). *Nitel Araştırmaya Giriş*. (A. Ersoy ve P. Yalçınoglu, Çev.). Anı Yayıncılık.
- Güleç-Aslan, Y., Gündoğdu, E. ve Turhan, M. Ş. (2022). *Okul öncesi öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama ve uygulama sürecinde karşılaştıkları güçlükler*. ERPA 22-25 Eylül 2022, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.
- Güleryüz, Ş. O. (2009). *Kaynaştırma eğitimine devam eden engelli öğrencilerin akranları ile ilişkilerinde karşılaştıkları sorunların değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gün Şahin, Z. ve Gürbüz, R. (2016). Kaynaştırma öğrencilerini eğiten ortaokul öğretmenlerinin yeterlikleri üzerine. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 138-160.
- Güner, N. (2010). *Kaynaştırma uygulamaları yapılan sınıflarda çalışan öğretmenlerinin sınıf yönetimi bilgi düzeylerini ile önleyici sınıf yönetimi eğitim programının öğretmenlerin sınıf yönetimlerine etkisinin incelenmesi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürsel, O. ve Vuran, S. (2015). Değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarını geliştirme. İbrahim H. Diken (Ed.), *İlköğretimde kaynaştırma* (s. 193-230) içinde. Pegem.
- Güven, B. ve Sözer, M. A. (2007). Öğretmen adaylarının öğretimin bireyselleştirmesine ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32), 89-99.
- Güven, D. (2009). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamalarına katılan zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar (Beykoz ilçesi örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hastings, R. P., and Oakford, S. (2010). Student teachers' attitudes towards the inclusion of children with special needs. *Educational Psychology*, 23(1), 87-94. <https://doi.org/10.1080/01443410903216700>
- Heward, W. L., Alper-Morgan, S.R. and Konrad M. (2017). *Exceptional Children: An Introduction To Special Education* (11. Edition). Pearson.
- Hott, B. L., Jones, B. A., Randolph, K. M., Kuntz, E., McKenna, J. W., and Brigham, F. J. (2021). Lessons learned from a descriptive review of rural individualized education programs. *The Journal of Special Education*, 55(3), 163–173. <https://doi.org/10.1177/00224669211019584>
- İlik, Ş. Ş. (2015). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı eğitiminin, kaynaştırma öğretmenlerinin bep yeterliliklerine etkisi* (Doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İlik, Ş. Ş. (2017). Examination and evaluation of individualized education programs prepared for intellectual disability students Zihin yetersizliğine sahip olan öğrenciler için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programlarının incelenmesi ve değerlendirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4898-4909.
- İnceler, N. ve Özder, H. (2020). Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumlarının incelenmesi: KKTC örneği. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 21(2), 719-739.
- Kale, M, Sığırtmaç, A. D., Nur, İ. ve Abbak, B. S. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 35-45.
- Kara, Z. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi öğrencilerine yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakış, H. (2023). *Ortaokul öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlilik düzeyleri ile bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama ve uygulama süreçlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(02). <https://doi.org/10.1501/Ozlegt 00000000080>
- Kargın, T. (2007). Eğitsel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(1), 1-13.
- Kargın, T. (2011). Bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlama ve öğretimin bireyselleştirilmesi. İ. H. Diken (Ed.), *Özel Eğitim* (4. baskı) içinde. Pegem Akademi.
- Kargın, T. (2015). Özel gereksinimli öğrencilerin yerleştirilmesi ve BEP. A. Gönül Akçamete (Ed.), *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim* (s. 77-109). Kök.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Özel eğitimde kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim*, 16(86), 45-50.
- Kirk, J., and Miller, M. L. (1986). *Reliability and validity in qualitative research*. Sage Publications.
- Kirk, S., Gallagher, J. J., Coleman, M. R., and Anastasiow, N. (2009). *Educating Exceptional Children* (12. baskı). USA: Houghtn Mifflin Harcourt Publishing Company.
- Koca, K. (2022). *İlköğretim öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama yeterlilikleri ve uygulama sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koçyiğit, S. (2015). Ana sınıflarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen-rehber öğretmen ve ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 391-415.
- Korkmaz, İ. (2021). Eğitim Programı: Tasarımı ve Geliştirilmesi. A. Doğanay (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri* (13. Baskı, s. 3-38) içinde. Pegem Akademi.
- Kozikoğlu, I., ve Albayrak, E. N. (2022). Teachers' attitudes and the challenges they experience concerning individualized education program (IEP): A mixed method study. *Participatory Educational Research (PER)*, 9(1), 98-115.
- Kuru Habiboğlu, N. (2018). *İlkokullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimine ilişkin*

- görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kuyumcu, Z. (2011). *BEP geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lee-Tarver, A. (2006). Are individualized education plans a good thing? A survey of teacher's perceptions of the utility of IEPs in regular education settings. *Journal of Instructional Psychology*, 33(4), 263-272.
- Lincoln, Y. S., and Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
- Lytle, R., and Bordin, J. (2001). Enhancing the IEP team, strategies for parents and professionals, *Teaching Exceptional Children*, 33(5), 40-44.
- MacLeod, K., Causton, J. N., Radcl, M. ve Radcl, P. (2017). Rethinking the individualized education plan process: Voices from the other side of the table. *Disability ve Society*, 32(3), 381-400. <https://doi.org/10.1080/09687599.2017.1294048>
- Menlove, R. R., Hudson, P. J. ve Suter, D. (2001). A field of IEP dreams increasing general education teacher participation in the IEP development process. *Teaching Exceptional Children*, 33(5), 28-33.
- Miles, M. B., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1997). *Özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname* [Special education law]. http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111011_ozel_egitim_kanun_hukmunda_kararname
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). *Çocuk gelişimi ve eğitimi kaynaştırma eğitimi*. MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2014). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı yol haritası*. MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2014). *Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği*. MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). *Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim* [National education statistics: Formal education]. <https://sgb.meb.gov.tr/>

- Nartgün, Ş. (2007). Özel eğitim öğrencilerinin istihdam beklentileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 141-158.
- Neuman, L. W. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). Pearson Education Limited.
- O'Connor, U. (2008). Meeting in the middle? A study of parent-professional partnerships. *European Journal of Special Needs Education*, 23(3), 253-268.
- Oldfield, J. L. R. (2009). *Attitudes towards an inclusion classroom: A qualitative meta synthesis study from 1997-2007* (Doctoral thesis). University of Phoenix, Arizona. ProQuest Dissertations and Theses Global. UMI Number: 3405150.
- Özan, S. (2019). *Sınıf öğretmenleri ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı sürecine ilişkin deneyimleri* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2015). *Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları kılavuz kitapçığı*. <http://orgm.meb.gov.tr/www/kaynastirma-yoluyla-egitim-uygulamaları-kilavuzkitapçigi-yayimlandi/icerik/561>
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2017). *Geçici Koruma Statüsündeki Bireylere Yönelik Özel Eğitim Hizmetleri Kılavuz Kitabı*. N. Karasu., E. Göv. ve T. (Ed.). Pratik Tanıtım.
- Özokçu, O. (2014). *Kaynaştırma Uygulamaları*. Maya Akademi Yayıncılık.
- Öztürk C. Ç. (2009). *Zihinsel engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, C. Ç., ve Eratay, E. (2010). Eğitim uygulama okuluna devam eden zihin engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 145-159.
- Öztürk, Ç. C. (2009). *Eğitim uygulama okuluna devam eden zihinsel engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında*

- görüşlerinin belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyürek, M. (2010). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Temelleri ve Geliştirilmesi*. (7. Baskı). Kök Yayıncılık.
- Pektaş, H. (2008). *Özel eğitim programlarından ve farklı programlardan mezun öğretmenlerin bep kullanma durumlarının saptanması* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Praisner, C. L. (2000). *Attitudes of elementary school principals toward the inclusion of students with disabilities in general education classes* (Doctoral dissertation). Lehigh University.
- Pretti-Frontczak, K., and Bricker, D. (2000). Enhancing the quality of individualized education plan (IEP) goals and objectives. *Journal of Early Intervention*, 23(2), 92-105.
- Rubin, H. J., and Rubin, I. S. (2005). *Qualitative interviewing: The art of hearing data* (2nd ed.). Sage.
- Saban, A., ve Ersoy, A. (2016). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Anı Yayıncılık.
- Saldana, J. (2015). *The coding manual for qualitative researchers*. Sage.
- Sanır, H. (2009). *Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saraç, T. ve Çolak, A. (2012). Kaynaştırma uygulamaları sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 13-28.
- Sarı, H. (2003). *Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimleriyle ilgili çağdaş öneriler* (2. basım). Pegem Akademi.
- Sarı, H., ve İlik, Ş. Ş. (2014). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı*. Eğiten Kitap.
- Sarı, H., ve Pürsün, T. (2019). Kaynaştırma sınıflarında akran zorbalığının öğretmen ve öğrenci görüşleri açısından incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44), 2148-9424.
- Shao, L. Y., Zhou, X. L., Huang, X., and Deng, J. Y. (2022). Investigation and research on the current situation of IEP formulation and implementation in Guangxi special education schools. *Adult and Higher Education*, 4, 114–126.

- Söğüt, D. A. ve Deniz, S. (2018). Sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlamada karşılaştıkları güçlükler ve kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 423-443.
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları: Yayınlar, araştırmalar (1980 2005). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 15-23.
- Sucuoğlu, B. (2006). *Etkili kaynaştırma uygulamaları*. Ekinoks Yayıncılık.
- Sucuoğlu, B., ve Kargın, T. (2014). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları*. Kök Yayıncılık.
- Sütçü, Z. (2007). *Yasal düzenlemeler açısından rehber öğretmenlerin/psikolojik danışmanların özel eğitimle ilgili görevlerini okullarda uygulamaya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, A. (2020). *Özel eğitim meslek okulu matbaa teknolojisi alanındaki öğrenciler için hazırlanan bireysel eğitim planlarının etkililiğinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, M. ve Uysal, İ. (2013). Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 2(2), 190-207.
- Taş, S., ve Aykaç, N. (2019). Türkiye’de ortaöğretim sisteminin sorunları ve değerlendirilmesi: Bir meta sentez çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi-Journal of Educational Sciences Research*, 10(1), 22-41.
- Taylor, S. J., Bogdan, R., and DeVault, M. (2015). *Introduction to qualitative research methods: A guidebook and resource*. John Wiley and Sons.
- Tike, L. (2007). *Sınıf öğretmenleri, rehber öğretmenler ve RAM çalışanlarının bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlama sürecine ilişkin tutumları ve karşılaşılabilecekleri güçlüklerin belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Timothy, S. ve Agbenyega, J. S. (2019). Insider perspectives on catalysing the development and use of individualised education plans. *International Journal of Inclusive Education*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1642401>

- Toprak, Ö. F. (2018). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama sürecine ilişkin ekip üyelerinin deneyimleri: bir ortaokul örneği* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Turhan, C. (2007). *Kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim okuluna devam eden normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Turnbull, A., Turnbull, R., Shank, M., Smith, S., and Leal, D. (2002). *Exceptional lives: Special education in today's schools* (3rd ed.). Merrill.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). *İstatistik bülteni*. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://data.tuik.gov.tr>
- Uşun, S. (2012). *Eğitimde program değerlendirme süreçler, yaklaşımlar ve modeller*. Anı Yayıncılık.
- Varış, F. (1988). *Eğitimde program geliştirme: Teori ve teknikler*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Vural, S. ve Yücesoy, Ş. (2003). Türkiye’de özel gereksinimli bireylere yönelik hizmetlerin yasal yapılanmasında Avrupa Birliğine uyum çabalarının yansımaları, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 141-157.
- Vuran, S. (2006). Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi. O. Gürsel (Ed.), *Bireyselleştirilmiş eğitim programları* (s. 1-12) içinde. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Vuran, S. (2014). *Özel eğitim*. Maya Akademi.
- Wong, M. T., and Rashid, S. M. M. (2022). Challenges of special education teachers in implementation individual education plan (IEP) for students with learning disabilities (LD). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 12(11), 113 – 128.
- Yaman, A. (2017). *Kaynaştırma modeli ile eğitilen öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yaylacı, Z. ve Aksoy, B. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlilikleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(6), 19-40.

- Yazıcıoğlu, T. (2019). Rehberlik öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) biriminin işleyişine ilişkin görüşleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(5), 223-234.
- Yener, Ç. (2019). *Kaynaştırma öğrencileri ile çalışma yapan uzmanlar arasındaki bep sürecindeki iş birliğinin uzman ve aile görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıkılmış, A. (2013). Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının (BEP) hazırlanması. S. Vuran (Ed.) *Özel eğitim* (1. Baskı, s. 112-128) içinde. Maya Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2024). *Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden okul öncesi dönem özel gereksinimli öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) geliştirme sürecinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, E. ve Batu, E. S. (2016). Farklı branştan ilköğretim öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 247-268.
- Yılmaz, M. F. (2013). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının (BEP) uygulanmasında ilköğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin karşılaştıkları engellerin incelenmesi (Gaziantep ili merkez ilçeleri örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- York, J., and Tundidor, M. (1995). Issues raised in the name of inclusion: Perspectives of educators, parents, and students. *Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps*, 20(1), 31-44.
- Yorulmaz (2015). *Kaynaştırma eğitimi veren ilköğretim ve ortaokul öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde karşılaştığı problemler Batman il örneği* (Yüksek lisans tezi). Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yücedürk, A. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) yeterlikleri ile tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yükseköğretim Kurulu. (2023). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi*. <https://istatistik.yok.gov.tr>

Zeybek, Ö. (2015). *İlköğretim okullarındaki ingilizce öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Zirkel, P. A. (2016). Parental participation: The paramount procedural requirement under the IDEA. *Connecticut Interest Law Journal*, 15(1), 1-36.

EKLER

Ek 1 Demografik Bilgi Formu (Öğretmen-Yönetici)

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

(Öğretmenler ve Yöneticiler)

Görüşme

Tarihi:

Görüşme Yeri:

1- Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2- Branşınız:

3- Öğretmenlikteki hizmet yılınız:

4-Yaşınız:

5- Mezun olduğunuz;

· Üniversite:.....

· Fakülte:.....

· Bölüm:.....

6- Çalıştığınız kademe.....

7- Okulunuzdaki ortalama sınıf mevcutları:.....

8- BEP hazırlama ve uygulama süreçleri ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitime katıldınız mı?

() Evet () Hayır

Eğer yanıtınız evet ise;

Konu Süre Yıl

·

·

Ek 2 Demografik Bilgi Formu (Veli)

AİLE DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Görüşme

Tarihi:

Görüşme Yeri:

Görüşülen Kişi:

Annenin

Yaşı :

Eğitim Durumu :

Mesleği :

Babanın

Yaşı :

Eğitim Durumu :

Mesleği :

Kardeşlerin

Sayısı :

Yaşları :

Cinsiyetleri: () Erkek () Kadın

Eğitim Durumları:

Herhangi bir engelleri olup olmadığı:

Ailenin sosyo- ekonomik durumu:

Asgari ücretin altında ()

Asgari ücret ()

Asgari ücretin üstünde ()

Anne babanın medeni durumu:

Birlikte ()

Ayrı yaşıyor ()

Boşanmış ()

Evde yaşayan diğer aile bireyleri hakkında bilgi

Ek 3 Yarı Yapılandırılmış Görüşmede Kullanılan Sorular (Öğretmen)

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME SORULARI

1. Kaynaştırma eğitiminin olumlu yönleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
2. Kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
3. BEP Geliştirme Birimi'nde yer almadan önce BEP hazırlamaya ilişkin daha önce eğitim aldıysanız bu eğitimlerden nasıl faydalandınız?
4. BEP hazırlamaya ilişkin bilgi düzeyinize ilişkin görüşleriniz nelerdir?
5. BEP hazırlarken yararlanılması gereken kaynaklara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
6. BEP'in sistemsel olarak eksik yönleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
7. BEP'in sistemsel olarak güçlü yönleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
8. BEP geliştirme sürecinde yaptığınız çalışmalara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
9. BEP uygulama sürecinde yaptığınız çalışmalara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
10. BEP değerlendirme sürecinde yaptığınız çalışmalara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
11. BEP geliştirme sürecinde yaşadığınız sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
12. BEP geliştirme sürecinde yaşadığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
13. BEP'in uygulanma sürecinde yaşadığınız sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
14. BEP'in uygulanma sürecinde yaşadığınız sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?
15. BEP'in değerlendirme sürecinde yaşadığınız sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
16. BEP'in değerlendirme sürecinde yaşadığınız sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?
17. Eklemek istediğiniz görüş veya önerileriniz nelerdir?

Ek 4 Yarı yapılandırılmış görüşmede kullanılan sorular (Okul Yöneticisi)

OKUL YÖNETİCİSİ GÖRÜŞME SORULARI

1. Okulunuzda eğitim gören kaç tane kaynaştırma öğrencisi bulunmaktadır?
2. Kaynaştırma eğitiminin olumlu yönleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
3. Kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
4. BEP Geliştirme Birimi'nde yer almadan önce BEP hazırlamaya ilişkin daha önce eğitim aldıysanız bu eğitimlerden nasıl faydalandınız?
5. BEP hazırlamaya ilişkin bilgi düzeyinize ilişkin görüşleriniz nelerdir?
6. BEP geliştirme biriminde sürecin işleyişine yönelik ne tür katkılar sunuyorsunuz?
7. Öğretmenlerin BEP'leri hazırlarken karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
8. Öğretmenlerin BEP'leri hazırlarken karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin görüşleriniz nelerdir?
9. Öğretmenlerin BEP'leri uygularken karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
10. Öğretmenlerin BEP'leri uygularken karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin görüşleriniz nelerdir?
11. Öğretmenlerin BEP'leri değerlendirirken karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
12. Öğretmenlerin BEP'leri değerlendirirken karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin görüşleriniz nelerdir?
13. BEP hazırlanma sürecinde idareci olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
14. BEP hazırlanma sürecinde idareci olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
15. BEP uygulanma sürecinde idareci olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
16. BEP uygulanma sürecinde idareci olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
17. BEP değerlendirme sürecinde idareci olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
18. BEP değerlendirme sürecinde idareci olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
19. Eklemek istediğiniz görüş veya önerileriniz nelerdir?

Ek 5 Yarı Yapılandırılmış Görüşmede Kullanılan Sorular (PDR)

REHBER ÖĞRETMEN/PSİKOLOJİK DANIŞMAN GÖRÜŞME SORULARI

1. Okulunuzda eğitim gören kaç tane kaynaştırma öğrencisi bulunmaktadır?
2. Kaynaştırma eğitiminin olumlu yönleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
3. Kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
4. BEP Geliştirme Birimi'nde yer almadan önce BEP hazırlamaya ilişkin almış olduğunuz eğitimlerden nasıl faydalandınız?
5. BEP hazırlamaya dair bilgi düzeyinize ilişkin görüşleriniz nelerdir?
6. BEP geliştirme biriminde sürecin işleyişine yönelik ne tür katkılar sunuyorsunuz?
7. Öğretmenlerin BEP'leri hazırlarken karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
8. Öğretmenlerin BEP'leri hazırlarken karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin görüşleriniz nelerdir?
9. Öğretmenlerin BEP'leri uygularken karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
10. Öğretmenlerin BEP'leri uygularken karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin görüşleriniz nelerdir?
11. Öğretmenlerin BEP'leri değerlendirirken karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
12. Öğretmenlerin BEP'leri değerlendirirken karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin görüşleriniz nelerdir?
13. BEP hazırlanma sürecinde Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
14. BEP hazırlanma sürecinde Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
15. BEP uygulanma sürecinde Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
16. BEP uygulanma sürecinde Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
17. BEP değerlendirme sürecinde Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
18. BEP değerlendirme sürecinde Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen olarak BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sıkıntılara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
19. Eklemek istediğiniz görüş veya önerileriniz nelerdir?

Ek 6 Yarı Yapılandırılmış Görüşmede Kullanılan Sorular (Veli)

AİLE GÖRÜŞME SORULARI

1. Çocuğunuzun eğitimi ile ilgili nasıl bir süreç izlendiğine dair görüşleriniz nelerdir?
2. Kaynaştırma eğitiminin olumlu yönleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
3. Kaynaştırma eğitiminin olumsuz yönleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
4. BEP toplantılarında size verilen sorumluluklar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
5. BEP geliştirme birimi üyeleriyle kurmuş olduğunuz iletişimin sürecin işleyişine yönelik olumlu katkıları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
6. BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sorunlar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
7. BEP hazırlama aşamasında BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
8. BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sorunlar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
9. BEP uygulama aşamasında BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
10. BEP değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sorunlar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
11. BEP değerlendirme aşamasında BEP geliştirme birimi üyeleriyle yaşadığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
12. Eklemek istediğiniz görüş veya önerileriniz nelerdir?

Ek 7 Gönüllü Katılım Formu

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Değerli Katılımcı,

“Bireyselleştirilmiş Eğitim Programına İlişkin BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı yüksek lisans çalışması için görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle size verilecek “Katılımcı Demografik Veri Formu” ve “Aile Bilgi Formunu” içtenlikle doldurmanız ve görüşme sorularına cevap vermeniz beklenmektedir. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmada görüşmelerimiz sırasında ses kaydı alınacaktır ve elde edilen veriler yalnızca araştırma amacı ile kullanılacaktır. Kişisel bilgileriniz ise gizli tutulacaktır. Katılım ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Lütfen araştırmaya katılmak konusundaki tercihinize göre aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz ve ilgili alanlara adınız ve soyadınızla birlikte imzanızı atmayı unutmayınız.

I. Bu araştırmada yer almayı

kabul ediyorum ☐

kabul etmiyorum ☐

II. Çalışmayı istediğim zaman yarıda kesip bırakabileceğimi biliyorum ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı olarak kullanılmasını

kabul ediyorum ☐

kabul etmiyorum ☐

Ad ve Soyad:

İmza:

Araştırmayla ilgili sorularınızı aşağıdaki e-posta adresini kullanarak yöneltebilirsiniz.

Saygılarımla,

Araştırmacı: Melike DAĞDÖGEN

Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Eğitim Programları ve Öğretimi

İZİN BELGELERİ

Ek 8 Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 22.12.2022-13201

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

Oturum Tarihi
22.12.2022

Oturum Saati
10:00

Oturum Sayısı
2022/27

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu 22.12.2022 tarihinde saat 10:00'da Kurul Başkanı Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ başkanlığında, aşağıda imzaları bulunan kurul üyelerinin katılımlarıyla toplanarak gündemdeki konuları görüşmüş ve aşağıdaki kararları almıştır.

Karar 8: Üniversitemiz Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN'ın sorumlu araştırmacı olduğu ve yüksek lisans öğrencisi Melike DAĞDÖĞEN'e ait, "**BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi**" başlıklı çalışma etik Kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliğiyle karar verilmiştir.

Kurul Üyeleri:

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU

Prof. Dr. Süleyman İLHAN

Prof. Dr. Kenan PEKER

Prof. Dr. İrfan EMRE

Prof. Dr. Taner YILDIRIM

Prof. Dr. Rıfat BİLGİN

Doç. Dr. Haki PEŞMAN

Doç. Dr. Yunus Emre KARAKAYA

Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN

Doç. Dr. Serkan BİÇER

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU

Prof. Dr. Süleyman İLHAN

Prof. Dr. Kenan PEKER

Prof. Dr. Taner YILDIRIM

Prof. Dr. Rıfat BİLGİN

Prof. Dr. İrfan EMRE

Doç. Dr. Haki PEŞMAN

Doç. Dr. Yunus Emre KARAKAYA

Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN

Doç. Dr. Serkan BİÇER

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 9 Araştırma İzin Formu

T.C.
BİNGÖL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-48605746-44-75556847
Konu : Anket Çalışması

04.05.2023

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 20/01/2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı (2020/2) Genelgesi.
b) Bingöl Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 19/09/2022 tarihli ve E-48605746-44-58165161 sayılı Valilik Onayı.
c) Fırat Üniversitesi Rektörlüğü, Genel Sekreterliğinin 16.03.2023 tarihli ve E-80802877- 044-304760 sayılı yazısı.

Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsünün, Danışmanlığını Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN'ın yürüttüğü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim yüksek lisans programı öğrencisi Melike DAĞDÖĞEN'in "**BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi**" konulu anket çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı resmi İlkokul, Ortaokul ve Liselerde idarecilere, rehber öğretmenlere, sınıf rehber öğretmenlerine ve velilere yönelik olarak uygulanması ilgi (c) yazı ile talep edilmiş olup, söz konusu tez çalışmasının ilgi (b) Valilik Onayı ile görevlendirilen Müdürlüğümüz "Araştırma Değerlendirme Komisyonu"na incelenmiş ve yapılan inceleme sonucunda ilgi (a) Genelge esaslarına aykırı olmadığı ekte sunulan Araştırma Değerlendirme Formu ile tespit edilmiştir.

Buna göre; bir nüshası ekte sunulmuş olan tez çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı resmi İlkokul, Ortaokul ve Liselerde idarecilere, rehber öğretmenlere, sınıf rehber öğretmenlerine ve velilere yönelik olarak uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Mehmet ARSLAN
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:
1-Yazı ve Anket Formları (1 Tomar)
2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

OLUR

Kadri ENGİN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Adres : Karşıyaka Mah.Hikmet Tekin Blv.No:2/1-BİNGÖL

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (426) 219 13 32
E-Posta: bingolmem@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Mutalip BALUKEN

Unvan : Memur

İnternet Adresi: <http://bingol.meb.gov.tr>

Faks:4262191399

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3106-759f-3fd0-9d8e-1c0f kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
BİNGÖL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-48605746-44-75633772
Konu : Anket Çalışması

05/05/2023

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi** a) Fırat Üniversitesi Rektörlüğü, Genel Sekreterliğinin 16.03.2023 tarihli ve E-80802877- 044-304760 sayılı yazısı.
b) Bingöl Valiliği, İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 04/05/2023 tarihli ve E-48605746-44-75556847 sayılı Valilik Onayı.

Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsünün, Danışmanlığını Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN'ın yürüttüğü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim yüksek lisans programı öğrencisi Melike DAĞDÖĞEN'in "BEP Geliştirme Birimi Üyelerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi" konulu anket çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı resmi İlkokul, Ortaokul ve Liselerde idarecilere, rehber öğretmenlere, sınıf rehber öğretmenlerine ve velilere yönelik olarak uygulanması ilgi (b) Valilik Onayı ile uygun görülmüş olup; söz konusu Onay ile İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından mühürlenmiş uygulanacak anket formlarının birer örneği ilişikte gönderilmiştir.

Bilimsel veri toplamak amacıyla ekte gönderilen anket çalışmasının tamamlanmasından itibaren en geç 30 gün içerisinde, CD'ye kayıtlı olarak bir örneğinin ilişikte gönderilen (Ek-1) form ile birlikte Valiliğimize (İl Millî Eğitim Müdürlüğüne) gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Engin TOK
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK:

- 1-Valilik Onayı (1 Sayfa)
- 2-Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
- 3-Anket Formu (1 Tomar)
- 4-Taahhütname Tutanağı (1 Sayfa)

DAĞITIM:

- Fırat Üniversitesi Rektörlüğüne
(Genel Sekreterlik)
- 7 İlçe Kaymakamlığına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)
- Merkez ve Merkeze Bağlı İlkokul, Ortaokul ve Lise Müdürlüklerine,

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Karşıyaka Mah.Hikmet Tekin Blv.No:2/1-BİNGÖL

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (426) 219 13 32

E-Posta: bingolmem@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Mutalip BALUKEN
Unvan : Memur
İnternet Adresi: <http://bingol.meb.gov.tr>

Faks:4262191399

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9c98-c547-390c-a079-3f98 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 10 Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

7 Temmuz 2018 CUMARTESİ

Resmî Gazete

Sayı: 30471

ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim haklarından yararlanmalarını sağlamaya yönelik usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; özel eğitim ihtiyacı olan bireylere sunulacak eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesine yönelik hükümleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 5/1/1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 30/5/1997 tarihli ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- a) Ağır düzeyde otizmi olan birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılıkları nedeniyle yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- b) Ağır düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal, pratik uyum ve öz bakım becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle yaşam boyu süren, yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- c) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,
- ç) Bedensel engelli birey: Kas, iskelet ve sinir sistemindeki bozukluklar nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- d) Bilim ve sanat merkezi: Örgün eğitim kurumlarına devam eden; genel zihinsel, görsel sanatlar veya müzik yetenek alanlarında özel yetenekli olan öğrencilere, yeteneklerini geliştirecek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla destek eğitim hizmeti vermek üzere açılan kurumu,
- e) Bilim ve sanat merkezi kayıt bölgesi: Birden fazla bilim ve sanat merkezi bulunan il ve ilçelerde bilim ve sanat merkezlerinin öğrenci kayıt ve nakil işlemlerini gerçekleştirecekleri bölgeyi,
- f) Bireysel yetenekleri fark ettirme programı: Genel zihinsel yetenek alanından tanımlanan ve destek eğitim programını tamamlayan öğrencilerin bireysel yeteneklerini fark etmeleri amacıyla yürütülen eğitim programını,
- g) Bireyselleştirilmiş eğitim programı: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin takip ettikleri program esas alınarak gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve performansları doğrultusunda hedeflenen amaçlara ulaşmaya yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programını,
- ğ) Çok ağır düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel yetersizliği yanında öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamayan, yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireyi,
- h) Danışman öğretmen: Öğrencinin proje üretimi ve yönetimi programı aşamasında birlikte çalıştığı öğretmeni,
- ı) Destek eğitim hizmeti: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki diğer personele uzman personel ve gerekli araç-gereçlerle sunulan danışmanlık hizmetlerini,
- i) Destek eğitim odası: Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamı,
- j) Destek eğitim programı: Genel zihinsel yetenek alanından tanımlanan öğrencilerin tüm alan ve disiplinlerle ilişkilendirilerek alındıkları eğitim programını,
- k) Genel müdürlük: Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünü,
- l) Görme engelli birey: Görme gücünün kısmen ya da tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- m) Hafif düzeyde otizmi olan birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki hafif düzeydeki sınırlılığı nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- n) Hafif düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine sınırlı düzeyde ihtiyacı olan bireyi,
- o) İşitme engelli birey: İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

ö) Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitimi,

p) Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri Rehberlik ve Araştırma Merkezi Modülü: Özel eğitim ihtiyacı olduğu öngörülen bireylere ilişkin eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmetlerine yönelik iş ve işlemlerin elektronik ortamda yürütüldüğü ve bilgilerin saklandığı sistemi,

r) Orta düzeyde otizmi olan birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılıkları nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan bireyi,

s) Orta düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan bireyi,

ş) Özel eğitim: Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi,

t) Özel eğitim ihtiyacı olan birey: Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireyi,

u) Özel yetenekli birey: Yaşlarına göre daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren bireyi,

ü) Özel yetenekleri geliştirme programı: Müzik ve görsel sanatlar yetenek alanından uyum programını, genel zihinsel yetenek alanından ise bireysel yetenekleri fark ettirme programını tamamlayan öğrencilerin özel yeteneklerini geliştirmek amacıyla yürütülen programı,

v) Proje üretimi ve yönetimi programı: Öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda bir alanda veya disiplinde danışman öğretmen rehberliğinde bireysel veya grupta yürüttükleri eğitim programını,

y) Rehberlik servisi: Eğitim kurumlarında rehberlik hizmetlerinin yürütüldüğü birimi,

z) Rehberlik ve araştırma merkezi: Rehberlik hizmetleri ile özel eğitim hizmetlerini planlayarak hizmetlerin koordineli bir şekilde yürütülmesini sağlayan kurumu,

aa) Tamamlayıcı eğitim faaliyeti: Resmi özel eğitim okullarında örgün eğitim saatleri dışında hafta içi veya hafta sonu öğrencilerle yürütülen eğitim faaliyetlerini,

bb) Uygulama sınıfı: Özel eğitim uygulama okulunda (III. kademe) iş becerilerine yönelik uygulamaların yapıldığı ortamı,

cc) Uyum programı: Bilim ve sanat merkezine yeni kaydı yapılan öğrencilerin sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmak ve kurumu tanıtmak için yürütülen eğitim programını,

çç) Veli: Öğrencinin annesi, babası veya yasal sorumluluğunu üstlenen kişiyi,

dd) Yetenek alanı: Özel yetenekli öğrencinin tanılandığı genel zihinsel yetenek alanı, görsel sanatlar yetenek alanı ve müzik yetenek alanını,

ee) Zorunlu öğrenim: Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için okul öncesinden başlayıp ortaöğretim süresini de kapsayan eğitim ve öğretim sürecini,

ff) BEP: Bireyselleştirilmiş eğitim programını,

gg) BİLSEM: Bilim ve sanat merkezini,

ğğ) BİLSEM Modülü: Bilim ve sanat merkezi yönetim bilgi sistemini,

hh) RAM: Rehberlik ve araştırma merkezini,

ıı) MEBBİS-RAM Modülü: Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri Rehberlik ve Araştırma Merkezi Modülünü, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Temel İlkeler ve Amaçlar

Özel eğitimin temel ilkeleri

MADDE 5 – (1) Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilere;

a) Bireysel farklılıkları, gelişim özellikleri ve eğitim ihtiyaçları dikkate alınarak eğitim hizmeti sunulması,

b) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılması,

c) Özel eğitim hizmetlerine erken dönemde başlanması,

ç) Özel eğitim hizmetlerinin özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanıp yürütülmesi,

d) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitsel performansları doğrultusunda amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitim görmelerine öncelik verilmesi,

- e) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerini sürdürebilmeleri için kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılması,
- f) Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için BEP geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması,
- g) Ailelerin, özel eğitim sürecinin her aşamasına aktif katılmalarının sağlanması,
- ğ) Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılması,

esastır.

Özel eğitim hizmetlerinin amaçları

MADDE 6 – (1) Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri esas alınarak; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanmaları, üst öğrenime, meslek hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmalarını amaçlar.

İKİNCİ KISIM Özel Eğitim Hizmetleri

BİRİNCİ BÖLÜM Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama ile İzleme Süreci

Eğitsel değerlendirme ve tanılama esasları

MADDE 7 – (1) Bireylerin eğitsel değerlendirilmesi ve tanılaması ile ilgili iş ve işlemler RAM'larda oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yapılır.

(2) Bireylerin eğitsel değerlendirilmesi ve tanılamasıyla ilgili ilk başvuru; okul yönetimi, veli ya da zihinsel engeli olmayan 18 yaşından büyük bireyin kendisi tarafından; resmi kurumlarda bakım ve barınma hizmetinden yararlanan bireyler için kurumun resmi yazı ile görevlendireceği personel tarafından RAM'a yapılır.

(3) Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Eğitsel değerlendirme ve tanılama uygun ortamda, bireyin özelliklerine uygun ölçme araçlarıyla yapılır. Sağlık sorunları nedeniyle RAM'a gelemeyecek durumda olanların eğitsel değerlendirme ve tanılamasıyla ilgili iş ve işlemler bu bireylerin bulunduğu ortamlarda yapılır.

b) Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda özel eğitim ihtiyacı olduğu tespit edilen bireyler, Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu düzenlenerek uygun eğitim ortamına ve özel eğitim hizmetine yönlendirilirler. Resmi özel eğitim okuluna, özel eğitim sınıfına ya da tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitime yönlendirilen öğrenciler için (EK-1) Rapor, 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında hizmet sunan özel eğitim kurumlarında destek eğitim almasına karar verilen öğrenciler için (EK-2) Rapor düzenlenir.

c) Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında hizmet sunan kurumlarda destek eğitim almasına karar verilen öğrenciler için en fazla bir yıllık eğitim planı hazırlanır. Süresi biten planlar ihtiyaç hâlinde yenilenebilir.

ç) Eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmetlerine ilişkin iş ve işlemler MEBBİS-RAM Modülü üzerinden yapılır.

(4) Eğitsel değerlendirme ve tanılama işlemleri okula kayıtlı öğrenciler için okulun bulunduğu bölgedeki RAM tarafından, herhangi bir okula kayıtlı olmayanlar için ise ikamet adresi ya da bakım ve barınma hizmetinden yararlandığı kurumun bulunduğu bölgedeki RAM tarafından yapılır.

(5) Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları birlikte değerlendirilerek eğitimin her tür ve kademesindeki geçişlerde yapılır. Ayrıca bireylerin eğitim performansı ve eğitim ihtiyaçları doğrultusunda veli ya da okulun yazılı talebi üzerine gerektiğinde tekrarlanır.

(6) Bakanlığa bağlı yurtdışındaki Türk okullarında eğitimlerini sürdüren özel eğitim ihtiyacı olan bireylere Türkiye'deki RAM'larda eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmeti sunulur.

(7) Türkiye'de eğitimine devam eden veya edecek olan yabancı uyruklu bireyler RAM'larda sunulan eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmetlerinden yararlanır. Bu bireylerden, eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda özel eğitim ihtiyacı olduğu tespit edilenler için Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu (EK-1) düzenlenir.

(8) Özel yetenekli olarak BİLSEM'e aday gösterilen öğrencilerin eğitsel değerlendirme ve tanılaması ile ilgili iş ve işlemler Bakanlıkça yayımlanan kılavuzda açıklanan takvim doğrultusunda yapılır.

(9) Eğitsel değerlendirme ve tanılama süreci ile ilgili yapılacak iş ve işlemlerde bireyin veya velinin görüşü alınır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama için gerekli belgeler

MADDE 8 – (1) Eğitsel değerlendirme ve tanılama için;

- a) Bireyin, velisinin ya da okul yönetiminin yazılı talebi,
- b) Koruyucu aile yanında kalan bireyler için yapılan başvurularda koruyucu aile belgesi,
- c) Okula kayıtlı olan öğrenciler için Eğitsel Değerlendirme İstek Formu (EK-3),
- ç) Birey için uygun eğitim ortamına yönlendirilmesi amaçlı başvurularda gerektiğinde Engelli Sağlık Kurulu Raporu,
- d) Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında hizmet sunan kurumlarda destek eğitim hizmeti almak üzere yapılan başvurularda Engelli Sağlık Kurulu Raporu,

e) Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında hizmet sunan kurumlarda destek eğitim hizmeti alan bireylerin raporlarının yenilenmesi için yapılan başvurularda ilgili kurumca düzenlenecek Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu (EK-4),

istenir.

Kademeler arası geçişler

MADDE 9 – (1) Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin okulöncesi, ilkököl, ortaokul veya lise kademelerindeki eğitime geçiş süreçlerinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Eğitimin her tür ve kademesindeki geçişlerde eğitsel değerlendirme ve tanılama yapılır.

b) İl veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yerleştirme kararı alınan öğrencilerin devam edeceği okullarda RAM'ın planlaması doğrultusunda okul rehberlik servisi ile işbirliği içerisinde öğrencinin okula uyumu ve eğitime erişimi ile ilgili gerekli tedbirler alınarak uygulama takip edilir.

c) RAM'ın planlaması doğrultusunda okul rehberlik servisi ile işbirliği içerisinde öğretmenler, yöneticiler, aileler ve öğrenciler için gerekli bilgilendirme çalışmaları yapılır.

ç) Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden ders yılı sonunda kademeler arası geçiş yapacakların kayıtlı bulunduğu okullarda okul yönetimleri öğrencilerin RAM'a yönlendirilmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütür.

İzleme

MADDE 10 – (1) Özel eğitim hizmetlerinin planlanması ve eğitimde sürekliliğin sağlanması amacıyla erken çocukluk döneminden itibaren eğitimin her kademesinde özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin gelişimlerinin ilgili okul ve kurumlarda takip edilerek kayıt altına alınması esastır.

İKİNCİ BÖLÜM

Eğitim Tür ve Kademelerindeki Özel Eğitim Hizmetleri

Eğitim tür ve kademelerindeki özel eğitim hizmetleri

MADDE 11 – (1) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylere hizmet verilen her tür ve kademedeki okul veya kurumda eğitim amaçlarının en üst düzeyde gerçekleştirilmesi için aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) 0-36 aylık özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için erken çocukluk dönemi hizmetleri, ailenin bilgilendirilmesini ve desteklenmesini de içerecek şekilde yürütülür.

b) 36 ayını tamamlayan özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için okul öncesi eğitim zorunludur. Çocukların gelişimi ve özellikleri dikkate alınarak okul öncesi dönemde eğitim süresi uzatılabilir.

c) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerini kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla sürdürmeleri esas olmakla birlikte bu bireylere yönelik özel eğitim kurumları veya özel eğitim sınıfları da açılabilir.

ç) Resmi özel eğitim okullarında öğrenim gören özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için örgün eğitim saatleri dışındaki zamanlarda tamamlayıcı eğitim faaliyetleri düzenlenebilir.

d) İlköğretim veya ortaöğretim programlarını takip eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden öğrenimlerini tamamlayamayanlar ya da öğrenim çağı dışına çıkanlar ile örgün eğitim kurumlarındaki öğrenim hakkını kullananların kayıtları açık öğretim okullarına yapılır.

e) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin mesleki, teknik, sosyal veya kültürel alanlarda bilgi ve becerilerle donatılması, onların hayata kazandırılması, üretken bireyler hâline getirilmesi amacıyla bu bireylere yaygın eğitim hizmetleri verilir.

f) Örgün eğitim hizmetinden doğrudan yararlanamayacak öğrencilerin uzaktan eğitim yoluyla derslerini takip edebilmelerini sağlamak amacıyla bu öğrencilere Bakanlığın ilgili birimlerince teknolojik destek de dâhil olmak üzere gerekli hizmetler sunulur.

g) Bakanlıkça düzenlenen merkezî sistem sınavları ile protokolle yapılan sınavlarda özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için gerekli tedbirler alınır.

ğ) Özel yetenekli bireylere her tür ve kademe kayıtlı bulundukları okulların destek eğitim odalarında ve BİLSEM'lerde destek eğitim hizmeti verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi, Birden Fazla Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitimi, Evde veya Hastanede Eğitim, Grup Eğitimine Hazırlık, Aile Eğitimi

Erken çocukluk dönemi eğitimi

MADDE 12 – (1) 0-36 aylık özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için erken çocukluk dönemi eğitim hizmetleri il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurul kararı ile özel eğitim okulları, okul öncesi eğitim kurumları, bünyesinde ana sınıfı bulunan eğitim kurumları ile çocuk ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda evlerde de yürütülür.

(2) Erken çocukluk dönemi eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Bu hizmet, velinin yazılı talebi üzerine Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunca planlanır.

b) Bakanlıkça hazırlanan eğitim programı esas alınarak özel eğitim ihtiyacı olan çocuk için BEP hazırlanarak aile eğitimi yoluyla hizmet verilir.

c) Erken çocukluk dönemi eğitim hizmetleri, ailelerin çocuklarının eğitimine katılım sağlayacakları şekilde kurumda veya evde yürütülür.

ç) Eğitim faaliyetleri her bir çocuk için haftada 2 gün, ikişer eğitim saati olacak şekilde, okulun ders saatleri içinde veya dışında ihtiyaç halinde hafta sonu da planlanabilir. Bir eğitim saati 40 dakikadır.

d) Erken çocukluk döneminde sunulacak eğitim hizmetleri özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülür.

Birden fazla yetersizliği olan bireylerin eğitimi

MADDE 13 – (1) Zorunlu öğrenim çağında olup birden fazla yetersizliği nedeniyle ilköğretim veya ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki öğrenciler için öncelikle özel eğitim okullarında; özel eğitim okulu bulunmayan yerleşim yerlerinde diğer okullar bünyesinde, il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulumun teklifi doğrultusunda valilik oluru ile sınıf açılır. Bu sınıflarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Sınıflarda özel eğitim programı uygulanır. Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi, takip ettikleri özel eğitim programı esas alınarak hazırlanan BEP'e göre yapılır.

b) Bu sınıflarda birleştirilmiş sınıf uygulaması ile eğitim yapılır.

c) Sınıfların mevcudu en fazla 4 öğrenciden oluşur.

ç) Dersler özel eğitim öğretmenleri tarafından okutulur. İlkokullarda haftalık ders çizelgesinde yer alan din kültürü ve ahlak bilgisi; diğer kademelerde din kültürü ve ahlak bilgisi, görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi alanlarına ilişkin dersler ile meslek dersleri ilgili alan öğretmenleri tarafından okutulur. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere özel eğitim öğretmenleri dersin işlenişine destek vermek üzere katılır.

d) Bu sınıflar ders, teneffüs, yemek ve diğer etkinlik saatleri bakımından bünyesinde açıldığı okulda uygulanan programa uyarlar.

e) Özel eğitim meslek okulu veya özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) programını tamamlayan öğrencilere takip ettikleri eğitim programına uygun diploma (EK-8 veya EK-9) düzenlenir.

Evde eğitim hizmeti

MADDE 14 – (1) Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle en az on iki hafta süreyle örgün eğitim kurumlarından yararlanamayacağı ya da yararlanması durumunda sağlığı açısından risk oluşturacağı en az birisi ilgili daldan olmak üzere üç uzman tabip tarafından düzenlenmiş Durum Bildirir Sağlık Kurulu Raporu'nda belirtilen öğrencilere velinin yazılı talebi ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu ile il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun planlaması doğrultusunda ders yılı içinde evde eğitim hizmeti verilebilir.

(2) Evde eğitim hizmetlerinin sunulmasında aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Öğrencinin evde eğitim hizmeti kapsamında alacağı haftalık ders saati, sorumlu olduğu eğitim programı esas alınarak ilköğretim kademesinde veya özel eğitim programı uygulanan ortaöğretim kademesinde bir okula kayıtlı olanlar için haftada 10 ders saatinden, diğer ortaöğretim kademesinde bir okula kayıtlı olanlar için ise haftada 16 ders saatinden az olmayacak şekilde planlanır.

b) İlköğretim programını takip eden öğrenciler için okutulacak dersler belirlenirken merkezi sistem sınavlarında sorumlu olacakları dersler; ortaöğretim programlarını takip eden öğrenciler için okutulacak dersler belirlenirken ise öğrencinin seçtiği ders yoğunluğu dikkate alınarak planlama yapılır.

c) Özel eğitim programını takip eden öğrenciler için okutulacak dersler belirlenirken öğrencilerin eğitim ihtiyaçları ve özellikleri dikkate alınarak planlama yapılır.

ç) Ortaöğretim kademesinde özel eğitim programından sorumlu olan öğrenciler için eğitim programında yer alan meslek dersleri dışındaki dersler için evde eğitim hizmeti planlanır.

d) Evde eğitim hizmetlerinde öğrencilerin eğitim ihtiyaçları ile takip edecekleri eğitim programı esas alınarak; özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenleri görevlendirilir. Öğretmen görevlendirmesinde öncelikle öğrencinin kayıtlı bulunduğu okulda veya o yerleşim yerindeki eğitim kurumlarında görev yapan kadrolu öğretmenlerden istekli olanlar arasından, ihtiyacın bu yolla karşılanamaması durumunda ise o yerleşim yerindeki eğitim kurumlarında veya RAM'larda görev yapan kadrolu öğretmenler arasından resen görevlendirme yapılır.

e) Öğrencilerin başarı durumlarının değerlendirilmesi, sorumlu olduğu eğitim programının uygulandığı okullardaki değerlendirme ölçütlerine göre yapılır. Okutulan derslerin puanları e-Okul Sistemine işlenir. Öğrenci okutulmayan derslerden muaf tutulur.

f) Bireylerin başarı değerlendirme sonuçları öğretmenler tarafından, öğrencinin kayıtlı bulunduğu okul yönetimine bildirilir. Sınıf geçme ve diğer işlemler, kayıtlı olunan okul yönetimi tarafından yürütülür.

g) Evde eğitim hizmeti süresince bu öğrencilerin okula devam zorunluluğu aranmaz ve devam zorunluluğu aranmamasına yönelik e-Okul Sisteminde işlem yapılır.

ğ) Evde eğitim hizmetinden yararlanan öğrencilere verilen eğitim hizmetleri, bilişim teknolojileri de kullanılarak desteklenir.

h) Evde eğitim hizmeti hafta içi verilebileceği gibi hafta sonları da verilebilir.

(3) Mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulandığı okullarda kayıtlı olan öğrencilerden sadece 9 uncu sınıf öğrencileri için evde eğitim hizmeti sunulur.

Hastanede eğitim hizmeti

MADDE 15 – (1) Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören öğrencilerin eğitimlerini sürdürmeleri için hastaneler bünyesinde il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi ve Sağlık Bakanlığının uygun görüşü üzerine Valilik Olur'u ile hastane sınıfları açılır. Bu sınıflarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a) Eğitim hizmeti, velinin yazılı talebi ve öğrencinin tedavisinden sorumlu hekimin yazılı görüşü ile sağlanır.
 - b) Bu sınıflarda birleştirilmiş sınıf uygulaması ile eğitim yapılır.
 - c) Sınıfa gelemeyecek durumda olan öğrencilere odalarında eğitim verilir.
 - ç) Eğitim alacak öğrencilerin hastalığı ve eğitim ortamına ilişkin şartlar dikkate alınarak ilköğretim veya özel eğitim programı uygulanan ortaöğretim kademesinde öğrencilerin haftalık ders saati haftada 10 ders saatinden; diğer ortaöğretim kademesinde olanlar için ise haftada 16 ders saatinden az olmayacak şekilde planlanır.
 - d) Derse başlama ve bitiş saatleri ile derslerin süresi, eğitim alacak öğrencinin sağlık durumu ve hastane şartları dikkate alınarak il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından belirlenir.
 - e) Hastane sınıflarında eğitimlerini sürdüren öğrencilere kayıtlı bulundukları sınıfta uygulanan öğretim programları uygulanır.
 - f) Öğrencilerin başarı durumlarının değerlendirilmesi, kayıtlı bulundukları sınıftaki değerlendirme ölçütlerine göre hastane sınıfında okutulan dersler için yapılır. Okutulan bu derslerin puanları e-Okul Sistemine işlenir. Öğrenci okutulmayan derslerden muaf tutulur.
 - g) Hastane sınıfındaki öğrencilerin başarı değerlendirme sonuçları öğretmenler tarafından öğrencilerin kayıtlı bulundukları okul yönetimine bildirilir. Sınıf geçme, diğer iş ve işlemler kayıtlı oldukları okul yönetimi tarafından yürütülür.
 - ğ) Hastanede eğitim hizmeti süresince bu öğrencilerin okula devam zorunluluğu aranmaz ve e-Okul Sisteminde devam zorunluluğu aranmamasına yönelik işlem yapılır.
 - h) Hastane sınıfı normunda bulunan sınıf öğretmenleri bu sınıfta eğitim alacak öğrencilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu ile iş birliği içinde çalışır.
 - ı) Hastane sınıfında eğitim alan öğrencilerin eğitim ihtiyaçları ile takip edecekleri program esas alınarak; özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenleri görevlendirilir. Öğretmen görevlendirmesinde hastane sınıfının bulunduğu eğitim bölgesindeki eğitim kurumlarında görev yapan kadrolu öğretmenlerden istekli olanlar arasından, ihtiyacın bu yolla karşılanamaması durumunda ise bu eğitim kurumlarındaki veya RAM'larda görev yapan kadrolu öğretmenler arasından resen görevlendirme yapılır.
 - i) Hastanede bir aydan daha az süre yatarak tedavi gören bireylerin eğitimleri takip ettikleri öğretim programları esas alınarak verilir. Bu durumda hastane sınıfında verilen eğitimin başarı değerlendirilmesi yapılmaz.
 - j) Hastanede eğitim hizmetinden yararlanan öğrencilere verilen eğitim hizmetleri, bilişim teknolojileri de kullanılarak desteklenir.
 - k) İlköğretim programını takip eden öğrenciler için okutulacak dersler belirlenirken merkezi sistem sınavlarında sorumlu olacakları dersler; ortaöğretim programlarını takip eden öğrenciler için okutulacak dersler belirlenirken ise öğrencinin seçtiği ders yoğunluğu dikkate alınarak planlama yapılır.
 - l) Özel eğitim programını takip eden öğrenciler için okutulacak dersler belirlenirken öğrencilerin eğitim ihtiyaçları ve özellikleri dikkate alınarak planlama yapılır.
 - m) Ortaöğretim kademesinde özel eğitim programından sorumlu olan öğrenciler için eğitim programında yer alan meslek dersleri dışındaki dersler için hastanede eğitim hizmeti planlanır.
- (2) Mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulandığı okullarda kayıtlı olan öğrencilerden sadece 9 uncu sınıf öğrencileri için hastanede eğitim hizmeti sunulur.

Grup eğitimine hazırlık uygulaması

MADDE 16 – (1) Özel eğitim programları uygulanan özel eğitim okulları ile bu programların uygulandığı sınıflarda tuvalet eğitimini kazanamamış, uygun davranış problemleri gösteren ve grup eğitimine uyum sağlayamayan öğrencilerin grup eğitimine hazırlanması amacıyla bire bir eğitim uygulaması yapılır. Bu uygulamanın yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a) Uygulama, ders saatleri içerisinde okul yönetimince belirlenen uygun bir ortamda yapılır.
- b) Bu eğitimi alacak öğrencilerin tespiti ile öğrencilerin alacağı haftalık ders saati ve yürütülecek eğitim faaliyetlerine ilişkin planlama haftalık toplam ders saatinin %40'ını aşmayacak şekilde BEP geliştirme birimince yapılır.
- c) Öğrenciler bu uygulamanın dışında kalan sürelerde BEP geliştirme biriminin planlaması doğrultusunda eğitimlerine sınıflarında devam edebilirler. Bu kapsamda grup eğitimine katılamayan öğrenciler için devam zorunluluğu aranmaz ve e-Okul Sisteminde devam zorunluluğu aranmamasına yönelik işlem yapılır.
- ç) Grup eğitimine hazırlık uygulamalarını özel eğitim öğretmenleri yürütür.

Tamamlayıcı eğitim faaliyetleri

MADDE 17 – (1) Tamamlayıcı eğitim faaliyetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a) Eğitim faaliyeti, velinin yazılı talebi ve BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda okul yönetimince planlanır.
- b) Eğitim faaliyeti, bire bir ya da aynı tür yetersizliğe sahip en fazla 3 öğrenci ile yürütülür.

- c) Eğitim faaliyeti, her bir öğrenci için haftalık 2 ders saati olacak şekilde planlanır.
- ç) Eğitim faaliyeti, öğrencinin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve eğitim ihtiyaçları ile akademik yeterlikleri doğrultusunda yürütülür.
- d) Eğitim faaliyeti özel eğitim öğretmenleri tarafından yürütülür. Eğitim faaliyetinin yürütülmesinde bir özel eğitim öğretmeni görevlendirilir.

Aile eğitimi hizmetleri

MADDE 18 – (1) Aile eğitimi, her tür ve kademedeki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimine katkı sağlamak amacıyla aileye verilecek her türlü rehberlik ve eğitim hizmetlerini içerir. Bu hizmetler Bakanlıkça hazırlanan aile eğitimi programı doğrultusunda okul ve kurumlarda yürütülür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Eğitim Programları

Eğitim programlarının esasları

MADDE 19 – (1) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin devam ettiği özel eğitim okulları ve özel eğitim sınıflarında Bakanlıkça hazırlanan ilköğretim veya mesleki ve teknik eğitim programları ile öğrencilerin eğitim ihtiyaçları ve özelliklerine göre hazırlanmış özel eğitim programları uygulanır.

(2) Özel yetenekli bireylerin eğitiminde, eğitim aldıkları alanlarla ilgili üst düzey becerileri kazandıracak zenginleştirmelere yer verilmesi esastır.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı

MADDE 20 – (1) Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için takip edecekleri eğitim programı temel alınarak BEP hazırlanması esastır. Bu programda;

- Eğitim planında yer alan yıllık amaçlara ve kısa dönemli amaçlara,
- Sunulacak destek eğitiminin türüne, süresine ve hizmetin kimler tarafından nasıl sağlanacağına,
- Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknikler ile öğretim materyallerine,
- Eğitim ortamına ilişkin düzenlemelere,
- Davranış problemlerini önlemeye ya da azaltmaya yönelik tedbirler ile olumlu davranış kazandırmaya yönelik uygulanacak yöntem ve tekniklere,
- Öğrencinin kişisel bilgilerine, yer verilir.

Bilim ve sanat merkezlerinin eğitim programları

MADDE 21 – (1) BİLSEM'e kayıtları yapılan öğrenciler;

- Uyum,
 - Destek eğitim,
 - Bireysel yetenekleri fark ettirme,
 - Özel yetenekleri geliştirme,
 - Proje üretimi ve yönetimi, programına alınırlar.
- (2) Programları tamamlayan öğrencilere tamamladığı her programın sonunda bilim ve sanat merkezi müdürlüğünce "Program Tamamlama Belgesi" (EK – 10) verilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim

MADDE 22 – (1) Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda her tür ve kademedeki eğitimlerini kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla sürdürebilirler.

(2) Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak sürdürebilirler.

(3) Okul öncesi eğitim, ilköğretim ya da mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulandığı özel eğitim okullarında kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim verilebilir.

(4) Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan okullarda BEP geliştirme birimi oluşturulması zorunludur.

(5) Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Kurulu ile Ödül ve Disiplin Kurulu'nda kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerle ilgili alınacak kararlarda BEP geliştirme birimiyle iş birliği yapılır.

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim

MADDE 23 – (1) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim hizmetlerinin sunulmasında aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- Öğrenciler, kayıtlı bulundukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak BEP hazırlanır.
- Ortaöğretimi tamamlayan öğrencilere akranlarına verilen diploma düzenlenir.

c) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan okullarda özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için uygun ortam düzenlemeleri yapılır ve destek eğitim odası açılır.

ç) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulaması yapılan okullarda özel eğitim ihtiyacı olan bireyler gelişim özellikleri de dikkate alınarak sınıflara eşit sayıda ve her bir şubede 2 öğrenciyi geçmeyecek şekilde yerleştirilir. Ancak bu sayı birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullarda ihtiyaç doğrultusunda artırılabilir.

d) Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan özel eğitim okullarında sınıf mevcutları 5'i özel eğitim ihtiyacı olan birey olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14; diğer kademelerde 15 öğrenci olacak şekilde oluşturulur.

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında başarının değerlendirilmesi

MADDE 24 – (1) Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde kayıtlı olduğu okulda uygulanan mevzuatın yanında aşağıdaki hususlar da dikkate alınır:

a) Öğrencilerin başarıları BEP'lerine göre değerlendirilir.

b) Tüm ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğrencilerin yetersizlik türü, gelişim özellikleri ve eğitim performansları doğrultusunda süre, ortam, yöntem, cihaz ve materyallerde düzenlemeler yapılarak gerekli tedbirler alınır.

c) Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için merkezi sistem sınavlarında gerekli tedbirler alınır.

ç) İşitme yetersizliği, zihinsel yetersizliği veya otizmi olan öğrenciler, her tür ve kademede velinin yazılı talebi ve BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda yabancı dil dersinden muaf tutulabilirler. Bu öğrenciler merkezi sistem sınavlarında, yabancı dil dersi sınavından muaf tutulurlar. Öğrencilerin yabancı dil dersinden muaf olma durumu okul yönetimi tarafından e-Okul sistemine işlenir.

d) Görme yetersizliği olan öğrenciler için resim, şekil ve grafik içeren sorular kabartma olarak, betimlenerek veya bu soruların yerine eş değer sorular hazırlanarak değerlendirme yapılır.

e) Motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler velinin yazılı talebi doğrultusunda motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden muaf tutulurlar.

f) Öğrencilere, velinin yazılı talebi ve BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda ilkökulda bir defaya mahsus olmak üzere sınıf tekrarı yaptırılabilir.

Destek eğitim odası

MADDE 25 – (1) Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde eğitim veren okullarda tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrenciler için il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi doğrultusunda il veya ilçe milli eğitim müdürlüklerince destek eğitim odası açılır. Destek eğitim odasında eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Eğitim alacak öğrenciler, bu öğrencilere okutulacak dersler ile öğrencilerin alacağı haftalık ders saati BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda belirlenir. Bu planlama haftalık toplam ders saatinin %40'ını aşmayacak şekilde yapılır.

b) Destek eğitim odasında görev alacak öğretmenlerin çalışma programları okul yönetimince yapılır.

c) Destek eğitim alacak öğrenci sayısına göre okullarda birden fazla destek eğitim odası açılabilir.

ç) Destek eğitim odasında öğrencilerin eğitim performansları dikkate alınarak bire bir eğitim yapılır. Ancak, BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda gerektiğinde eğitim performansı aynı seviyede olan öğrencilerle bire bir eğitimin yanında en fazla 3 öğrencinin bir arada eğitim alacağı grup eğitimi de yapılabilir.

d) Destek eğitim BEP geliştirme biriminin planlaması doğrultusunda okulun ders saatleri içinde veya dışında ihtiyaç halinde haftasonu da planlanabilir. Öğrenciye ders saatleri içinde eğitim verilecekse destek eğitim alması planlanan dersin saatinde o derse ilişkin eğitim verilir.

e) Özel yetenekli öğrencilerin yetenek alanları doğrultusunda takip ettikleri dersler destek eğitim odasında zenginleştirme ve hızlandırma yoluyla farklılaştırılarak verilir. Bu programlar öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programı ile bütünlük oluşturacak şekilde planlanır ve yürütülür.

f) Destek eğitim odasında; öğrencilerin eğitim ihtiyaçları takip ettikleri eğitim programı ve öğrencilerin kayıtlı oldukları kademe esas alınarak özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenleri okul yönetiminin teklifi doğrultusunda il veya ilçe milli eğitim müdürlüklerince görevlendirilir.

g) İlkokul ve ortaokullardaki destek eğitim odalarında özel yetenekli öğrencilere eğitim vermek üzere üst kademelerde görev yapan alan öğretmenleri de görevlendirilebilir.

ğ) Okul müdürü ve müdür yardımcıları destek eğitim odalarında görevlendirilmez.

Özel eğitim sınıflarının açılması

MADDE 26 – (1) Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda aynı bir sınıfta eğitim almalarına karar verilen özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için resmi ve özel okullarda il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi doğrultusunda Valilik Oluru ile özel eğitim sınıfları açılır. Açılan özel eğitim sınıfına ilişkin bilgiler Bakanlığın kurum bilgilerinin veri girişi yapılan sistemine işlenir.

(2) Özel eğitim sınıfı açılması için düzenlenecek Valilik Olurunda, bünyesinde özel eğitim sınıfı açılacak olan okulun adı, açılacak özel eğitim sınıfının kademesi, sınıfta uygulanacak eğitim programı ve eğitim verilecek yetersizlik türüne dair bilgiler yer alır.

(3) Özel eğitim sınıfı açılması sürecinde; yerleşim yerinde Yönetmeliğin 27 nci ve 28 inci maddeleri doğrultusunda açılmış olan mevcut özel eğitim sınıflarının eğitim hizmeti verdiği kademe, sınıflara kayıtlı olan öğrencilerin yetersizlik türü,

sınıfların kapasitesinin azami sayıya ulaşmış ve bu sınıflara taşıma yoluyla eğitime erişim sağlanıp sağlanamayacağı ile yerleşim yerinde bulunan özel eğitim okullarının öğrenci kapasitelerinin değerlendirilerek ihtiyaç olması halinde yeni bir sınıf açılması ile ilgili iş ve işlemler başlatılır.

İlköğretim programı uygulayan özel eğitim sınıfları

MADDE 27 – (1) Görme veya işitme engelli öğrenciler için ilkokullarda özel eğitim sınıfları açılır. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin 5. sınıftan itibaren yetersizliği olmayan akranlarıyla tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme uygulaması yoluyla aynı sınıfta eğitim görmeleri sağlanır.

(2) İmam Hatip Ortaokulları haricindeki diğer ortaokullar ile ilkokullar bünyesinde hafif düzeyde zihinsel engeli olan öğrenciler veya hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler için özel eğitim sınıfları açılır.

(3) Bu sınıflarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Aynı tür yetersizliği olan öğrencilere birleştirilmiş sınıf uygulaması ile eğitim yapılır.

b) Öğrenciler, ilköğretim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak BEP hazırlanır.

c) Sınıfların mevcudu en fazla 10 öğrenciden oluşur. Ancak otizmi olan öğrenciler için sınıf mevcudları en fazla 4'tür.

ç) Öğrenciler BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda bazı dersleri ve sosyal etkinlikleri diğer akranları ile bir arada yaparlar.

d) Görme veya işitme yetersizliği olan öğrenciler için açılan sınıflarda birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar dersler özel eğitim öğretmeni tarafından okutulur. Ancak, yabancı dil ile din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri alan öğretmenlerince okutulur. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere özel eğitim öğretmeni ders işlenişine destek vermek üzere katılır.

e) Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği veya hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler için açılan sınıflarda birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar ve beşinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar dersler özel eğitim öğretmeni tarafından okutulur. İlkokulda açılan sınıflarda din kültürü ve ahlak bilgisi, ortaokulda açılan sınıflarda din kültürü ve ahlak bilgisi, görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi alanlarına ilişkin dersler ile meslek dersleri ilgili alan öğretmenleri tarafından okutulur. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere özel eğitim öğretmeni de ders işlenişine destek vermek üzere katılır.

f) İşitme yetersizliği, zihinsel yetersizliği veya otizmi olan öğrenciler için yabancı dil dersi zorunlu dersler arasında yer almaz. Bu öğrenciler merkezi sistem sınavında yabancı dil ders sınavından muaf tutulurlar.

g) Görme veya işitme yetersizliği olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarında görme veya işitme engelliler ilkokulları haftalık ders çizelgesi uygulanır. Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği veya hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarında bu engel türlerine göre hazırlanan haftalık ders çizelgesi uygulanır.

ğ) Bu sınıflar ders, teneffüs, yemek ve diğer etkinlik saatleri bakımından bünyesinde açıldığı okulda uygulanan programa uyarlar.

h) Görme yetersizliği olan öğrenciler için resim, şekil ve grafik içeren sorular kabartma olarak, betimlenerek veya bu soruların yerine eş değer sorular hazırlanarak değerlendirme yapılır.

Özel eğitim programı uygulayan özel eğitim sınıfları

MADDE 28 – (1) Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarında özel eğitim programı uygulayan özel eğitim sınıfları açılabilir. Bu sınıflarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Aynı tür yetersizliği olan öğrencilere birleştirilmiş sınıf uygulaması ile eğitim yapılır.

b) Sınıfların mevcudları oluşturulurken takip edilen özel eğitim programının uygulandığı okullardaki sınıf mevcudları esas alınır.

c) Yetersizlik türüne göre hazırlanmış özel eğitim programları uygulanır.

ç) Orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile orta veya ağır düzeyde otizmi olan öğrenciler için açılan sınıflarda ilköğretim kademesinde özel eğitim uygulama okulu haftalık ders çizelgesi; ortaöğretim kademesinde özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) haftalık ders çizelgesi uygulanır.

d) Görme, işitme veya hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler için ortaöğretim kademesinde açılan sınıflarda özel eğitim meslek okulu haftalık ders çizelgesi uygulanır.

e) Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği veya hafif düzeyde otizmi olan öğrencilere ortaöğretim kademesinde özel eğitim sınıfı açılabilmesi için bu okullarda iş eğitimi ve meslek ahlakı dersi kapsamında okutulacak mesleki eğitim programlarının uygulanabileceği alan ve dalların olması zorunludur. Açılan sınıflara devam eden öğrenciler için okulda bulunan alanlar içinden tek bir alana yönlendirme yapılır. Aynı okulda birden fazla özel eğitim sınıfı bulunması halinde ise sınıflar için birden fazla alana yönlendirme yapılabilir.

f) Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi, takip ettikleri programın uygulandığı özel eğitim okullarındaki değerlendirme ölçütlerine göre yapılır.

g) Okul öncesi kademesinde açılan sınıflarda etkinlikler okul öncesi öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni tarafından okutulur.

ğ) İlkokul, ortaokul ve lise kademelerinde açılan sınıflarda dersler özel eğitim öğretmenleri tarafından okutulur. Ancak, ilkokullarda haftalık ders çizelgesinde yer alan din kültürü ve ahlak bilgisi ile diğer kademelerdeki din kültürü ve ahlak bilgisi,

görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi alanlarına ilişkin dersler ile meslek dersleri ilgili alan öğretmenleri tarafından okutulur. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere özel eğitim öğretmenleri ders işlenişine destek vermek üzere katılır.

h) Bu sınıflar ders, teneffüs, yemek ve diğer etkinlik saatleri bakımından bünyesinde açıldığı okulda uygulanan programa uyarlar.

ı) Özel eğitim meslek okulu ve özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) programını tamamlayan öğrencilere takip ettikleri eğitim programına uygun diploma (EK-8 veya EK-9) düzenlenir.

i) Öğrenciler BEP geliştirme biriminin planlaması doğrultusunda bazı dersleri ve sosyal etkinlikleri diğer akranları ile bir arada yapabilirler.

j) Görme yetersizliği olan öğrenciler için resim, şekil ve grafik içeren sorular kabartma olarak, betimlenerek veya bu soruların yerine eş değer sorular hazırlanarak değerlendirme yapılır.

ALTINCI BÖLÜM

Özel Eğitim Okul ve Kurumları

Özel eğitim okul ve kurumlarının açılması

MADDE 29 – (1) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitime erişimlerini sağlamak üzere yerleşim yerinin özellikleri, ulaşım imkânları ve bireylerin sayısı dikkate alınarak Bakanlıkça özel eğitim okul ve kurumları açılır.

(2) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanınması ile bu bireylere sunulan eğitimin niteliğini artırmak için araştırma, geliştirme, inceleme, uygulama ve izleme yapmak üzere Bakanlıkça Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi ve merkez bünyesinde okul açılabilir. Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi ve merkez bünyesinde açılacak okulun işleyişi ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça yayımlanan yönetmelikle düzenlenir.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için açılan okul öncesi eğitim kurumları

MADDE 30 – (1) 36 ayını tamamlayan ve 66 ayını doldurmayan çocuklar için özel eğitim anaokulu açılabilmesi gibi bu çocuklar için, ilköğretim kademesinde eğitim veren özel eğitim okulları, bağımsız anaokulları ve diğer ilköğretim bünyesinde özel eğitim anasınıfları da açılır.

(2) Eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Sınıf mevcutları en fazla 5 öğrenciden oluşur. Bu sınıflarda yetersizliği olmayan çocuklar da öğrenim görebilir. Bu durumda 5'i özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci olmak üzere sınıf mevcutları en fazla 14 öğrenciden oluşur.

b) Sınıflar oluşturulurken öncelikle aynı tür yetersizliği olan çocuklar aynı sınıfta olacak şekilde planlama yapılır. Ancak zorunlu hâllerde farklı tür yetersizliği olan çocuklar da bir arada eğitim görebilir.

c) Bakanlıkça hazırlanan eğitim programı uygulanır. Bu program esas alınarak hazırlanan çocuğa yönelik gelişim raporu her dönem sonunda e-Okul sistemine işlenerek bir örneği veliye verilir.

ç) Okul yönetimince düzenlenen zaman çizelgesine göre öğretmenlerin günlük çalışma ders saati süresini aşmayacak biçimde eğitim yapılır.

d) Özel eğitim okulları bünyesinde faaliyet gösteren özel eğitim anasınıfları bulundukları okulların günlük zaman çizelgesine uyarlar.

e) Özel eğitim anaokulu ile özel eğitim anasınıflarında günde 50'şer dakikalık 6 etkinlik saati süre ile eğitim verilir. Ancak özel eğitim anasınıflarında eğitim ve öğretime başlama ve bitiş saati ile öğle yemeği saati, bünyesinde açıldığı okulun günlük zaman çizelgesine göre planlanır.

f) Etkinlikler okul öncesi öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni tarafından yürütülür.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için açılan ilköğretim kurumları

MADDE 31 – (1) İşitme, görme veya bedensel yetersizliği olan bireyler için gündüzlü ya da yatılı özel eğitim ilköğretim okulları ile özel eğitim ortaokulları; hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için gündüzlü özel eğitim ilköğretim okulları ve özel eğitim ortaokulları açılır. Bu okullarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Öğrenciler, ilköğretim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak BEP hazırlanır.

b) Bir ders saati süresi 40 dakika olup ders saati ve derslerin dağılımı, takip edilen haftalık ders çizelgesine göre uygulanır.

c) İşitme engelli öğrenciler veya hafif düzeyde zihinsel engelli öğrencilere eğitim verilen ilköğretim ve ortaokullarda yabancı dil dersi zorunlu dersler arasında yer almaz.

ç) Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler için açılmış okullarda hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler için şube açılarak eğitim verilir.

d) Sınıf mevcutları en fazla 10 öğrenciden oluşur. Ancak otizmi olan öğrenciler için sınıf mevcutları en fazla 4 öğrenciden oluşur.

e) İşitme veya görme engelli öğrencilere eğitim verilen ilköğretim okullarda dersler özel eğitim öğretmeni; ortaokullarda ise dersler alan öğretmenleri tarafından okutulur. İlkokullarda din kültürü ve ahlak bilgisi ile yabancı dil dersi alan öğretmenleri tarafından okutulur. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere özel eğitim öğretmeni de ders işlenişine destek vermek üzere katılır.

f) Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği veya hafif düzeyde otizmi olan öğrencilere eğitim verilen ilkököl ve ortaokullarda dersler özel eğitim öğretmeni tarafından okutulur. İlkokullarda din kültürü ve ahlak bilgisi; diğer kademelerdeki din kültürü ve ahlak bilgisi, görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi alanlarına ilişkin dersler ile meslek dersleri ilgili alan öğretmenleri tarafından okutulur. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere özel eğitim öğretmeni de ders işlenişine destek vermek üzere katılır.

g) Özel eğitim ilkökulları ve ortaokullarında orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilere, orta veya ağır düzeyde otizmi olan öğrencilere ve birden fazla yetersizliği olan öğrencilere bu kademelerde eğitim verilecek özel eğitim programı uygulayan sınıflar açılabilir. Bu sınıflarda eğitim ve öğretim ile ilgili iş ve işlemler 13 üncü ve 28 inci maddeler doğrultusunda yürütülür.

ğ) Dönem sonlarında öğrencilere karne verilir.

(2) Orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler ile orta veya ağır düzeyde otizmi olan bireyler için gündüzlü özel eğitim uygulama okulu (I. kademe) ve özel eğitim uygulama okulu (II. kademe) açılır. Bu okullarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Bakanlıkça hazırlanan özel eğitim programı uygulanır. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak BEP hazırlanır.

b) Bu okullarda orta veya ağır zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile orta veya ağır düzeyde otizmi olan öğrenciler ayrı şubelerde eğitim görürler. Sınıfların mevcutları en fazla; zihinsel yetersizliği olanlar için 8, otizmi olan öğrenciler için 4 öğrenciden oluşur.

c) Bir ders saati süresi 40 dakika olup ders saati ve derslerin dağılımı özel eğitim uygulama okulu haftalık ders çizelgesine göre uygulanır.

ç) Dersler özel eğitim öğretmenleri tarafından okutulur. Ancak ilkökullarda din kültürü ve ahlak bilgisi; ortaokulda din kültürü ve ahlak bilgisi, görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi alanlarına ilişkin dersler ilgili alan öğretmenleri tarafından okutulur. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere özel eğitim öğretmenleri de ders işlenişine destek vermek üzere katılır.

d) Dönem sonlarında öğrencilere karne ve bireysel gelişim raporu verilir.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için açılan ortaöğretim kurumları

MADDE 32 – (1) Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için mesleki eğitim veren okullar açılabilir.

(2) İlköğretim programlarını tamamlayan işitme veya bedensel yetersizliği olan bireyler için gündüzlü veya yatılı özel eğitim meslek liseleri açılır. Bu okullarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Bakanlıkça hazırlanan meslek programları uygulanır. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak BEP hazırlanır.

b) Bir ders saati süresi 40 dakika olup ders saati ve derslerin dağılımı meslek programı türündeki haftalık ders çizelgesine göre uygulanır.

c) Sınıf mevcutları en fazla 15 öğrenciden oluşur. Özel eğitim meslek liselerinde atölye ve laboratuvarlarda okutulan uygulamalı meslek derslerinde gruplar en fazla 10 öğrenciden oluşur.

ç) İşitme engelli öğrenciler yabancı dil dersinden muaf tutulurlar. Öğrencilerin yabancı dil dersinden muaf olma durumu okul yönetimi tarafından e-Okul Sistemine işlenir.

d) Bu okullarda dersler alan öğretmenleri tarafından okutulur.

e) Bu okullardan mezun olan öğrencilere tamamladıkları alan ve dala ait diploma verilir.

f) İşitme engelli bireyler için açılan okullarda hafif düzeyde zihinsel yetersizliği veya otizmi olan öğrenciler ile görme veya işitme yetersizliği olan öğrenciler için özel eğitim meslek okulu programı uygulayan; orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği veya otizmi olan öğrenciler için özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) programı uygulayan sınıflar açılabilir. Bu sınıflarda eğitim ve öğretim ile ilgili iş ve işlemler bu Yönetmeliğin ilgili maddeleri doğrultusunda yürütülür ve gündüzlü olarak eğitim hizmeti verilir.

(3) İlköğretim programlarını tamamlayan; genel veya mesleki ve teknik ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ve hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler ile görme veya işitme yetersizliği olan öğrenciler için iş ve mesleğe yönelik bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla gündüzlü özel eğitim meslek okulları açılır. Bu okullarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Okullarda akademik bilgi ve becerileri içeren özel eğitim programı ile meslek alanları ve dallarına yönelik mesleki eğitim programı uygulanır.

b) Görme veya işitme yetersizliği olan öğrenciler için ayrı okullar açılır. Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler aynı okulda ayrı şubelerde eğitim görürler. Sınıf mevcutları en fazla; otizm olan bireyler için 4, diğer engel türleri için 10 öğrenciden oluşur. Atölye ve laboratuvarlarda okutulan uygulamalı meslek derslerinde grup sayılarının oluşturulmasında sınıf mevcutları esas alınır.

c) Dersler özel eğitim öğretmeni tarafından okutulur. Ancak din kültürü ve ahlak bilgisi, görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi alanlarına ilişkin dersler ile meslek dersleri ilgili alan öğretmenleri tarafından okutulur. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere özel eğitim öğretmeni de ders işlenişine destek vermek üzere katılır.

ç) Bir ders saati süresi 40 dakika olup ders saati ve derslerin dağılımı haftalık ders çizelgesine göre uygulanır.

d) Okullarda alan ve dalların açılması ve kapatılması ile ilgili kararlar il istihdam ve mesleki eğitim kurulu tarafından alınarak valiliklerce Bakanlığa önerilir. Alan ve dal açılması ve kapatılması ile ilgili iş ve işlemler Bakanlıkça yapılır.

e) 9 uncu sınıfta meslek alanlarına yönelik atölye ve laboratuvarlarda okutulan uygulamalı meslek derslerindeki temel becerilerin öğretiminin yanı sıra meslek alanları ve dalları hakkında genel bilgilendirme yapılır.

f) BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda öğrenciler için 9 uncu sınıfın sonunda alan ve dal seçimi yapılır.

g) İl istihdam ve mesleki eğitim kurulunca 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamına alınan meslek alan ve dallarında öğrenim gören öğrencilerin 12 nci sınıfta işletmelerde mesleki eğitim görmeleri esastır. İl istihdam ve mesleki eğitim kurulu kararıyla ilgili alan ve dalın modüler eğitim programlarını uygulamaya elverişli eğitim birimi bulunan işletmelere, 11 inci sınıf öğrencileri de mesleki eğitim için gönderilebilir.

ğ) İşletmelerde mesleki eğitim ile ilgili işlemler 7/9/2013 tarihli ve 28758 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda yürütülür.

h) İşletmelerde mesleki eğitime devam edemeyen öğrenciler teorik ve uygulamalı eğitimlerini programlar temel alınarak okulda sürdürürler.

ı) İşletmelerde mesleki eğitime devam eden öğrenciler 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun verdiği haklardan yararlanırlar.

i) İşletmelerde mesleki eğitime başlandığı tarihten itibaren öğrencilerin sigortalılıkla ilgili iş ve işlemleri yapılır.

j) İşletmelerde mesleki eğitime gönderilecek öğrencilerin velisinden Veli Muvafakat Belgesi (EK-5) alınır.

k) İşletmelerde mesleki eğitime giden öğrencilerin izlenmesi amacıyla koordinatör öğretmen tarafından İş Yeri Gözlem ve İzleme Formu (EK-6), işveren tarafından Öğrenci Devam Takip Çizelgesi (EK-7) doldurulur.

l) İşletmelerde mesleki eğitime giden öğrencilerin işe ya da iş yerine uyum sağlamaları amacıyla gerekli düzenlemeler yapılarak tedbirler alınır. Alınan tedbirlere rağmen uyum sorunu yaşayan öğrenciler koordinatör öğretmen tarafından BEP geliştirme birimine bildirilir. Bu öğrenciler yeni bir işletmede ya da okulda eğitimlerine devam ederler.

m) Dönem sonlarında öğrencilere karneler verilir. Öğrencilere mezun olduklarında Özel Eğitim Meslek Okulu Diploması (EK-8) düzenlenir. Bu diploma, özel eğitim meslek okulu mezunu olan bireylere yükseköğretime devam etme ve bağımsız iş yeri açma hakkı sağlamaz. Ancak, bireylerin kamuda bir işte istihdam edilmesi durumunda bu diploma bireylerin meslek lisesi mezunlarına tanınan özlük haklarından yararlanmalarını sağlar.

n) Görme veya işitme yetersizliği olan öğrenciler için açılan okullarda hafif düzeyde zihinsel yetersizliği ile hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler için; hafif düzeyde zihinsel yetersizliği ile hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler için açılan okullarda görme veya işitme yetersizliği olan öğrenciler için özel eğitim meslek okulu programı uygulayan sınıflar açılabilir.

o) Bu okullarda orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği ile orta veya ağır düzeyde otizmi olan öğrenciler için özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) programı uygulayan sınıflar da açılabilir. Bu sınıflarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde bu maddenin dördüncü fıkrasındaki hükümler dikkate alınır.

(4) Özel eğitim uygulama okulunda (II. kademe) veya bu okulun programını uygulayan özel eğitim sınıfında eğitimini tamamlayan öğrenciler ile ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile orta veya ağır düzeyde otizmi olan öğrencilere gündüzlü özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) açılır. Bu okullarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Bakanlıkça hazırlanan özel eğitim programı uygulanır.

b) Programda yer alan iş becerilerine yönelik kazanımlara ilişkin uygulamalar derslikte ve uygulama sınıfında yürütülür.

c) Orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile orta veya ağır otizmi olan öğrenciler ayrı şubelerde eğitim görürler. Sınıfların mevcutları en fazla; zihinsel yetersizliği olanlar için 8, otizmi olan öğrenciler için 4 öğrenciden oluşur. Uygulama sınıflarında grup sayılarının oluşturulmasında sınıf mevcutları esas alınır.

ç) Dersler özel eğitim öğretmeni tarafından okutulur. Ancak görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi alanlarına ilişkin dersler, din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ile iş becerilerine yönelik dersler ilgili alan öğretmenleri tarafından okutulur. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere özel eğitim öğretmeni de ders işlenişine destek vermek üzere katılır.

d) Bir ders saati süresi 40 dakika olup ders saati ve derslerin dağılımı haftalık ders çizelgesine göre uygulanır.

e) Dönem sonlarında öğrencilere karneler ve bireysel gelişim raporu verilir. Öğrencilere mezun olduklarında Özel Eğitim Uygulama Okulu (III. Kademe) Diploması (EK-9) düzenlenir. Bu diploma, özel eğitim uygulama okulu mezunu olan bireylere yükseköğretime devam etme ve bağımsız iş yeri açma hakkı sağlamaz. Ancak bireylerin kamuda bir işte istihdam edilmesi durumunda bu diploma bireylerin meslek lisesi mezunlarına tanınan özlük haklarından yararlanmalarını sağlar.

Özel yetenekli bireylerin eğitimi amacıyla açılan kurumlar

MADDE 33 – (1) Örgün eğitim kurumlarına devam eden ve genel zihinsel, görsel sanatlar veya müzik yetenek alanlarından özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilere, yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla destek eğitim vermek üzere BİLSEM'ler açılır. BİLSEM'lerde eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Eğitim ve öğretim etkinlikleri BİLSEM'lerde öğrencinin örgün eğitim saatleri dışındaki zamanlarda hafta içi veya hafta sonu planlanabilir.

b) BİLSEM'lerde, özgün ürün, proje ve üretimlerin gerçekleşmesi için öğrencilerin yeteneklerine uygun zenginleştirme ve hızlandırma yoluyla farklılaştırılarak proje tabanlı, disiplinler arası eğitim programı uygulanır ve eğitim etkinlikleri düzenlenir.

c) BİLSEM'lerde uygulanan eğitim programları esas alınarak öğrencilerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda BEP hazırlanır ve eğitim hizmeti birebir veya grup eğitimi şeklinde yürütülür.

ç) Eğitim ve öğretim etkinlikleri, eğitim ve öğretim yılı içerisinde Bakanlıkça hazırlanan yıllık çalışma takvimine göre yürütülür. Ayrıca yarıyıl ve yaz tatillerinde yaz okulu ve kış okulu ile öğrenci kampları da yapılabilir. Eğitim ve öğretim yılı içerisindeki her dönem sonunda BİLSEM'ler tarafından hazırlanan değerlendirme raporları valiliklerce Bakanlığa gönderilir.

(2) BİLSEM'e öğrenci alımı Bakanlıkça yayımlanan kılavuzda belirtilen takvim çerçevesinde gerçekleştirilir. Kayıt hakkı kazanan öğrencilere BİLSEM'lerde ve destek eğitim odalarında eğitim verilir.

(3) BİLSEM'e öğrenci alım takvimi dışında genel zihinsel, görsel sanatlar ve müzik yetenek alanlarında özel yetenekli olduğu belirlenen öğrencilere destek eğitim odalarında eğitim verilir. BİLSEM'e öğrenci alım takvimi dışında görsel sanatlar ve müzik yetenek alanlarında aday gösterilecek öğrencilerin talebi, ilgililerce il tanılama sınav komisyonuna yapılır.

(4) BİLSEM'e öğretmen seçimi ile ilgili iş ve işlemler Bakanlıkça yayımlanan kılavuz hükümlerine göre yürütülür.

(5) BİLSEM'e öğretmen seçimi ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesine dair kurul, komisyon ve görevler Bakanlıkça yayımlanan Yönerge ile düzenlenir.

(6) Öğrenci tanılama, kayıt kabul, nakil, devam devamsızlık ve ilişik kesme işlemleri BİLSEM Modülü üzerinden yürütülür.

YEDİNCİ BÖLÜM

Öğrenci İşleri Kayıt Kabul, Nakil ve Başarının Değerlendirilmesi

Kayıt kabul ve nakil işlemleri

MADDE 34 –(1) Okul öncesi eğitim kurumları, ilkokullar ile özel eğitim programı uygulayan ortaöğretim kademesindeki okullara özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin kaydı yıllık çalışma takviminde belirlenen süreye bakılmaksızın yapılır.

(2) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokullara kayıtlarında il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yerleştirme kararı alınmış olması şartı aranmaz. Ancak bu bireyler için yerleştirme kararı alınması konusunda okul yönetimi gerekli işlemleri başlatır. Öğrencinin kayıtlı olduğu okul, yerleştirme kararına uygun ise öğrenci bulunduğu okulda öğrenimine devam eder. Farklı bir yerleştirme kararı olması hâlinde öğrencinin yerleştirme kararına uygun okula nakli ya da geçişi konusunda gerekli işlemler yapılır.

(3) Mecburi ilköğretim çağında olup ulusal adres veri tabanındaki bilgiler esas alınarak e-Okul Sistemi üzerinden okullara kaydı yapılmış olan özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu kararı doğrultusunda diğer okullara nakil yoluyla geçişleri sağlanır.

(4) Kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 36 ayını tamamlayan ve 66 ayını doldurmamış çocukların kaydı özel eğitim anaokuluna ya da özel eğitim anasınıflarına yapılır.

(5) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerden kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 66, 67 ve 68 aylık olanların velisinin yazılı talebiyle; eylül ayı sonu itibarıyla 68 ayını tamamlamış, 79 aydan gün almamış olan ve ilkokula başlamaya hazır olmadıklarını Durum Bildirir Tek Hekim Sağlık Raporu ile belgeleyen öğrencilerin Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda okul öncesi eğitime 1 yıl daha devamları sağlanır. e-Okul Sistemi üzerinden ilkokula kaydı yapılan ve okul öncesi eğitim süresi uzatılan çocuklar il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu kararı ile okul öncesi eğitim kurumunda eğitimlerini sürdürürler.

(6) Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için gündüzlü özel eğitim okullarına kayıta tuvalet eğitimini kazanmış olma şartı aranmaz.

(7) Hastane sınıfında bir ay ve daha uzun süre eğitim alacak bireyler ile evde eğitim hizmeti alacak bireylerin herhangi bir okulda kayıtlarının bulunmaması hâlinde il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun yerleştirme kararı ile uygun türde ve kademedeki okula kaydı yapılır.

(8) Aynı tür ve kademe aynı programı uygulayan özel eğitim okulları arasındaki nakiller ile bu okullardan aynı programı uygulayan özel eğitim sınıflarına ya da özel eğitim sınıflarından aynı programı uygulayan özel eğitim okullarına nakiller için yeni bir eğitsel değerlendirme ve tanılama yapılmaz. Velilere, il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından nakil yoluyla gidilecek okullarla ilgili bilgilendirme yapılarak yeni bir yerleştirme kararı alınır.

(9) Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim kurumları arasındaki nakil veya geçiş işlemleri zamana bağlı olmaksızın yapılır.

(10) Ortaöğretim programı uygulanan okullardan özel eğitim meslek okuluna her sınıf seviyesinden geçişi sağlanan öğrencilerin eğitimlerine 9 uncu sınıftan devam etmeleri sağlanır. Özel eğitim meslek okuluna kayıtlı olan ve yaş itibarıyla örgün ortaöğretim kurumlarına kayıt şartlarını taşıyan öğrencilerin her sınıf seviyesinden ortaöğretim programı uygulanan okullara geçişlerinde eğitimlerine 9 uncu sınıftan devam etmeleri sağlanır.

(11) Özel eğitim meslek okulları ile bu programın uygulandığı özel eğitim sınıfları arasındaki nakil işlemleri alan ve dal bulunmak kaydıyla her sınıf seviyesinde sürekli, kayıtlı bulunduğu okulda alan ve dal seçimini yapmış öğrencilerin gideceği

okulda aynı alan ve dal bulunmaması hâlinde her sınıf seviyesindeki geçişlerde alan ve dal değiştirerek öğrencinin eğitimine 10 uncu sınıftan devamı sağlanır. Ancak nakil gideceği okulda aynı alan bulunup dal bulunmaması halinde ise 11 inci sınıfın birinci dönemi sonuna kadar aynı alanda dal değiştirerek geçişi sağlanır.

(12) Ortaöğretim kademesinde bulunduğu ilde resmi bir okula yerleştirilemeyen öğrencilerin özel eğitim meslek liselerine yatılı olarak yerleştirilmeleri ile ilgili iş ve işlemler Bakanlıkça, diğer kademelerde öğrenim görecekt öğrencilerle ilgili iş ve işlemler valiliklerce yürütülür.

(13) Farklı sebeplerle okula başlaması gecikmiş bireylerden ilköğretim kademesinde özel eğitim programı uygulayan özel eğitim okulları ya da bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarına devam edeceklerin kaydı BEP geliştirme biriminin görüşü doğrultusunda yaş, gelişim özellikleri ve eğitim performansına uygun kademedeki sınıfa okul yönetimince yapılır.

(14) Özel eğitim programı uygulayan ortaöğretim kurumları ile bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarına 27 yaşından gün almamış özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin kaydı yapılır.

(15) BİLSEM'e yerleştirme kararı alınan öğrencilerin kayıtları Bakanlıkça yayımlanan tanımla kılavuzunda belirtilen takvime göre velileri tarafından yaptırılır. Kaydı yaptırılmayan öğrenciler, kayıt haklarını kaybeder.

(16) BİLSEM'e kayıtlı öğrencinin nakil iş ve işlemleri velinin ikamet adresi veya öğrencinin devam ettiği örgün eğitim okuluna göre BİLSEM Kayıt Bölgesi'ndeki BİLSEM'e yapılır. Nakil isteği velinin yazılı talebi ile BİLSEM Modülü üzerinden gerçekleştirilir. Nakil talebi alınan öğrencinin dosyası nakledilen BİLSEM'e 30 gün içinde gönderilir. BİLSEM'ler arası nakillerde en fazla yedi günlük süre devamsızlıktan sayılmaz.

(17) BİLSEM'e kayıtlı öğrencilerin velileri tarafından her yıl eylül ayının ilk haftasının sonuna kadar kayıt güncelleme işlemlerinin yapılması gerekir. Kademeler arası geçişlerde öğrencilerin yapılan kayıt güncelleme ve nakil işlemleri örgün eğitimindeki yerleştirme işlemleri tamamlandıktan sonra gerçekleştirilir. Kayıt güncelleme işlemleri öğrencilerin kayıtlı bulundukları okuldaki e-Okul kaydı esas alınarak BİLSEM Modülü üzerinden yapılır.

(18) Öğrencilerin ikamet adreslerinin değişmesi nedeniyle gittiği il veya ilçede BİLSEM olmaması durumunda, BİLSEM öğrencisi olma hakkı saklı kalır. Bu hüküm büyükşehir merkez ilçeleri için uygulanmaz. Bu durumdaki öğrencilerin kayıt güncelleme işlemleri, öğrencilerin kayıtlı bulundukları okuldaki e-Okul kaydı esas alınarak yapılır.

Kayıt için gerekli belgeler

MADDE 35 – (1) Özel eğitim okullarına kayıtlarda;

a) Yatılı okuyacak öğrenciler için yatılı okumasına engel olacak bir hastalığı bulunmadığına dair Durum Bildirir Tek Hekim Sağlık Raporu,

b) Yerleştirme kararı alınmış öğrenciler için il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu kararının sureti,

istenir.

(2) BİLSEM'e kayıtlarda;

a) Kayıt formu (EK-11),

b) Veli muvafakat belgesi (EK-12),

c) Öğrencinin kayıtlı bulunduğu okuldan alınan öğrenci belgesi,

istenir.

Devam-devamsızlık ve ilişik kesme

MADDE 36 – (1) Özel eğitim kurumlarına kayıtlı öğrencilerin okula devamları zorunlu olup devam ve devamsızlık durumu e-Okul Sistemine işlenir. Öğrencilerin mazeret göstermeksizin devamsızlık yapmaları durumunda kurumlara devamlarının sağlanmasıyla ilgili tedbirler kurum yönetimince alınır.

(2) Özel eğitim programı uygulanan özel eğitim okullarında veya bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarında kayıtlı öğrencilere, okul yönetiminin en az iki defa yazılı uyarısına rağmen özürsüz devamsızlık süresi 20 günü geçmemek kaydıyla toplam 70 iş günü devamsızlık yapmaları durumunda sınıf tekrarı yaptırılır.

(3) Özel eğitim uygulama (I. Kademe) ve özel eğitim uygulama (II. Kademe) okulları ile bu okulların programlarının uygulandığı özel eğitim sınıflarında bir ya da daha fazla eğitim ve öğretim yılı sürekli devamsızlık yapan öğrencilerin kayıtları okullarında saklı tutulmak kaydıyla durumları boş kontenjan olarak değerlendirilip yerlerine başka öğrenci alınabilir. Bu öğrenciler okula döndüklerinde BEP geliştirme biriminin görüşü doğrultusunda yaşlarına uygun sınıf veya kademedeki öğrenimlerine devam ederler.

(4) Özel eğitim meslek okulu veya özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) ile bu okulların programlarının uygulandığı özel eğitim sınıflarında bir ya da daha fazla eğitim ve öğretim yılı sürekli devamsızlık yapan öğrencilerin kayıtları okullarında saklı tutulmak kaydıyla durumları boş kontenjan olarak değerlendirilip yerlerine başka öğrenci alınabilir. Bu öğrenciler okula döndüklerinde kayıtlı bulundukları sınıf seviyesinden öğrenimlerine devam ederler.

(5) Özel eğitim meslek okulu veya özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) ile bu okulların programlarının uygulandığı özel eğitim sınıflarında iki eğitim ve öğretim yılı sürekli devamsızlık yapan öğrencilerden 27 yaşından gün almamış olan öğrencilerin kayıtları okullarında saklı tutulmak kaydıyla durumları boş kontenjan olarak değerlendirilir ve yerlerine öğrenci alınabilir; 27 yaşından gün almış olanların kayıtları silinerek bu öğrenciler yaygın eğitim hizmetlerine yönlendirilir.

(6) Zorunlu öğrenim çağında olup örgün eğitim kurumlarına devam edemeyecek ya da evde eğitim hizmetinden yararlanamayacak bireyler için okula devam zorunluluğu aranmaz. Bu durumda olan bireyin velisi tarafından birey için düzenlenmiş Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu ve Engelli Sağlık Kurulu Raporu ile il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak yazılı talebi doğrultusunda e-Okul Sisteminde devam zorunluluğu aranmamasına yönelik işlem yapılır.

(7) BİLSEM'lerde, eğitim ve öğretim yılı boyunca devamsızlık süresi eğitim süresinin % 30'unu geçemez. Mazeretsiz olarak bu süreyi aşan veya programa katılmayanların kaydı silinir. Öğrencinin ikamet adresinin değişmesi nedeniyle gittiği il veya ilçede BİLSEM olmaması durumunda ya da zorunlu nedenlerle yurt dışına çıkmış öğrencilere velisinin yazılı talebi doğrultusunda bu hüküm uygulanmaz.

(8) BİLSEM'e kayıtlı olup kaydını güncellemeyen öğrencilerin BİLSEM ile ilişkisi kesilir.

(9) Özel yetenekli öğrenciler, her program sonunda BİLSEM öğretmenler kurulunda değerlendirilir. Bu değerlendirme sonunda öğrencinin BİLSEM'deki eğitimine devamının yararlı olmayacağı kararı alınrsa bu karar veliye bildirilir. Öğretmenler kurulunca velinin de katılımı ile yapılacak olan toplantıda durum tekrar değerlendirilir ve oy çokluğu ile alınan karar doğrultusunda öğrencinin kaydı silinir.

Öğrenci karnesi ve bireysel gelişim raporu

MADDE 37 – (1) Özel eğitim programları uygulanan okullar ile bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarında eğitimlerini sürdüren öğrencilere BEP'lerinde yer alan ve her dönemde kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerilerin kazanım düzeyinin ayrıntılı olarak yazıldığı bireysel gelişim raporu e-Okul Sistemi üzerinden düzenlenir ve dönem sonunda karneyle birlikte verilir.

(2) Karneler ve bireysel gelişim raporları özel eğitim öğretmenleri veya alan öğretmeni tarafından doldurulur.

Öğrenci başarısının değerlendirilmesi

MADDE 38 – (1) Özel eğitim okulları ile özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Tüm ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğrencilerin yetersizlik türü, gelişim özellikleri ve eğitim performansları doğrultusunda süre, ortam, yöntem, cihaz ve materyallerde düzenlemeler yapılarak gerekli tedbirler alınır.

b) Merkezi sistem sınavlarına girecek öğrenciler için sınavlarda gerekli tedbirler alınır.

c) Görme yetersizliği olan öğrenciler için resim, şekil ve grafik içeren sorular kabartma olarak, betimlenerek veya bu soruların yerine eş değer sorular hazırlanarak değerlendirme yapılır.

ç) Motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler velinin yazılı talebi doğrultusunda motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden muaf tutulurlar.

d) Velinin yazılı talebi ve BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda ilköğretim programı uygulanan özel eğitim okullarında ve bu programın uygulandığı özel eğitim sınıflarında öğrencilere ilköğretim kademesinde bir defaya mahsus olmak üzere sınıf tekrarı yaptırılabilir.

e) Özel eğitim programı uygulanan okullar ile bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarında öğrenciler için bütün derslerde her dönemde kazandırılması hedeflenen amaçlara ilişkin davranışların yer aldığı çizelgeler hazırlanarak bireysel gelişim raporu düzenlenir. Bu çizelgede bir dönem için belirlenen davranışların toplamı 100 puan olacak şekilde her bir davranış puanlanır.

f) Özel eğitim programı uygulanan okullar ile bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarında devam şartını sağlayan öğrenciler başarısız olarak değerlendirilmez. Öğrencilerin başarıları aşağıdaki şekilde değerlendirilir:

DERECE	PUANLAMA
Pekiyi	85-100
İyi	70-84
Orta	55-69
Geçer	45-54

g) Özel eğitim uygulama okulunda (II. kademe) ve bu okulda uygulanan özel eğitim programlarının okutulduğu özel eğitim sınıflarında öğrenimlerine devam eden öğrenciler merkezi sistem sınavlarından muaf tutulurlar.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunun Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları

Özel eğitim hizmetleri kurulu

MADDE 39 – (1) Özel eğitim hizmetleri kurulu, il milli eğitim müdürlükleri ile RAM bulunan ilçe milli eğitim müdürlüklerinde oluşturulur.

(2) Bu kurul özel eğitim ve rehberlik hizmetleri şube müdürünün başkanlığında;

a) En az bir özel eğitim değerlendirme kurulu başkanı,

b) En az bir resmi özel eğitim kurum müdürü veya kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan kurumlardan bir müdür,

c) En az bir rehberlik öğretmeni,

ç) En az bir özel eğitim öğretmeninden,

oluşur.

(3) Gerektiğinde görüşlerine başvurulmak üzere bireyin velisinin ve ilgili kurumlardan personelin kurula katılımı sağlanır.

(4) Özel eğitim hizmetleri kurulu oluşturulurken her üye için bir yedek üye belirlenir.

Özel eğitim hizmetleri kurulunun görevleri

MADDE 40 – (1) Özel eğitim hizmetleri kurulunun görevleri şunlardır:

a) İlgili kişi, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak özel eğitim hizmetlerinin planlanmasını, yürütülmesini ve izlenmesini sağlamak.

b) Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda ve velinin yazılı talebi dikkate alınarak bireyin resmi bir okula yerleştirilmesine karar vermek ve gerekli özel eğitim tedbirlerini almak.

c) Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim alacak öğrencilerin ortaöğretim kademesinde resmi bir okula yerleştirilmesi ile ilgili iş ve işlemlerde öğrenci yerleştirme ve nakil komisyonu ile iş birliği yapmak.

ç) Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında eğitim faaliyetlerini yürüten özel okullarda eğitimlerini sürdüren öğrenciler için okul yönetimi veya velinin yazılı talebi ile Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda kayıtlı bulundukları okulda kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitime devam kararı almak.

d) Bulunduğu ilde bir okula yerleştirilemeyen öğrencilerden yatılı ilköğretim kurumuna veya özel eğitim meslek lisesine yerleştirilecek öğrencilere ilişkin bilgileri il milli eğitim müdürlüğüne göndermek.

e) Eğitsel değerlendirme ve tanılama ile yerleştirme kararına yapılan itirazları, yeniden değerlendirilmesi amacıyla RAM'a göndermek.

f) Resmi ve özel okullara kayıtlı olan öğrencilerden evde veya hastanede eğitim hizmetinden yararlanacaklara karar vermek.

g) Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetlerinden yararlanacak çocuklara karar vermek. ğ) Özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından evde veya hastanede eğitim hizmeti kararının verildiği tarihten itibaren en geç on iş günü içinde bu öğrenciler için eğitim hizmetlerini planlamak.

h) Eğitim ve öğretim yılının başlamasından on iş günü önce evde eğitimi gerekli kılan şartları yeniden değerlendirerek öğrencinin yeni eğitim ve öğretim yılında da evde eğitim hizmetinden yararlanıp yararlanamayacağına karar vermek.

ı) Evde veya hastanede eğitim ile erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetlerine ilişkin süreci planlamak ve bu işlemlerin yürütülmesi için il veya ilçe milli eğitim müdürlüğü ile iş birliği yapmak.

i) Velinin yazılı talebi ve bireyin tedavisinden sorumlu hekimin yazılı görüşü doğrultusunda hastane sınıfında eğitimin başlamasına veya sonlandırılmasına karar vermek.

j) Velinin yazılı talebi ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin okul öncesi eğitim süresinin uzatılmasına karar vermek.

k) Destek eğitim odası açılması için il veya ilçe milli eğitim müdürlüğüne teklifte bulunmak.

l) Açılması planlanan özel eğitim sınıfının eğitim vereceği kademe, hizmet verilecek engel türü ve bu sınıfta uygulanacak eğitim programına ilişkin hususlara karar vererek özel eğitim sınıfı açılması için il veya ilçe milli eğitim müdürlüğüne teklifte bulunmak.

m) Zorunlu öğrenim çağında olup örgün eğitim kurumlarına devam edemeyeceğini ya da evde eğitim hizmetinden yararlanamayacağını belgelendiren öğrenciler için velisinin yazılı talebi doğrultusunda kayıtlı bulundukları okula bu öğrenciler için okula devam etme zorunluluğu aranmayacağına ilişkin kararı bildirmek.

n) İlçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yerleştirme kararı alınamayan öğrenciler için il özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından gerekli işlemlerin yapılması yoluyla söz konusu öğrencilerin eğitime erişimlerini sağlamak.

o) Bakanlıkça özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin BİLSEM'e yerleştirilmesi ile ilgili karar almak.

ö) İlköğretim programını takip eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ile ortaöğretim programlarını takip eden öğrencilerden öğrenimlerini tamamlayamayanlar ya da öğrenim çağı dışına çıkanlar ile örgün eğitim kurumlarındaki öğrenim hakkını kullanan öğrencileri Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda açık öğretim okullarına yönlendirmek.

Özel eğitim hizmetleri kurulu çalışma usul ve esasları

MADDE 41 – (1) Özel eğitim hizmetleri kurulunun çalışma usul ve esasları şunlardır:

a) Kurul üyelerinin görev süresi iki yıldır. Süresi biten üye yeniden görevlendirilebilir.

b) Kurul üyelerinin görevden ayrılması hâlinde en geç on iş günü içinde yerlerine görevlendirme yapılır.

c) Kurul kararları oy çokluğu ile alınır. Oyların eşit olması durumunda başkanın kullandığı oy yönünde karar alınmış sayılır.

ç) Kurul haftada bir kez toplanır. Ancak kurul başkanının gerekli gördüğü durumlarda kurul, belirlenen süreye bağlı kalmaksızın da toplanabilir.

d) Özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu incelenerek en geç on iş günü içinde karara bağlanır ve bu karar, bireyin velisine, ilgili okula ve RAM'a yazılı olarak bildirilir.

e) Kurul üyelerinden birinin izinli ya da raporlu olması durumunda yerine yedek üye görevlendirilir.

Özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak itirazlar

MADDE 42 – (1) Özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak itirazların değerlendirilmesine ilişkin iş ve işlemler aşağıdaki hususlara göre yürütülür:

- a) Veli, eğitsel değerlendirme ve tanılama ya da yerleştirme kararlarına, kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz iş günü içinde itiraz edebilir.
- b) Yerleştirme kararı verilen okul yönetimi, öğrencilerin okula kayıt tarihinden itibaren en az otuz iş günü izleme süreci sonunda öğrenciyle ilgili eğitsel değerlendirme ve tanılama ya da yerleştirme kararına itiraz edebilir.
- c) İl veya ilçe özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak itirazlar, itirazın kurula ulaştığı günden itibaren en geç otuz iş günü içerisinde sonuçlandırılır. Sonuç veliye, okula ve RAM'a yazılı olarak bildirilir.

Özel eğitim değerlendirme kurulu

MADDE 43 – (1) Özel eğitim değerlendirme kurulu RAM müdürlüğünün teklifi ve il veya ilçe milli eğitim müdürlüğünün onayı ile RAM'larda oluşturulur.

(2) Bu kurul müdür yardımcısı başkanlığında;

- a) Özel eğitim hizmetleri bölüm başkanı,
 - b) En az bir rehberlik öğretmeni,
 - c) En az bir özel eğitim öğretmeninden,
- oluşur.

(3) Bu kurula ilgili bireyin velisi veya kendisi üye olarak katılır.

(4) Gerekğinde görüşlerine başvurulmak üzere ilgili kurum ve kuruluşların personellerinin kurula katılımı sağlanır.

(5) Özel eğitim değerlendirme kurulu oluşturulurken ikinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerindeki her üye için bir yedek üye belirlenir.

Özel eğitim değerlendirme kurulunun görevleri

MADDE 44 – (1) Özel eğitim değerlendirme kurulunun görevleri şunlardır:

- a) Bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılamasını yaparak özel eğitim ihtiyacına karar vermek.
- b) Eğitsel değerlendirme ve tanılaması yapılan bireyler için Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu düzenleyerek RAM müdürünün onayına sunmak.
- c) Bireyin eğitsel değerlendirme ve tanılamasına ilişkin bilgi ve belgelerin yer aldığı dosyayı incelemek.
- ç) İtirazların değerlendirilmesi amacıyla yönlendirilen bireylerin yeniden eğitsel değerlendirme ve tanılamasını yapmak.
- d) Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunu dikkate alarak birey için en az sınırlandırılmış eğitim ortamı ve özel eğitim hizmetine ilişkin öneride bulunmak.
- e) Ailenin eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecine katılımını ve bilgilendirilmesini sağlamak.
- f) Ailelerin ihtiyaçları doğrultusunda rehberlik hizmetleri bölümü ile işbirliği içerisinde aile eğitim programları düzenlemek, diğer kurum ve kuruluşlarda düzenlenen aile eğitim programları hakkında aileyi bilgilendirmek.
- g) Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucu Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında eğitim faaliyetlerini yürüten kurumlarda destek eğitim hizmeti alması uygun görülen öğrencilerin eğitim planlarını yapmak.
- ğ) Bakanlıkça tanılanan özel yetenekli öğrencileri BİLSEM'e yönlendirmek.
- h) BİLSEM'e öğrenci alımı ile ilgili Bakanlıkça yayımlanan kılavuzda belirtilen takvim dışında genel zihinsel yetenek alanında özel eğitim değerlendirme kurulunca, görsel sanatlar ve müzik yetenek alanlarında İl tanılama komisyonunca tanılaması yapılan öğrencileri destek eğitim odalarına yönlendirmek.

Özel eğitim değerlendirme kurulu çalışma usul ve esasları

MADDE 45 – (1) Özel eğitim değerlendirme kurulu çalışma usul ve esasları şunlardır:

- a) Kurul üyelerinin görev süresi iki yıldır. Süresi biten üye yeniden görevlendirilebilir.
- b) Kurul üyelerinin görevden ayrılması hâlinde en geç beş iş günü içinde yerlerine görevlendirme yapılır.
- c) Kurul kararları oy çokluğu ile alınır. Oyların eşit olması durumunda başkanın kullandığı oy yönünde karar alınmış sayılır.
- ç) Kurula yapılan eğitsel değerlendirme ve tanılamaya ilişkin yapılan başvurular, inceleme tarihinden itibaren en geç otuz iş günü içinde karara bağlanır, hazırlanan Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu (EK-2) zihinsel engeli olmayan 18 yaşından büyük bireyin kendisine, bireyin velisine ya da yazılı dilekçe ile yetkilendirdiği kişiye imza karşılığı verilir.
- d) Kurul üyelerinden birisinin izinli ya da raporlu olması durumunda yerine yedek üye görevlendirilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Okul ve Kurumlardaki Kurullar, Komisyonlar, Birimler

Bilim ve sanat merkezi öğretmenler kurulu

MADDE 46 – (1) BİLSEM öğretmenler kurulu, BİLSEM'lerde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bilim ve sanat merkezinin amaçlarına uygun şekilde yürütülmesi amacıyla BİLSEM müdürü başkanlığında BİLSEM müdür yardımcısı ve BİLSEM öğretmenlerinden oluşur.

(2) BİLSEM öğretmenler kurulu eğitim ve öğretim döneminin başında ve sonunda toplanır. Ancak bu kurul, BİLSEM müdürünün gerekli gördüğü durumlarda belirlenen dönem dışında da toplanabilir.

(3) BİLSEM’lerde eğitim ve öğretim yılı başında yapılan öğretmenler kurulunda araştırma ve geliştirme ekibi oluşturulur. Bir eğitim ve öğretim yılı süresince görev yapacak ihtiyaç duyulan diğer ekip ve komisyonların belirlenmesi ve üyelerin seçimi yapılır.

(4) BİLSEM öğretmenler kurulunca oluşturulan kurul ya da komisyonun çalışma usul ve esasları ile görevleri planlanır.

(5) Gerekliğinde görüşlerine başvurulmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlardaki personelin kurula katılımı sağlanır.

(6) Kurul kararları oy çokluğu ile alınır. Oyların eşit olması durumunda başkanın kullandığı oy yönünde karar alınmış sayılır.

(7) BİLSEM öğretmenler kurulu kararları tutanakla imza altına alınır.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi

MADDE 47 – (1) Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için okulda BEP hazırlamak amacıyla BEP geliştirme birimi oluşturulur.

(2) BEP geliştirme birimi okul müdürü veya görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında;

a) Rehberlik öğretmeni,

b) Öğrencinin sınıf öğretmeni,

c) Öğrencinin dersini okutan alan öğretmenleri,

ç) Öğrencinin velisi,

d) Öğrenciden oluşur.

(3) Gerekliğinde görüşlerine başvurulmak üzere, özel eğitim değerlendirme kurulundan bir üyenin BEP geliştirme birimine katılımı sağlanır.

(4) Mesleki eğitim veren özel eğitim okullarında eğitim ve öğretim hizmetlerini planlamak, izlemek ve değerlendirmek amacıyla BEP geliştirme birimine meslek derslerini okutan bir alan öğretmeni katılır.

(5) Bu birimin çalışma usul ve esasları okul yönetimince belirlenir.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme biriminin görevleri

MADDE 48 – (1) BEP geliştirme biriminin görevleri şunlardır:

a) BEP’in hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalarda koordinasyonu sağlamak.

b) Öğrencinin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile eğitim ihtiyaçları doğrultusunda BEP’inde değişiklik ve düzenlemeler yapmak.

c) Eğitim ortamlarının düzenlenmesi, materyal geliştirilmesi ve temini konusunda okul yönetimine ve öğretmenlere önerilerde bulunmak.

ç) Okuldaki diğer birim ve kurullarla iş birliği yapmak.

d) Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerden destek eğitim odasında eğitim alacak öğrencileri, eğitim hizmeti sunulacak dersleri ve haftalık ders saati sayısını belirlemek.

e) İlköğretim ya da mesleki ve teknik ortaöğretim programlarının uygulandığı özel eğitim okullarında ya da bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarında eğitimlerini sürdüren öğrencilerden tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitime uygun olanları belirlemek ve okul yönetimine bildirmek.

f) Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknikler ile öğretim materyallerini belirlemek.

g) Özel eğitim sınıflarına kayıtlı öğrencilerden yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada eğitim alacak öğrencileri belirlemek ve katılacakları dersler ile saatlerini planlamak.

ğ) Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sınavlarda refakat edilmesi gerekenleri belirlemek.

h) Özel eğitim programı uygulayan okullardaki öğrencilerden grup eğitimine uyum sağlayamayanların grup eğitimine hazırlanması amacıyla bire bir eğitime başlamasına ve bire bir eğitimin sona erdirilmesine karar vermek.

ı) Velinin yazılı talebi üzerine, ilkokulda öğrencilerin bir defaya mahsus olmak üzere sınıf tekrarı yapmasına karar vermek.

i) Farklı sebeplerle okula başlaması gecikmiş olan ve il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu kararıyla ilköğretim kademesinde özel eğitim programı uygulayan okul ya da bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarına devam etmesine karar verilen öğrencilerin; yaş, gelişim özellikleri ve eğitim performansına uygun kademedeki sınıfa yerleştirilmesine karar vermek.

j) Okuldaki diğer kurul ve birimlerle iş birliği içinde çalışmak.

(2) Özel eğitim meslek okullarında oluşturulan BEP geliştirme birimi, diğer görevlerinin yanı sıra aşağıdaki görevleri de yerine getirir:

a) Öğrencileri alan ve dala yönlendirmek.

b) Meslek derslerini okutan alan öğretmenleri arasından koordinatör öğretmenleri belirlemek.

c) Koordinatör öğretmenin görüşleri doğrultusunda mesleki eğitim yapılacak işletmeleri belirlemek.

ç) İşletmelerde uyum güçlüğü yaşayan öğrencilerin yeni bir işletmeye yerleştirilmesine karar vermek.

d) Koordinatör öğretmenlerin çalışma planlarını hazırlamak.

e) İşletmelerdeki çalışmalarıyla ilgili koordinatör öğretmenlerce hazırlanan raporlar doğrultusunda öğrencilerin eğitim planlarında değişiklik ve düzenlemeler yaparak gerekli tedbirleri almak.

f) Mezun olacak öğrencilerin eğitim aldığı meslek alanında istihdam edilebilmeleri için ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak.

ÜÇÜNCÜ KISIM **Personel, Görev ve Sorumlulukları**

BİRİNCİ BÖLÜM **Okul ve Kurumlarda Görevli Personelin Görev ve Sorumlulukları**

Okul müdürünün görev ve sorumlulukları

MADDE 49 – (1) Müdür, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden ve geliştirilmesinden sorumludur. Okul müdürünün özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin görev ve sorumlulukları şunlardır:

- a) Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ile ailelerine yönelik özel eğitim hizmetlerinin sunulmasına ilişkin gerekli tedbirleri alır.
- b) Özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli kurulların, birimlerin oluşumu ile görev ve sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlar.
- c) Okuldaki öğretmenlerin özel eğitim hizmetleri kapsamında iş birliği içinde çalışmalarını sağlar.
- ç) Okuldaki personelin işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlar.

Müdür başyardımcısının görev ve sorumlulukları

MADDE 50 – (1) Müdür başyardımcısı görevlerini, bulunduğu okulun özelliklerini dikkate alarak yapar. Müdürün olmadığı zamanlarda müdüre vekâlet eder.

- (2) Müdür başyardımcısı, okulun her türlü eğitim, öğretim ve yönetim işleriyle ilgili olarak okul müdürü tarafından verilen görevleri yapar. Bu görevlerin yapılmasından ve okul amaçlarına uygun olarak işleyişinden müdüre karşı sorumludur.
- (3) Özel eğitim hizmetlerinin verimli yürütülmesinde ilgili taraflar arasında koordinasyonu sağlar ve bu hizmetlerle ilgili okul müdürünün vereceği görevleri yerine getirir.
- (4) Görev tanımında belirtilen diğer görevler ile müdür tarafından verilen görevleri yapar.

Müdür yardımcısının görev ve sorumlulukları

- MADDE 51 –** (1) Müdür yardımcısı görevlerini, bulunduğu okulun özelliklerini dikkate alarak yapar.
- (2) Müdür yardımcısı, okulun her türlü eğitim, öğretim ve yönetim işleriyle ilgili olarak okul müdürü tarafından verilen görevleri yapar. Bu görevlerin yapılmasından ve okul amaçlarına uygun olarak işleyişinden müdüre karşı sorumludur.
 - (3) Özel eğitim hizmetlerinin verimli yürütülmesinde ilgili taraflar arasında koordinasyonu sağlar ve bu hizmetlerle ilgili okul müdürünün vereceği görevleri yerine getirir.
 - (4) Kendisine verilen nöbet görevini yürütür, nöbetçi öğretmen ve öğrencileri izler, nöbet raporlarını inceler, varsa sorunları müdür başyardımcısına ve müdüre iletir.
 - (5) Görev tanımında belirtilen diğer görevler ile müdür tarafından verilen görevleri yapar.

Teknik müdür yardımcısının görev ve sorumlulukları

MADDE 52 – (1) Döner sermayesi bulunan özel eğitim okullarında müdür yardımcılardan biri, ilgili mevzuat hükümlerine göre teknik müdür yardımcısı olarak görevlendirilir. Teknik müdür yardımcısı, müdür ve sayman ile birlikte döner sermaye işletmesi çalışmalarının tümünden sorumludur.

- (2) Müdür tarafından verilen görevin gerektirdiği diğer görev ve sorumlulukları yerine getirir.

Alan, bölüm, atölye ve laboratuvar şeflerinin görev ve sorumlulukları

MADDE 53 – (1) Özel eğitim meslek liseleri ve özel eğitim meslek okullarında okulun fiziki şartları ve atölye sayısı dikkate alınarak alan, bölüm, atölye ve laboratuvar şefliklerine, atölye laboratuvar ve meslek dersleri öğretmenleri arasından ilgili mevzuat hükümlerine göre görevlendirilerek görev ve sorumluluklarını yerine getirirler.

Grup gözetimi ve eğitimi görevi verilen özel eğitim öğretmenin görev ve sorumlulukları

MADDE 54 – (1) Yatılı özel eğitim okullarında grup gözetimi ve eğitimi görevi verilen öğretmenin görevleri ve sorumlulukları şunlardır:

- a) Ders saati bitiminden 30 dakika önce okulda bulunur ve 6 saat süreyle okuldaki görevini sürdürür.
- b) Grubundaki öğrenciler için eğitim hizmetleri ile sosyal ve kültürel faaliyetleri planlayarak yürütür.
- c) Grubundaki öğrencilerin etütlerde ders çalışmalarını sağlar ve onların çalışma sırasında derslerde karşılaştıkları güçlüklerin çözümüne yardımcı olur.
- ç) Öğrencilerin kişisel sorun ve ihtiyaçları ile ilgilenir, gerekli durumlarda okul yönetimi ve diğer ilgili personele bilgi verir.
- d) Öğrencilerin gelişimi ve davranışlarını değerlendirir, gerekli bilgileri öğrenci gözlem defterine kaydeder.
- e) Grup gözetimi ve eğitimi ile ilgili yaptığı çalışmaları günlük olarak planlar ve ders defterine işler.

Meslek derslerini okutan alan öğretmenlerinin görev ve sorumlulukları

MADDE 55 – (1) İşe yönelik beceriler ile meslek alanlarına yönelik uygulamalı meslek dersleri alan öğretmenlerince okutulur. Bu öğretmenler diğer görevlerinin yanında aşağıdaki görevleri yürütürler:

a) Uygulamalı mesleki eğitimin düzenli olarak sürdürülebilmesi için, öğrencilerin özelliklerine uygun atölye veya uygulama sınıfı ortamını hazırlar ve güvenlik tedbirlerini alır.

b) Alan, bölüm, atölye ve laboratuvar şefleri ile iş birliği içinde çalışır.

c) Okuldaki kurullar ve birimlerle iş birliği yapar.

ç) Alanı ile ilgili bilimsel ve teknolojik yenilikleri izleyerek öğretim sürecinde uygular.

d) Döner sermayeden yapılan üretim çalışmalarına katılır.

e) Atölye veya uygulama sınıfındaki çalışmaları diğer öğretmenlerle birlikte yürütür.

f) Atölye veya uygulama sınıfındaki taşınırın kaydı yaparak bunları kullanıma hazır hâle bulundurur.

Koordinatör öğretmenin görev ve sorumlulukları

MADDE 56 – (1) Özel eğitim meslek liseleri ve özel eğitim meslek okullarında meslek derslerini okutan alan öğretmenleri arasından ilgili mevzuat hükümlerine göre koordinatör öğretmen görevlendirilir, ilgili mevzuatta belirtilen görev ve sorumlulukları yerine getirir. Bu öğretmenler;

a) En fazla 15 öğrenciden sorumludur.

b) Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde yer alan görev ve sorumluluklar ile BEP geliştirme birimi tarafından belirlenen görevleri yerine getirirler.

c) Koordinatör öğretmenler, BEP geliştirme birimi tarafından hazırlanan program doğrultusunda haftada iki gün okulda, üç gün işletmelerde görev yaparlar.

Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları

MADDE 57 – (1) Öğretmenler; kendilerine verilen şubenin derslerini, programda belirtilen esaslara göre planlamak, okutmak, bunlarla ilgili uygulama ve deneyleri yapmak, ders dışında okulun eğitim, öğretim ve sosyal etkinliklerine katılmak ve bu konularda ilgili mevzuat hükümlerinde belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdürler.

(2) Öğretmenler bu görevlerinin yanında aşağıdaki görevleri de yürütürler:

a) BEP'in hazırlanmasında BEP geliştirme birimi ile iş birliği yapar.

b) BEP'i uygular ve değerlendirir.

c) Okuldaki aile eğitim çalışmalarına katılır, sınıftaki öğrencilerinin ailelerine yönelik aile eğitim çalışmalarını planlar ve yürütür.

ç) Öğrencilerin eğitim performansları doğrultusunda başka bir okula yönlendirilmesinde BEP geliştirme birimiyle iş birliği yapar.

d) Öğrencilerin özel gereksinimlerinden dolayı kullandığı kişisel cihaz ve aletlerin bakımı ve kontrolüne ilişkin tedbirleri alır.

e) Özel eğitim okulları ile özel eğitim sınıflarında grup eğitimi esastır. Ancak öğrencilerin eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda bire bir eğitim de yapar.

f) Sınıf öğretmenliğinin esas olduğu okullarda, alan öğretmenleri tarafından okutulan teorik ve uygulamalı derslerin işlenişine destek vermek üzere derslere katılır.

g) Bireysel gelişim raporu, eğitsel değerlendirme istek formunun düzenlenmesinde diğer öğretmenler ile iş birliği yapar.

ğ) Özel yetenekli öğrencilerin danışman rehber öğretmeni veya öğretmenleriyle iş birliği içinde gelişimini takip eder.

(3) Görev alanı ile ilgili müdürün vereceği diğer görevleri yapar.

Usta öğreticinin görev ve sorumlulukları

MADDE 58 – (1) Usta öğreticiler; 21/5/1977 tarihli ve 15943 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Kurumlarında Sözleşmeli veya Ek Ders Görevi ile Görevlendirilecek Uzman ve Usta Öğreticiler Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre çalışır.

Özel eğitim kurumlarında görev yapan diğer personel

MADDE 59 – (1) Özel eğitim kurumlarında çocuk gelişimi ve eğitimcisi, dil ve konuşma terapisti, ergoterapist, fizyoterapist, sosyal çalışmacı ve ihtiyaç duyulması halinde diğer mesleklerden de personel ihtiyaca göre atanabilir veya diğer kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapılarak 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 8 inci maddesindeki hükümler doğrultusunda görevlendirilebilir.

(2) Bu personel, ilgili mevzuatta belirtilen görevleri yerine getirmekle sorumludur.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Çeşitli ve Son Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Öğretmenlerin nöbeti

MADDE 60 – (1) Öğretmenlerin okul müdürlüklerince düzenlenen nöbet çizelgesine göre nöbet tutmaları sağlanır. Özel eğitim anaokulları, özel eğitim anasınıfları ile özel eğitim sınıflarında görevli özel eğitim öğretmenleri nöbet görevlerini teneffüs ve yemek saatlerinde sınıflarına kayıtlı öğrencilerin gözetimine devam ederek yerine getirirler.

(2) Nöbet görevi, ilk ders başlamadan 30 dakika önce başlar, son ders bitiminden 30 dakika sonra sona erer.

(3) Nöbet görevine özürsüz olarak gelmeyen öğretmen hakkında, derse özürsüz olarak gelmeyen öğretmen gibi işlem yapılır.

(4) Nöbetlerde uyulması gereken esaslar öğretmenler kurulunda görüşülerek okul yönetimince nöbetçi öğretmen görev talimatnamesi hazırlanır. Öğretmenlere yazılı olarak duyurulur.

(5) Engelli çocuğu bulunan öğretmenlerin haftalık ders programları ile nöbetlerinin belirlenmesinde gün ve saat tercihlerine öncelik verilerek düzenleme yapılır.

Kılık-kıyafet

MADDE 61 – (1) Öğrenciler okullarda 26/11/2012 tarihli ve 2012/3959 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Öğrencilerinin Kılık ve Kıyafetlerine Dair Yönetmelik, personel ise 16/7/1982 tarihli ve 8/5105 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık ve Kıyafetine Dair Yönetmelik hükümlerine uyar.

(2) Tören ve toplantılar dışında, resmî özel eğitim okulları ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenler eğitim etkinliklerinde rahat hareket edebilmelerine imkân sağlayacak serbest kıyafet giyebilirler.

Özel eğitim araç gereçleri

MADDE 62 – (1) Resmî özel eğitim kurumlarının, özel eğitim sınıflarının, destek eğitim odalarının öğretim materyalleri, özel araç gereçleri ile donatım ihtiyaçları valiliklerce veya Bakanlığın ilgili birimince karşılanır.

Ücretsiz taşıma

MADDE 63 – (1) Resmî özel eğitim okullarındaki öğrenciler, özel eğitim sınıflarındaki öğrenciler, yaygın eğitim hizmetlerinden yararlanan özel eğitim ihtiyacı olan kursiyerlerin kurumlara ulaşmaları 11/9/2014 tarihli ve 29116 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda ücretsiz sağlanır.

Ücretsiz öğle yemeği

MADDE 64 – (1) Resmî özel eğitim okullarında gündüzlü olarak eğitimlerini sürdüren öğrencilere ücretsiz öğle yemeği genel bütçeden karşılanan ödenekle Genel Müdürlükçe verilir.

Seçmeli dersler ve ders dışı eğitim çalışmaları

MADDE 65 – (1) Özel eğitim okullarında ve özel eğitim sınıflarında seçmeli dersler ile ders dışı eğitim çalışmalarında grup oluşturulmasında sayı şartı aranmaz, sınıf mevcudu esas alınır.

Çalışma takvimi

MADDE 66 – (1) Ders yılı iki döneme ayrılır. Ders yılının başlaması, birinci yarıyıl, ikinci yarıyıl ve yaz tatilleriyle ders kesimi tarihleri Bakanlıkça belirlenir. Ders yılının 180 iş gününden az olmaması esastır. Ancak 180 inci iş gününün hafta arasına rastlaması durumunda ders yılının bitim tarihi, haftanın son iş gününe kadar uzatılır. Ders yılının süresi, derslerin başladığı günden kesildiği güne kadar okulun açık bulunduğu günlerle öğrencilerin törenlere katıldıkları resmî ve mahalli bayram günleri sayılarak hesaplanır. Bu tarihler göz önünde bulundurularak millî eğitim müdürlüklerince hazırlanacak çalışma takvimi valilik onayı ile yürürlüğe konulur.

İKİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Yönetmelikte hüküm bulunmayan hâller

MADDE 67 – (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hususlarda; Millî Eğitim Temel Kanunu, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 30/5/1997 tarihli ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak çıkarılan yönetmelik hükümleri ile ilgili diğer kanun ve yönetmelik hükümleri uygulanır.

(2) Resmî özel eğitim okulları ve kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan okullardaki iş ve işlemlerde okulun türü ve kademesine göre Bakanlıkça yayımlanan diğer mevzuat hükümleri birlikte uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 68 – (1) 31/5/2006 tarihli ve 26184 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 69 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 70 – (1) Bu Yönetmeliğin;

a) Eğitsel değerlendirme, tanılama ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu ile ilgili hükümlerini, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı ile Millî Eğitim Bakanı birlikte,

b) Eğitsel değerlendirme, tanılama ile Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu ilgili hükümleri dışındaki hükümlerini Millî Eğitim Bakanı, yürütür.

Ek 11 Orijinallik Raporu

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
LİSANSÜSTÜ TEZ BENZERLİK RAPORU

FORM
20

I - ÖĞRENCİ BİLGİLERİ						
Adı ve Soyadı	Melike DAĞDÖĞEN	Öğrenci No: 211401104				
Bilim Dalı	Eğitim Programları ve Öğretim					
Programı	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Doktora					
II - TEZ BİLGİLERİ						
Tez Başlığı (Enstitü Tescilli)	Bep Geliştirme Birimi Üyelerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi					
Danışman	Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN					
II. Danışman						
III - ENSTİTÜ BENZERLİK RAPORU						
Yukarıda bilgileri verilen öğrencimizin tezi, CD ortamında MSWORD ve PDF formatında vermiş olduğu kopyaları kullanılarak aşağıda belirtilen filtreler uygulanmak suretiyle TURNİTİN intihal tespit programında analiz edilmiştir: 1. Kaynaklar bölümü hariç 2. Özet ve Abstract dâhil, diğer ön bölümler hariç 3. Alıntılar dâhil 4. Benzerlik oranı %1 ve üzeri ise dâhil İntihal tespit programının ürettiği rapora göre ilgili tezin benzerlik oranı <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">Tez savunma sınavından önce taranan sayfa sayısı (140)</td> <td style="width: 40%; text-align: center; border: 1px solid black;">% 11</td> </tr> <tr> <td>Tez Savunma Sınavından sonra taranan sayfa sayısı (133)</td> <td style="text-align: center; border: 1px solid black;">% 11</td> </tr> </table> değerlerine sahip olup Enstitümüzce uygulanan kabul edilebilir üst sınır %25'dir.			Tez savunma sınavından önce taranan sayfa sayısı (140)	% 11	Tez Savunma Sınavından sonra taranan sayfa sayısı (133)	% 11
Tez savunma sınavından önce taranan sayfa sayısı (140)	% 11					
Tez Savunma Sınavından sonra taranan sayfa sayısı (133)	% 11					
Kontrol Personeli Doç.Dr. Tuncay Yavuz ÖZDEMİR Enstitü Müdürü V.	☒ Tez, veri tabanına saklanmıştır. ☐ Saklanmamıştır.	05/08/2024				
Sınav Jüri Üyesi (Unvanı, Adı ve Soyadı)	Düşünce: İmza					
AÇIKLAMA 1. Form öğrenci tarafından bilgisayar ortamında doldurulur ve üst yazı ekinde savunma sınavı jüri üyelerine gönderilir. 2. Her bir jüri üyesi bu raporu dikkate alarak Tez Bireysel Değerlendirme Formu'nda ve bu formda ilgili alanları doldurmalıdır.						
Firat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 23119 - Elazığ / TÜRKİYE	http://ebe.firat.edu.tr/	Telefon : +90 424 237 0086 Fax: +90 424 237 0087 e-posta: egtbilens@firat.edu.tr				

ÖZ GEÇMİŞ

Melike DAĞDÖGEN

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum Y

Doğum Y

Uyruğu: '

E-posta: '

ARAŞTIRMACI BİLGİLERİ

Öğrenci Orcid ID : 0000-0002-3557-5694

Danışman Orcid ID: 0000-0002-1524-3326

EĞİTİM BİLGİLERİ

Danışman: Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN

Lisans: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü,
2018

Lise: Korgeneral Hulusi Sayın Lisesi, Elazığ, 2014

İŞ DENEYİMİ

2019-2020: Elazığ'da ücretli özel eğitim öğretmenliği

2020-2024: Bingöl Solhan Farabi MTAL Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen

2024- Devam Etmekte: Malatya Hekimhan Anadolu Lisesi Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen